

ESZTERHÁZY KÁROLY EGYETEM
NEVELÉSTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

FIZEL NATASA

A POLGÁRI ISKOLAI TANÁRKÉPZÉS PROFESSZIONALIZÁCIÓJA ÉS
INTÉZMÉNYESÜLÉSÉNEK UTOLSÓ SZAKASZA

AZ ÁLLAMI POLGÁRI ISKOLAI TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLA ÉS A FERENC
JÓZSEF TUDOMÁNYEGYETEM EGYÜTTMŰKÖDÉSE A TANÁRKÉPZÉS
TERÜLETÉN

(1928 – 1947)

PHD ÉRTEKEZÉS

TÉMAVEZETŐ: PROF. DR. PUKÁNSZKY BÉLA

EGYETEMI TANÁR

EGER

2017

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
I. A kutatás célja	7
II. A kutatás módszerei	9
1. Forráselemzés	9
2. A történeti szociológia, mint a neveléstörténeti kutatások újszerű metódusa	10
III. Elméleti bevezetés	12
1. Kutatástörténeti előzmények - A professziódiskurzus	12
2. A professziókutatás hazai trendjei	13
3. A pedagógusprofesszió kutatástörténeti előzményei hazánkban	13
4. A professzionalizáció fogalma	15
5. A pedagógus-professzió	18
IV. A polgári iskola és a polgári iskolai tanárképzés kutatásának szakirodalmi előzményei	22
V. A polgári iskola fejlődésének szakaszai a társadalmi változások tükrében	25
1. A polgári iskola kialakulásának előzményei Európában	25
2. A magyar polgári iskola kialakulásának előzményei	26
3. A polgári iskola születése hazánkban	29
4. Középiskola vagy középfokú iskola? A polgári iskola identitáskeresése	29
5. A polgári iskola tantárgyszerkezetének változása	40
6. Kié a polgári iskola? A polgári iskola társadalmi bázisának változása	46
VI. A „harmadik út”. A polgári iskolai tanárok professziója és képzésük intézményesülése a képesítő vizsgálattól az egyetemi áthallgatásig	52
1. Miért „harmadik út”?	52
2. Szakmásodás vagy professzionalizáció?	53
3. Szakmásodás - A polgári iskolai tanítótság professzionalizációjának első szakasza (1868-1918)	57
4. Félprofesszió - A polgári iskolai tanárság professzionalizációjának második szakasza (1918-1928)	69
1. A szegedi Ferenc József Tudományegyetem vázlatos története	73

VII. Teljes professzió – Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola és a Ferenc József Tudományegyetem együttműködése a tanárképzés területén. A polgári iskolai tanárság A főiskola szerepe az egyetem szervezetének átalakításában. A párhuzamos tanszékek létrehozása	76
1. „ <i>Inkább legyen a jelölt négy évig másodrendű hallgató, mint 40 évig másodrendű tanár</i> ” - Az intézmények közötti együttműködés kereteinek kialakítása	76
2. Az intézmények közötti együttműködés szervezeti szinten. Kooperáció vagy integráció?	87
2.1 A főiskola szerepe az egyetem szervezetének átalakításában. A párhuzamos tanszékek létrehozása	89
3. Az intézmények közötti együttműködés az átoktatás és a szakmai együttműködés szintjén	98
4. Az együttműködés a hallgatók intézmények közötti áthallgatásának szintjén	101
4.1 A Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola hallgatósága	101
4.2 A főiskolai hallgatók által az egyetemen felvett kurzusok, oktatóik, és teljesítésük	121
Összegzés	130
Irodalom	134
Levéltári források	142
Ábrajegyzék	149
Táblázatjegyzék	149
Diagramjegyzék	151
Mellékletek	152

Bevezetés

Disszertációm témájának megválasztásában több tényező játszott szerepet. Elsősorban az a tény, hogy első diplomámat a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola jogutód intézményében a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karán szereztem, másodsorban, hogy az elmúlt másfél évtizedben szintén ennek az intézménynek az oktatója voltam, vagyok. Nem véletlen tehát, hogy érdeklődésem fókuszába történészként és pedagógusként a főiskola története került, és kiemelten a Horthy-korszakban való története, mint legvirágzóbb, legpéldaértékűbb időszaka a polgári-, később általános iskolai tanárképzésnek.

Dolgozatomban arra törekedtem, hogy bemutassam azt a folyamatot, amely során az 1868-ban életre hívott polgári iskola képzés nélküli, a tanítói végzettségre egyetlen képesítő vizsgával ráépülő „polgári iskolai tanítóképzése” 1928 és 1947 között egy négy szakos, négy évfolyamos, alap- és képesítő vizsgával, gyakorló tanításokkal, egyetemi vizsgálatokkal kiegészített főiskolai képzéssé vált, a polgári iskolai tanárság pedig presztízsében és tudásában a középiskolai tanársághoz közeli professzióvá.

Ahhoz azonban, hogy a szakmásodási folyamat szakaszait, és a részben egyetemi képzéssé érő polgári iskolai tanító-, majd tanárképzés fejlődési ívét bemutathassam, nélkülözhetetlennek tartottam az alapintézménynek, a polgári iskolának, és az iskolatípus helykeresésének a felvázolását. Ezért tértem ki részletesen a polgári iskola, mint iskolatípus életre hívásának körülményeire, bemutatva azt a társadalmi igényt, amely előbb német nyelvterületen, majd hazánkban is a polgári iskola megszületéséhez vezetett. A polgári iskola tanterveinek permanens változása értelemszerűen maga után vonta a tanító-, majd tanárképzésének változását is, ahogy az iskola egyre strukturáltabb, és részletesebb tudásanyagot közvetített, úgy emelkedett – emelkednie kellett – pedagógusai képzésének a színvonala is. Ahogy nőtt az iskola elismertsége, elfogadottsága, és így diákjainak száma, úgy változott társadalmi bázisa is, úgy vált egyre inkább elérhetővé a kispolgári, és a mezőgazdaságból élő társadalmi rétegek számára is. Ez a folyamat pedig visszahatott egyrészt az iskola tantárgyszerkezetére, másrészt pedagógusainak elvárt képességeire is. Az iskola- és tanárképzése fejlődése csak vállt vállnak vetve képzelhető el.

A polgári iskolai tanítóképzés létrehozása, *Gyertyánffy* elgondolásai a polgári iskola pedagógusai képzésének helyéről, módjáról szintén részletesen bemutatásra kerül a dolgozatban. Ismernünk kell ugyanis azt az alapkonceptiót – még ha időközben

Gyertyánffy véleményével háttérbe is szorult –, amely a Pedagogium szétbontása után önálló útra kelve jutott el a teljes professzió szintjéig. Addig nem ismerhetjük meg a megtett utat, amíg nem látjuk tisztán az első lépéseket is. Persze az első lépések után jöttek a következők. 1918-ban a polgári iskolai tanárképzés főiskolai szintre került, ezzel a professzionalizáció egy új szakasza vette kezdetét. Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny hasábjain nyomon követhetjük a tanárképzés helykeresését, majd a kialakult kerettel való szembesülést, jó és rossz értelemben egyaránt. Dolgozatom fő részében a polgári iskolai tanárképzés egyetemmel kooperált időszakát vizsgálom meg, mind a szervezeti, mind a szakmai, oktatói, mind pedig a hallgatói szinteken. Vizsgálom azt is, hogy a két intézmény, a Ferenc József Tudományegyetem, valamint a Szegedre helyezett Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola egyszerűen csak kooperált egymással a tanárképzés minőségének javítása érdekében, vagy többről volt szó: két intézmény alárendelt kapcsolatáról, amit a kölcsönös érdekek tartottak egyben.

A fenti sorok is alátámasztják, hogy kutatásom nem állt meg a történeti leírás szintjén, sorvezetője, és fő motívuma a polgári iskolai pedagógusok képzésének professzionalizációs szempontból történő – *Wilensky* elméletén alapuló – szakaszolása és elemzése, valamint a fenti kutatást kiegészít az egyetemmel való kooperáció, azaz – besorolásom szerint – a teljes professzionalizáció időszakának részletes, levéltári forrásokon alapuló, valamint a tanárképzős hallgatók egészének kvantitatív kutatással történő vizsgálata. A professzionalizációs folyamat szakaszolásánál és az egyes szakaszok elemzésénél a különböző szakmák esetében lezajlott korábbi vizsgálatok eredményeiből indulok ki, és mindenekelőtt kiemelten támaszkodom a különböző pedagóguscsoportok szakmásodásáról illetve professzionalizációjáról megjelent szakirodalom következtetéseire.

Dolgozatom elsődleges célja, hogy az elemi iskolai tanítóság és a középiskolai tanárság esetében már korábban elkészült professzióelemzésekhez hasonlóan a polgári iskola tanítóság, később tanárság esetében is elkészítsem ezt a vizsgálatot. Mivel a polgári iskola és pedagógusainak vizsgálata az elmúlt évtizedekben nem, vagy csak elenyésző mértékben került a kutatások origójába.

Felmerülhet a kérdés, hogy vizsgálatomban miért nem komparatív módon, a két másik szakma – az elemi iskolai tanítóság, és a középiskolai tanárság – professzionalizációjának összefüggésében vizsgálom a polgári iskolai tanárság professzióját? Döntésemben, miszerint a polgári iskolai tanárság professzionalizációját a másik két területtől – amennyire lehetséges – függetlenül, azokkal nem összevetve

mutatom be az befolyásolt, hogy hasonlóan az elemi- és a középiskolai pedagógusok szakmáshoz illetve professzionalizációjához, a polgári iskolai tanítóság/tanárság is megérdemel egy olyan összefoglalást, amelyben főszereplő, amelyben nem ő a „harmadik gyerek”. Az iskolatípus előzményei, kialakulása, tantervbeli, társadalmi bázisbeli változásai, a hozzá kapcsolódó tanító-, majd tanárképzés viszonyosságos – bár napjainkból visszatekintve valójában töretlenül fejlődő évtizedei, ez a pontosan nyolcvan évnyi történet önálló elemzésért kiállt. Természetesen fontosnak tartom a jövőben a három nagy pedagóguscsoport professzionailzációs folyamatai komparatív elemzésének elkészítését is, ez azonban sem terjedelmében sem témájában nem képzelhető el ennek a dolgozatnak a keretei között.

Szeretném köszönetemet nyilvánítani Prof. dr. Pukánszky Bélának, témavezetőmnek, inspiráló konzultációinkért, tanácsaiért, Prof. dr. Zakar Péternek személyes és szakmai támogatásáért, dr. Nóbik Attilának nélkülözhetetlen útmutatásaiért, Prof. dr. Fáyiné Dombi Alicenak beszélgetéseinkért, szakmai tanácsaiért. Külön szeretném megköszönni a kutatás, és a dolgozatírás zavartalan háttérének biztosítását családomnak, dr. Döbör Andrásnak és Döbör András Pálnak, valamint Orovecz Gyöngyinek, és Vékonyné Fizel Nikolett Grétának.

I. A kutatás célja

Kutatásom fő célja a polgári iskola pedagógusai képzésének bemutatása 1868 és 1947 között a szakmásodási és professzionalizációs valamint intézményesülési folyamatainak ismertetésével illetve elemzésével. Ahhoz azonban, hogy a polgári iskolai tanító-, majd tanárképzés fejlődését megértsük, szükséges a polgári iskola, mint iskolatípus bemutatása.

Dolgozatom célja tehát továbbá a polgári iskola kialakulása külhoni és hazai előzményeinek felvázolása, majd a szakmásodás szempontjából lényeges elemek, mint a bemeneti és kimeneti feltételek, vizsgák, képzési idő, képzési tartalom, valamint az iskola tanulói társadalmi hátterének rekonstruálása, azaz annak az útkereső folyamatnak az ismertetése, amely a polgári iskola nyolcvan éves fennállását jellemezte. Erre azért van szükség, mert a polgári iskolai tanító-, majd tanárképzés változásai nem értelmezhetőek az alapintézmény helyének, szerepének és funkciójának idődimenzióba történő helyezése nélkül.

Dolgozatom célja továbbá a polgári iskolai tanító-, majd tanárképzés intézményesülési folyamatának bemutatása. Ezt a folyamatot *Harold Wilensky* professzionalizációs elméletére támaszkodva ismertetem, és egyúttal szakaszokra bontom a polgári iskolai tanító- majd tanárképzés folyamatát az egyes szakaszok definiálásával és elemzésével. A szakaszok segítségével mutatom be azt az utat, amelyet a polgári iskola pedagógusai a tanítói továbbképzés szintjétől az egyetemi áthallgatással kiegészített főiskolai képzésig bejártak, illetve azokat a diszkussziókat, amelyek ezt az utat szegélyezték.

Fő célom, hogy bemutassam a polgári iskolai tanárság professzionalizációjának utolsó szakaszát, az 1928 és 1947 közötti időszakot, ezen belül is elsősorban az egyetem és a főiskola közötti együttműködés módozatait és szegmenseit. Ennek az időszaknak a részletes bemutatásához az összeolvasztott és Szegedre helyezett főiskola hallgatóinak kvantitatív vizsgálatát is elkészítem.

Kvantitatív kutatásom elsődleges célja, hogy árnyalt képet adjak a főiskolai hallgatók egyetemi áthallgatásáról. Az egyetemen hallgatott tárgyak mennyiségének, témájának, oktatójának és az áthallgatás jeggyel értékelt eredményének a bemutatása lehetővé teszi, hogy pontosabb képet kapjunk arról a hozzáadott értékről, amellyel az egyetem hozzájárult a polgári iskolai tanárjelöltek képzéséhez, és ezáltal professzionalizálódásukhoz. Ezen túl a demográfiai adatok vizsgálata lehetőséget ad

annak bemutatására, hogy a felfelé irányuló társadalmi mobilitás milyen mértékben jellemezte a vizsgált női és férfi hallgatókat (1928-1947), és a kialakuló diplomás értelmiség belső szerkezetét milyen társadalmi, felekezeti, regionális beágyazottság jellemezte.

II. A kutatás módszerei

II.1. Forráselemzés

Kutatásom során leíró jellegű, primer forrásokra támaszkodó történeti megközelítést, forráselemzést alkalmaztam. A hagyományosnak tekinthető szakirodalmi feldolgozás mellett a történettudományi kutatás tradíciói szerint nagyszámú primer forrással dolgoztam. A törvények, rendeletek, szabályrendeletek eredeti szövegeinek áttekintése elengedhetetlennek bizonyult, mert több esetben csak részben, vagy csak az adott szakirodalom szempontjából került a szövegük bemutatásra és elemzésre, és több – a szakmásoadási-, professzionalizációs folyamat bemutatásához elengedhetetlen – részlet kimaradt a korábbi forrásközlésekből. Természetesen nagy számban kerültek a disszertációba olyan jogszabályi források is, amelyek a korábbi feldolgozásokban nem szerepeltek.

A korabeli statisztikák szintén fontos szerepet játszanak abban, hogy a társadalmi folyamatokat, a fent említett jogszabályokat, rendeleteket, szabályokat értelmezni, indokaikat felfejteni, működésüket modellezni tudjuk. A Magyar Statisztikai Évkönyv általános, és szakterületi statisztikai nagy segítséget nyújtottak ebben a munkában.

A neveléstörténeti kutatások részdiszciplínája, az oktatástörténet tárgya gyakran egyes iskolák, vagy iskolatípusok történeti vizsgálata. Az intézménytörténeti vizsgálat elengedhetetlen része a vizsgált időszak levelezésének az áttekintése. Dolgozatomban igyekeztem feltárni a főiskola igazgatójának, az igazgató tanács elnökének, az egyetem rektorának, a szeged-csanádi egyházmegye püspökségének 1928 és 1947 egymással, illetve a vallás- és közoktatásügyi minisztériummal történő levelezéséből azokat az iratokat, amelyek a főiskola és az egyetem, illetve a főiskola és más intézmények együttműködésére utalnak, vagy arról pontosan számot adnak, illetve azokat, amelyek információkkal járulnak hozzá a vizsgált időszakban a főiskola és az egyetem együttműködésének vizsgálatához.

A leveleken kívül megkerülhetetlen források egy iskola életének rekonstruálásához annak jegyzőkönyvei. A főiskola esetében mind a tanári kar, mind az igazgató tanács fellelhető jegyzőkönyvei felhasználásra kerültek a dolgozat megírásakor, és természetesen az egyetemi tanács, és a bölcsészettudományi kar vonatkozó jegyzőkönyveit is áttekintettem, és felhasználtam.

A következő részben bővebben is ismertetett kvantitatív kutatás adatait is primer forrásokból nyertem ki. A főiskolára 1928 és 1947 között beiratkozott hallgatók

anyakönyveit használtam fel a demográfiai és az áthallgatási adatok vizsgálatához, valamint a kinyert adatokat a korabeli egyetemi tanrendekből származó információkkal egészítettem ki.

II.2 A történeti szociológia, mint a neveléstörténeti kutatások újszerű metódusa

A neveléstörténet a 19. század második felében válik az önállósodó tudományos pedagógia részdiszciplínájává (Németh, 2008a. 23. o.). Egy évszázaddal később a tudományterület már több részterületre bontható. Nagy Péter Tibor az 1990-es évek elején így fogalmaz: „a neveléstörténet kettészakadóban van: egyfelől a pedagógiai gondolkodás történetére, a gyermekről vallott felfogás változására, másfelől viszont a legszélesebben vett oktatáspolitikai területére” (Nagy, 1991. 5. o.). Ez utóbbi terület vizsgálatához – például a korabeli érdekviszonyok feltárásához – a neveléstörténet kutatói a rokontudományok módszereit és fogalomkincsét is felhasználják, például a politológiáét, a szociológiáét vagy a statisztikáét (Nagy, 1991. 8–10. o.).

A két világháború közötti időszak felsőoktatásban részt vevő hallgatóinak vizsgálatához az egyik legfontosabb forrást az egyetemi és a főiskolai anyagok jelentik. Nemcsak az adatok kinyerése és elemzése révén juthatunk új ismeretekhez, hanem ezek az adatok összekapcsolhatók más adatbázisokkal, elitjegyzékekkel is, így új összefüggésekre derülhet fény, és akár egy intézmény végzett hallgatóinak pályakövetése is lehetővé válhat. Anyagok feldolgozásának révén jutott új adatokhoz – többek között – Bíró Zsuzsanna Hanna, aki a budapesti bölcsészdiplomával rendelkezőket vizsgálta elsősorban a társadalmi nemek közötti különbségek vonatkozásában (Bíró és Nagy, 2010; Bíró, 2008). Részben megegyező forrásapparátusra – kiegészítve azt a kolozsvári egyetem bölcsészdiplomásaival – támaszkodott Nagy (2000, 2009, 2010), aki az egyetemi hallgatók anyagveiből kinyert adatok révén a társadalmi mobilitást, az egyház és az állam viszonyát, illetve az elitképzés korszecifikus metóduait vizsgálta a 19–20. században. Fontos továbbá Fekete Szabolcs (2012) munkája, amiben a szerző a pécsi bölcsészhallgatók rekrutációját vizsgálta 1921 és 1940 között.

A szakirodalmi előzmények alátámasztják, hogy jelen kutatás a történeti-szociológiai módszer felhasználása révén megfelel a modern neveléstörténeti kutatások elvárásainak, eredményei beilleszthetők a már feltárt adatok rendszerébe.

Kutatásomban a forráselemzés mellett a rekonstruált történeti dimenziót a hallgatói

anyakönyvekből¹ kinyert adatok vizsgálatával egészítettem ki. A kvantitatív kutatás során 1937 hallgató adatait dolgoztam fel 148 változó vizsgálatával, így közel 287 ezer adat rögzítésére került sor. Ez a módszer a neveléstörténeti kutatásokban eredményesen alkalmazható, hiszen a számtalan korábban feldolgozatlan adat modern szoftverekkel – jelen esetben SPSS-szel – történő elemzésével új összefüggésekre derülhet fény.

Karády és *Valter* (1990) reprezentatív mintán vizsgálta a polgári iskolai tanárképző főiskolára beiratkozott hallgatók anyakönyvekből kinyerhető adatait, különös tekintettel a születési helyre, az apa foglalkozására és az igénybe vett szociális juttatásokra vonatkozóan. A hasonló vizsgálati időszak és forrásbázis ellenére jelen kutatás számos, a továbbiakban részletezett módon eltér az ő kutatásuktól, így azt kiegészítve új adatokkal szolgál a főiskola történetének megismeréséhez. Míg az 1980-as évek végén készült kutatás az 1928 és 1935 közötti időszakot egy egységként vizsgálta, saját kutatásomban félévekre bontva vizsgálom az 1928 és 1947 között beiratkozott hallgatókat. Az adatok újabb szempontból történő kódolása – a korábbi szempontok megtartása mellett – további információkkal szolgálhat a főiskolai hallgatók családjának társadalmi helyzetét illetően. Míg *Karády* és *Valter* csak a társadalmi státusz alapján vizsgálta a hallgatókat (amit az apa foglalkozása alapján állapítottak meg), addig én fontosnak tartottam a foglalkozási ágak alapján is csoportosítani a szülőket (szintén az apa foglalkozása alapján). Rögzítettem minden – az anyakönyvekben szereplő – adatot, amelyek háttérváltozókként fontosak lehetnek, ahogyan ezt kisebb mintán, de *Karády* és *Valter* is megtette, ellenben kutatásukat kiegészítettem az áthallgatások vizsgálatával, amit korábban még nem dolgoztak fel. Az adatbázis így tartalmazza a főiskolai hallgatók által az egyetemen felvett kurzusok címét, eredményét és a tantárgy oktatóját is. Ez utóbbit a vizsgált anyakönyvek nem tartalmazták, így ezek felkutatására az adott félévekre kiadott tanrend² adatainak adatbázissal történő összevetésével nyílt lehetőség. A mintavételi hiba minimálisra csökkentése céljából az ebben az időszokban a főiskolára beiratkozók egésze a vizsgálat tárgyát képezi.

¹Az anyakönyvek jegyzéke az Elsődleges források között megtalálható.

²A tanrendek jegyzéke az Elsődleges források között megtalálható.

III. Elméleti bevezetés

III. 1. Kutatástörténeti előzmények - A professziódiskurzus

A professzió, mint társadalmi jelenség kialakulásának, sajátosságainak vizsgálata nem új kutatási terület. Szinte minden társadalomtudományi irányzat foglalkozott a kérdéssel: egy adott tudásanyag hogyan határozza meg az azzal rendelkező társadalmi csoport helyét, és a hatalommal való viszonyát?

Emilé Durkheim A társadalmi munkamegosztásról (1893) című művében már részletesen írt a szakmai közösségek fontosságáról, majd a 20. század első felében többek között az angol *Richard Henry Tawney* és honfitársa *Thomas Humphrey Marshall*, valamint az amerikai *Talcott Parsons* (1939), a szociológia strukturalista-funkcionalista paradigmájának vezéralakja is ebben a szellemben vizsgálták a professzió jelentőségét a modern társadalom kialakulásában.

A professzió vizsgálata az 1930-as években új metódusokkal bővült, amikor az angol *Alexander Carr-Saunders* és *Paul Alexander Wilson* 24 szakma-terület szervezeteit vizsgálva gyűjtötte össze a szakmák és a professziók közötti megkülönböztető jegyeket. *Pierre Bourdieu* kezdetben oktatásszociológiával foglalkozott, majd érdeklődése a társadalmi pozíció reprodukciójának vizsgálata felé fordult, amely kutatás során bevezette a társadalmilag determinált praxis és habitus fogalmát. *Michael Foucault* (1969) a tudás és hatalom viszonyát, a tudáskonstrukciós folyamatokat, valamint a szervezetek fizikai tulajdonságait vizsgálta (1971). *Geoffrey Millerson* (1964) az „igazinak tartott” professziók jegyeit vizsgálta, és ezekből attribútum-listát készített. Az amerikai *Harold Wilensky*, a szekvencia-modell megalkotója a professzióvá válás folyamatát fejlődési stációk egymásra következésének látta, és véleménye szerint ezek a lépcsőfokok szükségszerűen követik egymást. Az elmélet kritikusai – *Andrew Abbott* (1988) és *Terence James Johnson* (1972) azonban azzal érveltek, hogy Wilensky eredményei a brit szakmák esetében nem működnek, és ennek oka az állami szerepvállalás erejének mértékében rejlik. A félprofesszió kategóriát a német származású, Amerikában élő *Amitai Etzioni* (1969) alkotta meg, de a semi-professzió diskurzusának másik fontos alakja, *William Goode* írta le, hogy a szűk értelemben vett professzió két központi eleme a rendszerezett absztrakt tudás és az elkötelezett szakmai magatartás. Az 1970-es években a korábbi ideáltipikus modelleket felváltotta a hatalom-központú megközelítés, amely a folyamat lényegének a szakmai csoportok érdekérvényesítő

törekvését látta. *Larson Max Weber* rétegződési elméletére támaszkodva a professzionalizáció céljának a jövedelemmaximálást és a társadalmi presztízs megszerzését tekintette. *Frank Parkin* (1979) neo-weberiánus megközelítésben a domináns, és az alávetett professziók által alkalmazható stratégiákat vizsgálta (Vö: *Kleisz*, 2002. 28-42. o.).

III. 2. A professziókutatás hazai trendjei

A hazai professzió-kutatások elsődlegesen napjaink, illetve a közelmúlt professzionalizációs folyamatait vizsgálják. A hagyományos professziók közül jelen van a jogász-professzióra irányuló kutatási irány (*Pekár*, 2002; *Fónai, Barta, Gyüre és Péntes*, 2014) – ahol a történeti dimenzió is megjelenik –, illetve az orvosi (*Molnár, Csabai és Csörsz*, 2003; *Simon*, 2010) és gyógyszerészi (*Magos*, 2010) professzió kutatása. A segítő szakmák professziójának vizsgálatáról 2002-ben doktori disszertáció is született *Kozma Judit* tollából, majd szintén ezt a területet a pedagógusprofesszióval összehasonlítva vizsgálta *Nagy Krisztina* (2009). Természetesen több szociológiai kutatás is foglalkozott az elmúlt években a professzionalizációval. Irányultak kutatások magára a szociológus-professzióra (*Ruszák*, 2013), és a szervezetfejlesztésre, mint a nonprofit szféra egyik új szakmájára (*Dobrai és Farkas*, 2014), ugyanakkor több tanulmány született a humánerőforrás-vizsgálatok területén is. A tanácsadó munkakört, mint professziót vizsgálta *Lovász Etelka és Batáriné Tanics Erzsébet* (2003), majd az ún. munkahelyi jól-lét kutatások (*Hervainé Szabó és Folmeg*, 2015) a támogató munkahelyi légkör és a professzió kapcsolatát helyezték fókuszba. A politikus, mint hivatás vizsgálata *Cieger András* (2010) nevéhez köthető. Fontos megemlíteni *Kleisz Teréz* (2000, 2002) összefoglaló munkáit, amelyek elsősorban az angolszász világ kutatási eredményeinek közvetítésében játszanak fontos szerepet. Mindezen területek mellett azonban legnagyobb súllyal napjainkban a pedagógus-professziókra irányuló, a jelen illetve a múlt dimenziójára egyaránt vonatkozó kutatások vannak jelen.

III. 3. A pedagógusprofesszió kutatástörténeti előzményei hazánkban

Az 1990-es évek óta jelentős szerepet kapott a neveléstudományi, és ezen belül is elsősorban a neveléstörténeti kutatások területén a különböző pedagóguscsoportok professziójának vizsgálata. A kutatások a pedagógustársadalom vertikális metszetének

majd egészére kiterjedtek, és történeti dimenzióba helyezve az eredmények lehetővé tették a különböző szinteken megvalósuló pedagógusprofessziók összehasonlítását. A vizsgálatok mind az népiskolai tanítók, mind a középiskolai tanárság szakmásodására, illetve professzionalizációjára kiterjedtek, és külön vizsgálatok tárgyát képezte maga a tudományterület, a neveléstudomány professzionalizációja, valamint számtalan kutatás irányult és irányul a neveléstörténet történetére napjainkban is. A 2000-es években zajló kutatásokat kimerítően összegezte tanulmányában *Nagy Péter Tibor* (2011).

A népiskolai tanítók képzésének vizsgálatával *Donáth Péter* (2008a; 2008b) tanulmányaiban és doktori értekezésében foglalkozott, valamint *Szabolcs Éva* (2003), *Kékes Szabó Mihály* (2003), *Vincze Tamás* (2003) és *Hegedűs Judit* (2003) kutatási eredményeit is megismerhettük ebben a témában. A tanítók létviszonyainak bemutatásával *Baska Gabriella*, *Nagy Mária* és *Szabolcs Éva* (*Baska, Nagy és Szabolcs*, 2001), mozgalmakkal *Kelemen Elemér* (2004a, 2004b) foglalkozott. A néptanítói professzió alakulása fellelhető a korabeli neveléstan-könyvek, és a pedagógiai sajtó tanítóképének vizsgálata során, ebben a témában *Nóbik Attila* disszertációját és publikációit fontos megemlíteni (2006, 2010, 2014). *Kovács Krisztina* tanulmánya ebben a témában 2012-ben jelent meg.

A polgári iskolai tanítóság-tanárság képzésének témájában *Karády Viktor* és *Valter Csilla* kismonográfiája, illetve *Nagy Péter Tibor* (2004), majd *Fizel Natasa* tanulmányai (2013a, 2013b, 2014a, 2014b) tágították a horizontot. A középiskolai tanárképzés tudománytörténetét, a tanári professzió történetét *Németh András* (2000, 2002, 2003, 2005b, 2007, 2008a, 2008b, 2013), intézménytörténetét *Mann Miklós* (2004) tanulmánya és *Ladányi Andor* monográfiája (2008) mutatta be, de foglalkozott a kérdéssel *Keller Márkus* is (2010). A nevelésügyben különösen nagy jelentőségű elnöiesedés témájával, az egyes szakaszok bemutatásával több művében is foglalkozott *Pukánszky Béla* (2006, 2007). A bölcsészkarok és a természettudományi karok hallgatói összetételét több intézmény esetében vizsgálta *Nagy Péter Tibor* (2006) és *Biró Zsuzsanna Hanna* (*Biró és Nagy*, 2010). A szakok szerinti specifikáció alapján a középiskolai tanárságról *Gordon Győri János* (2004), *Bodnár Ilona* (2007) és *Nagy Péter Tibor* (2009) értekezett.

A magyar egyetemi neveléstudomány teljes körű feldolgozását *Németh András* végezte el monográfiáiban (2004, 2005a). Az egyes egyetemeken zajló folyamatok kutatásában kiemelkednek *Breznysnyánszky László* (2007) és munkatársai kutatási Debrecenben, *Németh Andrásé* (2001) Budapesten, és *Pukánszky Béláé* (2001) Szeged

vonatkozásában. A szakmai sajtó megjelenésének és differenciálódásának kutatása *Géczy János* (2007) nevéhez fűződik.

III. 4. A professzionalizáció fogalma

A felvilágosodás hatására a társadalom minden területén megerősödött az egyén feletti társadalmi kontroll. Ez a hatás természetesen az oktatásügyet, az iskolarendszert is nagymértékben érintette. A 18. századi ipari forradalom következtében jelentkező, a kapitalizmusra jellemző modern teljesítménykényszer megjelenésével a kialakuló modern társadalomban a születési előjogokat mind inkább a szabad foglalkozásválasztás, a megszerzett tudásra épülő karrier váltotta fel. A tudás – részben az új találmányoknak, urbanizációnak, politikai változásoknak köszönhetően – gyorsan differenciálódott, így a szaktudás megszerzésére a társadalmi igény folyamatosan nőtt. Lépésről-lépésre alakultak ki az egyes európai értelmiségi hivatások sajátos formái. Az angol szakirodalom a magasan képzett hivatalnok elit fejlődési sajátosságait elemezve vezette be a szakmásodás, majd a tevékenységkör hivatássá válásának leírására a professzionalizáció fogalmát. A folyamat elemzése során egyrészt a szakma létszámának növekedése, másrészt a szakmai végzettség megszerzésének módja, követelménye, valamint érdekérvényesítő képessége került a kutatók fókuszába (*Németh, 2008b. 91. o.; Németh, 2003. 55. o.*).

Németh András a szakmásodás és a professzionalizáció fogalmát az alábbiak szerint választja ketté:

„A professzionalizáció fogalmát a szakértői vagy tudáselit (...) egyetemen megszerzhető tudásának konstrukciós, illetve intézményesülési folyamataival összefüggésben használjuk. A szakmásodás alatt az alacsonyabb társadalmi presztízsű, középfokú szakiskolákban megszerzhető gyakorlatias szakmák (pl. szakmunkás, közvetlen termelésirányító szakemberek, tanítók) intézményesülési folyamatait értjük. Képzésük is egymástól elkülönülő, duális rendszerben (szakiskola/egyetem) valósul meg” (*Németh, 2013. 101. o.*).

A modern társadalomra jellemző szakmák kialakulását három különböző elméleti megközelítésben vizsgálhatjuk. A funkcionalista elemzések a szakmák szervezeti felépítését, és annak változását vizsgálják, központi fogalmuk a hatalom, céljuk annak megállapítása, hogy a szervezetben elfoglalt hely milyen előnyöket, kiváltságokat jelent az azt betöltők számára, illetve milyen hátrányokat azok számára, akik ezeket a pozíciókat

nem érik el. A funkcionalista megközelítés hiányossága, hogy nem vizsgálja a szakmává válás mikrofolyamatait (Németh, 2008b. 87.). A második, a konstruktivista megközelítésben a szakmává válás tulajdonképpen egy tudományosan rendezett tudásanyag létrehozása, amely segít a gyakorlati problémák megoldásában, lehetővé teszi az összegyűjtött tudásanyag átadását, valamint kutatás keretében bővíthető. A tudásbázis létrehozásának fontossága az előbbieken túl abban is áll, hogy segít az adott szakma identitásának kialakulásában (Németh, 2008b. 87. o.; Németh, 2013. 102. o.).

A professzionalizációs folyamatok harmadik iránya már nem elégszik meg a szakmák létrejöttének intézményi és hatalmi összetevőinek vizsgálatával, hanem „*a valóság újradefiniálása során kialakuló tudás új kognitív struktúráinak feltárására is törekszik. Abból a feltételezésből indul ki, hogy egy modern szakma kialakulása egyben mindazon dolgok újrendezését is jelenti, amely láthatóvá, tudhatóvá és elmondhatóvá tehető*” (Németh, 2008b. 87.).

Egy szakma kialakulása és professzióvá érése azonban nem feltétlenül lineáris, magától értetődő folyamat. Az állam szerepe az iskolarendszer folyamatainak alakításában sok esetben egy adott szakma professzionalizációjára is döntő hatással lehet. *Pierre Bourdieu* véleménye szerint, akinek elméleteiben keveredik Weber, Marx, Durkheim és a francia strukturalizmus hatása, a társadalmi szereplők háromféle tőkével rendelkezhetnek: pénz-, kulturális- és szociális tőkével. A kulturális tőke maga a műveltség, a szociális tőke pedig az egyén által birtokolt kapcsolatrendszer. Bourdieu szerint a társadalmi hierarchia csúcsának eléréséhez erre a három tőke-típusra van szükség. Véleménye szerint az iskolák csak látszólag válogatják ki a legtehetségesebb és legszorgalmasabb tanulókat, valójában rejtetten kijelölik a tanulók helyét a társadalomban, és látszólag objektív követelményeikkel meggyőzik a diákokat arról, hogy az iskolai eredményeik őket predesztinálják. Rámutat arra, hogy az iskolai elvárások között gyakorta találunk olyanokat, amelyeket a privilegizáltabb családok gyerekei otthonról hoznak, míg a hátrányos helyzetűek semmiképpen sem sajátíthatják el az iskolában. Az iskolák tehát rejtett társadalmi diszkriminációt érvényesítenek, azaz újratermelik a társadalmi egyenlőtlenségeket. Az egyes társadalmi osztályok különleges életmódjukkal, különleges szabadidős tevékenységeikkel és ízlésükkel önmagukat definiálják, és különítik el magukat másoktól. A mindennapi élet ezen elemeit Bourdieu a praxis fogalmában foglalja össze. Ennek háttérében áll az egész társadalmi étellel és kultúrával szembeni következetes attitűd. Ez utóbbit nevezi Bourdieu habitusnak. Ez jellemzi és definiálja a különböző társadalmi osztályokat. Az életmód tehát nemcsak

tükrözi, hanem alakítja is a társadalmi struktúrát. Ezek az elkülönülő csoportok lehetnek az egyes szakmák képviselői is (Andorka, 2003. 81-82; 381-382; 468-469. o.).

„A habitus mint elkülönült és megkülönböztető gyakorlatokat generáló alapelv határozza meg például az egyes csoportok fogyasztási szokásait, szabadidős tevékenységeit, politikai beállítódását. A habitus implicit módon magába foglalja a különböző besorolási sémák, osztályozás, ízlés, illetve az észlelés és felosztás egymástól eltérő rendszerező elveit is. Bourdieu szerint a birtokolt javak és kinyilvánított vélemények különbségei, amennyiben azokat a fenti társadalmi szemléleti kategóriákon és osztályozási elveken át észlelik, szimbolikus különbséggé válnak, így önálló nyelvet hoznak létre. Ezek a nyelvi sajátosságok megjelennek a különböző kulturális alkotások (képzőművészet, irodalom, tudomány) „mű-alkotásaiban”, azok különböző szövegeiben is. Ennek megragadásához Bourdieu a strukturalista hermeneutika megközelítésmódját tartja a legalkalmasabbnak, amely a kulturális alkotásokat (a nyelvet, a mítoszokat és ebből következően a műalkotásokat) strukturáló szubjektum nélküli strukturált struktúrákként kezeli. Miként Saussure a nyelv esetében kimutatta, ezek egyben sajátos történeti képződmények, és ekként kell azokat megfejteni, anélkül, hogy tekintetbe vennénk az alkotás létrejöttének vagy létrehozóinak gazdasági és társadalmi körülményeit” (Németh, 2008b. 89-90.).

Az elmúlt években a pedagógiai tudáskonstrukciós folyamatok elemzéséhez leggyakrabban felhasznált elméleti koncepciók Bourdieu kortársa, *Michel Foucault* munkásságára vezethetők vissza. Foucault nyomán abból az előfeltevésekből kell kiindulnunk, hogy *„a modern szakma kialakulása egyben az azzal összefüggésbe hozható, látható, tudható és elmondható dolgok elrendezését is jelenti”* (Heidenreich, 1999. 46. o. idézi Németh, 2013. 103. o.). Foucault szerint a tudományos beszéd három egymást követő szintre tagolódik. Az episztemiológiai szinten tisztázásra kerülnek a téma alapfogalmai. Ebben a stádiumban a diskurzus már *„igényt tart (...) igazságellenőrzési és koherencianormák érvényesítésére, továbbá a tudással szemben uralkodó funkciót tölt be”* (Foucault, 2001. 239. o. idézi Németh, 2013. 103. o.). A következő szint, a tudományos küszöb átlépése után következik, ekkor történik meg a tudományos diskurzus keretében az alapfogalmak további pontosítása. A harmadik, a formációs küszöb átlépése után *„a tudományos beszéd a maga részéről képessé válik a számára szükséges axiómák, az általa használt elemek, és az általa legitimnek elismert propozicionális szerkezetek és az általa elfogadott átalakulások definiálására, amikor ily*

módon önmagából ki tudja bontani az általa alkotott formális épületet” (Foucault, 2001. 239. o. idézi Németh, 2013. 103. o.).

Foucault életművében gyakran ostorozza az oktatási rendszert, alábbi soraiban, mint a „diskurzus”, a megszólalás lehetőségét, vagy mint a normalizáló hatalom végrehajtóját írja le: *„Az oktatás hiába olyan eszköz, amelynek révén a mi társadalmunkban jog szerint minden egyes egyén hozzáférhet bármilyen típusú diskurzushoz, tudjuk, hogy elosztásában, valamint mindabban, amit lehetővé tesz, és amit megakadályoz, a társadalmi különbségek, ellentétek, küzdelmek által kialakított választóvonalakat követi. Minden oktatási rendszer a diskurzusok kisajátításának politikai fenntartása vagy módosítása, mindazon tudással és hatalommal együtt, ami a diskurzusok birtoklásával jár” (Foucault, 1998. 62. o.).*

Foucault és Bourdieu véleményében tehát közös az a pont, amely szerint az iskola nem objektív, nem a teljesítményt méri, nem ad egyenlő esélyeket a gyermekek számára a felemelkedésre. Igyekszik ugyan fenntartani a jogszerűség és az egyenlőség látszatát, de valójában részben a társadalmi státusz rekrutálását végzi (Bourdieu), részben állami szinten határozza meg azt a tudásanyagot, amelyet az egyes társadalmi csoportok számára elérhetővé tesz (Foucault). Így – is – befolyásolva az egyes szakmák kialakulását, szakmásodásuk, professzionalizációjuk lehetőségeit.

Tenorth egyetért Foucault-val abban, hogy a szakma feladata az, hogy autonóm módon meghatározza saját feladatait. *„Tenorth (1999. 439-460. o.) a szakmai tudás három dimenzióját különíti el: (1) szakmai hierarchia: az adott szakmai csoport státuszának elismertsége, elfogadottsága, a pedagógusszakmák rangsorában betöltött helye; (2) szakmai éthosz: szakmai felelősség mint a legitimáció fontos érzelmi eleme, ami rákérdez a pedagógiai munka értelmére; (3) szakmaikompetencia-tartalmak: a szakmai képzés során habitualizálni kívánt, az eredményes munkavégzéshez szükséges speciális felkészültség, illetve a szakmai munka gyakorlása során elvárt tudás” (Németh, 2013. 113. o.).*

III. 5. A pedagógus-professzió

Az 1868-as népoktatási törvény következtében kibontakozó modern magyar közoktatási rendszer duális rendszerré alakult. A két pólus, az alsóbb iskolák (népiskolák) tanítói és a felsőbb iskolák (elitiskolák) tanárai két különböző pedagógiai kultúrát, két különböző elméleti és gyakorlati szinten is megfogalmazott pedagógiai szakmai tudásanyagot hoztak

létre. Ez a folyamat természetesen illeszkedett az Európa különböző régióiban már a 18. század végétől zajló változásokba, amelyek során – hazánkat évtizedekkel megelőzve – kontinens szerte kialakultak a duális közoktatási rendszerek, és vált a pedagógia – alanyi jogon – tudománnyá.

„Az iskolarendszer ebben az időben kiteljesedő differenciálódása egyben a hatékony tömegoktatás intézményi feltételeinek, továbbá módszertani eszköztárának gazdagodását is eredményezte. Ekkor váltak széles körben elfogadottá azok a didaktikai-metodikai és iskolaszervezési formák – például az évfolyamosztály, az életkori szakaszok alapján kialakított egységes tanterv, a tanári előadás, magyarázat, bemutatás, az (előírt) oktatási tartalmak tanárok irányításával történő elsajátítása, a felelés, a tananyag kívülről történő megtanulása, az új tantárgyi tartalmak tanulók által történő gyakorlása, az ismeretek és a megkövetelt teljesítmény szintjének tanárok által történő felülvizsgálata, az ismeretek és készségek osztályozással történő értékelése és ennek alapján a tanulók meghatározott teljesítményhierarchiába történő betagolása - amelyek mind napjainkig jellemzik a modern oktatási rendszereket Európában és Amerikában” (Németh, 2003. 54-55.o.).

Németh András tanulmányaiban részletesen vizsgálja a tanári-, tanítói szerep kialakulását, szakmává, professzióvá válását. Kutatásai eredményeként három szakaszt különít el. Az első, az ún. „kvázi-professziós” szakasz Mária Terézia tanügyi reformjáig tartott. Ebben a korszakban a tanárság a papi tevékenységet megelőző „ugródeszka”, így alacsony presztízsű, ideiglenes feladat volt. Az 1777-es Ratio Educationis, az egységes állami oktatási rendszer kialakulás után, amit Németh „szemi-professziós” szakasznak nevez, már megjelentek a tanári szakma kialakulásának első lépcsőfokai, az egyre inkább elkülönülő képzés, és tananyagtartalom meghatározása, valamint a vizsgák általi kiválasztás. A harmadik szakasz, a tényleges professzionalizáció eredményeként a 19. századtól kezdődően kialakulnak a magasan iskolázott, szakértelmiségi csoportok.

„A korábban kizárólag a család hatáskörébe tartozó nevelés feladatait azért kell az államnak átvennie, mert a szülők nem mindig teljesítik kellő felelősséggel a hagyományosan a család feladatát jelentő nevelési-oktatási, gyermekgondozási kötelességeiket. Ez leginkább az alsóbb néprétegekhez tartozó családokra jellemző, míg a polgárok képesek arra, hogy magas szintű műveltséget biztosítsanak gyermekeiknek. Az eltérő szülői hozzáállásból adódóan, különböző módon, az egyik esetben kényszerrel, a másik esetben a magasabb szintű műveltséget garantáló intézmények segítségével, egymástól elkülönülő szervezeti keretben felépülő iskolák, és egymástól eltérő módon

kiképzett szakemberek segítségével lehet hatékonyan biztosítani az optimális feltételeket” (Németh, 2005b. 22-23. o.).

A fenti gondolatmenetet követve az iskolák rendszere tehát a 18. század utolsó harmadától kezdődően mind vertikálisan, mind horizontálisan folyamatosan bővült, strukturálódott, és ebből fakadóan a pedagógus szakma is fokozatosan távolodott a papi, lelkeszi hivatástól, és önálló szakmává lépett elő. Az intézményesülési folyamat fontos eleme volt az új szaktudás – a pedagógusmesterség-tudás – megkonstruálása, valamint a szakma öndefiníciója, *„melynek során annak művelői megteremtik identitásuk szimbolikus és tárgyi világait, tereit és tudástartalmait. (...) Ebben a szimbolikus szakmai térben a tudástartalmak változásainak alapvető jellemzője lesz a folyamatos 'szakszerűsödés', ami a pedagógusok szakmai feladatainak a kialakuló szakma szempontjai által determinált újraértelmezését is jelenti” (Németh, 2013. 101. o.).*

A szakmai térben folyó, egyre differenciáltabb tevékenységnek tehát ki kellett jelölni a legfontosabb szereplőit, valamint azokat a tulajdonságokat, amelyekkel az egyes szereplőknek rendelkezniük kell. A hatékony szakma előfeltétele ugyanis, hogy meghatározzuk, mi az elfogadott, normális viselkedés, és mi abnormális. Ezek meghatározása után kellett kijelölni a szakmai feladatokat, az ún. munkarituálékot, amelyekkel kölcsönhatásban a szakma társadalmi presztízse is meghatározásra került a társadalom által (Németh, 2013. 108-113.).

Az európai közoktatási rendszerek tehát egyre nagyobb számban vonták be a diákokat, és a különböző típusú iskolák módszertani igényei is egyre sokszínűbbekké váltak. Az 1860-as évektől kezdődően *Johann Friedrich Herbart* tanítványai, *Tuiskon Ziller* és *Wilhelm Rein* a mester által kidolgozott pedagógia rendszert igyekeztek egy koherens, tudományosan megalapozott, az új igényekkel összhangban álló struktúrává továbbfejleszteni. Herbart hatása azonban már az 1849-ben kiadott *Organisationsentwurf*-ban is tetten érhető. Herbart a filozófiai gondolkodás tapasztalati alapokra helyezésére, illetve a pszichológiai törvények matematikai modellálására törekedett, így filozófiája a matematika és a természettudományok felértékeléséhez vezetett, a latin és a filozófia háttérbe szorult (Németh, 2000. 191-196. o.; Németh, 2003. 61. o.).

A népoktatás expanziójával párhuzamosan a pedagógusok száma is jelentős mértékben emelkedett. Szaktudásuk növekedésével egyidejűleg a társadalom egyre inkább elismerte a tevékenységüket. Más pedagóguscsoportoktól való elkülönülésük, ugyanakkor szakmai összetartozásuk kinyilvánításaként hozták létre saját érdekeik

képviselésében és védelmében szakmai szervezeteiket, egyesületeiket, folyóirataikat. Ezzel újabb lépéseket tettek a professzióvá válás útján.

Hazánkban a pedagógus-mesterség minden szintjén 1868-tól kezdődően évről évre egyre konkrétan meghatározásra kerültek a tanítói munka szabályai, a képesítési eljárások, az alkalmazás feltételei, a pedagógusok bérezése és segélyezése. A Bárczi-féle nagyszabású urbanizációs reform idején (1906-1918) az oktatásügy innovációjában nagy szerepet játszott a hazai néptanítói elit pedagógiai mozgalma, a gyermektanulmány. 1906-ban Nagy László és munkatársai létrehozták a Magyar Gyermektanulmányi Társaságot, és 1907-től megjelent a társaság önálló folyóirata, A Gyermek, majd ugyanebben az évben napvilágot látott a Népművelés című folyóirat első száma is. „*A Néptanítók Enciklopédiája a magyar néptanítók szakmai öndefiníciós folyamatának emblemikus alkotása*” (Németh, 2008b. 110. o.).

IV. A polgári iskola és a polgári iskolai tanárképzés kutatásának szakirodalmi előzményei

A polgári iskola és a polgári iskolai tanárképzés történetével foglalkozó szakirodalom áttekintése után elmondható, hogy az iskolatípus ismertetésével, bemutatásával foglalkozó művek nagy része a polgári iskolával és a tanító(nő)-, majd tanár(nő) képzésével egyaránt foglalkozik, jellemző továbbá, hogy fejlődésüket 1868-tól, de egyes esetekben az iskola előzményeinek ismertetésétől kezdve mutatják be. Viszonylag kevés azoknak a munkáknak a száma, amelyek az intézménytípus egy-egy korszakát helyeznék célkeresztbe.

A szakirodalom bemutatásakor mindenképp előtérbe szeretném emelni *Simon Gyula* 1979-ben megjelent munkáját, amely a legátfogóbb mű a polgári iskola és a polgári iskolai tanárképzés történetéről. Mivel a kötet lassan negyven éves lesz, nem használ modern kutatási metódusokat, valamint ideológiailag erősen átitatott, így – azóta megjelent áttekintő szakirodalom híján – mindenképpen indokolt az iskolatípus és tanárképzése történetének újragondolása, új források bevonása, az adatok modern módszerekkel történő elemzése.

Kovács János a Millenium évében írta meg összefoglaló jelleggel a felső nép- és a polgári iskolai oktatás történetét (*Kovács, 1896*). *Kiss Áron*, későbbi igazgató és *Sebestyén Stetina Ilona* szintén 1896-ban mutatta be a polgári iskolai tanító- illetve tanítónőképzést (1896). *Gyertyánffy István* a Pedagógium névadója és első igazgatója hosszú élete során számos művel adózott az intézménynek, és az ott elvégzett munkának (1896, 1898, 1913). Munkáiból – a történetekben megmártózó személy pontos beszámolóival mellett – kiolvashatjuk azokat a korabeli konfliktusokat is, amelyek az iskola fejlődésének következő évtizedeit meghatározták. *Dániel Márton* 1890-ben írt jelentést a polgári iskolai tanárképzésről, majd a 20. század első évtizedeiben a kevés összefoglaló munka mellett (*Sághelyi, 1929*), az értekezés, a viták felületévé a folyóiratok váltak. Legnagyobb számban nem meglepő módon a Polgáriskolai Tanáregyesületi Közlöny, majd utódja az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny hasábjain jelentek meg cikkek a polgári iskola és tanárképzése helyzetéről, törekvéseiről, sikereiről, és kudarcairól. A szerzők között szerepel *Négyesy László* (1927), *Weszely Ödön* (1927), *Husztai József* (1919), és *Klebelsberg Kuno* (1927) is. A Magyar Paedagógiában is több tanulmány és recenzió látott napvilágot a polgári iskola témájában. A polgári iskola

oktatási rendszerben elfoglalt helyével *Vietórisz József* (1897) és *Kovács János* (1900) foglalkozott, az életre nevelés és a polgári iskola kapcsolatát *Vavrinetz Béla* (1940) elemezte. *Babirák Mihály* és *Kokovai Lajos* kötete 1935-ben jelent meg a székesfővárosi községi polgári iskolák kialakulásáról és jelentőségéről, *Deák Gyula* a tanáregyesületek múltjáról 1938-ban publikált könyvet. A Szegedre került tanárképző főiskola szervezeti szabályzata nyomtatásban első ízben 1935-ben került kiadásra (*Az állami*, 1935). *Somogyi József Hazánk közoktatásügye a második világháborúig* (1942) című munkája a szerző egyetemi előadásaira épülve íródott, és azon túl, hogy a polgári iskola és a tanárképző főiskola történetét illetően számos pontosítást, részletet köszönhetünk a műnek, a nacionalista korszak is tetten érhető sorai között. Az összevont főiskola elő évkönyvének megjelenésére sokáig kellett várni. 1944-ben jelent meg az első és utolsó évkönyv a polgári iskolai tanárképzés szegedi éveiben (*Schilling*, 1944, szerk.) A főiskola oktatóinak önéletrajzai is segítenek közelebb kerülni az intézményhez, és munkatársaihoz. *Greguss Pál* életrajza 1979-ben, *Ábrahám Ambrus* visszaemlékezései 1993-ban láttak napvilágot. *Magyarfalvi Lajos* 1968-ban – kellő időtávlatból – mutatta be Gyertyánffy és a Pedagogium működését.

1990-ben jelent meg *Karády Viktor* és *Valter Csilla* munkája a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola diplomásairól, amely kutatás hazánkban az elsők között alkalmazta a történeti szociológiai megközelítést egy iskolatörténet kiegészítéséhez a valós szereplők életútjának vizsgálatán keresztül. *T. Molnár Gizella* és tanítványai 1993-ban gyűjtötték össze a szegedi sajtóban megjelent – intézményünkkel kapcsolatos – írásokat (*T. Molnár*, 1993. szerk.).

A főiskola történetének legutóbbi történeti összefoglalására az 1998-ban, Szegedre kerülésének 70. évfordulója alkalmából megjelent kötetben – amely részben a főiskola almanachja is –, *Bereczki Sándor* jóvoltából került sor. Ez az eddigi legrészletesebb, és forrásokkal leginkább színesített munka a tanárképző történetéről, ellenben óriási hiányossága, hogy csak felhasznált irodalmat közöl, a jegyzetapparátus hiányzik. *Bereczki* korábban is foglalkozott már a főiskola históriájával, a hetvenes években a főiskola hagyományairól, és tanterveiről is jelent meg munkája (*Bereczki*, 1975). *A Tóth Gábor* (1997) által elkészített átfogó Apponyi Kollégiumról szóló kötet megjelenése előtt, már 1990-ben *Bereczki Sándor* is foglalkozott a Kollégium történetével. 2010-ben tanulmánykötet jelent meg a főiskola 1928 és 1947 közötti történetéről az SZTE Szaklevéltára kiadásában (*Kiss és Vajda*, 2010, szerk.). A kötetben – többek között – *Ladányi Andor*, *T. Molnár Gizella*, *Vajda Tamás* és *Jancsák Csaba* és

Miklós Péter tanulmányait olvashatjuk. Az utóbbi néhány esztendőben a kutatások origójába elsősorban a főiskolások egyetemre történő áthallgatása került (*Fizel*, 2013b; 2014a; 2015).

V. A polgári iskola fejlődésének szakaszai a társadalmi változások tükrében

V. 1. A polgári iskola kialakulásának előzményei Európában

A XVIII. század végén kibontakozó francia társadalmi-politikai és angol ipari forradalom jelentős mértékben átformálta a korabeli Európát. Új eszmék és eszmények jelentek meg, az iparosodás és a technikai haladás nyomán megnövekedtek a társadalmi mobilitás lehetőségei. A gazdasági-, társadalmi és politikai változások robbanásszerű demográfiai és urbanizációs változásokat eredményeztek. A kontinens lakossága az 1750 körüli 266 millióról 1900-ra mintegy 400 millióra növekedett. Ennek következtében Európában eddig soha nem látott mértékű népességmozgás indult meg, amely a korabeli lakosság mintegy 70%-át érintette, és elsősorban vidékről a városok felé irányult. Az urbanizáció, az industrializáció, és a kommercializáció mellett fontos politikai-társadalmi változás volt az állami hatalom további erősödése is (*Németh, 2002. 145-146. o.*).

A változások természetesen a családi életre, a családi szerepekre is hatottak, ezen a szintén is egyfajta „forradalom” vette kezdetét. Az apa korábbi korlátlan hatalma mind inkább határok közé szorult, fokozatosan elkülönült egymástól a lakóhely és a munkahely. Ez utóbbi egyre inkább a privát szféra részét képezte, egyfajta menedékké vált. A polgári családeál kialakulásával, a nemi szerepek változásával a kor gyermeknevelési gyakorlata is megváltozott. A gyermekkort egyre inkább olyan sajátos életszakasznak tekintették, amelynek jellegzetes fejlődési szakaszai és azokkal összefüggő feladatai vannak, és az ehhez szükséges háttér biztosítása a szülők feladata (*Mészáros, Németh és Pukánszky, 2001. 155-163. o.; Németh, 2002. 39. o.*).

Az az elvárás, hogy az oktatás tartalmában alkalmazkodjon az új társadalmi elvárásokhoz, már a XVIII. század végén sem volt új gondolat. A felvilágosodás egyik előfutárának tekinthető angol filozófus, *John Locke* (1632-1704) szerint az emberi cselekvés értékét az egyéni és a közösségi haszon foka határozza meg. Embereszménye a céltudatosan, következetesen és kiszámíthatóan cselekvő tevékeny polgár, akinek nevelése során nagy hangsúlyt kell fektetni testi egészségére, edzettségére és erkölcsös viselkedésére, hiszen Locke úriembere lelkileg fegyelmezett, megbízható, továbbá praktikus, hasznos ismeretekkel rendelkezik. Ebben az elméletben már megfigyelhetjük annak a folyamatnak a kezdetét, amelyek többek között *Rousseau* és *Helvetius*

pedagógiáján keresztül vezettek a filantropisták mozgalmáig, amelyet a magyarországi Bürgerschule, majd polgári iskola előzményének tekintünk.

A filantropizmus a XVIII. század végén Németországban bontakozott ki. Kialakulásában közrejátszott a korabeli német közoktatás gyakorlatának megmerevedése is: az oktatás módszerei sablonossá váltak, a klasszikus tanulmányok kiüresedtek, formális grammatizálásba, öncélú szótanulásba torkollottak. A filantropisták az iskolai nevelés-oktatás tartalmát közelíteni akarták a hétköznapi élet követelményeihez. A korabeli iskolai oktatás középpontjában még mindig a latin stúdiumok álltak. A praktikus ismereteket – hagyományosan – nem az iskola, hanem az élet nyújtotta a tanulóknak. A filantropisták ezzel szemben minden gyereknek tizenöt esztendő koráig közhasznú ismereteket kívántak tanítani. A hétköznapi hivatásvégzésben jeleskedő polgár erényei (pontosság, megbízhatóság, önfegyelem, mértékletesség, puritán életmód) voltak azok, amelyek elérésére a nevelésben is törekedtek. A mozgalom szellemi vezetője, *Johann Bernhardt Basedow* (1723-1790) Rousseau nevelési regényének hatására fogalmazta meg 1768-ban az iskolák megújítására irányuló felhívását (*Vorstellung an Menschenfreunde*). Iskolájukban a természet közelség, a gyakorlatiasság, praktikusság állt a középpontban. Rousseau nyomdokait követve nem vallás-, hanem erkölccsant tanítottak, nagy jelentőséget tulajdonítottak a testi nevelésnek, a mesterségek tanításának és a természet megismerésének. Az általuk oktatott hasznos ismeretek körébe tartozott az anyanyelv, az olvasás, az írás, a számolás, az egészségtan, a földrajz, a történelem és a természettudomány (*Mészáros, Németh és Pukánszky, 2001. 121-124. o.; Németh, 2002. 59-62. o.*).

V. 2. A magyar polgári iskola kialakulásának előzményei

A magyar polgári iskola előfutárának is tekintett új iskolatípus Európában a XVIII. században jött létre. Előzményének tekinthető a pietista alkotású reáliskola – mely a XIX. század végére mindenütt középiskolai típusú fejlődött – a *Guizot* francia közoktatásügyi miniszter által 1833-ben létesített école primaire supérieur –, mely az elemi iskola hat osztályára épült három évfolyammal –, valamint a svájci Sekundärschule, mely szintén az elemi iskola hat osztályára épült két-három vagy négy évfolyammal, kantononként eltérően. Egyes német államokban szintén alakult hasonló – az elemi iskolát követő, pragmatikus tudást nyújtó – iskola, például Bürgerschule, Mittelschule, Hauptschule, Realschule, Stadtschule, Rektoratschule stb., különböző és időnként változó szervezettel,

alkalmazkodva a hely és a kor igényeihez. A polgári iskolát nem kötötték hagyományok, mint a gimnáziumot, így már kezdetben is új törekvések hordozóivá vált. Szinte születése pillanatától bevezette az anyanyelvi oktatást, nagyobb teret biztosított a természettudományoknak, a munkaoktatás és a szemléltetés elvét tudatosan és széleskörűen alkalmazta, praktikus szemléletet alakított ki (*Somogyi*, 1942. 89. o.; *Simon*, 1979. 9-10. o.). Ezeket a törekvéseket jórészt tetten érhetjük az *Eötvös*-féle 1868-ban bevezetett polgári iskola tantervében is.

Hazánkban a század utolsó harmadában a termelőerő növekedése, az infrastruktúra fejlesztése, és a társadalmi intézményrendszer fejlődése következtében felgyorsultak a társadalmi változások. A dualizmus társadalmi szerkezetének csúcsán a nagybirtokosok és arisztokraták álltak, majd a nagypolgárság és a középosztály tagjai következtek a kispolgárság, a birtokos parasztság, a mezőgazdasági bérmunkásság, és a városi munkásság fölött. Az új társadalmi rétegek megjelenése mellett a társadalmi szerkezet korábbi elemei is átalakultak. Milliók változtattak lakhelyet és ezzel együtt foglalkozást, réteget, életmódot is: felerősödött a társadalmi mobilitás folyamata. Lényeges aránytolódás ment végbe a foglalkozási szerkezetben belül. A kiegyezés idején még a lakosság 80 százaléka élt a mezőgazdaságból. Ez az arány 1910-re 62%-ra csökkent, miközben 12-ről 25%-ra nőtt az iparból és kereskedelemről élők aránya. 1869 óta megduplázódott, 4%-ra emelkedett az értelmiségiek és tisztviselők aránya (*Dobszay és Fónagy*, 2005. 397-434. o.). Ez a rövid időn belül végbe menő nagyarányú változás természetesen az oktatási rendszerre is hatással volt.

Egyre világosabbá vált, hogy a legszükségesebb alapismereteket nyújtó elemi népiskola és a magasabb tanulmányokra, illetve a tudományos pályákra előkészítő klasszikus latin középiskola között szükség van még egy olyan közbeeső iskolatípusra is, amely azokat a kispolgári rétegeket, műveltebb gazdákat, iparosokat és kereskedőket képezi, akik a népiskolainál magasabb gyakorlati irányú általános műveltséget igényelnek, de tudományos pályákra nem törekcsenek, és így a nehezebb, hosszabb és költségesebb középiskolai tanulmányokra nem vállalkoznak (*Somogyi*, 1942. 89. o.).

Magyarországon az első polgári iskolákat, melyek úgyszólván csak az elemi népiskola felsőbb osztályai voltak, elsősorban a német lakosságú városok evangélikus egyházközösségei szervezték meg. Ennek okai között keresendő az a tény, hogy a német ajkú városi polgárság már a 18-19. század fordulóján olyan fejlettségi szinten állt a polgárosodás tekintetében, hogy a tőlünk nyugatabbra fekvő iparosodott országok polgárságával egy időben igényt érzett arra, hogy gyermekeit korszerű, de mindenképpen

az életben hasznosítható, pragmatikus tudással vértette fel. A pozsonyi evangélikus egyházközösség már 1785-ben felállított egy „Bürgerschule”-t, majd 1798-ban a soproni evangélikus egyház alapított három elemi osztályra épülő két osztályos polgári iskolát. A XIX. század elejétől kezdve hazánk sok más városában is alakultak polgári iskolák, így Lőcsén (1801), Debrecenben (1830), Pesten (1840), Nagyszébenben (1842), Késmárkon (1844), Brassóban (1845), Szarvason (1863), Nagyváradon (1867). A katolikus és a református egyház kezdetben nem érdeklődött az új iskolatípus iránt. Ez elsősorban a humanisztikus oktatás iránti rokonszenvből, konzervatív hozzáállásból adódott, másrészt abból, hogy a városi polgárság hazánkban nagyrészt német ajkú és evangélikus vallású volt (Somogyi, 1942. 89-90. o.; Simon, 1979. 12. o.).

Az új típusú iskolát itthon is a filantropizmus pedagógiájának szelleme hatotta át. A nevelés célja, hogy az iskola „hasznos” legyen, és az életbe kikerülő diák mesterségét kellő észszerűséggel a maga és embertársai javára tudja üzni. A polgári iskolában nagyobb hangsúly esett a gyakorlati számolásra és fogalmazásra, a fizikára, a természetrajzra, a technológiára, a földrajzra, az egészségtanra (egy szóval a természettudományokra) és a modern nyelvekre. Még a vallástan tanítását is a „praktikusság” szelleme hatotta át a dogmák katekizálása helyett (Simon, 1979. 12. o.). Az oktatásügy fejlődésében fontos mérföldkövet jelentő Organisationsentwurf ugyan az iskolaügy átfogó reformjáról intézkedett, de legjelentősebb intézkedései a középfokú oktatást érintették. A gimnázium nyolcosztályossá vált, szaktanári rendszerrel, érettségi vizsgálattal, és a hatosztályos reáliskola is eltávolodott korábbi művelődési eszményétől, az általános és praktikus képzéstől, s fokozatosan maga is a magasabb fokú szakemberképzés egyik előkészítő, középiskolai jellegű iskolájává vált. A megüresedett helyre és funkcióra szorgalmazta Schvarcz Gyula, Luther Nándor, Csengery Antal már 1861-ben a polgári iskola törvényben foglalt megszervezését (Somogyi, 1942. 90. o.; Schilling, 1944, szerk. 6. o.). Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter alapvetően egyetértett az új iskolatípus megteremtésének tervével ugyanakkor ő az új intézményt a népoktatási képzés betetőzéseként képzelte el. *„Eötvös előtt példaképként az akkor valóban mintaszerű svájci iskolaszervezet, illetve a svájci Sekundärschule, továbbá a Guizot-féle école primaire supérieur lebegett. Ezt akarta eredeti törvényjavaslatában nálunk is törvénybe iktatni felsőbb népiskola néven a hat osztályú népiskolára építve. A képviselőház közoktatási bizottságában azonban e javaslattal szemben Csengery Antal arra utalt, hogy hazánkban lényegesen mások az iskolaviszonyok, mint a rendkívül fejlett közoktatásüggyel rendelkező Svájcban. Nálunk még csak akkor készült el a hat osztályos*

népiskola törvényes rendezésére és annak eredményes végrehajtása előreláthatólag még hosszú időt igényelt. Amellett a polgárság is megszokta, hogy négy népiskolai osztály után adja gyermekét magasabb iskolába. Ezért Csengery a felsőbb népiskola helyett a polgári iskola típusát ajánlotta, mely már az elemi iskola IV. osztálya, tehát a legszükségesebb elemi ismeretek megszerzése után veszi fel a tanulókat” (Somogyi, 1942. 90-91. o.).

V. 3. A polgári iskola születése hazánkban

Az 1868. évi XXXVIII. törvénycikkbe végül mind Eötvös mind Csengery javaslata bekerült. A törvény az elemi és a középiskola közé kétféle iskolát létesített: a felsőbb népiskolát és a polgári iskolát. A felsőbb népiskola a fiúk számára három, a lányok számára két évfolyamos, az elemi iskola IV. osztályára épülő polgári iskola a fiúknak hat, a lányoknak négy évfolyamos lett. A polgári iskola egyik legfontosabb legitimáló ereje a praktikus, használható, pragmatikus tudás átadásában rejlett, amiben az egyetlen hiányosság az idegennyelv-oktatás kapcsán állt elő. Az 1868. évi törvény szerint csak a német nyelv oktatása szerepelt a tantervben (harmadik osztálytól), de csak azokban az iskolában, ahol a tanítás nyelve a magyar. Ahol az oktatás nem magyar nyelven folyt, a magyart kellett idegen nyelvként oktatni, így ezekben az iskolákban ilyen értelemben nem volt „nyugati” idegennyelv-oktatás. Ez a kereskedő, iparos polgári rétegek számára kétségessé tette az iskolatípus létjogosultságát, és megkérdőjelezte középfokú iskola jellegét is. A törvény szerint a nagyobb községek, amelyeknek anyagi ereje engedi, kötelesek voltak felsőbb népiskola helyett polgári iskolákat állítani és fenntartani a község lakosai számára, felekezeti különbség nélkül.³ A polgári iskolában, a községek anyagi erejéhez és a tanfolyamok számához képest négy-hat, de legalább három rendes és egy segédtanárnak kellett lennie.⁴

V. 4. Középiskola vagy középfokú iskola? A polgári iskola identitáskeresése

A népoktatási keretbe azonban a polgári iskola nem illett bele, mert egész szervezete, a közoktatás rendszerében elfoglalt helye középfokúságot feltételezett. Ezt a törvény is alátámasztotta, amikor így fogalmazott: *„a fiúgyermek számára alkotott polgári iskolákban, a tanterv úgy állapítandó meg, hogy a polgári iskola első négy évi folyama*

³ 1868. XXXVIII. törvénycikk a népoktatási közoktatás tárgyában. V/C. 67. §

⁴ Uo. 76. §

alatt, habár kimerítőbben, ugyanazon tantárgyak taníttassanak, a melyek a közép tanoda (real gymnasium) négy alsó osztályában taníttatnak, a latin nyelv kivételével. A többi tantárgy a tanfolyam első négy évében legfőlebb megkezdethetik, s főleg a polgári iskola két utolsó évi folyamában adandó elő. (...) A közoktatási minister állapítja meg azt is, hogy a leányok számára alkotott polgári iskolákban a fennebb elsorolt tantárgyak közül melyek hagyassanak el, s minő más tantárgyak vétessenek föl azok helyett.”⁵

A polgári iskola első négy osztályából a középiskola megfelelő osztályába való átlépéskor is csak a latin, illetve francia nyelvből kellett felvételi vizsgát tenni.⁶

A polgári iskola első tanrendje összehasonlítva az 1849-ben kiadott Organisationsentwurf reálgimnáziumokra vonatkozó rendelkezésével világossá teszi, hogy a tantárgyi felosztás tekintetében a polgári iskola nem maradt el – egyértelműen középiskolaként nyilvántartott „társa” –, a reálgimnázium mellett, sőt bizonyos területeken még meg is haladta azt (1. Táblázat).

1. Táblázat – A polgári iskola (1868) és a reáliskola (1849) tantárgyainak összehasonlítása

A polgári iskola tantárgyai (1868) ⁷	A reáliskola tantárgyai (1849) ⁸
hit- és erkölcsstan;	vallástan
anyanyelvi írástan és irodalom;	anyanyelv
német nyelv	második élő nyelv
földrajz	földrajz és történelem
történelem	
számvetés	matematika
mértan	
statisztika	alkalmazott számtan, váltó- és vámismeretek
köz, magán és váltójog alapvonalai	
könyvvitel;	
természetráajz	természetráajz

⁵ 1868. XXXVIII. törvénycikk a népoktatási közoktatás tárgyában. V/C. 76., 78. §

⁶ Az 1879-es Tanterv már tartalmazza a latin és a francia nyelv rendkívüli tárgyként való tanulásának lehetőségét, épp a középiskolába való átlépés megkönnyítése végett.

⁷ 1868. XXXVIII. törvénycikk a népoktatási közoktatás tárgyában. V/C.

⁸ Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen Oesterreich. Wien, 1849.

természettan	természettan
mezei gazdaság vagy ipartan	technológia
	áruismeret
rajz	rajz
szépírás	szépírás
vegytan	
ének	
test- és fegyvergyakorlat	

Hiányzott a törvényből – és az 1869-ben megjelent első tantervből is – az iskola helyének kijelölése a köznevelés rendszerében, képesítő⁹, minősítő jogának pontos meghatározása, tanárképzésének rendezése. Ez a hiátus sok félreértés, bizonytalanság forrásává lett. Egyes helyeken a polgári iskolát népoktatási intézmény helyett valamilyen szakiskolának, máshol a hiányzó középiskola részben való pótlására rendelt algimnáziumnak tekintették (Somogyi, 1942. 92. o.; Simon, 1979. 24. o.).

Az Eötvösi-gondolat reményét az idő nem váltotta be a felső népiskolákkal kapcsolatban. Míg 1877-ben, majd tíz évvel a törvény megszületése után 78 felső népiskola (21 fiú- és 56 leányiskola) (Somogyi, 1942. 92. o.) működött hazánkban, addig a századfordulóra a számuk már harmadára csökkent: 1899-ben 27 felső népiskola (8 fiú- és 19 lányiskola)¹⁰ nyitotta meg kapuit. A felsőbb népiskolák számának csökkenése azonban nem állt meg. 1917-ben már csak két állami iskola működött, és röviddel az első világháború után (1924-ben) ezeket is megszüntették.

A legtöbb zavar a polgári iskolák körül abból keletkezett, hogy a polgári iskola hat osztálya (hasonlóan a felsőbb népiskolához) nem illeszkedett bele szervesen a közoktatásügyi intézményeink 4+4, vagy 4+4+4 tagolású rendszerébe. Ennek egyik oka az volt, hogy míg a középiskolába járó fiatalok mindössze egy éves katonai szolgálatra voltak kötelezve, addig a polgári iskola hat osztályának elvégzése után – felmentés híján – három évnyi katonáskodás következett. Így a középiskolából és a polgáriból is összesen 13 évnyi tanulás és katonáskodás után kerültek ki a fiúk.

⁹ Az 1879. évi 24793. számú rendeletben már szerepel.

¹⁰ *A Magyar Korona Országában 1891-ben végrehajtott népszámlálás eredményei (1893)*. Magyar Statisztikai Közlemények. Új folyam. I. kötet. Magyar Királyi Statisztikai Hivatal, Budapest.

Az 1879-es tanterv¹¹ – részben a hat osztályos rendszer fenntartása miatt – ipari képzést kapcsolt a polgári iskolához. A polgári iskolák egy része mellett ipartanműhelyeket állítottak fel, amelyekben a IV-VI. osztályos tanulókat képezték a polgári iskola elvégzése mellett művelt iparossegédekké. Ezek a tanműhelyek azonban gyengén felszereltek voltak, és megfelelő tanerő sem állt rendelkezésükre, így az osztályok hamarosan elnéptelenedtek. 1884-ben Trefort Ágoston közoktatás és vallásügyi miniszter kereskedelmi képzést próbált a polgári iskolához kapcsolni¹², azaz a polgári iskola IV. osztályától kezdve lehetőség nyílt kereskedelmi tárgyak tanulására is. Azonban ez a kezdeményezés sem járt sikerrel, ugyanis a kereskedelmi képzés felső kereskedelmi iskola néven önálló szakiskolává vált (*Somogyi*, 1942. 94. o.).

A hat osztályos polgári iskola életképtelenségének másik oka az 1883. évi I. törvénycikk¹³ volt, amely a hatosztályos polgárit végzetek elől minden magasabban kvalifikált pálya útját elzárta. Az alsó fokú, de a társadalmi presztízsskálán már számon tartott tisztviselői állásokra a polgári négy osztályának az elvégzése is jogosított, amely sok esetben kielégítette egyes polgári rétegek művelődési igényét.

A középiskola 1883. évi definíciója az egyetemre való előkészítés célkitűzésével a polgári iskolát teljesen kirekesztette középiskolai szerepéből. Mivel mellékfeladatul vállalta – ugyan részletesebben nem meghatározva – a gyakorlati kis- és középhivatali pályákra is az általános képzés feladatát, a polgári iskola teljesen elvesztette létjogosultságát a középfokú oktatás terén (*Reöthy*, 1924. 6. o.).

Az 1896 júliusában megrendezett II. Egyetemes Tanügyi Kongresszus¹⁴ polgári iskolai szakosztálya néhány fontos alapelv tisztázásával reflektált a kialakult anomáliákra. A szakosztály önálló, öncélú hétosztályos polgári iskola mellett volt, amely általános és gyakorlati képzést nyújtva nem „szolgál ki” más középfokú iskolát, hanem maga is középiskola rangján áll, érettségit ad, ugyanolyan hivatali állásokra és előnyökre jogosít, mint a többi középiskola, s véleménye szerint a polgári iskolát – külön törvényt alkotva – ki kell venni az 1868. XXXVIII. törvénycikk kereteiből, azaz a népoktatási intézmények köréből. A szakosztály pedagógiailag helytelenítette az általános és a

¹¹ 1879. szeptember 12. 25409. sz. rendelet A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1879. évi szeptember hó 12 én kelt 25,409. sz. rendeletével kiadott tanterv a polgári iskolák számára az 1868: XXXVIII. törvénycikk értelmében. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1879. 639-641.

¹² A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 28039 szám alatt a megyei kir. tanfelügyelőségekhez intézett rendelete, a kereskedelmi iskolák szervezete tárgyában. 1884. július 29. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1884. 1532-1573.

¹³ 1883. évi I. törvénycikk a köztisztviselők minősítéséről

¹⁴ Az elsőre 1848-ban került sor.

szakképzés „összekeverését” (Simon, 1979. 29. o.). A polgári iskola tehát majd harminc évvel a létrehozása után, még mindig identitásválságban szenvedett, még mindig a helyét kereste a közoktatás-szakoktatás illetve a középfokú iskola-középfokú iskola mezsgyéjén. A polgári iskola fennállásának egészében küzdött ezekkel a problémákkal, ahogyan – amint a következő fejezetekben látni fogjuk – pedagógusainak képzése is hasonló folyamatokon ment keresztül.

A vita, a helykeresés a 20. század elején is folytatódott. Sorjázta a kérdések, amelyekre az aktuális oktatási kormányzat nem sietett válaszokat adni: Milyen kulturális szükségletet, milyen tanulmányi rendszerrel és szervezetben elégítsen ki a polgári iskola? Mi a viszonya a többi iskolához? Milyen minősítő joga legyen? Hol és hogyan képezze tanárait? stb. A vitából kivette részét *Imre Sándor* is, akinek 1912-ben készült tervezete szerint a polgári iskola nyolcosztályos, általános műveltséget adó, gyakorlati irányú nemzeti középiskola. Imre 1914-ben lett az Országos Polgári Iskolai Egyesület¹⁵ elnöke, s ekkor tette magáévá a vezetőség régebbi követelését a hétosztályos polgári iskola megvalósítására (Simon, 1979. 33. o.). A világháború kitörése természetesen hátráltatta a megoldást, de a kedvezőtlen körülmények ellenére 1918-ban *Apponyi Albert* kultuszminiszter új tantervet adott ki, amelyben a legfontosabb változást az jelentette, hogy olyan művelődési anyagot állított össze, amely a IV. osztály végéig is befejezett egészet alkotott, ezzel elismerve a négyosztályos polgári iskola létjogosultságát. A miniszter az alábbi érvekkel támasztotta alá döntését: *„A polgári iskolának súlyos helyzetét különösen az érvényben lévő tanterv okozza, amely immár közel 40 éves, elavult, nem alkalmazkodik sem a haladó élet követelményeihez, sem a paedagógiai kívánalmakhoz, még kevésbé az iskola céljához. Magában az a körülmény, hogy más iskolák már ismételten kaptak új tantervet, hogy a negyedik osztályt elvégzett tanulók egyes igen fontos tantárgyakban egyáltalában nem tanítottak, egyes tantárgyakban pedig nem fejezhetik be megkezdett tanulmányaikat és hiányos félismeretekkel lépnek ki az életbe, a legsúlyosabb érv arra, hogy a mai terv félretétessék és helyette új tanterv adassék ki.”*¹⁶

Az új tanterv újrafogalmazta a polgári iskola célkitűzését is: *„A polgári iskola az oktatási intézet, amely növendékeit gyakorlati irányú általános műveltséggel látja el és ezzel őket egyrészt közvetlenül a gyakorlati életre, másrészt a középfokú szakiskolákra*

¹⁵ 1924-ben Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületté alakult át.

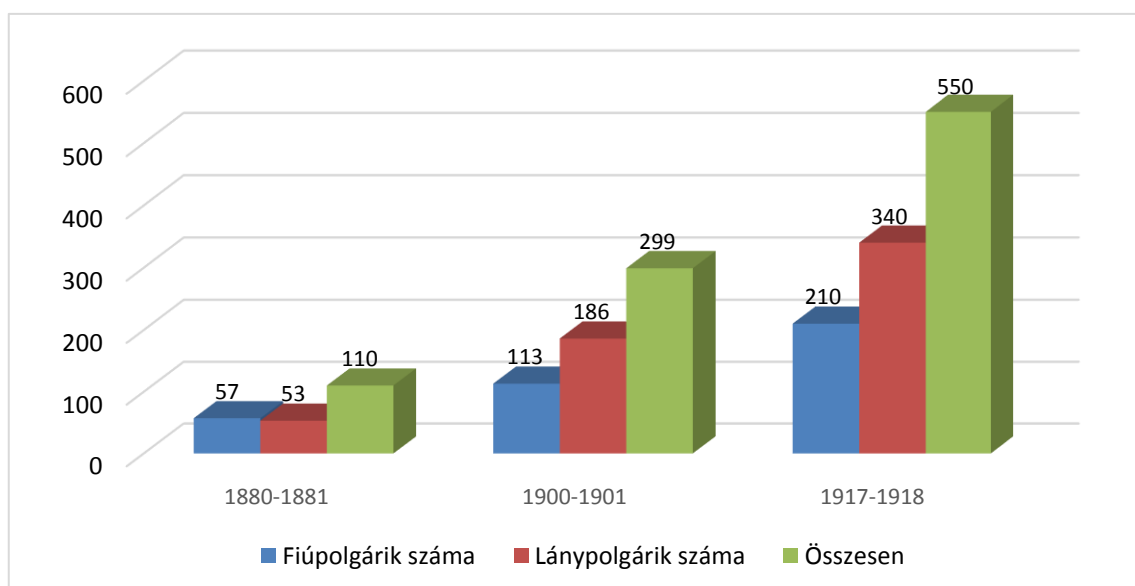
¹⁶ A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1918. évi 70022.VI/a. sz. rendelete a polgári fiúiskolák új tantervének életbeléptetése tárgyában (1918). *Hivatalos Közlöny*, **26.** 12. szám. 227-232.

készíti el; másodsorban irányadó volt az a körülmény, hogy a hat osztályú polgári fiúiskolát a tanulók legnagyobb része már a IV. osztály elvégzésével elhagyja, a kilépett tanulók tekintélyes százaléka nem folytatja tovább tanulmányait, ami olyan tanterv készítését tette szükségessé, amelyben a művelődési anyag leglényegesebb részei a negyedik év végéig befejezett egésznek alkossanak. E két fő szempont mellett figyelemmel kellett lenni az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 73.§-ának rendelkezésére is, amely a középfokú iskolába átlépő növendékek érdekében megkívánja, hogy a polgári iskolák tanterve legyen tekintettel a középiskolai tantervre is. Ez a tanterv lehetővé teszi a két iskolanemre, hogy a kölcsönös átlépés ne okozzon túlságos nehézséget és különösen a IV. polgári iskolai osztályból a középiskolai V. osztályba való átlépés a latin, illetőleg a francia nyelvtől eltekintve ne ütközzék nehézségekbe.”¹⁷

Az 1918-as tanterv tehát biztosítja, hogy a polgári iskola továbbtanulni szándékozó vagy nem szándékozó diákjai egyaránt megtalálják a számításaikat az iskola befejezésekor, akár négy, akár hat osztály után teszik ezt meg, és akár szakiskolába, akár középiskolába, akár a munkaerő-piacra vezet az útjuk. Apponyi úgy jellemzi a polgári hatodik osztályát elvégzett diákot, mint aki „sokoldalú, gyakorlati irányú, befejezett és mindenekelőtt magyar műveltséggel hagyja el az iskolát”.¹⁸

Az ésszerűsítés természetesen további híveket szerzett az iskolatípusnak (1. Diagram).

1. Diagram – A polgári iskolák számának változása 1880 és 1918 között¹⁹

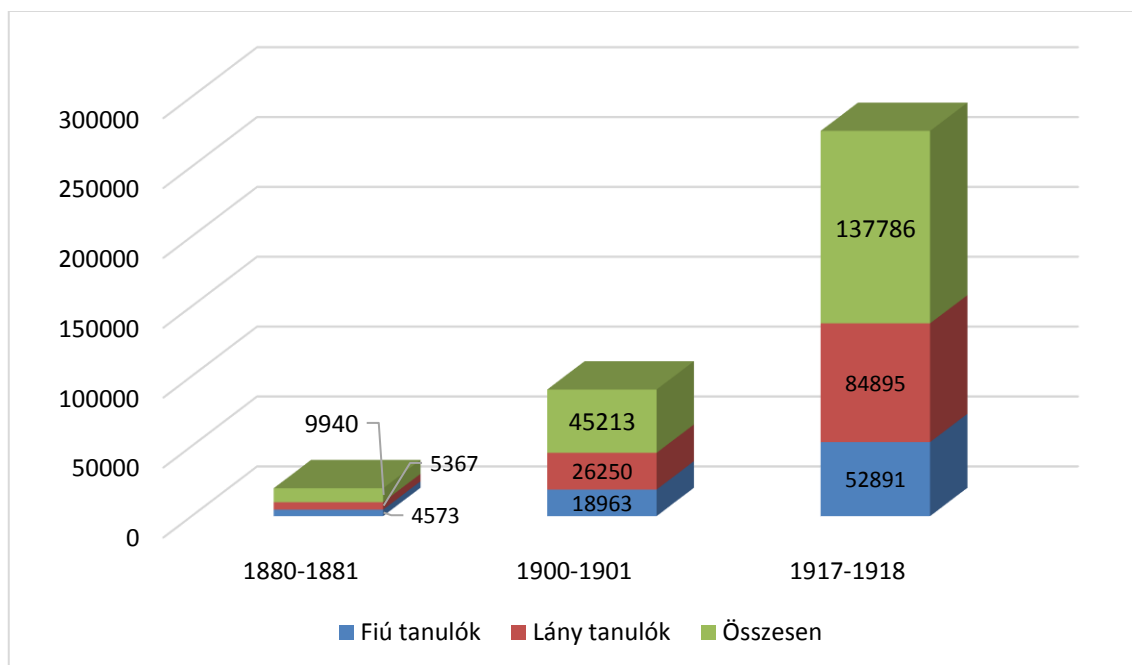
¹⁷ A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1918. évi 70022.VI/a. sz. rendelete a polgári fiúiskolák új tantervének életbeléptetése tárgyában (1918). *Hivatalos Közlöny*, **26.** 12. szám. 227-232.

¹⁸ Uo.

¹⁹ *Magyar Statisztikai Évkönyv 1901* (1902). Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. 330. o.

A tanulói létszám emelkedése a statisztikákból is egyértelműen kiolvasható (2. Diagram).

2. Diagram – A polgári iskolák tanulói létszámának változása 1880 és 1918 között²⁰

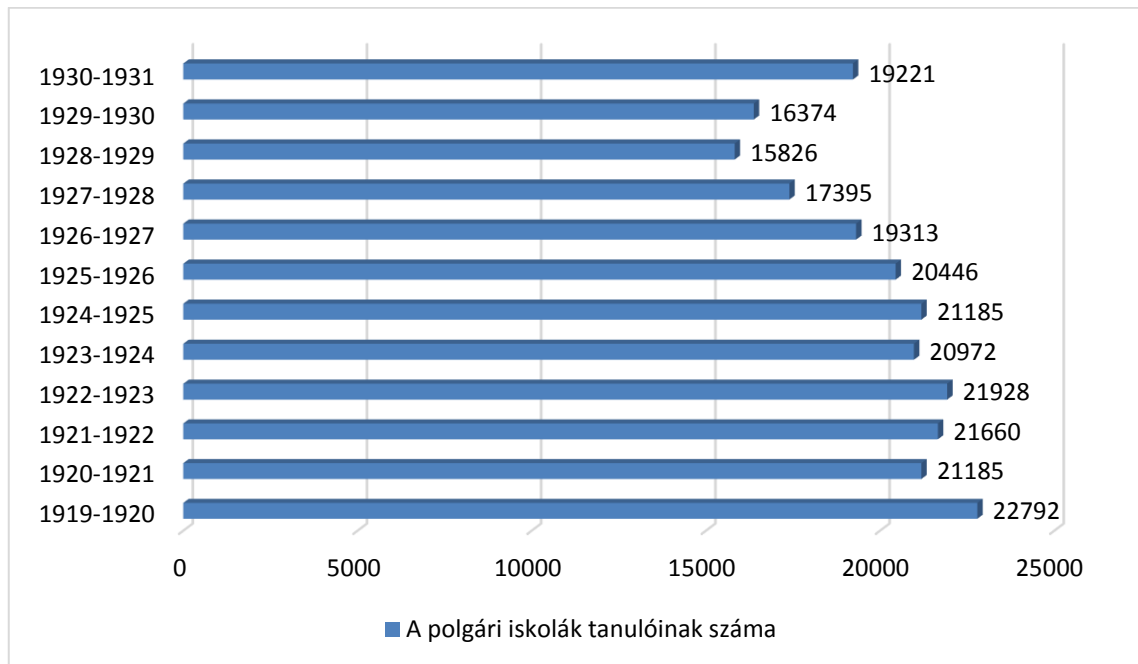

A trianoni döntés következtében a polgári iskolák számának valós változása egy tágabb időintervallumban az országos adatokból nem olvasható ki, így a budapesti községi polgári iskolák számának változását vettem alapul (3. Diagram). 1919-ben 49 polgári iskola működött Budapesten, és ez a szám 1931-re 54-re emelkedett, tehát semmiképpen sem beszélhetünk a polgári iskolák háttérbe szorulásáról a húszas években.

A diákok számának alakulásában jól nyomon követhető, hogy a világháborúban elmaradt születések hullámvölgye a polgári iskolákat a háborút követő évtized közepén érte el. A diákszám visszaesése ellenére azonban nem zártak be iskolákat, a főváros fenntartotta az eredeti kereteket, s ezzel jobb tanulási és munkakörnyezetet teremtett a polgári iskola pedagógusai és tanulói számára.

²⁰ Magyar Statisztikai Évkönyv 1901 (1902). Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. 330. o.

3. Diagram - A székesfővárosi községi polgári iskolák tanulóinak száma (*Babirák és Kokovai, 1935. 17. o.*)

A nyolcosztályos népiskola bevezetésének gondolata először a tanácsköztársaság idején merült fel. Ez egyúttal a polgári iskola megszűnését is jelentette volna, azonban a tervek megvalósítására az idő rövidsége miatt nem kerülhetett sor.

Az első világháború után a kultúrpolitika új szakaszát nem *gróf Bethlen István* miniszterségétől – hiszen *Vass József* (1920-1922) Bethlen első kormányában (1921-1931) is változatlanul, még több, mint egy évig vezeti a kultuszminisztériumot –, hanem *gróf Klebelsberg Kuno* vallás- és közoktatásügyi miniszter kinevezésétől, 1922. június 16-tól kell számítanunk (*Simon, 1979. 37. o.*). A kultúrfőlény kormányprogrammá nyilvánításával megnövekedett a kultusztárca szerepe, ez a költségvetés tételeiben is világosan tükröződik. Míg a világháború után a kultusztárca részesedése az összköltségvetésben 3,2 - 4,1% között mozgott, Klebelsberg idején az a szám meghaladta a 10%-ot (*Simon, 1979. 38. o.*). A Horthy-rendszert a polgári iskola szakírói a felvirágzás időszakának tekintik. Szervezete, tanterve, tanárképzése stabilizálódott, a polgári iskolák száma gyorsan emelkedett. A stabilizálódás további jele, hogy az áttekinthetetlenül sok rendelet, utasítás, szokásjog által irányított gyakorlatot az 1924-ben életbe léptetett

Rendtartási Szabályzat²¹ fogta össze, és egységesítette az iskola tanulmányi, nevelési, fegyelmi és adminisztrációs ügyeit. A Rendtartás jelentősége egyrészt az volt, hogy a középiskola alsó négy osztályával azonos szabályozásra törekedett, másrészt „*a Rendtartás megjelöl és felsorol minden lehető eszközt és módot arra nézve, hogy a polgári iskolákban a nevelőoktatás színvonala emelkedjék*”.²²

Kifejeződött ez abban is, hogy az elemi iskola V-VI. osztálya után ezután már nem lehetett a polgári iskola II-III. osztályából magánvizsgálatot tenni, hanem csak az első osztályból, viszont a polgári iskola elvégzése után is csak különbözeti vizsgával lehetett a gimnázium, a reálgimnázium és a reáliskola V. osztályába átlépni. A fent vázolt fejlődést a polgári iskoláról szóló 1927. évi XII. törvénycikk kodifikálta: „*A polgári iskolának az a feladata, hogy a tanulót vallásos, erkölcsös és nemzeti szellemben gyakorlati irányú általános műveltséghez juttassa és ezzel közvetlenül a gyakorlati életre vagy pedig a középfokú szakiskolákra előkészítse. A polgári leányiskola feladata azonfelül művelt, magyar polgári háziasszony nevelése.*”²³

Az 1927. évi XII. törvénycikk a fiú-, mind a lány polgári iskolát négy évfolyamossá alakította. Polgári iskolába csak az vétetett fel, aki a népiskola alsó négy osztályát elvégezte. A törvény rendelkezett új iskolák építésének szükségességéről az Országos Polgári Iskolai Építési Alap létrehozásával.

Az 1927. évi XII. törvény nyomán életbe lépő *Tanterv és Utasítás* a polgári fiúiskolák számára kimondja, hogy „*a polgári fiúiskola (...) nem a szakiskolák, hanem az általános műveltséget adó iskolák közé tartozik. Sajátos iskolafaj, mely a középiskola alsó négy osztályával állítható párhuzamba, bár célja és tanításanyaga szerint ettől lényegesen különbözik.*” Az iskolatípus előremutató, modern szemléletét érhetjük tetten az Utasítás alábbi soraiban: „*Fokozott szellemi tevékenységre, önálló kezdeményező képességre szoktassuk növendékeinket. A gépies tanulás teljes mellőzésével gondolkodást és megértést, ügyességet és öntevékenységet kell bennük fejlesztenünk.*”²⁴ A módszereknél a gondolkodó és nem a magoló tanulást szorgalmazta, nagy hangsúlyt fektetett a tanulmányi kirándulások nagy számára, ezzel is elősegítve a gyakorlati tudás megszerzését.

²¹ A magyar királyi vallás és közoktatásügyi miniszter 106.000/1923. VI. számú rendelete a polgári iskolák Rendtartása tárgyában. *Hivatalos Közlöny*, 1924. 12. szám 127-128. o.

²² Uo. 128. o.

²³ 1927. évi XII. törvénycikk a polgári iskoláról

²⁴ *Tanterv és utasítás a polgári fiúiskolák számára* (1927). Kiadta a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1918. évi április hó 30-án 70.022. és 1927. évi július hó 4-én 1434. eln. sz. a kelt rendeletével. Budapest.

A nevelés feladatait részletesebben kifejti a polgári iskoláról szóló törvény 1930-ban megjelent végrehajtási utasítása²⁵. Kiemelt területként a valláserkölcsi, a nemzeti szellemű és a gyakorlati irányú nevelést nevezi meg. Új elem a rendeletben, hogy a vallásos nevelés érdekében minden tanulónak részt kellett vennie saját vallásának előírt lelki gyakorlatain, amelyben a tanári testületnek jó példával kellett elől járnia. Az erkölcsi nevelés kapcsán a lányok számára olyan értékeket is megnevezett a jogszabály, amelyek fejlesztése a polgári iskola feladata: „Az erkölcsös nevelés terén a polgári iskolának a magyar polgári osztály életfeltételeit, és a leányiskolában ezenfelül a női hivatás követelményeit kell szem előtt tartania, azaz a felelősségérzet, kötelességtudás, egyszerűség és jóízlés fejlesztésével tanítványainak egyéniségét jövőendő életüknek és hivatásuknak megfelelően kell alakítania”²⁶. A nemzeti szellemű nevelés esetében az volt a cél, hogy a tanulók tiszteljék nemzeti múltunkat, hagyományainkat, a gyakorlati képzés célja pedig olyan állampolgárok képzése volt, akik képesek lesznek az életben való boldogulásra, vagy a szakiskolákban való továbbtanulásra.

1928-ban a III. Egyetemes Tanügyi Kongresszuson ismét felmerült a nyolc osztályos elemi népiskola gondolata. A tanításág érvei között szerepelt, hogy a négy osztályos népiskola, valójában nem a „nép iskolája”, hiszen minden gyerek tanulmányai ott kezdődnek. Valójában „népiskolának” már csak az 5. és a 6. osztály tekinthető. A széles néprétegek műveltségének emelésére ugyanakkor szükség lenne, és a 8 osztályos népiskola kielégítené ezt a társadalmi igényt, hiszen 12 évesen a gyerekek még ipari vagy keményebb fizikai munkára alkalmatlanok – írta *Wanitsek Rezső* (1928. 23-25. o.) a Néptanítók Lapjában. Ugyanakkor a nyolc osztályos népiskola felállítását nem a polgári iskola vagy az alsó középiskolák helyett, hanem mellett képzelték el, bár ez az intézkedés nyilvánvalóan diákokat vont volna el az említett intézményekből, elsősorban a polgári iskolákból. A tanítók javaslatukban így fogalmaztak: „az egységes népoktatás gerincét a 8 osztályú népiskola képezze, melynek felállítása az általános nemzeti műveltség emelése szempontjából elkerülhetetlenül szükséges. Ennek megfelelően: a) a betöltött 6 éves kortól 14 éves korig minden gyermek köteles látogatni a 8 osztályú (mindennapi) népiskolát, 14 éves kortól 18 éves korig pedig minden fiatalkorú a továbbképző népiskola tanfolyamait végzi.

²⁵ A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1931. évi 640-0-37 eln. számú rendelete, a polgári iskoláról szóló 1927. évi XII. tc. végrehajtásáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1931. 306-328. o.

²⁶ Uo. 306. o.

b) A népiskola 4 felső osztályával egyenlő tanértékű iskolák (gimnázium, reáliskola, polgári) alsó osztályainak rendes látogatása mentesíti a tanköteleseket a népiskola látogatásától. A továbbképző iskola elvégzése alól ugyanezen iskolák felső osztályainak tanulói, vagy egyenlő értékű szakiskolák növendékei kaphatnak felmentést” (Wanitsek, 1928. 25. o.).

A bevezetésre azonban ekkor még elsősorban anyagi okokból nem kerülhetett sor. Sem infrastrukturális háttér, sem képzett szakembergárda nem állt rendelkezésre ahhoz, hogy a terv rövid időben belül megvalósulhasson.

A kongresszuson felmerült a nyolc osztályos polgári iskola gondolata is, a két négy osztályos intézmény egyaránt igényt jelentett tehát be a másik négy osztályra is. A kötélhúzás elkezdődött.

Az 1927. évi XII. törvénycikk miniszteri indoklása szerint egy ilyen iskolatípus teljesen felesleges lett volna: „A nyolcosztályú polgári iskola hívei sem a középiskolák negyedik típusának, sem szakiskolának nem akarják minősíteni a tervbe vett nyolc évfolyamú polgári iskolát. De ha ez se nem középiskola, se nem szakiskola, akkor igazában nem külön, saját célú, hanem hibrid természetű iskola, melyre szükség nincsen. A gazdasági-gyakorlati téren munkálkodó polgár vagy gazdálkodó, aki se nem gazda, se nem iparos, se nem kereskedő, nem kívánhat magának külön iskolafajt; ha pedig e foglalkozások egyikét űzi, akkor alsó- vagy középfokú szakiskolára van szüksége” (Simon, 1979. 75-76. o.). Az indoklást olvasva azt feltételezhetjük, hogy a miniszter se az elemi, se a polgári iskolát nem szándékozott nyolc osztályossá fejleszteni, hiszen a „se nem középiskola, se nem szakiskola” passzus mindkét formára igaznak bizonyult volna. Összességében elmondható, hogy a tanítók és a polgári iskolai tanárok hasonló nyolc osztályos képzést szerettek volna, csak mindkettő magának vindikálta a jogot ennek megszervezésére. Klebelsberg a polgári iskola számszerű fejlesztésében látta a népoktatás kiszélesítésének könnyebben és realisabban járható útját. Terveit azonban a gazdasági válság mosta el. A kultuszminisztérium az 1930-as évek elején 17 állami polgári iskolát megszüntetett, 19-ben koedukációt rendelt el, és 4-nek a fokozatos megszüntetését határozta el (Simon, 1979. 77. o.). 1930-ban a polgári iskola évtizedes küzdelmei után végre önálló felügyeletet kapott, a minisztérium polgári iskolai főigazgatóságokat állított fel.²⁷ Ezután egy viszonylagosan nyugodt periódus következett a polgári iskola életében, habár az 1940. évi XX. törvénycikk létrehozta a nyolc osztályos általános iskolát, de bevezetésére

²⁷ Az igazgatótanács ülése. 1930. március 28-án. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*, XXXIV. évfolyam 8. szám 598. o.

csak a nemzeti kormány 6650/1945. ME. sz. rendeletével 1945-ben került sor (Simon, 1979. 118. o.). Időközben – némileg érthetetlen módon – 1943-ban és 1945-ben még módosították a polgári iskolák óratervét, utóbbi évben már csak a II. évfolyamtól, hiszen ekkor már nem indult új osztály ebben az iskolatípusban. Az utolsó „polgáristák” 1948-ban kapták meg bizonyítványaikat.

V. 5. A polgári iskola tantárgyszerkezetének változása

Az 1868 és 1948 között fennálló polgári iskola számára öt tanterv (1869, 1879, 1887, 1908, 1918) és két tantervi utasítás (1914, 1927) készült. Az 1869-es tanterv egyaránt vonatkozott a fiú- és a lány-polgárikra. A fiúk számára 1879-ben és 1918-ban (ill. 1927-ben), a lányok számára 1879-ben, 1887-ben és 1908-ban (ill. 1914-ben) jelentek meg további tantervek és utasítások.

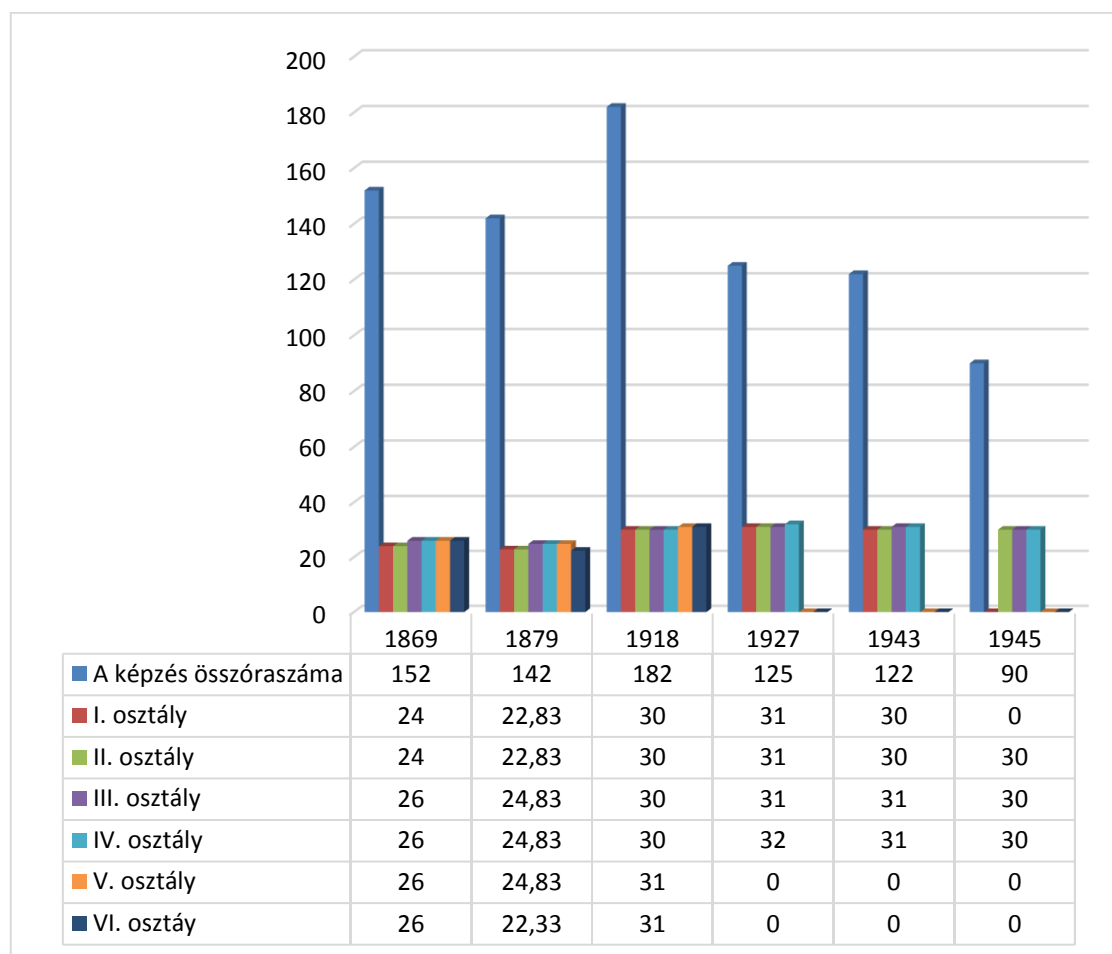
Kutatásom során a polgári fiúiskola tantervei alapján vizsgáltam az iskolatípus fennállásának nyolcvan évében tananyagának, és annak arányainak változását. A polgári fiúiskola első tantervét 1869-ben kapta meg az 1868-as törvényben megállapított művelődési anyag alapján. Ezt a tantervet 1877-ben és 1879-ben módosították, majd 1918-ban új tanterv jelent meg, mely az alsó négy osztályban megfelelt az 1927. évi XII. törvényekben előírt művelődési anyagnak is. Ehhez kapcsolt 1929-ben a vallás- és közoktatásügyi minisztérium 640-05-1675. számú rendelete osztályonként heti 1-1 osztályfőnöki órát. A polgári fiúiskolákban 1943-ban nagyarányú tananyagcsökkentésre került sor²⁸, majd 1945-ben a már kifutó iskolatípus óratervében újabb jelentős átalakítások történtek.

A tantervek vizsgálata során kitértem az óratervek egyes tanévekre vonatkozó óraszámainak vizsgálatára, az egyes tantárgyak megjelenésére és esetleges eltűnésére, valamint arra, hogy az adott tantárgy a hat (1869, 1879, 1918) illetve később négy évfolyamos (1927, 1943, 1945) képzés összóraszámából milyen arányban részesült. Ezek az adatok kiegészíthetik és alátámaszthatják az iskolatípus identitáskeresésének stációit, illetve képet adnak a vizsgált nyolcvan évben a tananyagszerkezetben lezajlott súlyponteltolódásokról is.

A képzés óraszámja az egyes tanéveket vizsgálva 1925-ig folyamatosan emelkedett, majd fennállása során folyamatosan tartotta a heti 30 óra körüli óraszámot (4. Diagram).

²⁸ A tanítási anyag csökkentése a polgári fiúiskolában. *Hivatalos Közlöny*, 1943. 5. szám, 112. o.

4. Diagram – A fiú polgári iskolák óraszámai a tantervek függvényében (1869-1945)²⁹

A tantárgyak óraszámának, és a képzésben betöltött szerepének vizsgálata során kitűnik, hogy a polgári iskola legfontosabb tantárgyai az anyanyelv, a számtan-mértan, az idegen nyelv, a történelem, a hittan és a természettudományos tárgyak voltak. Ezek tették ki a képzés majd 70 %-át. Meglepően nagy a rajz, és 1918-tól a testgyakorlás órák száma, ezek az összóraszám újabb bő 15%-át jelentették. Az általános műveltséget nyújtó tárgyakon túl megjelenő kvázi „szakmai” tárgyak az összóraszámnak mindössze kb. öt százalékát birtokolták, ugyanakkor az általános tárgyakba beágyazva megtaláljuk a könyvviteltant (a matematikában) vagy a statisztikát (a földrajzban). Minimális arányszám-ingadozást természetesen minden tantárgy esetén felfedezhetünk, szembevetően ugyanakkor a német (idegen) nyelv óraszámának visszaesése a negyvenes években, a

²⁹ A tört óraszámok oka, hogy egyes tantárgyakból két, illetve három tanév alatt kellett egyetlen órát tartani.

földrajz-statisztika kurzus arányának emelkedése, a honvédelmi ismeretek tárgy viszonylag magas óraszámú történő bevezetése 1943-ban, a kézimunka tárgy, valamint az élet- és egészségügy kurzus bevezetése 1918-tól kezdődően (2. Táblázat).

2. Táblázat - A tantárgy óraszám a képzés egészére vonatkoztatva és az összórászámhoz viszonyított aránya a vizsgált tanterv, óraterv értelmében

1869 ³⁰	1879 ³¹	1918 ³²	1927 ³³	1943 ³⁴	1945 ³⁵
Hit- és erkölcsstan 10 (6,6%)	Hit- és erkölcsstan 5 (3,5%)	Hittan 12 (6,6%)	Hittan 8 (6,4%)	Hittan 8 (6,6%)	Hittan 6 (6,7%)
Anyanyelv, olvasás és nyelvtan 10 (6,6%)	Magyar nyelv és irodalom 23 (16,2%)	Magyar nyelv 22 (12,2%)	Magyar nyelv 16 (12,7%)	Magyar nyelv 16 (13,1%)	Magyar nyelv és irodalom 15 (16,7%)
Írástan, irodalomismeret, magyar nyelv - 4 (2,6%)					
Hazai más nyelv, német a magyaroknak, magyar a nem magyaroknak - 12 (7,9%)	Német nyelv vagy hazai más nyelv 12 (8,5%)	Német nyelv 18 (9,9%)	Német nyelv 12 (9,6%)	Német (ruszin, szlovák, szerb) nyelv 8 (6,6%)	Élő idegen nyelv (angol, francia, orosz, olasz vagy német) 6 (6,7%)
Számтан és mértan, könyvvitel 28 (18,5%)	Számтан és mértan 24 (17%)	Számтан-mértan 22 (12,2%)	Számтан és mértan 15 (11,9%)	Számтан-mértan és könyvvitel 15 (12%)	Számтан-mértan és könyvvitel 11 (12,2%)
	Könyvvitel 3 (2,1%)	Könyvvitel és levelezés - 2 (1,1%)	Könyvvitel 1 (1%)		
Terményrajz 8 (5,3%)	Természetrájz 9 (6,3%)	Ásványtan és vegytan - 7 (3,8%)	Ásványtan és vegytan 3 (2,4%)	Ásványtan és vegytan - 3 (2,5%)	Ásványtan és vegytan 3 (3,3%)
Természettan 5 (3,3%)	Természettan 6 (4,2%)	Természettan 7 (3,8%)	Természettan 3 (2,4%)	Természettan 3 (2,5%)	Természettan 3 (3,3%)

³⁰ (Sághelyi, 1929. 34-36. o.)

³¹ A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1879. évi szeptember hó 12. én kelt 25.409. sz. rendeletével kiadott tanterv a polgári iskolák számára az 1868: XXXVIII. törvénycikk értelmében. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1879. 639-641. o.

³² Tanterv a polgári fiúiskolák számára. Kiadta a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1918. évi április hó 30-án a 70022. sz. rendeletével. *Hivatalos Közlöny*, 1918. 26. évfolyam 12. szám 32. o.

³³ Tanterv és utasítás a polgári fiúiskolák számára (1927). Kiadta a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1918. évi április hó 30-án 70.022. és 1927. évi július hó 4-én 1434. eln. sz. a kelt rendeletével. Budapest.

³⁴ A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 8525/1943. V. K. M. számú rendelete a polgári fiúiskolai óraszám és tanítási anyag csökkentése tárgyában. *Hivatalos Közlöny*, 1943. 5. szám, 110-112. o.

³⁵ *Köznevelés*, 1945. 4. sz. 25-26. o.

Vegyten 4 (2,6%)	Vegyten 4 (2,9%)	Növénytan és vegyten - 8 (4,4%)	Növénytan és állattan 6 (4,8%)	Növény- és állattan 4 (3,3%)	Növény- és állattan 3 (3,3%)
Földrajz 6 (3,9%)	Földrajz és statisztika 8 (5,6%)	Földrajz 14 (7,7%)	Földrajz 10 (8%)	Földrajz 10 (8,2%)	Föld- és néprajz 8 (8,9%)
Statisztika 2 (1,3%)					
Történelem 11 (7,2%)	Történelem 11 (7,7%)	Történelem 14 (7,7%)	Történelem 8 (6,4%)	Történelem 8 (6,6%)	Történelem 6 (6,7%)
Köz-, magán és váltójog 2 (1,3%)	Alkotmánytan és némi jogi ismeretek 2 (1,4%)	Közgazdasági és jogi ismeretek 3(1,6%)	Közgazdaságtani és jogi ismeretek 2 (1,6%)	Közgazdasági és jogi ismeretek 1 (0,8%)	Társadalmi, közgazdasági és jogi ismeretek 1 (1,1%)
Mezőgazdaság vagy ipartan 2 (1,3%)	Mezei gazdaság vagy ipartan 2 (1,4%)	Mezőgazdasági és ipari ismeretek 7 (3,8%)	Mezőgazdaságtan és ipari ismeretek 4 (3,2%)	Mezőgazdasági és ipari ismeretek 4 (3,3%)	Mezőgazdasági, ipari ismeretek és gyakorlat, műhelygyakorlatok 6 (6,7%)
				Mezőgazdasági gyakorlatok- 4 (3,3%)	
Rajzolás, szépírás 26 (17,1%)	Szabadkézi rajz 10 (7%)	Rajz 15 (8,2%)	Rajz 11 (8,8%)	Rajz 10 (8,2%)	Rajz 7 (7,8%)
	Mértani rajz 15 (10,6%)				
	Szépírás 3 (2,1%)				
Ének 10 (6,6%)	Éneklés 3 (2,1%)	Ének 6 (3,3%)	Ének 4 (3,2%)	Ének 4 (3,3%)	Ének és zenei ismeretek 4 (4,4%)
Test- és fegyvergyakorlatok 12 (7,9%)	Test- és fegyvergyakorlat 2 (1,4%)	Testgyakorlás 14 (7,7%)	Testgyakorlás 10 (8%)	Testgyakorlás 10 (8,2%)	Testgyakorlás 6 (6,7%)
				Honvédelmi ismeretek - 4 (3,3%)	
-	-	Élet- és egészségügyi ismeretek - 3 (1,6%)	Egészségügyi ismeretek - 2 (1,6%)	Élet- és egészségügyi ismeretek - 2 (1,6%)	Élet- és egészségügyi ismeretek 2 (2,2%)

-	-	Kézimunka 8 (4,4%)	Kézimunka 6 (4,8%)	Kézimunka 4 (3,3%)	-
-	-	-	Osztályfőnöki óra 4 (3,2%)	Osztályfőnöki óra 4 (3,3%)	Mindennapi kérdések 3 (3,3%)
100%	100%	100%	100%	100%	100%

V. 6. Kié a polgári iskola? A polgári iskola társadalmi bázisának változása

Habár az iskolatípus előzményeit vizsgálva képet kaptunk arról, hogy milyen megfontolásból, és mely társadalmi réteg számára vezették be ezt az új iskolatípust hazánkban, az 1868-as népoktatási törvény semmiféle kitévelt sem tartalmaz erre vonatkozóan. Ezzel szemben az 1879-es Tanterv a polgári fiúiskolák számára című miniszteri rendelet már pontosabban meghatározza az iskolatípus feladatait: „*a polgári iskola célja a közéletre tartozó olyan általános műveltség nyújtása, amelyre a tudományos pályákra nem törekvő minden jobb módú (kiemelés a szerzőtől) magyar állampolgárnak szüksége van.*”³⁶ Leszögezi azt is, hogy a polgári iskola nyelve csak és kizárólag a magyar, amikor így fogalmaz: „*A polgári iskolába lépő tanuló, bármely nemzetiséghez tartozik, köteles a magyar nyelvet is tudni annyira, hogy a törvény által ezen iskolában elrendelt magyar nyelvi oktatásban fennakadás nélkül részt vehessen.*”³⁷

A kiegyezés korában a polgári iskola a társadalmi rétegződésben a polgárság középszintjeihez is elért. Nemcsak a polgárság, a „középosztály” iskolája volt, hanem a módosabb rétegek között is tekintéllyel rendelkezett. Csengery szerint a polgári iskola öncélú, „*a művelt polgári középosztály*” iskolája, amely lehetővé teszi a „*józan demokráciát*”. Gyertyánffy is a „középosztály” iskoláját látja benne, míg *Schvarcz Gyula* már a „lejjebb” eső rétegek szükségleteihez alkalmazkodva „a kisebb iparos, kereskedő rétegeket iskolázná meg”. Trefort a polgári iskolát inkább az ipar szolgálatába akarta állítani, benne látva a „művelt iparosok” képzésének letéteményesét. A II. Egyetemes Tanügyi Kongresszuson *Kovács János* gondolatai szerint ezt az iskolát azok végezzék el, akik nem szándékoznak utána tudományos főiskolákon tanulmányokat folytatni, de azért a „*művelt középosztályhoz*” kívánnak számítani. Ezekkel a nézetekkel volt azonos Apponyi Albert kultuszminiszter álláspontja is, aki a polgári iskolát elsősorban gyakorlati irányú nemzeti iskolává kívánta fejleszteni (*Simon*, 1979. 85-86. o.). 1919-ben *Földes Gábor*, a Polgári Iskolai Tanáregyesület alelnöke így fogalmazott: „*iskolánk soha nem volt a gazdagok iskolája*”³⁸. Az 1927-es Tanterv és utasítás pedig már így ír: „*A polgári iskolát alkotói a magyar nemzet azon széles rétegének szánták, amelynek*

³⁶ A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1879. évi szeptember hó 12 én kelt 25,409. sz. rendeletével kiadott tanterv a polgári iskolák számára az 1868: XXXVIII. törvénycikk értelmében . *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1879. 639. o.

³⁷ Uo.

³⁸ Egyesületünk a közoktatásügyi miniszternél. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*, 1919. január 9. o.

*közoktatásunkkal szemben emelt igényeit az elemi iskola a maga továbbképző kiegészítéseivel együtt sem elégíti ki, a felsőbb oktatásra előkészítő tanintézetek viszont túlszárnyalják. Azoknak van hivatva általános műveltséget és gyakorlati irányú képzést nyújtani, akik a művelt középosztály soraiba fognak lépni anélkül, hogy tudományos főiskolákon fejeznék be tanulmányaikat.”*³⁹

1927 után a szakirodalom a „kispolgárság”, de korántsem a szélesebb néptömegek iskoláját látta benne. *Kornis Gyula* „polgáristái” kisbirtokos gazdák, iparosok, kereskedők, vasúti, postai, távírdai tisztek, altisztek, közigazgatási hivatalok segéd- és kezelőtisztjei, néptanítók gyermekei voltak. *Somogyi József* (*Somogyi*, 1942. 89. o.) szerint a polgári iskola azokat a kispolgári rétegeket, műveltebb gazdákat, iparosokat, kereskedőket képezi, akik tudományos pályára nem törekcsenek, de a népiskolainál magasabb műveltséget igényelnek. Jól látható tehát, hogy a 20-as években célját és küldetését tekintve a módosabb rétegektől a szélesebb, már nem csak a városi polgárság gyermekeit képző, hanem a vidéki kispolgárság felé is széles kapukat nyitó iskolatípussá fejlődött a polgári iskola. Kérdés azonban, hogy ez a változás ténylegesen fejlődést jelent, vagy az iskolák számának megnövekedésével párhuzamosan szélesedő beiskolázási kör miatt bekövetkező, a gyerekek tudására jellemző heterogenitás megjelenése az iskola lecsúszását eredményezi-e?

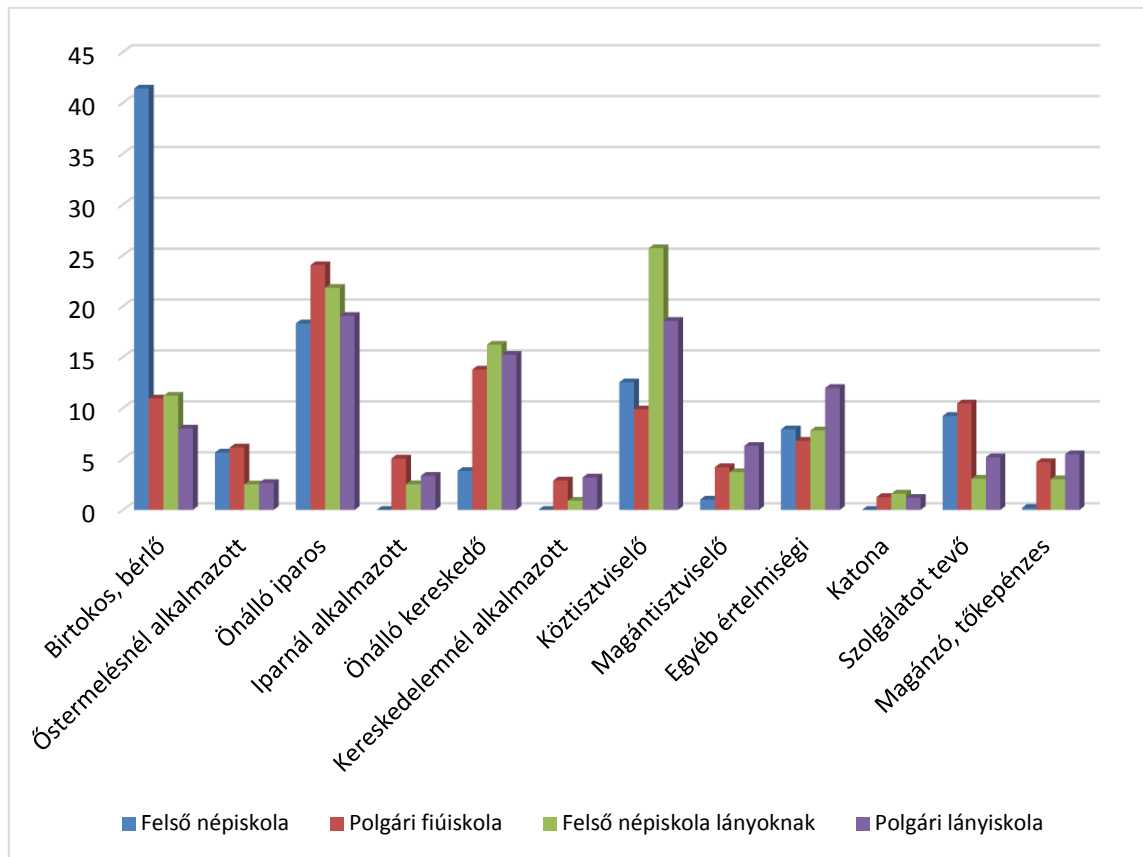
„*Mert kik jártak régen a mi időnkben polgári iskolába? – teszi fel a kérdést a harmincas évek végén Debrecenben egy polgári iskolai tanárnő a tantestület módszeres értekezletén. Az intelligens szülőknek intelligens s az egyszerű embernek nagyon tehetséges gyermekei. Ma kik járnak? Növendékseregünk nagy része úgyszólván proletár.*”⁴⁰ (*Simon*, 1979. 89. o.) Ugyanezt olvashatjuk *Babirák és Kokovai* 1935-ben megjelent munkájában is: a polgári iskola „*termeit egyre nagyobb mértékben a feltörekvő alsó társadalmi osztályok gyermekei töltik be*” (*Babirák és Kokovai*, 1935. 3. o.).

A statisztikákat megvizsgálva a fiúk és a lányok polgári iskoláját és felső népiskoláját a századfordulón összehasonlítva egyes foglalkozáscsoportoknál éles elkülönülést tapasztalhatunk (5. Diagram).

³⁹ *Tanterv és utasítás a polgári fiúiskolák számára* (1927). Királyi Magyar Tudományegyetemi Nyomda, Budapest.

⁴⁰ *Simon* idézi: *A debreceni református Dóczi polgári leányiskola tantestületének 1938. évi febr. 25-i értekezlet jegyzőkönyve*. Hajdú-Bihar megyei Levéltár, VIII. 58/c. 6.

5. Diagram - A tanulók százalékos megoszlása a szülők foglalkozása szerint az 1899-1900. tanévben⁴¹

A fiúiskolákat vizsgálva a felső népiskolában a szülők 41,4%-a, míg a polgári iskolásban 10,93%-a tartozott a birtokos, bérlő foglalkozási csoportba, az önálló iparosok gyerekei a felső népiskola diákjainak 18,3%-át, a polgári iskolás fiúk 24,03%-át tették ki. Szintén óriási különbséget találunk az önálló kereskedők szülőcsoportot vizsgálva, akiknek gyerekei a polgáristák 13,77%-át, míg a felső népiskolások 3,82%-át adták. A polgári iskola javára találunk nagyobb eltérést többek között az iparnál illetve a kereskedelemben alkalmazott szülőkategóriáknál, a magántisztviselőknél és a magánzó, tőkepénzes kategóriában, míg a felső népiskola javára a köztisztviselőknél. A fiú polgáriba összességében a századfordulón egyértelműen az önállóan vagy alkalmazottként az iparban illetve a kereskedelemben dolgozó, a köz- és magántisztviselő szülők (a polgárság) gyermekei jártak, ők tették ki a diákság 59,77%-át. Ugyanezen réteg

⁴¹ Magyar Statisztikai Évkönyv 1899 (1900). Magyar Királyi Központ Statisztikai Hivatal. Új Folyam. Budapest. 346. o.

gyermekai a felső népiskolában 35,65%-ban képviseltették magukat. Tehát leszögezhetjük, hogy a felső népiskolák és a polgári fiúiskolák összehasonlításában megállja a helyét az elnevezés: a polgári ténylegesen 'polgárabb' volt a felső népiskolánál.

A lányiskolák adatait vizsgálva hasonló tendenciákat látunk, ugyanakkor érdekes eltérések is tapasztalhatók. A polgári iskolában a fent említett iparban, kereskedelemben, illetve tisztviselőként dolgozó szülők lányai még a fiúknál is nagyobb arányban, 65,61%-ban voltak jelen, ugyanakkor ugyanezen foglalkozási csoportok a felső népiskolában a tanulók 70,83%-ának szüleit adták. Ebből az adatból arra következtethetünk, hogy a lányok négy elemi utáni iskoláztatása akár polgári, akár felső népiskolában elsősorban a fent említett társadalmi réteg számára volt fontos, ugyanakkor a lányok esetében a szülők nem döntöttek egyértelműen a polgári iskola mellett a felső népiskolával szemben, hiszen a statisztikai adatok szerint (Sziklás, 1903. 315-316. o.) ugyanebben a tanévben a polgári iskola 4. osztályát elvégzett lányok mindössze fele tanult tovább, illetve lépett a munkaerő-piacra, a többiek egyszerűen „otthon maradtak”. A lányok számára tehát a polgári iskolát a továbbtanulás lehetősége nem tette vonzóbbá a felső népiskolánál, hiszen sok esetben a lányoknak (vagy a családjuknak) egyébként sem volt ilyen szándéka.

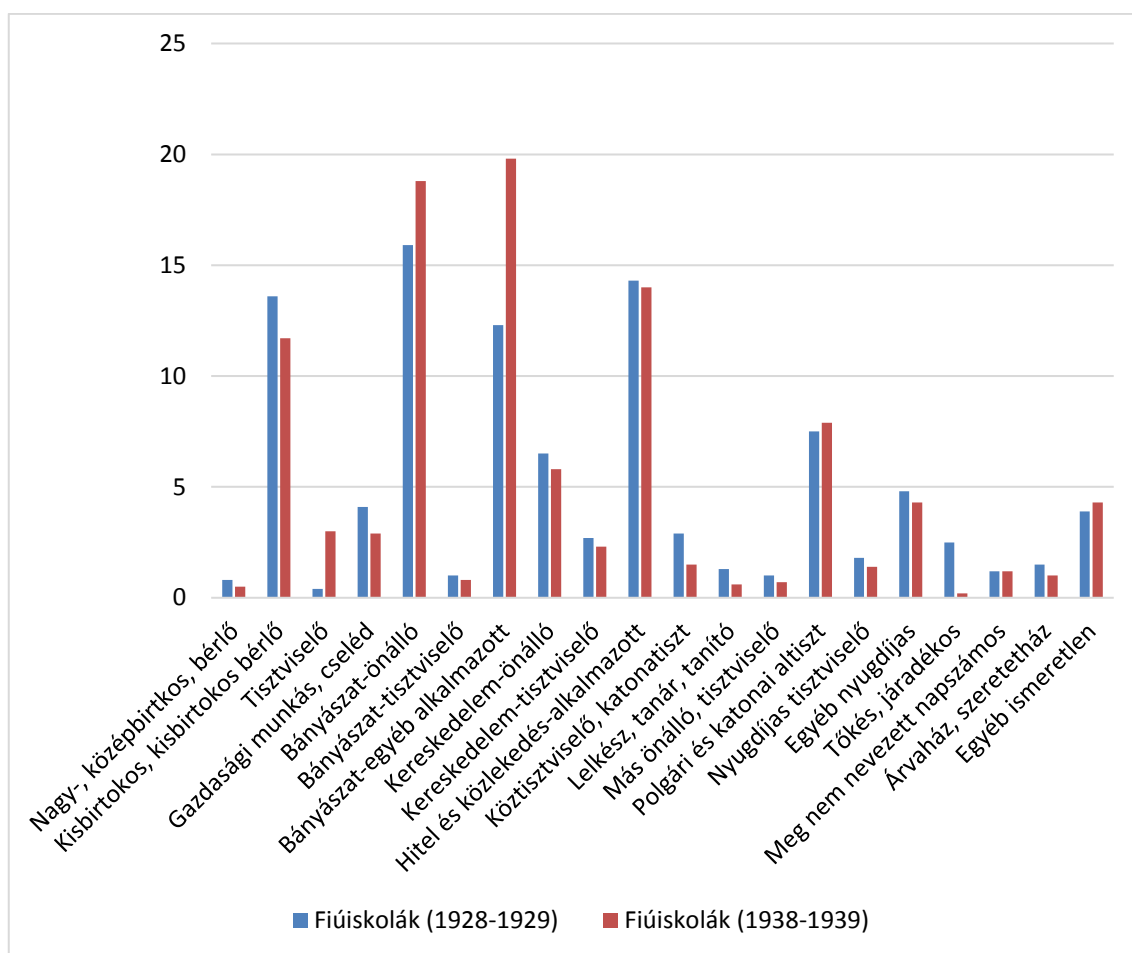
Az 1928-29-es és az 1938-39-es tanévben a szülő foglalkozásának vizsgálata alapján⁴² habár vannak arányeltolódások, nem látszik az az elsöprő változás, amelyről a források beszámolnak. A fiú-polgárikban tíz év alatt egy százalék fölötti csökkenés a kisbirtokos, napszámos, bérlő, őstermelő kategóriában, a gazdasági munkás, cseléd kategóriában, a köztisztviselő, katonatiszt és a tőkés, járadékozó, magánzó kategóriában tapasztalható. Hasonló mértékű növekedést találunk a bányászatban, iparban dolgozó önállóknál, és egyéb alkalmazottaknál. Az iparban, kereskedelemben, közlekedésben és közszolgálatban dolgozó szülők adatait egyesítve 65,4%-ot kapunk, azaz szinte pontosan annyit, amennyi ugyanennek a csoportnak az aránya volt 1900-ban. Persze azt nem tudjuk összehasonlítani – mivel ez az 1900-as adatokban nem szerepel – hogy van-e eltolódás a csoporton belül az alacsonyabb státuszúak irányába. Ez lehetséges, és okozhatja azt az 'érzést', amelyről a tanulók társadalmi háttérének változása tekintetében a beszámolók szólnak. Ugyanakkor a statisztikák szerint 1938-ra a vizsgált „polgári” csoport aránya a diákságon belül 72,2%-ra emelkedik.

A lányok iskoláit vizsgálva egy százaléknál nagyobb csökkenés a kereskedelmi tisztviselők, a közszolgálatot ellátó és szabadfoglalkozású szülő kategóriáinál, a tőkés,

⁴² Csak a fiú- és lánypolgárikat vizsgáljuk, a közös (koedukált) iskolákat nem.

járadékos, magánzó, illetve az árvaházban, szeretetházban dolgozó szülők arányában mutatkozik. A fenti módon a polgári foglalkozást űző szülők lányainak arányát egyesítve azt tapasztaljuk, hogy 1928-ban 72,4%-uk, 1938-ban 66,3%-uk tartozott a vizsgált csoportba, míg ez a szám 1900-ban még 65,61% volt (6-7. Diagram).

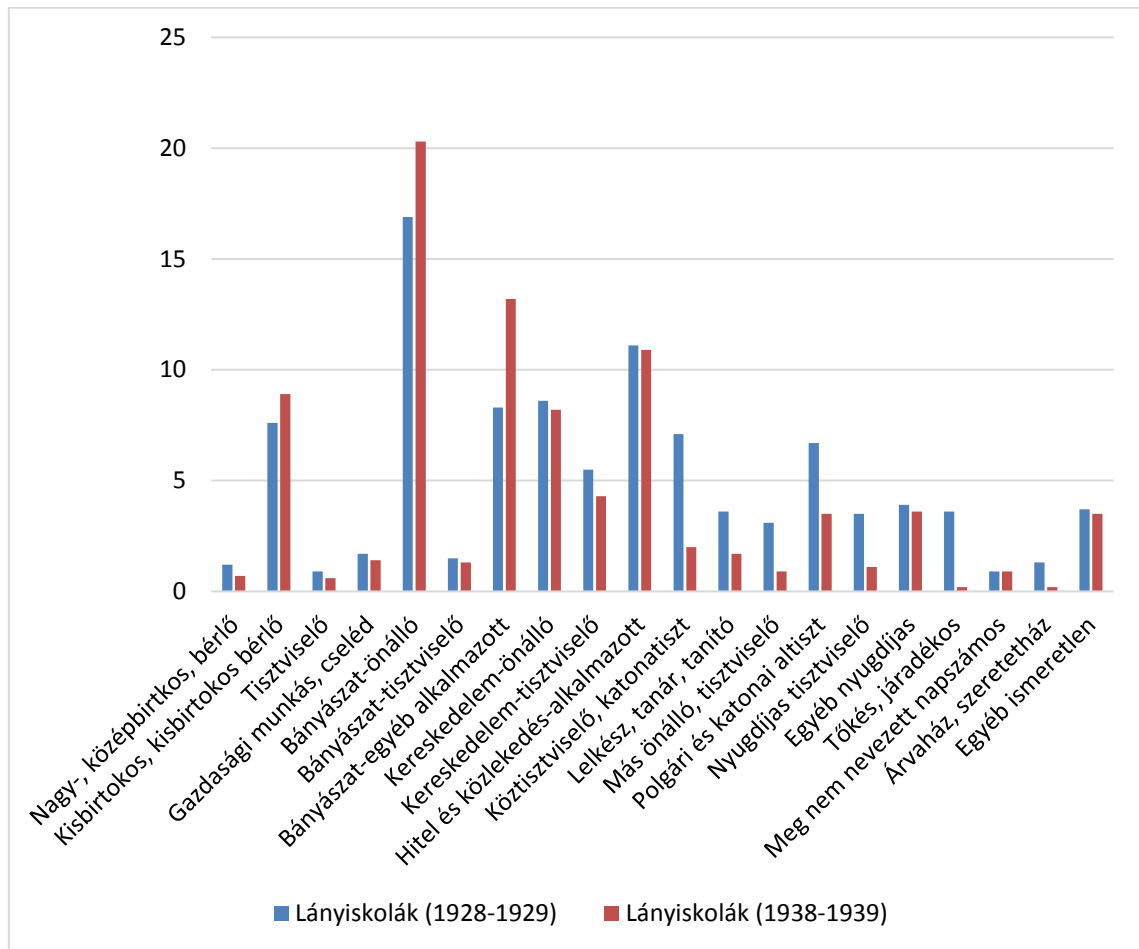
6. Diagram - A polgári fiúiskolák tanulóinak százalékos megoszlása a szülők foglalkozása szerint az 1928-1929.⁴³ és az 1938-1939.⁴⁴ tanévben

⁴³ A M. Kir. Kormány 1929. évi működéséről és az ország közállapotairól szóló jelentés és statisztikai évkönyv (1931). Athenaeum, Budapest, 346. o.

⁴⁴ A M. Kir. Kormány 1939. évi működéséről és az ország közállapotairól szóló jelentés és statisztikai évkönyv (1941). Athenaeum, Budapest, 173. o.

7. Diagram - A polgári lányiskolák tanulóinak százalékos megoszlása a szülők foglalkozása szerint az 1928-1929. és az 1938-1939. tanévben

Összegzésként tehát elmondható, hogy a polgári iskola diákjai a vizsgált időszakban döntő többségükben a polgárság köréből kerültek ki. A középiskolák háború utáni benépesítése után – vélhetően nagyobb arányban a korábbinál – a nehezebb anyagi helyzetben lévő, növekvő kispolgárság köréből. Mivel a polgári iskolák száma létrehozásától kezdődően folyamatosan növekedett, és a társadalom mind nagyobb része számára vált elérhetővé, így értelemszerűen a gyengébb tanulók számára is egyre inkább alternatívát jelentett.

VI. A „harmadik út”. A polgári iskolai tanárok professziója és képzésük intézményesülése a képesítő vizsgálattól az egyetemi áthallgatásig

VI. 1. Miért „harmadik út”?

Európában a modern közoktatási rendszerek kialakulásával párhuzamosan elsőként a népoktatásban dolgozó pedagógusok képzése intézményesült. Az 1860-as években jelentek meg az első 3-6 éves tanítóképző szakiskolák Nyugat-Európában. Ezekbe az iskolákba a felső népiskola vagy a középiskola alsóbb osztályainak elvégzése után lehetett jelentkezni. A 19. század végére a képzés intézményesülése a legtöbb országban befejeződött, és pedagógus szakmaként megjelent a népiskolai (nálunk tanítói) szakmások, amelyekre speciális szakiskolákban készítették fel a leendő pedagógusokat. A középszintű vagy középfokú, illetve a középiskolai (gimnáziumi) tanárképzés intézményesülése és ennek nyomán a tanári professzionalizáció csak jóval lassabban és később következett be. Ennek két oka volt: egyrészt a középiskolák alacsonyabb száma, másrészt az a tény, hogy egyetemi végzettséggel különösebb pedagógiai előképzettség nélkül is lehetett középiskolában tanítani⁴⁵ (Németh, 2000. 190-191. o.).

Bár itthon több kutató is foglalkozott (lásd III. 3. Fejezet) a két nagy pedagóguscsoport, a népiskolai, és a középiskolai tanárok professzionalizációjával, ez a kutatás a polgári iskolai tanárok vonatkozásában eddig elmaradt. Az okok közt kereshetjük az iskolatípus – ahogy a korábbi fejezetekben is láthattuk – folyamatos „gazdátlanóságát”, a rokonszakmáktól való „homályos” elkülönülését, identitáskeresését. Azon túl, hogy évtizedekig harcoltak iskolájuk középiskolává minősítéséért – vagy legalábbis a népiskolai képzésből való kikerüléséért –, nem volt világos az sem, hogy iskolájuk általános, vagy szakmai képzést biztosít, sőt az sem, hogy hat vagy négy évig tart. A polgári iskolai tanítók (majd tanárok) tudásukat, presztízsjüket az elemi iskolai tanítóságnál lényegesen magasabbra értékelték, ugyanakkor nagy részük a tanítói szakma elvégzése után képezte magát tovább polgári iskolai tanárrá, így tulajdonképpen egy tanítói professzionalizációs folyamat után tértek át a polgári iskolai tanári hivatásra.

Felvetődik tehát a kérdés: vizsgálható-e egyáltalán a professzionalizáció szempontjából különálló csoportként a polgári iskolai tanító-, majd tanárság? Szakmásokként vagy professzionalizációként definiálhatjuk-e ezt a folyamatot?

⁴⁵ Akárcsak ma a hazai egyetemeken.

A hátráltató körülmények dacára a polgári iskola fennállása egésze során népszerű, folyamatosan fejlődő alapintézménye lett a magyar oktatási rendszernek. Egy olyan iskolatípus, amelynek tanárai egyesületük, közlönyük, közös fellépésük eredményeként nyolcvan éven keresztül megtartották iskolájukat, fejlesztették tanárképzésüket, amelyet az 1868-ban bevezetett tanítói kiegészítő tanfolyamtól 1928-ra (bár csak áthallgatásként, és rendkívüli hallgatói státusszal) az egyetemi képzésig emeltek. Ez a – elemi iskolai tanítói és középiskolai tanári szakmásodástól illetve professzionalizációtól oly élesen elváló – folyamat mindenképpen jogot formál arra, hogy egyfajta „harmadik út”-ként a vizsgálatunk fókuszába kerüljön.

VI. 2. Szakmásodás vagy professzionalizáció?

A kérdés eldöntésében Harold Wilensky (2010) 1964-ben publikált szenkvencia-modelljét⁴⁶ használtam fel kiegészítve Andrew Abbott (1988) elméletével⁴⁷. Wilensky a professzióvá válás időbeli folyamatát fejlődési stációk egymásra következésének látja, s ezt az egymásra következést szükségszerű, természetes folyamatnak. Abbott Wilensky alapján a szakmákat három csoportra osztotta: bevett, magas presztízsű professziókra, alárendeltebb státuszú professziókra (szemi-professzió), illetve azokra a szakmákra, amelyek a jövőben hivatássá válhatnak.

A polgári iskola nyolcvan évnyi működését megkíséreltem olyan szakaszokra bontani, amelyekben egyrészt tetten érhetők Wilensky „lépcsőfokai” és Abbott kategóriái, ugyanakkor figyelembe vettem a polgári iskola és tanársága speciális, köztes helyzetét, valamint a történelmi események teremtette fordulatokat is. Mindezek alapján a polgári iskolai tanárság professzionalizációs folyamatát három szakaszra bontottam, amelyek mentén a dolgozat további fejezeteiben a polgári iskolai tanítóság, illetve tanárság hivatássá válásának részletes bemutatására vállalkozom. A szakaszolásnál figyelembe vettem a foglalkoztatás típusát, a képzés fejlődését, a szakmai szervezet(ek) létrehozását,

⁴⁶ A fejlődési szakaszok Wilensky értelmezésében a következők: a szakmai feladatok ellátása főfoglalkozásban történik; a felsőfokú szakképzés kialakulása; a képzésben résztvevő oktatók és diákjaik megteremtik a nemzeti keretekben szerveződő szakmai szervezetet; az aktív szakmai élet felerősíti a szakmai önreflexivitást; konfliktus alakul ki a szakmán belül a hagyományokat követők és a professzió megújítását preferálók között; a versenyhelyzet kiterjed a rokonszakmákkal való küzdelemre; politikai kampányok, a közvéleményt befolyásoló akciók, amelyek azt eredményezik, hogy a jogi szabályozás védelmet biztosít a professzionak; etikai kódrendszer kialakítása a belső szakmai versengés mederben tartására, ill. a kliensek érdekeinek védelme a sarlatánságtól. (Kleisz, 2002. 32. o.)

⁴⁷ Abbott a szakmákat három csoportra osztotta: bevett, magas presztízsű professziók; alárendeltebb státuszú professziók, Etzioni által félprofesszionak nevezett szakmák; a jövőbe professzióvá váló, válható szakmák. (Kleisz, 2002. 32. o.)

a szakma helykeresésével együtt járó konfliktusokat, a státusrendezés kérdéseit, a fizetési kategóriák változását, és a társadalmi pozíciót kijelölő, a szakmának kijáró megszólítások változását is.

Az első szakasz 1868-tól 1918-ig a polgári iskola, majd tanítóképzése identitáskeresésének időszaka volt. Az első polgári iskolai tanítók néptanítók voltak, akik egy rövid szakmai tanfolyamon után jutottak a címhez. A szakmai feladatokat főfoglalkozásként végezték. A polgári iskolai tanítóság felsőfokú képzése is 1973-ban vette kezdetét. A polgári iskolai tanárok 1875-ben létrehozták első egyesületüket, a Polgári Iskolai Tanítóegyesületet, majd 1876 januárjában megjelent folyóiratuk, a Polgári Iskola első száma is. A néptanítóságtól való elhatárolódás egyik jeleként korán felvetődött a „tanító-tanár” elnevezés problematikája. A polgári iskolai tanítóság évtizedeken átívelő küzdelmet vívott a tanári címért – amelytől a magasabb fizetési kategóriákba jutás mellett, a társadalmi megbecsülés megszólításban (titulusban) való realizálódását is várták –, ezzel is kifejezve, hogy a polgári iskola pedagógusai ugyan a tanítóság és a középiskolai tanárság között helyezkednek el, egyértelműen ez utóbbihoz érzik közelebb magukat. A polgári iskolai tanítóság ekkor még mind a felvételi követelmények, a képzési tartalom, a képesítő vizsga, és a társadalmi státusz tekintetében egyértelműen a néptanítói szakmához állt közelebb, de törekvéseiben már körvonalazódtak az önálló hivatássá válás lehetőségei (1. Ábra).

1. Ábra – A polgári iskolai tanárság helyzete a duális rendszerben 1868-1918 között

A második szakasz, az 1918-tól 1928-ig tartó tíz esztendő szemi-professziós szakasznak tekinthető. A szakma alárendelt státuszát jelezték az alacsony fizetési kategóriák, és az ezekből fakadó szakmai viták, a képesítés nélküli tanárok elleni összefogás, a felügyelet kérdése, ugyanakkor jellemző volt a konfliktus a szakma tradicionalistái és a professzió szakmai megújítását zászlójukra tűzők között, amely vita a Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny hasábjain is nyomon követhető, ahogy a szakmai önreflexiót tartalmazó írások, tanulmányok is. A nyolc osztályos népiskola évről-évre visszatérő terve, és az erre való felemás reflexiók erősen megosztották a szakmát, amelynek következtében a polgári iskolai tanárság egyre vehemensebben különítette el magát a „csak” középfokú végzettségű néptanítóságtól, ugyanakkor – a képzése idejére, a latin nyelv hiányára való tekintettel – a középiskolai tanárságtól is távol állt. A szakmában munkálkodók száma nem indokolja az elkülönítést a professzionalizáció tekintetében mivel a számarányokat tekintve a polgári iskolai és a középiskolai tanárok közötti különbség nem számottevő.⁴⁸

2. Ábra – A polgári iskolai tanárság helyzete a duális rendszerben 1918-1928 között

⁴⁸ 1934-ben a polgári iskolai tanárok száma 3447 fő volt, míg ugyanekkor középiskolában 3032 fő tanított.

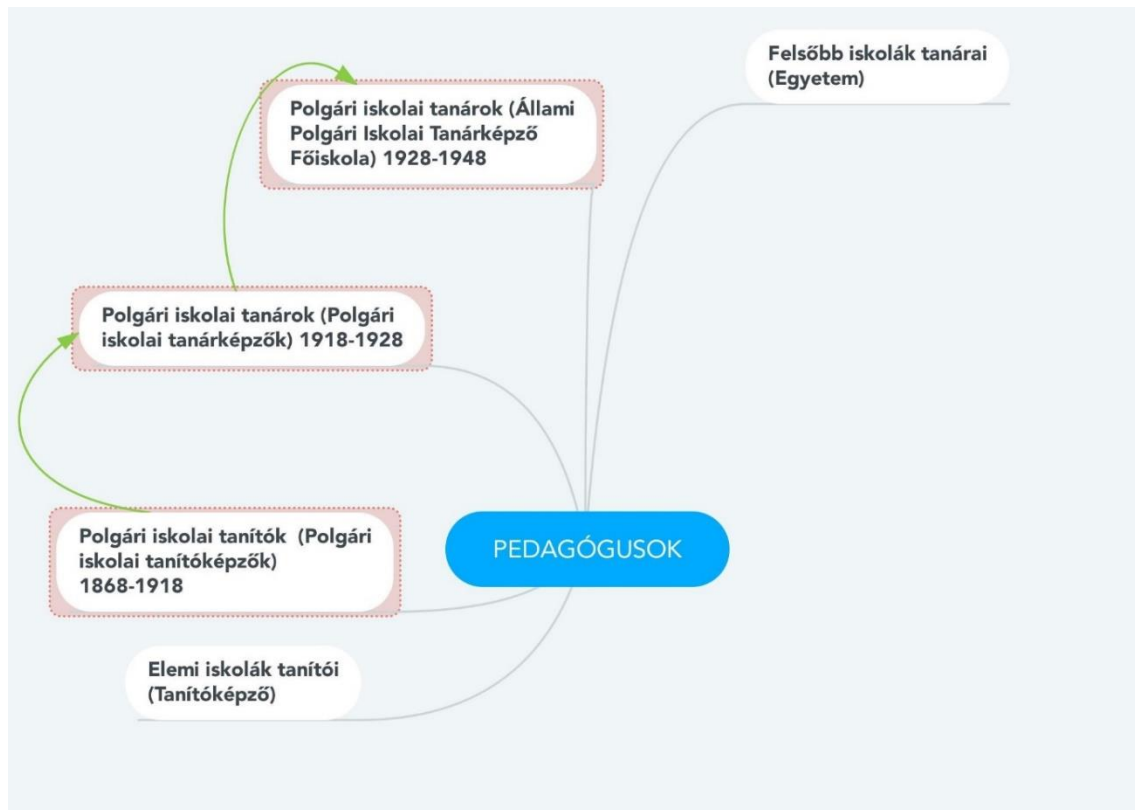
A harmadik szakaszban, 1928-tól kezdődően a polgári iskolai tanárképzés helyzete rendeződött, a törvényi szabályozás védelmet biztosított a professziónak. A képzés időtartamának növelése, és a tanárvizsgálat komolysága biztosította a szakma „tisztaságát”. Bár a képzés továbbra sem érte el időtartamában az egyetemi képzés 10 félévét – ami a professzió egyik alapfeltétele – az egyetemi kurzusok, és így a korábbihoz képest jóval több elméleti tudásanyag jelen volt a képzésben, sőt – ahogy a későbbiekben látni fogjuk – a főiskola és az egyetem szervezeti elkülönülése sem volt egyértelmű. Az egyetemi oktatóknál elvégzett kurzusok értelemszerűen garanciát is jelentettek a végzett tanárok rátermettségére. A képzési színvonal emelkedése, illetve a hallgatók számának csökkenése természetesen presztízsemelkedést is jelentett, és a polgári iskolai tanárság szakmai-etikai normái is megerősödtek.

Németh András (2013. 101. o.) felfogása szerint professzionalizációról csak egyetemen megszerezhető tudás esetében beszélhetünk, így a polgári iskolai tanárság szempontjából az 1928 utáni – azaz a főiskolai képzés kötelező egyetemi áthallgatással kiegészített – időszakot tekinthetjük a professzionalizáció első lépcsőfokának. A képzési idő emelése, a tananyagstruktúra letisztulása mellett a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola egyeduralma⁴⁹, végzett hallgatóinak szűk határok közé szorított száma is a professzionalizáció ismérvének tekinthető. 1928 és 1948 között, húsz tanév alatt kevesebb, mint kétezer hallgató szerzett polgári iskolai tanári oklevelet⁵⁰.

⁴⁹ Az egyetlen katolikus társintézmény, az Angolkisasszonyok mellett.

⁵⁰ Az Angolkisasszonyoknál a hallgatószám az állami főiskoláénak kb. a harmada volt, így az kb. további 6-700 hallgatót jelentett. (*A M. Kir. Kormány 1935. évi működéséről és az ország közállapotairól szóló jelentés és statisztikai évkönyv* (1937). Athenaeum, Budapest.)

3. Ábra – A polgári iskolai tanárság presztízsének változása a képzés változásával párhuzamosan 1868 és 1948 között

VI. 3. A polgári iskolai tanítóság professzionalizációjának első szakasza (1868-1918)

Az 1868. évi XXXVIII. törvény nem alkotott külön intézményrendszert a polgári iskolai tanerők képzésére, de az elemi iskolai tanítóság képzésére építve röviden, és kevésbé konkrétan ugyan, de rendelkezett az új iskolatípus tanárainak képzéséről. A 102. § tartalmazta az elemi iskolai tanítókkal szemben támasztott követelményeket, majd a törvény a következő paragrafusban a polgári iskolai tanítótól elvárt további elvárásokról így írt:

„102. § A tanfolyam bevégezése után egy évre, de legfőlebb két év eltelte alatt, a mely időt gyakorlati tanítással töltheti a tanuló, köteles minden növendék a képezdei összes tantárgyakból, írásbeli dolgozatokból és különösen a tanítás gyakorlásából vizsgát állani ki, és csak e feltétel sikeres teljesítése után nyerhet tanítói oklevelet.

103. § A kik felső népiskolai és polgári iskolai tanítói állomásra akarják magukat képesíteni, azoknak a 102. §-ban megállapított vizsgán kívül a felső népiskola vagy

polgári iskola tantárgyaiból és azoknak tanítási módszeréből, a kormány által arra rendelt hatóság előtt, még egy szigorlatot kell kiállaniok.”⁵¹

Az elemi iskolai tanítói oklevél megszerzését a törvény vizsgálóhoz, míg a polgári iskolai képesítést szigorlathoz kötötte. Ez utóbbi egyértelműen magasabb (felsőfokú) képzettségre utalt, ugyanakkor a képzést szorosan a középfokú néptanítói végzettséghez kötötte. Az elnevezéssel kapcsolatban is megjelentek az első anomáliák, hiszen a törvény 72. §-a szerint a polgári iskolában tanárokat kellett alkalmazni, ugyanakkor a 103. § mégis a polgári iskolai tanítók fizetését szabályozta. Tehát már az iskolatípus születésénél megjelent a nyolc évtizedig tartó hol gyengülő, hol erősödő bizonytalanság a polgári iskola pedagógusainak társadalmi helyzetével, presztízsével, identitásával kapcsolatban.

A törvény húsz állami tanítóképző és tíz állami tanítónőképző felállítását írta elő. Elsőként Budán, a Krisztinavárosban nyílt képezde egy osztállyal, mindössze kilenc növendékkel és hat tanárral (*Simon, 1979. 160. o.*). Eötvös elképzelése szerint a budai képezdét olyan központi intézménnyé kellett fejleszteni, amely a felső népiskolai és a polgári iskolai tanítóképzésről egyaránt gondoskodik (*Gyertyánffy, 1913. 6-7. o.*). 1870. július 15-én kelt rendeletében a vallás- és közoktatásügyi miniszter intézkedett az első nép- és polgári iskolai tanítók és tanítónők „tanképességi vizsgálatáról”.⁵² A képesítő vizsgára (itt már vizsgaként, nem szigorlatként szerepel) jelentkezni népiskolai tanítói végzettséggel, valamint hat befejezett gimnáziumi, reál- vagy polgári iskolai osztállyal lehetett. A tanítók előnyt csak annyiban élveztek, hogy pedagógiai tudásukról nem kellett külön számot adniuk. A vizsgatárgyak az 1868-iki XXXVIII. törvénycikk 74. §-ában elrendelt kötelező tantárgyak⁵³ voltak három főszakcsoportba⁵⁴ sorolva, valamint ezek tanításának módszere. A vizsga egy elméleti írásbeli és szóbeli részből és a gyakorló

⁵¹ 1868. XXXVIII. törvénycikk a népoktatási közoktatás tárgyában.

⁵² Szabályrendelet az állami tanítóképezdekben tartandó első nép- és polgári iskola-tanítók és tanítónők tanképességi vizsgálatáról (1870). *Budapesti Közlöny*, 4. évfolyam, 206. szám, 4053-4054. o.

⁵³ „74. § A polgári iskola tantárgyai: a) hit- és erkölcstan; b) anyanyelvi irálytan és irodalom; c) a hol a tanítási nyelv nem magyar, ott a magyar nyelv; d) a hol a tanítási nyelv a magyar, ott a harmadik évfolyamon kezdve, a német nyelv; e) számvetés, kiterjesztve a polgári politikai számvetésig; f) mértan - hazai és egyetemes; g) földrajz - hazai és egyetemes; h) történelem - hazai és egyetemes; i) természetrajz - tekintettel az iparra, kereskedelemre és gazdaságra; k) természettan - tekintettel az iparra, kereskedelemre és gazdaságra; l) vegytan - tekintettel az iparra, kereskedelemre és gazdaságra; m) mezői gazdaság vagy ipartan, tekintettel a község és vidéke szükségére; n) statisztika; o) köz, magán és váltójog alapvonalai; p) könyvvitel; q) rajz, a mértannal összhangzatba véve, és szépírás; r) ének; s) test- és fegyvergyakorlat. Rendkívüli tantárgyak, a mint a község ereje engedi, és rendkívüli órákban, a latin, francia s a t. nyelvek és zene.

⁵⁴ a) nyelv- és történettudományi, b) mennyiség és természettudományi, c) művészeti szakcsoport.

tanításból állt. Ha megvizsgáljuk, hogy ez utóbbi értékelésénél milyen jellemzőket vettek figyelembe, kirajzolódik az az ideális polgári iskolai tanító-típus:

„19. §. A tanítójelölt gyakorlati vizsgájában különös figyelemmel kell lenni a következőkre:

Hogy mennyire és mi módon képes oktatás közben a tanítás alá vett tárgyat szemléltetni, elemileg fejtegettetni.

Bírálat alá kell venni előadási képességét s mindenekfölött azt, hogy miképp tudja a gyermekek figyelmét lekötni, mindnyájukat gondolkozásban s egyszerismind vidám hangulatban tartani (kiemelés a szerzőtől), eközben s ezek által fegyelmet gyakorolni.”⁵⁵

1873. január 16-án a budai tanítóképzőben a polgári iskolai tanítónőképzőt⁵⁶ Gönczy Pál nyitotta meg, és ugyanezen év őszén került sor a budai tanítóképző várbeli helyiségeiben – a műegyetem régi épületében az elemi képzővel közös igazgatásban és helyiségben a polgári iskolai tanítóképzés⁵⁷ megindítására. Az előbbi vezetésével Trefort *Zirzen Jankát*⁵⁸, az utóbbival Gyertyánffy Istvánt⁵⁹ bízta meg. Mindkét intézet szervezete, tanterve kísérlet volt. A tanítóképzőben négy szakcsoportban indult meg a kétéves képzés: nevelés- és tanítástani, nyelv-, és történettudományi, mennyiség- és természettudományi, valamint művészeti szakon. Nem kötelező tárgyként a francia és az angol nyelv szerepelt. A tanterv alig tartalmazott több ismeretet, mint a népiskolai tanítóképző (Sághelyi, 1929. 49-50. o.; Somogyi, 1942. 247. o.). 1874 végén a polgári iskolai tanítóképző az Országház u. 113. sz. alá költözött, s ugyanebben az évben gyakorlókerthez jutott, míg a tanítónő-képző intézet 1875 nyarán vette birtokba az Andrássy és a Vörösmarty út sarkán álló épületet. Gyakorló polgári iskolát mindkét intézet csak 1879-ben kapott (Gyertyánffy, 1913. 14. o.). Az 1898-ban Erzsébet-nőiskola nevet felvevő polgári iskolai tanítónőképző 1877-től az ipartanítónők, majd a házinevelők képzésére is berendezkedett, 1877-től önálló testülete volt. 1889-től lehetővé vált a

⁵⁵ Szabályrendelet az állami tanítóképezdekben tartandó első nép- és polgári iskola-tanítók és tanítónők tanképességi vizsgálatáról (1870). *Budapesti Közlöny*, 4. évfolyam, 206. szám, 4053-4054. o.

⁵⁶ 1898-tól az Erzsébet Nőiskola nevet veszi fel.

⁵⁷ Az intézetet később Gyertyánffy nevezi el Pedagógiumnak, erre 1882-ben tesz javaslatot. „A részint már kifejlődött és részint még ezután kifejlesztendő intézet az összes népoktatási intézeteket magába foglalja, s így az egészen új fogalom iskolai rendszerünkben. A új fogalomhoz új kifejezés is kell, mert a régi, amely minden alkatrészt föl akar venni magába, már magyarázattá van ellaposítva. Ez a hosszú uszályú elnevezés a fogalomra nézve valóságos forgalmi akadály. Keresni kell hozzá egy alkalmas kifejezést. Mi sokat törtük már a fejünket rajta, de egyelőre nem tudnánk jobbat ajánlani mint ezt: „Pädagogium”. (Gyertyánffy, 1882. 130. o.)

⁵⁸ 1896-ig, nyugdíjazásáig vezeti az intézetet.

⁵⁹ 1898-ig, váratlan nyugdíjazásáig vezeti az intézetet.

tornatanításra szóló képesítés megszerzése is.⁶⁰ Persze az állami képzőkön kívül felekezeti képzők is létesültek. 1875-ben Kalocsán nyílt elsőként felekezeti polgári iskolai tanítónő-képző intézet, ezt követte 1894-ben a szatmári és budapesti katolikus képző (Somogyi, 1942. 248. o.).

Az 1877-ben megjelent újabb tanterv valamint szabályrendelet⁶¹ némi előrelépést jelentett. A szakcsoportokban kötelezővé tették a nevelés- és tanítástant, a tanítási gyakorlatokat és az iparoktatást. A neveléstudományi tárgyra és gyakorlatokra viszonylag jelentős idő, heti 5-5, míg az iparoktatásra⁶² heti 2-2 óra jutott mindkét tanévben. Ugyanebben az évben kelt szabályrendelettel Trefort a polgári iskolai felvételi követelményeit is megemelte, amikor a korábbi tanítóképző, gimnáziumi, reál-, vagy polgári iskolai hatodik osztály végzettség helyett legalább jó rendű érettségit, vagy a három éves tanítóképző elvégzését követelte meg.⁶³ A tanárvizsgálat szabályait is módosította⁶⁴. Jelentkezhetett a vizsgára az, aki elvégezte a polgári iskolai tanítóképzőt, aki az elemi képző vagy az érettségi után legalább két évig tanított, ez utóbbiaknak azonban az elemi tanítóképző tárgyaiból is vizsgát kellett tenniük. A vizsga tartalma a korábbiakhoz képest érdemben nem változott, a szervezése azonban igen. A minisztérium a vizsga napjáig pecséttel lezárt borítékban küldte el a képezdébe az írásbeli vizsga kérdéseit. A szóbeli vizsgán a jelöltnek legalább három tételt kellett kifejtenie a három fős bizottság előtt. A feleletet a bizottság tagjai egymástól függetlenül értékelték. Ez a rendszer lényegesen komolyabbá, és kevésbé manipulálhatóvá – így színvonalasabbá, és értékesebbé – tette a vizsga abszolválását, és a megszerzett oklevelet.

A polgári iskolai tanítóképzés minőségét azonban – a minisztérium minden igyekezte ellenére – továbbra is heves támadások érték: Trefort 1879-ben sorozatos ankétot tartott, hogy megvizsgálja a reál iskola, a polgári iskola, a felsőbb népiskola helyzetét, és reformot készítsen elő. A polgári iskolával foglalkozó értekezleten éles

⁶⁰ A budapesti áll. polg. iskolai tanítónőképző intézet torna szakkörének szervezete. (Kiadatott a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister 1889. évi június hó 4-én 23695 sz. a. kelt rendeletével.) *Néptanítók Lapja* 1889. év 48. szám, 381-383. o.

⁶¹ A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister folyó évi 2309. sz. a. kelt rendeletével kiadott tanterve a budapesti állami polgári iskolai tanító- és tanítónő-képezdek számára. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1877. 518-528. o.

⁶² A házi ipar különféle ágai és egyszerű taneszközök készítése

⁶³ A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister folyó évi 10998. sz. alatt kiadott szabályrendelete, az állami elemi és polgári-iskolai tanító és tanítónőképezdek igazgatása tárgyban. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1877. 529-531. o.

⁶⁴ A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister folyó évi 2309. szám alatt kiadott szabályrendelete a budapesti állami polgári iskolai tanító és tanítónő-képezdekben tartandó felső nép- és polgári iskolai tanítók képesítési vizsgálata tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1877. 545-553.

kritika érte a polgári iskolai pedagógusképzés rendjét és színvonalát. *Kármán Mór* nem értett egyet a felsőbb népiskolai és a polgári iskolai pedagógusképzés átfedéseivel, *Lutter Nándor* pedig úgy vélekedett, hogy a népoktatási alaptörvény nem veszi figyelembe a hazai műveltségi viszonyokat. *Tanárky Gedeon* államtitkár ment a legmesszebb, aki szerint „szegényebb, nyomorúságosabb” polgári iskolai tanítóképzést nem lehet elképzelni (*Simon*, 1979. 165. o.).

1879-ben a polgári iskolai tanítóképző felvételi szabályai erős szigorításon estek át. „*Tapasztalván, hogy az elemi tanítóképezdét végzett s elemi tanítói oklevelet nyert tanító- és tanítónő jelöltek közül sokan olyanok is kívánnak a polgári tanító- avagy tanítónőképezdébe belépni, kik erre sem elég tehetséggel megáldva nincsenek, sem annál fogva jeles tanultságra szert nem tehettek; a budapesti állami polgári iskolai tanító- és tanítónőképezdek igazgató-tanácsának meghagytam, hogy jövőben a polgári tanítóképezdébe belépni kívánó tanító vagy tanítónő-jelöltek közül csak a kiváló tehetségűeket és jól készülteket vehessék fel s egyúttal megengedtem, hogy szükség esetén a jelentkezőket felvételi vizsga alá vethessék.*”⁶⁵

Az 1896-97-es tanévre vonatkozó pályázati és felvételi hirdetésben ez a lehetőség az alábbiak szerint szerepel: „*A jelentkezőknek el kell készülvén lenniük arra is, hogy a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 16.014,1879. számú magas rendelete alapján, szakcsoportjuk tantárgyaiból esetleg felvételi vizsgálatra is köteleztetni fognak.*”⁶⁶

Bebizonyosodott tehát, hogy önmagában a tanítói oklevél megszerzése, és a tanítási gyakorlat még nem tesz senkit képessé a polgári iskolai tanítói oklevél megszerzésére, és a népiskolai tanítói képesítés után továbbtanulni szándékozók is alaposan rostálni kell, máskülönben nem lesz megfelelő mértékű a két szakma elkülönülése.

Az 1880-as években – főként a képzés színvonalát ért kritikák miatt – tovább emelték az előképzettséget, szigorították a felvételi feltételeket, egyetemi tanárokat – pl. *Gyulai Pált*, *Salamon Ferencet*, *Hunfalvy Jánost* stb. – hívtak meg a vizsgabizottságba, és 1881-ben a képzési időt a polgári iskolai tanító- és tanítónőképzőkben egyaránt kettőről három évre

⁶⁵ A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 16014. sz. körrendelete, a tanító-, tanítónő jelölteknek a polgári tanítóképezdébe való fölvétele tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1879. 345-346.

⁶⁶ Pályázat és felvételi hirdetés. *Hivatalos Közlöny*, 1896. 12. szám 238. o.

emelték.⁶⁷ A népiskolai tanítóképzés ugyanebben az évben három helyett négy évvessé vált (*Somogyi*, 1942. 248. o.). A középiskolai tanárképzés azonban már ekkor is lényegesen előrébb tartott, hiszen az már ekkor is öt éves volt. A második évet alapvizsga, a negyedik évet szakvizsga zárta le. A tanárjelölt ezután köteles volt még egy évet bölcséleti, pedagógiai tanulmányokra és didaktikai gyakorlat megszerzésére fordítani. Ez utóbbit a tanárképző intézet gyakorlóiskolájában, vagy a vallás- és közoktatásügyi miniszter által megjelölt más középiskolában végezhetette el.⁶⁸ A „tanítórendbe” tartozó pedagógusoknak is volt lehetőségük tanári címet szerezni, amennyiben érettségivel rendelkeztek, és egy tudományos dolgozat keretében bemutatták a szakterületi jártasságukat (ezzel szerevve felmentést az egyetemi tanulmányok alól). Ennek pozitív elbírálása esetén bocsáttathattak tanárvizsgálatra.⁶⁹

A polgári iskolai tanítóképzés számára 1881-ben kiadott – immár harmadik – tanterv változásai nem voltak lényegbevágóak, mindössze annyi történt, hogy a régi két évnvi tantervi anyagot három évre nyújtották el. A szaktárgyak heti két-három órásk voltak, csak a neveléstudománynak és a tanítási gyakorlati képzésnek jutott heti négy és a mennyiségtnak heti öt óra. Minden szakcsoportban kötelező volt a nevelés- és tanítástan, valamint a tanítási gyakorlatok. A szakcsoportok száma négyre nőtt, a korábbiak mellett bevezették az ipari szakcsoportot is.⁷⁰ A polgári iskolai képzőben 1882-től torna- és 1884-től zenetanítói képzés is kezdődött (*Simon*, 1979. 163-166. o.) (3. Táblázat).

⁶⁷ Lásd a VKM 655/1881. évi, valamint a 15369/1881. sz. rendeletét. Megjegyezzük, hogy a VKM 16014/1879. számú rendelete Gyertyánffyék számára már engedélyezte a négy évfolyamú képzést, úgyhogy ez tekinthető a négyéves tanítóképző első formájának.

⁶⁸ A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 21.146. számú rendelete, a középiskolákról szóló 1883. évi XXX. törvénycikknek a tanárképesítést szabályozó részei és az 1882. évi 4576. számú rendelettel kibocsátott tanárvizsgálati szabályzat között helyenként fennforgó eltérések megszüntetése tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1885. 743-750. o.

⁶⁹ A vallás- és közoktatásügyi magyar kir. miniszternek 11166. sz. a valamennyi tankerületi kir. főigazgatóhoz intézett körrendelete a tanítórendi tagok tanári vizsgálata tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1881. 1815-1817.

⁷⁰ 1894-ig működött

3. Táblázat - A polgári iskolai tanítóképző három tantervének óraterve (Simon, 1979. 164-165. o.)

Csoportok és tantárgyak	Az első minta tanterv 1873-74-től		A második minta tanterv 1877-78-tól		A harmadik minta tanterv 1881-82-től		
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	III.
A, Nyelv- és történettudományi szakcsoport							
1. Nevelés és tanítástan, Tanítási gyakorlatok	5	5	5	5	4	4	2
2. Magyar nyelvtan, írástan, irodalomtörténet	2	2	4	4	3	3	2
3. Német nyelvtan és irodalom	3	3	3	3	2	2	2
4. Földrajz	2	2	4	3	3	3	3
5. Történelem	3	-	4	4	3	3	2
6. Statisztika és jogi tantárgyak	-	2	-	3	-	3	-
Az osztály heti óráinak összege	15	14	20	22	15	18	11
B, Mennyiség- és természettudományi szakcsoport							
1. Nevelés- és tanítástan	5	5	5	5	4	4	2
2. Mennyiségtan							
a, betűszám- és mértan	6	5	6	6	5	5	2
b, politikai szám- és mértan	4	3	3	3	2	3	1
c, ábrázoló geometria	-	-	-	-	2	2	-
3. Könyvvitel	-	2	-	2	-	1	1

4. Természettudomány							
a, természetrajz	6	3	6	4	6	4	1
b, természettan	-	3	2	4	3	2	1
c, vegytan	-	3	2	3	2	2	1
d, mezeti gazdaságtan	-	2	-	2	2	2	-
Az osztály heti óráinak összege	21	26	24	29	26	25	9
C, Zenészeti szakcsoport							
1. Nevelés- és tanítástan	5	5	5	5	4	4	2
2. Ének és zongora	5	5	5	5	4	4	2
Az osztály heti óráinak összege	-	-	-	-	-	-	-
D, Ipari szakcsoport							
1. Az ipartanítás módszere és tanítási gyakorlatok	-	-	-	-	-	-	2
2. Technológia	-	-	-	-	3	3	-
3. Méréstan	-	-	-	-	4	4	-
4. Rajzolás és mintázás	-	-	-	-	12	12	12
5. Váltóismeret. Könyvvitel. Üzleti ügyiratok.	-	-	-	-	-	2	-
6. Műhelyi tanítás	-	-	-	-	10	10	10
7. Műhelyi feladatok kidolgozása.	-	-	-	-	a szabad időben		
Az osztály heti óráinak összege	-	-	-	-	29	31	24

Az eddigi folyamatoknak megfelelően 1893-ban újból módosult – szigorodott – a képesítő vizsgálati szabályzat. Ez az újabb intézkedés a képesítést az Országos Felső Népi és Polgári Iskolai Tanárvizsgáló Bizottságra bízta, amely bizottság összetételét szigorúan szabályozta:

„Mindkét vizsgáló bizottság áll egy-egy elnökből, egy-egy alelnökből, szakbizottságonként egy-egy ministeri biztosból és kellő számú vizsgáló bizottsági tagból. Az elnököket a vallás- és közoktatásügyi minister öt évről öt évre nevezi ki. A vizsgáló bizottság alelnöke azon intézet igazgatója, mellyel kapcsolatosan az illető vizsgáló bizottság szervezve van. A ministeri biztosokat a tudomány vagy a népoktatási administratio terén működő férfiak köréből, a vizsgáló bizottsági tagokat pedig a polgáriskolai tanító- és tanítónőképző intézetek tanári testületeinek köréből öt évről öt évre a vallás- és közoktatásügyi minister nevezi ki.”⁷¹

Vizsgát tenni immáron öt szakcsoportban lehetett, hiszen a korábbiak tornászati szakcsoporttal egészültek ki. A vizsgára bocsátás feltételei tovább szigorodtak. Polgári iskolai tanítói képesítő vizsgára az jelentkezhettek, aki elvégezte a polgári iskolai tanítóképzőt, vagy néptanítói oklevél illetve érettségi megszerzése után legalább három évig tanított, és a polgári iskolai tanítóképző első két tanévének anyagából magánúton levizsgázott, vagy aki legalább három évig bármilyen főiskolára vagy egyetemre járt, és a korábban említett különbözeti vizsgát letette. A rendelet további szigorításokat tartalmazott a vizsgázás menetét, a tételek kiválasztását, a jegyzőkönyv elkészítését, a vizsga felügyeletét illetően.

Jól látható, hogy az újabb és újabb rendeletekkel – részben – a vizsgaeredmény manipulálási lehetőségeit igyekeztek minimalizálni, és a főiskolai jelleget kidomborítani. A személyazonosság igazolása, az előre elkészített és lezárt feladatok későbbi sorsolása mind a vizsga tisztaságát és megbízhatóságát és ezzel minőségét szolgálták.

Annak, hogy a tanítói cím helyett a tanári cím megszerzése iránti küzdelem már az 1870-es években is folyt egyik ékes bizonyítéka, hogy Trefort rendeletben tiltotta meg a polgári iskolában tanító pedagógusoknak, hogy a tanári címet használják (Simon, 1979. 160. o.). A néptanítóságtól való eltávolodás nehézségének okait a polgári iskolai tanítóság abban is látta, hogy az elemi és polgári képző egy intézményen belül, közös tanári karral közös helyiségekben és felszereléssel működött. Ugyan a gyakorló polgári iskolának és a gyakorló elemi iskolának külön-külön épülete és felszerelése volt, ez a szimbiózis mégis

⁷¹ A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől – 13071. számú szabályzata a felső nép- és polgári iskolai tanítók és tanítónők képesítő vizsgálatáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1893. 1803-1847.

hátráltatta a polgári iskolai tanítóképzés főiskolai jellegének elismertetését, és a polgári iskolai tanárság céljának elérését, azaz a státuszuk felemelkedését.

A 90-es évektől egyfajta „memorandum-korszak” kezdődött. Megjelentek a tanárképzés fejlesztését más-más úton elképzelő szakmai csoportok. Az első, az elemi iskolai tanítóképzéstől elválást sürgető szakmai csoport mellett megjelent azok tábora is, akik a tanárképzést – a középiskolai tanárképzéshez hasonlóan – az egyetemhez kívánták kapcsolni. Ez a csoport nagyrészt okleveles középiskolai tanárokból állt, Csengery ugyanis a kezdetben nagy számban felállított fővárosi községi polgári iskolákhoz a pedagógusokat – végzett polgári iskolai tanárok híján – közülük választotta ki. Ez a csoport 1875. május 5-én megalapította a Polgári Iskolai Tanárok Országos Egyesületét, és Polgári Iskola címen lapot hívott életre. Az egyesület álláspontja az volt, hogy a polgári iskola középiskola, így nincs szükség külön pedagógusképzőre, a középiskolai tanárok képzésére ugyanis ott az egyetem (Schilling, 1944. szerk. 9. o.). Gyertyánffy a polémiában értelemszerűen az ellentábort vezette az 1884-ben megalakult Felső Nép- és Polgári Iskolai Egyesület éléről. Az ő egyesülete elsősorban a vidéki iskolák tanárait foglalta magában, és jelszavuk szerint a polgári iskola nem középiskola, hanem „népoktatási intézet”. Hangos viták után 1896-ban a két egyesület békét kötött és felvette az Országos Polgáriskolai Egyesület nevet, lapjuk a Polgáriskolai Közlöny lett. Bár a vélemények továbbra is megoszlottak, a közös alap a polgári iskolai pedagógusképzés önállósítása és főiskolai jellegének elismertetése lett. Gyertyánffy fokozatosan elválasztotta az elemi és a polgári képző tanári karát. 1911-ben az elemi képző fizikailag is elköltözött, így megtörtént a két intézmény teljes különválása (Kovács, 1928. 244. o.).

Gyertyánffy, a Pedagogium megalkotója 1913-as visszaemlékezésében szomorúan, és cinikusan írt arról a folyamatról, amely nyugdíjazása után vette kezdetét, azaz intézménye feldarabolásáról:

„Alig is vettem ki lábamat onnan, már közvetlen utódom alatt végbe ment a legkisebb ellenállás nélkül, sőt az összes érdekelt felek nagy örömeire ez a különválasztás: először is tehát az elemi isk. tanítóképző teljes önállósítása, függetlenítése a Pedagogiumtól. A kezdetnek volt nemsokára folytatása is. A Pedagogium bárkájából még több fölösleges terhet kellett kidobni, hogy annál gyorsabban juthassanak el a mi Jasonjaink ama boldog partokra, ahonnan a „fizetésjavítás” aranygyapját vélték magukkal elhozhatónak. Az elemi tanítóképző és ennek gyakorló iskolája után egymásután amputáltattak le a P. törzséről a polg. tanítóképző ipari és rajzi szakcsoportjai, az ezekhez csatolt iparműhelyek és a gipszöntő tanműhely. (...) A Pedagogiumban véghez vitt csonkítások,

már amennyiben ezek – s kivált eleinte – leginkább a jobb anyagi díjazás elérésével voltak kombinációba hozva, sajnos célhoz nem vezettek, sőt határozottan kudarcot vallottal, őszintén fájalt – mert soha nem kívánt – elégtételül nekem” (Gyertyánffy, 1913. 24-25. o.).

A polgári iskolai tanítóképzés fejlődésében elévülhetetlen érdemeket szerzett igazgató nyilvánvalóan intézménye végét, „lecsúszását” látta csak a különböző iskolatípusok szétválasztásában. Saját gyermekeként szerette az intézményt, így megbocsáthatjuk e tévedését. Ő ugyanis az egész folyamatban csak azt látta, hogy azt annak támogatói a magasabb fizetés, a magasabb társadalmi presztízs, azaz kizárólag személyes okok miatt pártfogolják. Nem látta – vagy nem akarta látni – azt a törekvést, amely magát az iskolatípust, az ott tanító pedagógusokat próbálta felemelni, társadalmi megbecsülésüket a képzésük és tudásuk szintjével párhuzamba állítani. Gyertyánffy zsákutcának látta ezt az irányt, és nem titkoltan örült, hogy 1913-ig ez nem sikerült. Az idő távlatából visszatekintve azonban mi már tudjuk, hogy a polgári iskolai tanárképzés fejlődésében döntő, a továbbfejlődését egyértelműen elősegítő lépés volt leválasztása az elemi iskolai és ipari jellegű képzésekről, amelyek a század elején már csak visszahúzó erőt jelentettek számára, megakadályozva természetes fejlődését.

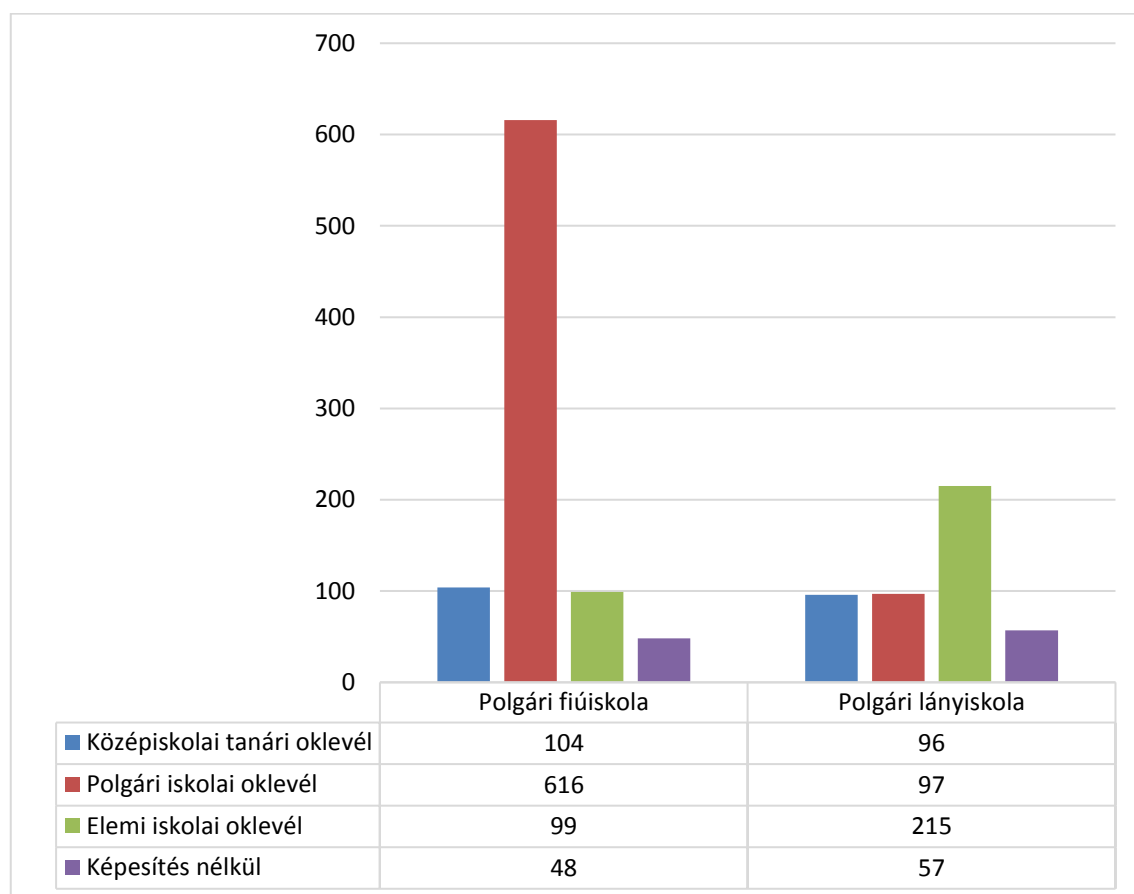
A vizsgált korszakban a társadalmi státuszt a megszólítások és a fizetési kategóriák jelentették. A társadalmi státuszt kifejező megszólítások a kiegyezést követően megjelenő új szakmák esetében is megjelentek. A tanárok, tanítók sem képeztek kivételt. 1889-től az egyetemi tanár a 'nagyságos úr', míg a tanító a 'tekintetes' címzést kapta. A pedagógusok vertikálisan egyre szélesedő spektrumát bizonyítja, hogy míg a középiskolai tanárok a századforduló után is megmaradnak a 'tekintetes' klassziszban, az elemi, ill. népiskolai tanítók ekkoriban visszaminősülnek a 'tisztelt úr' kategóriába. Ez már az egységes köztisztviselői minősítési tabella bevezetése utáni, hivatalosan szabályozott periódus (Kövér, 1999).

A polgári iskolai tanítóképzők felügyeletét 1895-től tanfelügyelő, majd 1897-től *Pauer Imre* kurátor látta el. Pauer elkülönítette az elemi és a polgári képző igazgatását. A képzők 1906-ban a szakminisztérium közvetlen fennhatósága alá kerültek (*Schilling*, 1944. szerk. 12. o.).

1899-ben országos vizsgáló bizottságot állítottak fel. Tagjait a miniszter öt évre nevezte ki, a képesítést szakbizottságok gyakorolták. Az újabb intézkedésre nagy szükség volt, mert az elméleti képzés értékét bírálók továbbra sem halkultak, bár a gyakorlati képzést megfelelőnek tartották (*Simon*, 1979. 177. o.). 1912 júniusában az tanáregyesület

közgyűlése *Zigány Zoltán* javaslata alapján memorandummal fordult a szakminiszterhez, és azt javasolta, hogy a képzés időtartamát négy évesre emeljék. A tanárjelöltek elméleti képzése az első négy félévben a főiskolán, a második négy félévben az egyetemen történjen, míg a gyakorlati képzés egyértelműen az utóbbi feladata. A szakcsoportok számát ötre emelték volna. A polgári iskola számára a középiskolákhoz hasonló egy évi önkéntességi jogot, és a különböző tisztviselői állásokra való minősítési jogot kértek. A korábban vázolt két álláspont, azaz az egyetemre vitt tanárképzés, illetve a képzőnél maradó polgári iskolai tanítóképzés híveinek egyfajta kompromisszumos megoldás lehetett volna – és ez már 1912-ben felmerült (!) – az egyetemi és a képzőbeli képzés vegyítése.

8. Diagram – A fiú- és lány polgári iskolák tanszemélyzetének végzettsége az 1899-1900. tanévben⁷²

⁷² *Magyar Statisztikai Évkönyv 1899 (1900)*. Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. 345. o.

A középiskolai tanárság aránya a polgári iskolákban azonban az iskolatípus „saját” pedagógusképzésének elindulása után bő negyed századdal erőteljesen visszaesett. Ha megvizsgáljuk a századfordulón a polgári iskolákban oktató tanítók, tanárok végzettségét, akkor szembetűnik, hogy a 2232 fős pedagógusgárda 9%-a középiskolai tanár, 14%-a elemi iskolai tanító volt, míg kb. 5%-uk képesítés nélkül tanított. 1899-re tehát a polgári iskolákban oktatók 72%-ának az iskolatípusnak megfelelő, azaz polgári iskolai tanítói végzettsége volt (8. Diagram).

Amint a polgári iskolák a népiskolai intézmények keretéből mindinkább középfokú iskolává lettek, úgy közeledett a képzési idő emelésével valamint a felvételi és a képesítési követelmények szigorításával a polgári iskolai tanítóképző-intézet is a főiskolai státusz, a tanárképző főiskola felé. Ennek a szintnek az eléréséért a polgári iskolai tanerők is állandó, erős harcot folytattak, a felmerülő tervek és javaslatok azonban különbözőek voltak, amint maga a polgári iskola szervezete is különféle reformtörekvések között vajúdott.

VI. 4. A polgári iskolai tanárság professzionalizációjának második szakasza (1918-1928)

A polgári iskola a régóta áhított tanári címhez – Gyertyánffy jóslatai ellenére – 1918-ban végül hozzájutott. A VKM 204064/1918. számú közleménye⁷³ az állami polgári iskolai tanító- és tanítónőképző intézeteket polgári iskolai tanárképző főiskolákká szervezte át, és felkérte az egyházi főhatóságokat, hogy a vezetésük alá tartozó polgári iskolai tanítóképző intézeteket ugyancsak főiskolai jellegűvé szervezzék át. A cél eléréséhez minden bizonnal hozzájárult, hogy az egyesület és a Pedagogium volt elnöke illetve igazgatója, Imre Sándor helyettes államtitkárként 1918 novemberében a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumba került (Simon, 1979. 173. o.).

A státuszrendezés kérdése továbbra is diszkussziók tárgyát képezte, az elégedetlenség a tanári cím megszerzése után csak rövid időre csillapodott. 1919 januárjában az egyesület a tanári cím mellé a fizetések rendezéséért is szót emelt: *„Mivel iskolánk soha nem volt a gazdagok iskolája, ezért szószólónk sohasem volt. Státusunkkal mindig nagyon mostohán bántak. Itt a multnak szörnyű nagy hibáiról, sőt szándékos rosszakaratról kell beszámolnom. 15 évi tanulmánnyal csak a VIII. fizetési fokozatba engedtek be, pedig ezt*

⁷³ Az állami polgári iskolai tanító- és tanítónő-képző intézeteknek polgári iskolai tanárképző főiskolákká való átszervezése (1919). *Hivatalos Közlöny*, 1-2. szám 6. o.

a fizetési fokozatot akárhány 4 polgárit végzett hivatalnokok is elérték, sőt ugyanannyi tanulmánnyal kereskedelmi iskolai szaktanárok bejutottak a VI. ujabban pedig az V. fizetési osztályba is.”⁷⁴ 1927-re már a polgári iskolai tanárok számára – ugyan csak 30 évnyi szolgálat után – elérhetővé vált a VII. fizetési osztály is, sőt a tanár összlétszám 5%-a a VI. fizetési osztályba is kinevezhető lett.⁷⁵

A korábbiakhoz képest a megszólítások tekintetében is változott a helyzet a két világháború között. A III. IV. és V. fizetési kategóriákba tartozó tisztviselőknek járt a méltóságos, a VI. fizetési kategóriába tartozóknak a nagyságos, minden további értelmiségi foglalkozás esetén a kegyelmes megszólítás (*Nagy, é.n.*). Jól látható tehát, hogy az állami szférában a fizetési kategóriák milyen döntően meghatározták a tanár társadalmi presztízsét is, így nem véletlen, hogy az iskolatípus felemelését célzó törekvéseknél a magasabb fizetési kategória mindig az első helyek valamelyikén szerepelt.

1918 és 1928 között a polgári iskolai tanár- és tanárnőképző főiskola szervezetében két lényeges változás is történt. Egyrészt az eddigi szakcsoportok helyébe három (magyar nyelv és történettudományi; földrajzi, természetrajzi, vegytani; matematikai-fizikai), majd az 1925-26-os tanévtől négy szakcsoport lépett (a korábbiak és magyar-német szak), amelyekhez kiegészítő szakok társultak (éne-zene, torna, szlőjd, másrészt 1922-ben megjelent a tanárvizsgálatok új szabályzata és átszervezték az Országos Polgári Iskolai Tanárvizsgáló Bizottságot is (*Somogyi, 1942. 249. o.*).

A húszas években megerősítést nyert az immár ötéves tanítóképző státusza, és az 1924. évi új törvényi szabályozás nyomán minden hazai egyetem bölcsészettudományi fakultása mellett létrehozzák a tanárképző intézeteket, amelyek biztosították a középiskolai tanári pályára készülő egyetemi hallgatók számára, hogy egyetemi tanulmányaik során szaktudományaik minden területével tervszerű tanulmányi rendben ismerkedhessenek meg. Ennek nyomán középiskolai tanári képzés azok a – valamely magyar tudományegyetem bölcsészettudományi (bölcsészet-, nyelv- és történettudományi illetve mennyiségtan-természettudományi) karára beiratkozott rendes – hallgatók szerezhettek, akik a tanárképző intézet tagjaként legalább két középiskolai

⁷⁴ Egyesületünk a közoktatásügyi miniszternél. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*. 1919. január, 9. o.

⁷⁵ Berta Ilona, az Erzsébet Nőiskola igazgatója volt hazánkban az első nő, akit 1920-ban az V. fizetési osztályba neveznek ki (*Schilling, 1944.szerk. 28. o.*).

szaktantárgyat felvettek és eredményesen részt vettek a kijelölt egyetemi, továbbá tanárképző intézeti előadásokon és gyakorlatokon (Németh, 2000. 201. o.).

A polgári iskolai tanárképzésnek a hektikus évtizedek után nyugodt, kiszámítható életre lett volna szüksége. Ez a nyugodtság azonban nem valósult meg. A főiskolák történetében a korántsem zavartalan évtizedek után az 1923 és 1928 közötti esztendőök különösen viszontagságosak voltak. Szüntelenül érkeztek ugyanis a főiskolák megszüntetéséről érkező hírek, amik természetesen nyugtalanították a tanszemélyzetet, és megnehezítették a békés munkálkodást. A nyolc osztályos elemi iskola terve (lásd 5.5. Fejezet) – a polgári iskolával párhuzamosan felállítva, vagy ahelyett – is folyamatosan borzolta a kedélyeket.

1923. március 26-án a két főiskola tanári kara Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszternél tett látogatást, ahol egyebek mellett a megszüntetésről terjedő pletykák is szóba kerültek. A miniszter válaszában kijelentette, hogy a két főiskola megszüntetésének híre alaptalan, és a főiskolák fenntartásának és munkájuk zavartalan folytatásának szükségességét hangoztatta, sőt az Erzsébet Nőiskolát a Pedagógiummal együtt a magyar közoktatásügy elitintézetének nevezte, amelyeknek hivatása kultúránk fenntartása és a jövő nemzedékre való átplántálása (Schilling, 1944. szerk. 32. o.). Erre a kijelentésre évekig támaszkodtak azok – a közlöny hasábjain ez újra és újra szóba került –, akik hittek, hinni akartak Klebelsbergnek. Ma már teljességgel nem rekonstruálható, hogy 1923-ban valóban ezt gondolta-e a miniszter, vagy csak a polgári iskolai tanárok megnyugtatása volt a célja, mindenesetre mindössze három évvel fenti kijelentése után már egészen másként nyilatkozott.

Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület elnöksége 1926. április 17-én ismét a miniszterhez látogatott. Klebelsberg ekkor jelentette be a tanárképzés megreformálását. A terv szerint a polgári iskolai tanárok képzését a három vidéki egyetemre teszi át úgy, hogy mindegyik egyetemre egy-egy szakcsoport kerül, s ezáltal a két tanárképző főiskolát megszünteti.

Az egyesület ismét megosztottá vált. Néhányan egyértelműen elutasították a javaslatot, míg mások – *Tas Ferenc* főtitkár, *Rákossy Zoltán* elnök, stb. – örömmel üdvözölték az egyetemre kerülő képzés gondolatát.⁷⁶ A három érintett egyetem szintén helyeselte az elképzelést. *Négyesy László* így foglalt állást: „*Ami most tervben van, a polgári iskolai*

⁷⁶ Egyesületi élet. Jegyzőkönyv az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület választmányának 1926. évi április 17-én tartott üléséről. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*, 1925-1926. 559-588. o. A 19. század végi megosztottság mit sem enyhült ebben a kérdésben.

tanárképzésnek az egyetemre helyezése, az a tanári minőség elismerésének és a képzés tárgyköre megszorításának úgyszólván természetszerű velejárója. (...) Meglepő, egyúttal örvendetesen jellemző jelenség, hogy a polgári iskolai tanárság nemhogy ellenzi az egyetemi képzést, ellenkezőleg, maga sürgeti a legjobban” (Négyesy, 1927. 290-291. o.). A miniszter javaslata azonban újból megváltozott, és 1927 januárjában már így fogalmazott: *„Meg vagyok róla győződve, hogy úgy a férfi, mint a női polgári iskola tanárképzésének a szegedi egyetem két bölcsészeti karára, úgy mint a szellem- és természettudományi karra való terelése, személyi tekintetben erősíteni fogja az iskolatípust” (Klebelsberg, 1927. 268. o.).*

1927 márciusában, a polgári iskoláról szóló törvényjavaslat vitáján, döntését részben takarékosági okokkal indokolta, részben azzal, hogy a polgári iskola fejlődésével tanárképzése nem tart kellő mértékben lépést, így a színvonal emelésére van szükség. Véleménye szerint a tanár szakosoknak főtárgyaikat az szegedi egyetemen kellene hallgatniuk, részben a minőség emelése, részben pedig a bölcsészkar benépesítése okán (Simon, 1979. 191. o.). Bár a polgári iskolai tanárság állásfoglalása alapvetően megegyezett a miniszterével, 1928 tavaszán Sághegyi Lajos aggodalmaikat így összegezte: *„Ismételten és egyhangúlag az egyetemi képzés mellett foglalunk állást, mert csak a négy évfolyamú egyetemi képzés biztosítja az évtizedes bajoknak, erkölcsi és anyagi sérelmeinknek az orvoslását. Nagy tekintélyű egyetemi férfiak kedvező véleménye birtokában azt hittük, hogy tanárképzésünk ebben a szellemben fog megvalósulni, s az egyetemre kerül. Nem régen azonban több helyről olyan bajok hallatszanak, amelyek aggodalomra adnak okot. A sokféle verzió megegyezik abban, hogy a polgári iskolai tanárképzés lekerül Szegedre, hogy az onnan kikerülő tanárság közelebb legyen a falu lelkéhez, s hogy kikerüljön a bűnös főváros légköréből. (...) Heti 5-6 órával a képzés még nem kerül az egyetemre, erre legalább 20 óra hallgatása szükséges. (...) Státusunk létérdeke, hogy a tanárképzés az egyetemre kerüljön” (Sághegyi, 1928. 293-298. o.).*

E szerint az elképzelés szerint a főiskolák, mint jogi személyek megszűntek volna, és mind a képzési feladatok, mind a diplomák kiadásával kapcsolatos jogok az egyetemre hárultak volna. Elismerték ugyanis, hogy a gyakorlati képzés tekintetében a főiskolák magasabb szinten álltak, így ezeket az értékeket meg kellett őrizni. Valójában az egyetemek nem akarták átvállalni a pedagógiai képzés alacsonyabb rendűnek tekintett feladatait (Karády és Valter, 1990. 14.). Az egyetem számára problémát jelentett az is, hogy a főiskolára akár érettségi bizonyítvány nélkül, tanítói képesítő oklevél birtokában is be lehetett iratkozni, sőt a tanárképző főiskola előnyben részesítette a képzési oklevéllel

rendelkezőket (*Az állami*, 1935. 13.). Ebben az esetben az együttműködés ugyanis azt jelentette volna, hogy az egyetem olyan hallgatókat is kénytelen lett volna soraiba fogadni, akik nem rendelkeztek érettségivel. Felmerült továbbá a kérdés: ha érettségi kell a továbbtanuláshoz, akkor ki fog polgári iskolai tanárnak tanulni, mikor még egy kis energia-, és pénzbefektetéssel középiskolai tanár is lehet?

Huszi József a költözést előkészítő bizottság előadója végül a döntés részleteit a tanáregyesület igazgatótanácsának 1928. október 19-én tartott ülésén ismertette. A Szegedre költözés elsődleges okaként az egyetem alkalmasságát és kihasználatlanságát említette. Az előbbit azzal indokolta, hogy a három vidéki egyetem közül csak a szegedi volt abban a helyzetben, hogy a tanárképzővel kooperálhasson, hiszen csak ezen az egyetemen voltak megfelelő matematikai és természettudományi tanszékek, valamint a Kolozsvárról 1921-ben Szegedre helyezett egyetem bölcsészkarán kritikusan alacsony volt a hallgatói létszám. Az utóbbiról tanúskodik Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter *Décsi Lajosnak*, a Ferenc József Tudományegyetem rektorának címzett, 1929. január 4-i keltezésű levele is: *„a bölcsészeti karok benépesítésének érdeke volt az egyik oka annak is, hogy a Paedagogiumot és az Erzsébet Nőiskola főiskolai tagozatát Szegedre levittem. Indokom ismét pedagógiai volt, tudniillik a női szerzetesrendek iskolái nívójának emelése, amire azért is súlyt kell helyeznem, mert a magyar leányok igen számottevő része éppen ezekben az iskolákban nyeri egyedüli nevelését. De emellett megint szemem előtt lebegett a szegedi bölcsészeti karoknak további erőteljes benépesítése, mert a karok felvirágoztatása csak akkor lehetséges, ha igazán nagyszámú hallgatóságuk van.”*⁷⁷

A levélből egyértelműen kitűnik, hogy Klebelsberg a pedagógusképzőt részben a bölcsészkar és a természettudományi kar hallgatói létszámának növelése céljából helyezte Szegedre.

VI. 4. 1. A szegedi Ferenc József Tudományegyetem vázlatos története

1928-tól 1947-ig a szegedi egyetem különösen fontos szerepet játszott a tanárképző főiskola életében, és nem túlzás azt állítani, hogy ez a hatás kölcsönös volt. Ahhoz, hogy a főiskola és az egyetem húsz évnyi együttműködésének okait és következményeit

⁷⁷ Klebelsberg Kunó levele Décsi Lajosnak, 1929. január 4. MOL K636-1929-30-410-05

megértsük, legalább vázlatos formában meg kell ismernünk az egyetem történetét a vizsgált időszakkal bezárólag.

A mai Szegedi Tudományegyetem az 1581-ben Kolozsvárott Báthory István erdélyi fejedelem által alapított egyetem szellemi-kulturális örökösének tekinti magát. A kolozsvári egyetem kezdetben egy bölcsészettudományi karral, majd egy teológiai karral kezdte meg működését. A 17–19. század történelmi eseményeinek következtében az egyetem működése nem volt zavartalan, ám a felsőfokú képzés folyamatossága a 19. század közepéig kimutatható annak ellenére, hogy az intézmény időközben elvesztette egyetemi rangját. Szeged történetében már a 18. század végétől fellelhetők azok a törekvések, amelyek a városnak felsőfokú iskolát kívántak biztosítani. Egy évszázaddal később már egy szegedi egyetem létesítésének vágya fogalmazódott meg. Több város is versengett Szeged mellett a „harmadik egyetemért” (a budapesti és a kolozsvári egyetem mellett), Pécs, Nagyszombat, Kassa, Debrecen és Pozsony is szóba került. Végül a felajánlások (Pozsony egymillió korona készpénzt és telkekben kétmillió koronát ajánlott fel a tudományegyetem javára, Debrecen esetében csak a református egyház 170 ezer koronát ajánlott fel) eredményre vezettek: 1912-ben egyszerre két új egyetem (Pozsony és Debrecen) felállításáról hoztak törvényt. A Szegedre nézve kedvezőtlen döntés a város polgárait is elkéséltette. A város mellőzése mellett szót, hogy Szegednek nem volt kiemelkedő történelmi múltja, kulturális vonzóköré és jelentősége. Gyenge volt a társadalmi és gazdasági alap egy életképes egyetem felállításához (*Devich, 1986. 4-62. o.*). Az első világháború elementáris erejű változásokat hozott egyrészt a társadalom, a gazdaság, a politikai berendezkedés egésze, másrészt a felsőoktatás helyzete szempontjából (*Pukánszky, é.n.; Huszti, 1942. 254-255. o.; Márki, 1922; Devich, 1986*).

A kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem fejlődése töretlen volt az első világháború kitöréséig. Történetében sorsdöntő fordulatot hozott, hogy a román hadsereg 1918. december 24-én bevonult Kolozsvárra (*Benda, 1982. 846. o.*). 1919. május 12-én a román katonaság elfoglalta az egyetemet is, majd a rektori hivatal élére a román tanszék professzorát nevezték ki (*Makk és Marjanucz, 2011. 10. o.*). Az egyetemi tanárok a város megszállása után nem tették le a román állampolgárság elnyeréséhez szükséges esküt, így kiutasították őket a városból. A menekülni kényszerülő tanárok Budapesten (jellemzően a Paedagogiumban) folytatták az egyetemi oktatást. A száműzött magyar egyetemen 1921. október 9-én nyitották meg az első tanévet, ezzel megkezdődött Szegeden a tényleges egyetemi oktatás. Ez jogilag a kolozsvári egyetem keretein belül történt, mivel nem új egyetemalapításról volt szó. Az egyetem szervezeti felépítésében nem következett

be változás, négy karral működött tovább: bölcsészettudomány, jogtudomány, természettudomány, orvostudomány (*Makk és Marjanucz, 2011. 12. o.*).

A két világháború között Magyarországon tehát négy tudományegyetem működött: a budapesti, a debreceni, a pécsi és a szegedi.

A II. bécsi döntést követő területrendezés következtében a Ferenc József Tudományegyetem visszatért Kolozsvárra, és Szegeden megszervezték a Horthy Miklós Tudományegyetemet, amely 1945-ben a Szegedi Tudományegyetem, 1962-ben a József Attila Tudományegyetem, majd 2000-től újra A Szegedi Tudományegyetem nevet viseli.

VII. Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola és a Ferenc József Tudományegyetem együttműködése a tanárképzés területén. A polgári iskolai tanárság professzionalizációjának harmadik szakasza (1928-1947)

VII. 1. „Inkább legyen a jelölt négy évig másodrendű hallgató, mint 40 évig másodrendű tanár” - Az intézmények közötti együttműködés kereteinek kialakítása

1928 szeptemberében Klebelsberg Kunó vallás- és oktatásügyi miniszter a Pedagógium és az Erzsébet Nőiskola tanárképző tagozatát egy főiskolává egyesítve Szegedre helyezte, és a tanárképzést a szegedi Ferenc József Tudományegyetemmel összekapcsolta. Egyidejűleg megszűntek a női szerzetesrendek polgári iskolai tanárképző főiskolái az Angolkisasszonyok budapesti főiskolájának kivételével.⁷⁸ A Tanárképző Főiskola ezzel országos beiskolázásúvá vált, és ez a sajátossága még a jórészt regionális meritóhálójú egyetemi karok közül is kiemelte. A nők számára tehát két helyen, a férfiak számára azonban ezután csak Szegeden nyílt lehetőség polgári iskolai tanárnak tanulni. A főiskola egyedülálló jellegéhez tartozott az is, hogy otthont biztosított a szakma Országos Tanárvizsgáló Bizottságának. (Karády és Valter, 1990. 6. o.). A polgári iskolai tanárképzés időtartama Szegedre helyezésével egy időben háromról négy évre emelkedett.

Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola 69 fő⁷⁹ elsőéves, és kétszáz másod- és harmadéves férfi és női hallgatóval kezdte meg a működését az egykori III. kerületi állami polgári fiúiskola e célra átengedett és átalakított épületében. A gyakorlóiskola – mivel új épülete nem készült el –, csak egy évvel később 1929 őszén nyitotta meg kapuit.

A főiskolának átadott épület⁸⁰ szűknek bizonyult a két budapesti főiskola tágas tereihez képest. Az irodalomtörténeti tanszék például gazdag és értékes könyvtárát csak raktárszerűen tudta elhelyezni, az állattani, növénytani és ásványtani tanszék nem rendelkezett megfelelő és elegendő munkahelyiséggel, laboratóriummal, szertárral. Gazdag gyűjtemények kerültek az épület pincehelyiségébe, ahol lassú pusztulásnak indultak. A létesítmény alagsorába szorultak az ifjúsági egyesületek is. Az épület

⁷⁸ Az Angolkisasszonyok polgári iskolai tanárképző intézete 1928 őszétől a szegedihez hasonló reformon esett át. Az elsőéves hallgatók a budapesti egyetemen hallgatták kiegészítő előadásait.

⁷⁹ Saját kutatásom, az anyakönyvekből kinyert adatok alapján. Simonnál 75 fő (Simon, 1979).

⁸⁰ Ma is a jogutód SZTE JGYPK Főépülete

dísztermében vagy udvarán csak a hallgatóságnak egy része fért el. 1934 nyarán az igazgató tanács szinte „illegálisan” építette fel az épület második emeletét, de a növekvő hallgatóság számára így is minden helység szűknek és kevésnek bizonyult (Bereczki, 1998. 128. o.).

A főiskola igazgató tanácsát 1929. március 2-án tartott ülésén így köszöntötte az elnöklő Huszti József: „*Nagy és igen nehéz utat tett meg ez az intézmény, amíg a mai napig eljutott. Akik itt voltak, láthatták azt a heroikus küzdelmet, amit a kezdetnek magasra tornyosuló nehézségeivel az intézmény munkásainak meg kellett küzdenie. Bizton remélem, hogy a főiskola itt Szegeden meg fog felelni a polgári iskolai tanárképzés követelményeinek. Az itt egyesült két tanárképző régi jól bevált tradícióit átveszi az új intézmény, amiket az egyetem tudományos képzésével ki fog egészíteni*”⁸¹.

A főiskola 12 rendes tanárral és tanszékkal kezdte meg a működését. A rendszeresített tanszékek a következők voltak: filozófia-pedagógia (Mester János), magyar nyelvtudomány (Erdélyi Lajos), magyar irodalomtörténet (Galamb Sándor és Pitroff Pál), német nyelv és irodalom (Moór Elemér⁸²), történelem (Eperjessy Kálmán), földrajz (Littke Aurél), állattan (Abonyi Sándor), növénytan (Greguss Pál), vegytan-ásványtan (Jugovics Lajos), mennyiségtan (Szőkefalvi Nagy Gyula), természettan (Frank János). Mellettük több óraadó, illetve megbízott előadó is dolgozott. A fenti testület jelentős változáson ment keresztül a következő két évtizedben: részben kibővült, mások nyugdíjba mentek, vagy az egyetemre mentek át, vagy más intézménybe nyertek kinevezést. A szegedi egyetemen folytatta a munkáját 1930 áprilisától *Mester János*, az 1937-ben a főiskolához csatlakozó *Bruckner Győző* 1938 júliusától szintén az egyetemre ment át (Schilling, 1944. szerk. 37. o.).

Az egyetemmel való kooperálás azt jelentette, hogy minden főiskolás – mint rendkívüli hallgató – egyik szaktárgyából az egyetemen is hallgatott előadásokat. Az egyetemen hallgatott órák száma a választott szaktárgy természetéhez és az egyetemi órarendhez igazodott. Huszti ekkor még optimistán úgy vélte, hogy az egyetemen a polgári iskolai tanárságot nem éri majd hátrány rendkívüli hallgatói státusza miatt. Sajnos ebben tévedett, hiszen a megszokott feketétől merőben eltérő citromsárga indexet a hallgatók megbélyegzőnek érezték (Simon, 1979. 197. o.). Minden bizonnyal a kooperációs megoldás mellett szóltak a fent említett érvek mellett a takarékosági szempontok is. A

⁸¹ *Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola iratai. Igazgató Tanácsi iratok.* SZTE Egyetemi Levéltár, 116/1930.

⁸² 1929. július 17-én nevezték ki, addig óraadó tanár látta el a tanszéket.

polgári iskolai tanárság így ugyanis nem kapta meg a vágyott, a középiskolai tanárságéval azonos státust, és a vele járó társadalmi megbecsülést.

Az egyetem és a főiskola kooperációja a polgári iskolai tanárképzés terén az 1928-1929-es, tehát az első szegedi tanévtől kezdődően megvalósult, bár az új rendszerű polgári iskolai tanárképzés szervezeti szabályzatát csak 1933-ban dolgozták ki és 1935-ben jelentették meg. Addig Huszti József 1928. október 19-én, az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület igazgatótanácsa előtt tartott beszédében elhangzottakat tekintették mérvadónak.

Huszti beszédét így kezdte: *„éppen ma iratkoznak a polgári iskolai tanárjelöltek első ízben az egyetemre. A Ferenc József Tudományegyetem ma tárja ki először kapuit a polgári iskolai tanárjelöltek részére. (...) Kétségtelen, hogy ez a lépés fordulópontot jelent a polgári iskola történetében.”*⁸³

Kétségbevonhatatlan tény, hogy több évtizednyi nem hiába való törekvés érte el célját ezen a napon, elindítva a polgári iskola pedagógusait a teljes professzióvá válás útján.

Huszti beszédében ezek után rátért a mindenkit legjobban foglalkoztató kérdésre, az új főiskola és az egyetem kapcsolatára: *„Az nem szenvedhet kétséget, hogy itt csak kooperációról lehet szó. Az, hogy a képzést egészen az egyetem vállalja, teljesen ki van zárva. Az egyetem csak azt adhatja, ami a lényege. Az egyetem a tudomány fellelvára, mást tehát, mint tudományt nem adhat, s az egyetem ezt a tradícióját féltékenyen őrzi is, célkitűzései tehát mások, mint ami a tanárképzéshez szükséges. (...) A tanárképzésnek három részét különböztethetjük meg: 1. A tudományos kutatásba való bevezetést; ezt az egyetem végzi is. 2. A legfontosabb részt, a tanári hivatásra való előkészítést, ahol a jelölt az iskolában értékesíthető anyaggal alaposan megismerkedhetik. (...) 3. A pedagógiai kiképzés a tanárképzés betetőzése. Ezt végzi a gyakorlati év és befejezi a pedagógiai vizsgálat. E három feladat közül az egyetem csak az első vállalta. (...) A tanárképzés dolgában kiindulópont csakis a polgári iskola szükséglete lehet, s ebből a szempontból kell elbírálni azt, hogy a képzés ideje 4 éves legyen. Nem lenne jó, ha a polgári iskolában középiskolai tanárok tanítanának intézményesen, mert ez ellen több érv hozható fel. A középiskolában sokkal nagyobb szakbeli felkészültség szükséges, mint a 4 osztályú polgári iskolában, ahol a pedagógiai és didaktikai felkészültségnek kell nagyobbnak lennie, mert a tanulók munkájára nem lehet úgy számítani, mint a középiskolában. (...) A*

⁸³ Tudósítás az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület igazgatótanácsának 1928. évi október hó 19-én tartott üléséről. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*. XXXIII. évf. 3. szám 201-202. o.

polg. isk. tanárképzésnek létérdeke, hogy a múltban nagyszerűen bevált részei továbbvitessenek, mert kétségtelen, hogy a polgári iskolai tanárképzésnek eddig is a pedagógiai és metodikai kiképzés fölerőssége volt, s jobb volt, mint a középiskolai. Drága árat fizetnénk, ha ezt feláldoznánk.”⁸⁴

Természetesen Huszti beszédében kitért arra a már korábban, az új intézmény tervezésnél is felmerülő problémára, hogy a tanárképző főiskolára nem csak érettségi bizonyítvánnyal, hanem képesítő oklevéllel is be lehetett iratkozni, és ebben az esetben az egyetem rendkívüli hallgatója lehetett olyan hallgató is, aki nem középiskolát, „csak” közép fokú iskolát végzett. *„A felvételi szabályok szempontjából a legfontosabb kérdés, hogy a nem középiskolát (...) végzettek hogyan szerepelnek az egyetemen. A főiskola hallgatója az egyetemen is hallgat előadásokat egyik szaktárgyából, és ott mint rendkívüli hallgató szerepel. (...) A rendkívüli hallgatói jelleg nem jelent degradálást, az ilyen hallgató éppúgy elmélyedhet a tanulmányokban, hallgathat előadásokat, kollokválhat, s az egyetem a kiválóknak akár doktori fokozatot is adhat.*”⁸⁵ Ez utóbbira is van példa. Dolch Erzsébet életútja bizonyítja, hogy akár érettségi nélkül nekiindulva a felsőoktatásnak is el lehetett jutni a doktori címig (1. Melléklet). Huszti bizakodó mondataiban már mindenképpen előrevetült az a látomás, amely szerint a polgári iskolai tanárság egyetemre jutása – még ha csak részben, és rendkívüli hallgatóként is – hatással lesz a szakma anyagi és erkölcsi felemelkedésére. Beszéde végén így fogalmaz: *„Eddig a polgári iskolai tanár, bármily fontos missziót töltött is be a nemzetnevelést illetően, a tudomány szempontjából alig jelentett valamit; ezután a tudományos munkálkodás lehetőségei megnövekedtek.*”⁸⁶

A polgári iskolai tanárság képviselői alapvetően örömmel fogadták és fontos előrelépésnek tartották az új képzést, ugyanakkor az új koncepció több pontján is változtatást sürgettek. *Havasi István* a tanáregyesület elnöke, a hallgatók egyetemi rendkívül státusa jelentette hátrányok okán fejezte ki aggodalmát. *Sághelyi Lajos* a heti 5-6 órás egyetemi áthallgatást kevesellte, és problémásnak tartotta, hogy *„a gimnáziumból jött jelölt rendkívüli hallgató, de ha középiskolai tanár akar lenni, rendes hallgató lesz*”⁸⁷. *Kovács János* a Pedagógium nyugalmazott tanára pedig a

⁸⁴ Tudósítás az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület igazgatótanácsának 1928. évi október hó 19-én tartott üléséről. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*. XXXIII. évf. 3. szám 203. o.

⁸⁵ Uo. 203-204. o.

⁸⁶ Uo. 205. o.

⁸⁷ Uo. 206. o.

Tanáregyesületi Közlöny 1928. decemberi számában (Kovács, 1928. 243-251. o.) fogalmazta meg kétségeit az új rendszerű tanárképzéssel kapcsolatban. Gyertyánffyhoz hasonlóan a reformot a Pedagógium halálra ítéelésének tartotta, ugyanakkor tisztában volt vele, hogy a polgári iskolai tanárság az egyetemi képzést szeretné, sürgeti. Mégis, miután megismerte az új koncepciót, csalódottságának adott hangot: „*Bizonyos, hogy státusunk nem kooperálást várt, hanem azt, hogy jelöltjei, éppen úgy, mint a középiskolai tanárjelöltek, szakcsoportjuk minden tárgyát az egyetemen hallgathassák. Csak erről lehet azt mondani, hogy egyetemi képzés. (...) Félreértettük tehát az első híreket; nem a tanárképzést viszik az egyetemre, hanem a tanárképzőt viszik át Szegedre. Jobb lesz-e neki ottan? Itt Budán tanárképzőnk a maga gazdája volt, a maga portáján. És ez gazdag porta volt, amit az intézet félszázados, tudatosan célszerű munkájával az utolsó szögletéig a maga céljainak megfelelővé rendezett be. Most pedig elviszik innen zsellérnek, egy nagyobb úr mellé. Hogy pedig az ilyen kapcsolatokban az úrnak és nem a zsellérnek az érdekei szoktak irányadóak lenni, ez így volt a múltban mindig és semmi sem biztat arra a föltevésre, hogy a jövőben másképp lesz*” (Kovács, 1928. 246-247. o.). Kovács szerint ezen a módon nem a képzés került volna az egyetemre, hanem a képző az egyetem mellé. Megértette – bár nem értett egyet vele –, hogy a képezdei oklevéllel érkezők nem lehettek az egyetem rendes hallgatói, de azt nem, hogy miért ne hallgathattak volna a tanárjelöltek bármilyen órát az egyetemen, miért csak a szakcsoportjukból számukra kiválasztott órákat.

Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület budapesti köre – ami, ahogy már korábban utaltam rá hagyományosan ’egyetemi képzés párti’ volt – 1929. március 21-én foglalkozott a tanárképzés ügyével. A kör határozati javaslatot fogadott el „*Állásfoglalás a tanárképzés ügyében*” címmel, amelyben leszögezték, hogy a polgári iskolai tanárképzés helye az egyetemen van, úgy, mint a középiskolai tanárképzésé is. „*Ebből kifolyólag a polgári iskolai tanárjelölteknek szakcsoportjuk valamennyi tárgyát, továbbá az elméleti filozófiát és pedagógiát az egyetemen kell hallgatniuk a képzés egész folyamán legalább annyi heti órában, amennyit az egyetemi szabályzat a rendes hallgatókra, mint minimumot megállapít*” (Bereczki, 1998. 137. o.). Mivel a főiskolán az óraszámok alapvetően magasak voltak, így ez a tanárképzés tantervének teljes átalakítását vonta volna maga után.

1930-ra a rendkívüli hallgatói státus kérdése részben rendezésre került, mivel az első tanév befejeztével kiderült, hogy a polgári iskolai tanárjelöltek egyetemi kollokviumainak átlageredményei jobbak lettek, mint az érettségivel rendelkező

egyetemi rendes hallgatóké (Bereczki, 1998. 138. o.). A tanáregyesület elnöke az igazgató tanács 1930. március 28-i ülésén örömmel jelentette, hogy a „*tanárképzés jó úton halad, s ezentúl a polgári iskolai tanárképző hallgatói nem rendkívüli, hanem tanárjelölt hallgatói lesznek az egyetemnek.*”⁸⁸

Az 1930-1931-es tanévben látott napvilágot az újjászervezett tanárképzés képesítővizsgálati szabályzata. A 612-05/2-1930. számú rendelet szerint polgári iskolai tanári képesítést a jövőben csak a szegedi polgári iskolai tanárképző főiskolával kapcsolatos Tanárvizsgáló Bizottság adhat ki. A tanárvizsgáló bizottság mindenkori elnöke a főiskola igazgató tanácsának elnöke, alelnöke pedig a mindenkori főiskolai igazgató. A képesítővizsgálatnak két fokát írta elő a rendelet: alapvizsgálatot és képesítővizsgálatot. Az alapvizsgálat írásbeli és szóbeli volt, a képesítővizsgálat pedig három részből, írásbeli-, és szóbeli vizsgából, valamint gyakorló tanításból állt. Az alapvizsgálaton csak pedagógiából illetve filozófiából kellett zárthelyi dolgozatot írni, míg a képesítővizsgálaton két írásbeli dolgozat elkészítése volt kötelező. Az egyetemen is hallgatott szaktárgyból egy házi dolgozatot kellett készíteniük a jelölteknek, és valamely más szaktárgyból zárthelyi dolgozat megírása volt az elvárás. Ez utóbbi témáját a bizottság elnöke jelölte ki. Gyakorlati tanítást csak az egyik szaktárgyból kellett tartani, ezt a pedagógia tanára és a gyakorló iskola igazgatója határozta meg. A gyakorlati tanítás célja annak felmérése volt, hogy a jelölt tudja-e az elsajátított tanítási elveket a gyakorlatban is alkalmazni, valamint hogy megvannak-e benne azok a személyes tulajdonságok, amelyek a sikeres tanári pályához elengedhetetlenek (Bereczki, 1998. 139. o.).

Az első négy tanév lassan a végéhez közeledett, az első, már Szegedre beiratkozott hallgatók lassan tanulmányaik végére értek. Úgy tűnt, hogy a kezdeti felhorgadások az új főiskola kapcsán lassan lecsillapodtak, amikor az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny 1932. évi februári, majd 1932. márciusi számában Greguss Pál főiskolai tanár „*Főiskolánk hallgatósága és a mostani egyetemi kooperáció*” címmel megjelent (Greguss, 1932a. 203-212. o.; Greguss, 1932b. 246-255) – az egyesület pedagógiai bizottságában 1932. február 6-án megtartott előadásának – átirata dobott követ nagy hullámot vetve a már-már tükörsima állóvízbe. A szerkesztőség már a megjelenéskor elhatárolódott az írástól, ahogyan a lap alján szerepel „*Közöljük ezt az előadást, bár tendenciájával és levont következtetéseivel távolról sem ért egyet a polgári*

⁸⁸ Az igazgatótanács ülése 1930. május 30-án. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*. 599. o. (598-601)

iskolai tanárság” (Greguss, 1932. 203. o.).

Greguss tanulmányában természettudományi módszerrel – azaz kizárólag a hallgatók adatai alapján – elemezte a főiskola helyzetét az első négy szegedi tanév után. A szerző a problémák között említette a hallgatói létszám visszaesése mellett, a hallgatók nembeli arányának eltolódását a lányok javára (a hallgatók demográfiai adatairól részletesebben szólok a VII. 4. 1. Fejezetben), valamint azt a tényt, hogy a főiskolára többféle iskolai végzettséggel is érkezhettek a hallgatók. Greguss ezt a heterogenitást egyértelműen a negatívumok közé sorolta. Véleménye szerint az öt éves tanítóképzőt végzetek – azaz az érettségizettekhez képest eleve egy év hátránnyal érkezők – helyeit egyre inkább az érettségivel igen, pedagógiai előképzettséggel azonban nem rendelkező hallgatók foglalták el.⁸⁹ Greguss szerint a tanítók azért jelentkeztek egyre alacsonyabb számban a főiskolára, mert a tanítói és a polgári iskolai tanári fizetés között csak minimális volt a különbség, így a tanítóknak nem érte meg egy újabb négy éves képzésbe kezdeni az öt évfolyamos tanítóképző után. A szerző tehát azt szorgalmazta, hogy a főiskolára csak tanítói oklevél birtokában lehessen jelentkezni⁹⁰, és magát a helyszínt, Szegedet is éles kritikával illette: *„Szegednek elsősorban a fekvése nem alkalmas arra, hogy az ország egyetlen ilyenmű főiskolája ott legyen. Múzeumai, tudományos intézetei, állatkertje, növénykertje stb. nincsenek, pedig a leendő tanár látóköre akkor bővül igazán, ha alkalom is kínálkozik arra, hogy ne csak a jegyzeteit tanulja meg, (...) hanem a tudomány és művészet legújabb eredményeiről is tudomást szerezzon. Minden más főiskola lehetne vidéken, csak a maga nemében egyedül álló Polgári iskolai Tanárképző Főiskola nem”* (Greguss, 1932a. 204. o.). Tanulmánya második részében Greguss részletesen bemutatta a kooperációban érintett tárgyakat, a hallgatókat sújtó anyagi terheket. Kitért arra, hogy míg Budapesten tandíj sem volt, Szegeden a hallgatók a két helyen fizetett tandíj mellett laboratóriumi díjakat és egyéb költségeket is viselni kénytelenek. Konklúzióként arra a következtetésre jutott, hogy az áthallgatásnak nincs semmi értelme, ahogy írja: *„Az én véleményem szerint a polgári iskolák speciális érdekeit csakis a négyéves öncélú és az egyetemtől teljesen független Polgári iskolai Tanárképző Főiskola tudja csak maradék nélkül megvalósítani. A mostani kooperáció a négyéves tapasztalat szerint nem vált be, és így feltétlen revízióra szorul”* (Greguss, 1932b. 255.

⁸⁹ 1932-ben mindazonáltal Greguss adatai szerint is többségben voltak (54%) a főiskolai hallgatók között a tanítói oklevéllel rendelkezők.

⁹⁰ Erre a polgári iskolai tanító-, majd tanárképző esetében 1873 óta soha nem volt példa, mindig lehetőség volt érettségivel is pályázni. Nem mellesleg Greguss Pál tagja volt a felvételi bizottságnak.

o.).

Az előadás utáni vitában Sághegyi Lajos utalt a polgári iskolai tanárság azon törekvésére, amely a képzés felemelése irányában vezet, így az egyetemi áthallgatással kiegészített négy éves tanárképzést ő is csak egy állomásnak tekintette. Igaz, nem az egyszerű főiskolai, hanem az egyetemi képzés irányába. Ahogy fogalmazott: *„A polgári iskolai tanárság nem tartja véglegesnek iskolája mai alakját, ezért az iskola továbbfejlődése szempontjából nélkülözhetetlen a négyéves képzés. A polgári iskolai tanárság mindig függetleníteni tudta a tanárképzést a fizetéstől, mert nem anyagi, hanem erkölcsi tökének tekinti az egyetemi képzést. (...) Azzal egyetértünk, hogy a kooperáció mai alakja nem elegendő, hanem azt el kell mélyíteni azzal, hogy a jelölt minden főtárgyát hallgathassa az egyetemen.(...) A polgári iskolai tanárság az egyetemmel való teljes kooperálásban látja a tanárképzés egyetlen módját.”*⁹¹ Sághegyi szerint tehát az együttműködést az egyetemmel nem megszakítani, hanem elmélyíteni kell. Rákossy Zoltán Greguss azon felvetésére, hogy a hallgatók az áthallgatás során másodrendű hallgatók lennének így reagált: *„Inkább legyen a jelölt négy évig másodrendű hallgató, mint 40 évig másodrendű tanár.”*⁹² A Greguss tanulmánya alapján kiszélesedő vitát zárta le Karafiáth Jenő kultuszminiszter a főiskolának küldött leiratával: *„A tanárképzés mai szervezetének kérdéseivel ezidő szerint nem kíván foglalkozni, mert az intézet még olyan fiatal, hogy annak átszervezése még nem indokolt”* (Bereczki, 1998. 141. o.). Véleményem szerint Greguss érveivel elsősorban azt akarta megindokolni, hogy a főiskola jobb helyen lett volna Budapesten, saját irányítás alatt, függetlenül bármiféle egyetemtől. Ez a professzionalizáció eddigi hosszú és döcögős, de összességében lineárisan felfelé vezető útján egyértelmű visszaesést jelentett volna. Greguss érvelése hitelesebb lett volna, ha kitér azokra a nagyszabású egyetemi építkezésekre, amelyek ekkoriban is zajlottak a városban, valamint arra a tényre, hogy Szeged beszédének elhangzásakor mindössze 11 esztendeje volt egyetemi város. Mindenképpen jogos volt az a felvetése, hogy a tanulmányi kirándulásokat vissza kell állítani, hiszen ezek biztosíthatták a hallgatók számára a szélesebb látókör kialakítását. Az egyetemmel való kooperációt illetően szorgalmazta, hogy ne csak a szakjukhoz kapcsolódó tárgyakat választhassanak a hallgatók az egyetemen, hanem a pedagógiát is, ami szintén ésszerű

⁹¹ Egyesületi élet. Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület Elnökségének a tanárképzés ügyében elfoglalt álláspontját helyesbítő nyilatkozat. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közöny.* 1932. február, 212-221. o.

⁹² Uo. 219. o.

felvetés.⁹³

A kooperáció körüli vita a miniszteri állásfoglalás és a polgári iskolai tanárság Greguss elleni egyöntetű fellépése következtében elcsitulni látszott, de 1933 tavaszán mégis újra fellángolt, és ismét a közlöny hasábjain. 1933 áprilisában „*A polgári iskolai tanárképzés*” címmel, a következő számban „*Tanárképző főiskolánk bajai*” címmel jelentek meg tanulmányok egy „Figyelő” álnevet használó szerző tollából. Észrevételei, megfogalmazásai alapján a főiskola egyik oktatója rejtőzött a név mögött. Tanulmányának apropója a Magyar Tanítóképző márciusi számában Mesterházy Jenő által készített írás volt, ami az Apponyi Kollégiumnak a főiskolától való elszakításáról értekezett, de érvei között Greguss korábbi – a polgári iskolai tanárság részéről kollektívan elutasított – érveit is használta. „Figyelő” újra a főiskola, és a kooperáció védelmére kelt, hangsúlyozva a főiskola megosztottságát, és kívánva mindazon kollégáknak az eltávolítását az intézményből, akik a jelenlegi helyzet ellen lázadoztak. Kiderült az írásból, hogy mind Huszti József, az igazgató tanács elnöke, mind Littke Aurél a főiskola igazgatója az egyetemi kooperáció mellett volt, tehát Greguss Pál valamiféle lázadó csoport tagja – vezetője? – lehetett a főiskola tanári karán belül. Ez a konfliktusokban gazdag helyzet kétségkívül nem kedvezett a tanárképzés színvonalának fenntartásában, pláne emelésében. A kooperációt ellenzők azonban nem jártak sikerrel, a vitákkal tarkított időszak 1933-ban lezárult.

Huszti 1934. július 13-án kelt levelében terjesztette fel a miniszternek a tanárképzés új tanulmányi rendjéről a főiskolai tanári kar javaslatát a Szegeden szerzett tapasztalatok alapján. Az átdolgozás a képzés túlterhelésének enyhítését tűzte ki célul, de az elaprózódás a stúdiumokban, a kötelezővé vált mellékszak, az együttműködés az egyetemmel, a gyakorlati képzés igényei ellentétes tendenciát jeleztek.⁹⁴ Kiegészítő szakkört csak a magyar-történelem-német tulajdonképpen három szakos képzés mellé nem kellett felvenni. Az 1933-34-es tanévtől a korábbi ének-zene, szlőjd és testgyakorlás kiegészítő szakkörök mellett a férfiak a mezőgazdaságtant is választhatták, míg a nők 1935-36-os tanévtől kézimunkát, az 1941-42-es tanévtől kezdődően pedig háztartástan-gazdaságtan szakkört is választhattak. Tervben volt egy gép- és gyorsírás szakkör bevezetése is, de erre végül nem került sor.

⁹³ 1933-tól a hallgatók az igazgatótanács külön engedélyével egyetemen hallgatott tárgyként a pedagógiát is választhatták.

⁹⁴ Az új tanulmányi rendet az Igazgató Tanács 1934. április 20-i ülésén fogadta el. (*Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola iratai. Igazgató Tanács. SZTE Egyetemi Levéltár, 106/1934.*)

Hét évvel a főiskola létrehozása után 1935-ben megjelent a főiskola Szervezeti Szabályzata, amely végre írásban is keretet adott a főiskola működésének, és az egyetemmel való együttműködésének. A szabályzat megjelenésével a legfontosabb változást a három szakcsoportra való áttérés jelentette. A három szakcsoport valójában továbbra is négy maradt, csak az eddigi A, B, C, D szakcsoportot az A1, A2, B, C szakcsoport váltotta fel (4. Táblázat). Megszűnt a magyar-német szakcsoport, német szakot 1933-tól csak a klasszikus magyar-történelem szakpár mellé lehetett felvenni. A másik változás az volt, hogy a természettudományi szakoknál a vegytan kikerült a választható szakok közül.

4. Táblázat - A főiskola szakcsoportjainak változása 1928 és 1933 között

	Szakcsoportok			
1928- 1932	A, Magyar nyelv, irodalom és történettudományi szakcsoport	B, Magyar-német szakcsoport	C, Földrajz- természetrájz- vegytan szakcsoport	D, Mennyiségtan- természettan-vegytan szakcsoport
1933- 1947	A1, Nyelv-, irodalom, történettudományi szakcsoport német nélkül	A2, Nyelv-, irodalom, történettudományi szakcsoport némettel	B, Földrajz- természetrájz szakcsoport	C, Mennyiségtan- természettan szakcsoport

1933-tól bevezetett szakok a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola fennállása során később már nem változtak meg. 1942-ben az egyetem váratlan javaslatot terjesztett elő a főiskola tanári karának, amelynek lényege az volt, hogy a főiskolai hallgatók intenzívebben kapcsolódjanak be az egyetem tanulmányi rendjébe. A javaslat kidolgozója – meglepő módon – immár az egyetem oktatójaként az a Greguss Pál volt, aki tíz évvel korábban még a főiskola egyetemtől való teljes elszakadását sürgette. A terv az volt, hogy ezentúl a főiskolások nagyobb óraszámban hallgassanak egyetemi előadásokat, mint korábban. Az ok megint csak abban keresendő, amiben 1928-ban, a főiskola Szegedre helyezésekor is rejlett, azaz az egyetemi hallgatói létszám visszaesésében. 1940-ben, a II. bécsi döntés értelmében Észak-Erdély, és így Kolozsvár is visszakerült Magyarországhoz. Megnyílt a lehetőség az egyetem hazatérésére. A Ferenc József Tudományegyetem Kolozsvárra távozásakor nem csak oktatók, hanem hallgatók is

elhagyták az egyetemet. Szegeden azonban Horthy Miklós Tudományegyetem néven az oktatás folytatódott. A Ferenc József Tudományegyetem Kolozsvárott történő újbóli megnyitásából fakadó oktatói és hallgatói veszteségek mellett a háborús évek is visszavetették a hallgatói létszámokat, így az egyetem – fennmaradása érdekében – ismét a főiskolára szorult. Az 1941-42-es tanévben a természettudományi illetve bölcsészettudományi karra mindössze 80-80 hallgató iratkozott be, a főiskolának ezzel szemben több, mint 600 hallgatója volt.

A Greguss vezette egyetemi oktatók javaslata az alábbi volt: „*1. a főiskolai hallgatók főtárgyaikat csak az egyetemen hallgathassák; 2. a főtárgyakból csak az egyetemi tanárok vizsgáztassanak; 3. az egyetemi vizsgálat eredményét az oklevélben külön tüntessék fel*” (Bereczki, 1998.157. o.).

Lényegében tehát az egyetemi tanárok terve az volt, hogy a képzés döntő része kerüljön át az egyetemre. A főiskola tanári kara természetesen ezeknek a változtatásoknak az elfogadása esetén szinte feleslegessé vált volna, és a saját fennmaradása került volna veszélybe, válaszuk így nem volt meglepő: „*A főiskolát a javaslat pusztán korrepetáló intézetté, afféle jogi szemináriumná fokozná le, ahol a tanárok csupán azokkal foglalkozhatnának, akiket szaktárgyaik kevésbé érdekelnek, míg a legnagyobb érdeklődést mutató legkiválóbb hallgatókat teljesen át kellene engedniök az egyetemnek. Ez a főiskolai tanárok anyagi megrövidítését is magával hozná. (...) Ez a főiskola halálát jelentené*” (Bereczki, 1998. 157. o.). Az egyetem javaslata tehát elbukott.

A polgári iskolai tanárok fizetésének rendezése továbbra is váratott magára. A tanári kar ennek ügyében, illetve a kooperáció évek óta jól működő gépezetének fenntartásához – a korábbi gyakorlattal szemben, amikor kéréseit a tanáregyesületen keresztül tolmácsolta, sikertelenül – most egyenesen az országgyűlés képviselőházában, illetve a felsőházban mondta el panaszait. Szinyei Merse Jenő vallás- és közoktatásügyi miniszter válaszában kifejtette: „*az egyetemmel való kapcsolat a tanárjelöltek tudományos képzésében nagyon bevált, és a képzést magas színvonalra emelte*” a bérek rendezésével kapcsolatban megjegyezte, „*egyik legközelebbi teendői közé fog tartozni*” (Bereczki, 1998. 158. o.).

A polgári iskolai tanárképzés tehát az 1940-es évekre végre révbe ért. Óriási hallgatói létszámmal, színvonalas, és stabil képzési struktúrával, – habár még mindig nem a megfelelő bérezéssel, de – értékes oklevéllel bocsátotta útjára hallgatóit. 1940-ben ugyan napvilágot látott a nyolcosztályos általános iskoláról szóló törvény, amely alapjaiban rendítette volna meg a polgári iskola működését, de bevezetésére – akkor – nem került

sor.

VII. 2. Az intézmények közötti együttműködés szervezeti szinten. Kooperáció vagy integráció?

A következő fejezetben arra szeretnék kitérni, hogy szervezeti szinten mennyire határozta meg a tanárképző főiskola működését az egyetemmel való összekapcsolódása? Megvalósult-e az előre eltervezett kooperáció, vagy magasabb szintű kapcsolat jött létre a két intézmény között? Szimmetrikus, vagy aszimmetrikus hatalmi helyzet alakult ki? Önálló intézménynek tekinthető-e ebben az időszakban a tanárképző főiskola?

A tanárképző főiskola vezetése az igazgató tanács feladata volt, melyben a szervezeti szabályzat szerint döntő szerepet játszottak az egyetemi delegáltak, és a tanács minden lényegi kérdésben döntési joggal rendelkezett. Ahogy az 1935-ben megjelent Szervezeti Szabályzat fogalmaz: „*A tanárképző főiskolát tíz tagból álló igazgató-tanács vezeti, mely a tanárjelölteket kétfelé ágazó tanulmányaikban, az egyetemen és a tanárképzőben irányítja. Az igazgató-tanács feladata az egyetem két kara és a tanárképző között a zavartalan tanulmányi együttműködés szabályozása, s általában a tanárképzőt érintő fontosabb személyi, tanulmányi, és anyagi ügyekben való javaslattétel, illetőleg döntés. Tagjai: lehetőleg minden tanulmányi szakcsoportnak⁹⁵ egy-egy egyetemi és egy-egy tanárképző főiskolai tanára. Elnöke mindig egyetemi tanár, ügyvezető alelnöke, aki egyúttal a tanárképző igazgatója, a tanárképzőnek egyik rendes tanára*” (Az állami, 1935. 4. o.).

A személyi ügyek tekintetében az ügymenet illusztrálására szolgálhat egy státuszbetöltés folyamatának a vizsgálata a korabeli iratok felhasználásával, ami alapján rekonstruálható, mely szervezeti egység milyen jogkörökkel bírt: 1930 tavaszán a minisztérium pályázatot hirdetett a főiskola pedagógia-filozófia tanszékének betöltésére.⁹⁶ A beadás határideje 1930. május 25-e volt, a pályázatokat a főiskola igazgatójához kellett benyújtani. A megadott határidőig két pályázat érkezett, *dr. Somogyi József* és *dr. Tettemanti Béláé*. A főiskola szabályzatának 12.§.-a alapján a megüresedett tanszékek betöltése a főiskolai tanári kar ajánlása, illetőleg jelölése alapján történt. Jelen esetben a tanári testület 1930.

⁹⁵ A tanulmányomban vizsgált időszakban (1928–1932) a főiskola négy szakcsoporttal működött: magyar és német nyelvi szakcsoport, mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport, földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport, magyar nyelvi, történelmi szakcsoport.

⁹⁶ *Greszler Jenő miniszteri tanácsos levele Galamb Sándor főiskolai igazgatóhoz.* 1930. április 22. SZTE Egyetemi Levéltár VIII.19. 10/1930.

május 30-án, az igazgató tanács június 4-én tartott ülésén foglalkozott a kérdéssel. A tanári testület javaslata szerint szükséges lett volna a tanszék kettéválasztása, így a filozófia tanszék élére *Somogyi Józsefet*, a pszichológia tanszék vezetésére *Tettemanti Bélát* kérték kinevezni. Ezt a javaslatot az igazgató tanács jóváhagyta és a kérést a minisztériumba továbbította.⁹⁷ Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter a következő tanévtől *Somogyi Józsefet* a filozófia-pedagógia tanszék élére nevezte ki.⁹⁸ A főiskolai tanári testület tehát javaslattal élt az igazgató tanács felé, az a javaslatot elfogadta és továbbította, de a végső döntést – ebben az esetben a felterjesztéssel nem mindenben egyezőt – a minisztérium hozta meg.

Husztai József, az újonnan alakult főiskola igazgatótanácsának első elnöke, aki 15 évig töltötte be ezt a tisztséget,⁹⁹ 1923 óta volt a Bölcsészettudományi Kar oktatója, 1923-tól 1929-ig a Klasszika-Filológia Tanszék vezetője, majd 1930–1931-ben a kar dékánja, 1931–1932-ben prodékán (*Lisztes és Zallár*, 1971. 78. o.) volt. Az igazgatótanács 1929. november 13-ai ülésének jegyzőkönyve alapján az igazgatótanács tagjai *Husztai József* elnök mellett *dr. Galamb Sándor* főiskolai igazgató, *dr. Geley József*, *dr. Horger Antal*, *dr. Fröhlich Pál*, *dr. Kogutowicz Károly* egyetemi tanárok, *dr. Jugovits Lajos*, *dr. Eperjessy Kálmán*, *dr. Szőkefalvy Nagy Gyula* főiskolai tanárok és *Szenes Adolf* gyakorlóiskolai igazgató voltak.¹⁰⁰ Tehát az intézményi erőviszonyok tekintetében a tíz tagú testület öt tagja az egyetemet, négy tagja a főiskolát, egy pedig a gyakorlóiskolát képviselte. Fontos kiegészítés, hogy ebben az évben *Gelei István* és *Kogutowicz Károly*, az igazgató tanács tagjai a Bölcsészettudományi Kar, illetve a Természettudományi Kar dékánjai voltak. A Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola a vizsgált korban tehát jogilag ugyan önálló intézmény volt, mégsem tekinthető szuverénnek az igazgató tanács széles hatáskörének köszönhetően. Ugyanis a tanács összetételének szabályzata alapján a vizsgált időszakban az egyetemi delegáltak többségben voltak a plénumban. Ezen információk birtokában valószínűsíthető, hogy a főiskolát érintő döntések meghozatalakor az igazgatótanácsot az értékpreferencia mellett az érdepreferencia is befolyásolta.

⁹⁷ *Galamb Sándor, az igazgatótanács alelnökének levele a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez*. 1930. június 10. SZTE Egyetemi Levéltár, VIII.19. 81/1930.

⁹⁸ *Klebelsberg Kunó levele Galamb Sándor igazgatónak*. 1930. július 2. SZTE Egyetemi Levéltár, VIII.19. 86/1930.

⁹⁹ *Husztai József* 1928-tól 1943-ig töltötte be ezt a tisztséget, valamint az országos polgári iskolai tanárvizsgáló bizottság elnöki tisztségét, annak ellenére, hogy 1934-ben a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemre nevezték ki rendes tanárrá.

¹⁰⁰ *Jegyzőkönyv. Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola Igazgató-tanácsának üléséről* 1929. november 13. VIII.19. 18/1930.

Megállapítható, hogy a mai oktatási intézmények vagy akár egyetemi karok szuverenitása magasan felette áll a polgári iskolai tanárképző főiskola önállóságának. Az egyetemi karok nem csak kooperáltak vele, hanem az együttműködés több szintjén is lényegében integrálták a tanárképző főiskolát. A két intézmény között egyértelműen aszimmetrikus hatalmi helyzet alakult ki.

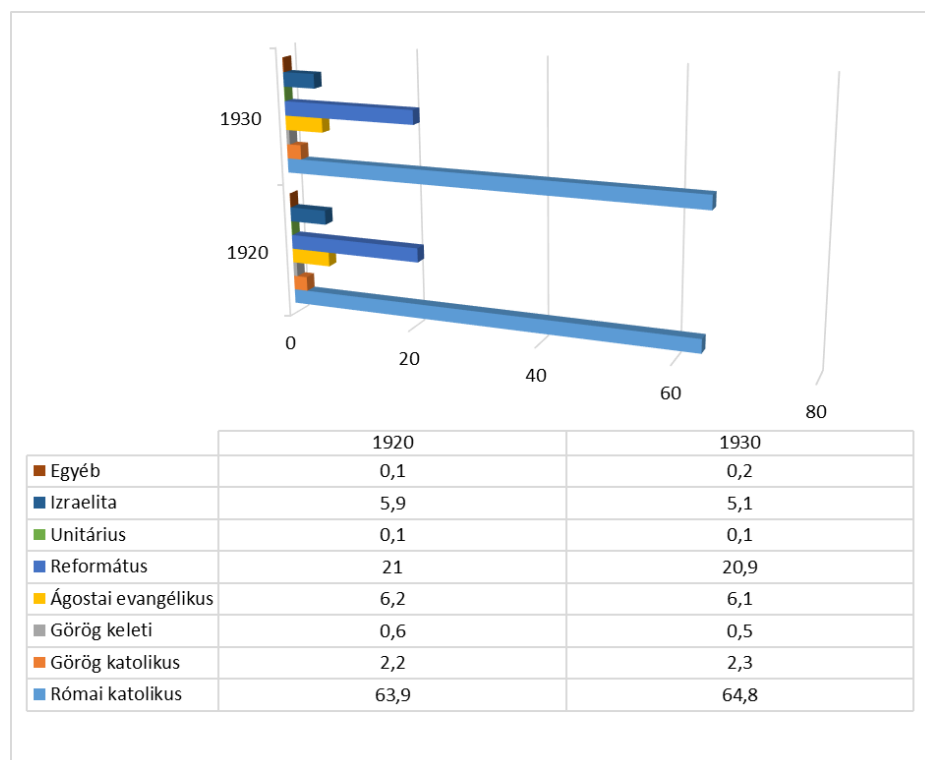
Ez az integráció azonban nem csak a főiskola életét befolyásolta döntő mértékben, hanem az egyetem szervezeti struktúrájára is hatással volt.

VII. 2. 1. A főiskola szerepe az egyetem szervezetének átalakításában. A párhuzamos tanszékek

A történelmi Magyarország felbomlásának egyik szembeszökő szerkezeti következménye az etnikai egységesülés volt, amely a felekezeti megoszlás homogenizációját vonta maga után. Az 1920-as, és az 1930-as népszámlálás adatai szerint a társadalom majd kétharmada római katolikus vallású volt. Mellette a református felekezet szerepe tekinthető számottevőnek, hiszen minden ötödik magyar tartozott ehhez a hitfelekezethez, és végül közel azonos a súlya az evangélikus (~6%) és az izraelita (~5,5%) felekezeteknek (9. Diagram).

9. Diagram – Magyarország népességének felekezeti megoszlása (1920-1930) (%)

(Gyáni és Kövér, 2001. 212-219. o.)

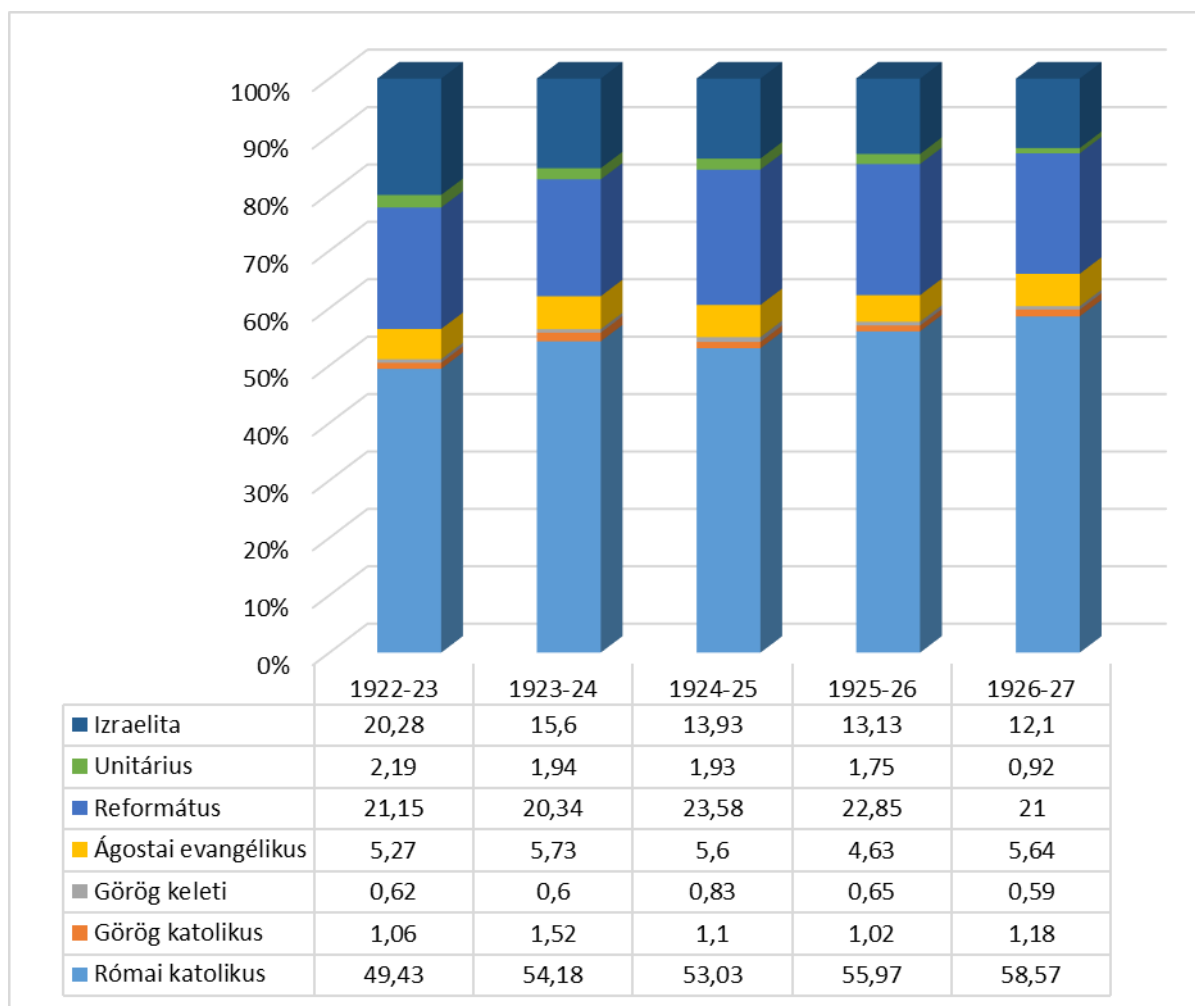
A Szegedi Tudományegyetem hallgatóinak felekezeti hovatartozása (hasonlóan a korabeli oktatási intézményekhez) ebben a korban nyilvános adatnak számított, az egyetemre való beiratkozáskor az anyakönyvben feltüntetésre került. Az egyetem hallgatóságának vallási meggyőződése a római katolikus vallás esetében (49,43%) az 1922-es adatok szerint majdnem 15%-kal elmaradt a teljes népességben való arányától (10. Diagram).

Ennek oka minden bizonnyal abban keresendő, hogy Észak-Erdélyben a római katolikusok aránya csupán 20% körül mozgott, és mivel a kolozsvári egyetem hallgatói közül többen követték alma materüket, és tanulmányaikat Szegeden folytatták, így vallási hovatartozásuk felhígította római katolikusok számbeli fölényét.

Bizonyítja a fenti gondolatsort az a tény, hogy a négy évvel később, azaz az 1926-27-es tanévre beiratkozott római katolikus egyetemi hallgatók aránya már közelített a kétharmadhoz, az összhallgatósághoz viszonyítva majdnem 60% volt. A római katolikusok aránya ennek ellenére sem érte el a teljes népességben mért arányt, bár a szegedi egyetemen feltűnően nagy volt az apáca-hallgatók száma. Ennek oka, hogy a kultuszminiszter, Klebelsberg Kunó a női szerzetesrendek polgári iskolai tanárképző intézeteit megszüntette, és a szerzetesnők magasabb képzését a szegedi egyetemen kívánta megvalósítani (*Pukánszky, 1999. 219. o.*).

Az erdélyi kötődés lehet az oka az unitárius vallásúak magas reprezentációjának is, hiszen a teljes lakosságban való 0,1%-os arányukkal szemben az egyetemen az 1922-es tanévben 2,19%-kal jelentek meg. A harmadik felekezeti csoport, ami jóval túlreprezentált a felsőoktatásban a teljes népességhez viszonyítva, az izraelita vallásúak csoportja. A számok és arányok változása jól mutatja a numerus clausus hatását. Míg az 1922-es évben beiratkozók 20,28%-a, addig az 1926-ban beiratkozók 12,1%-a izraelita meggyőződésű volt.

10. Diagram – A M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem hallgatóinak felekezeti megoszlása (1922-1927) (*Beszámoló, 1929. 396-397. o.*)

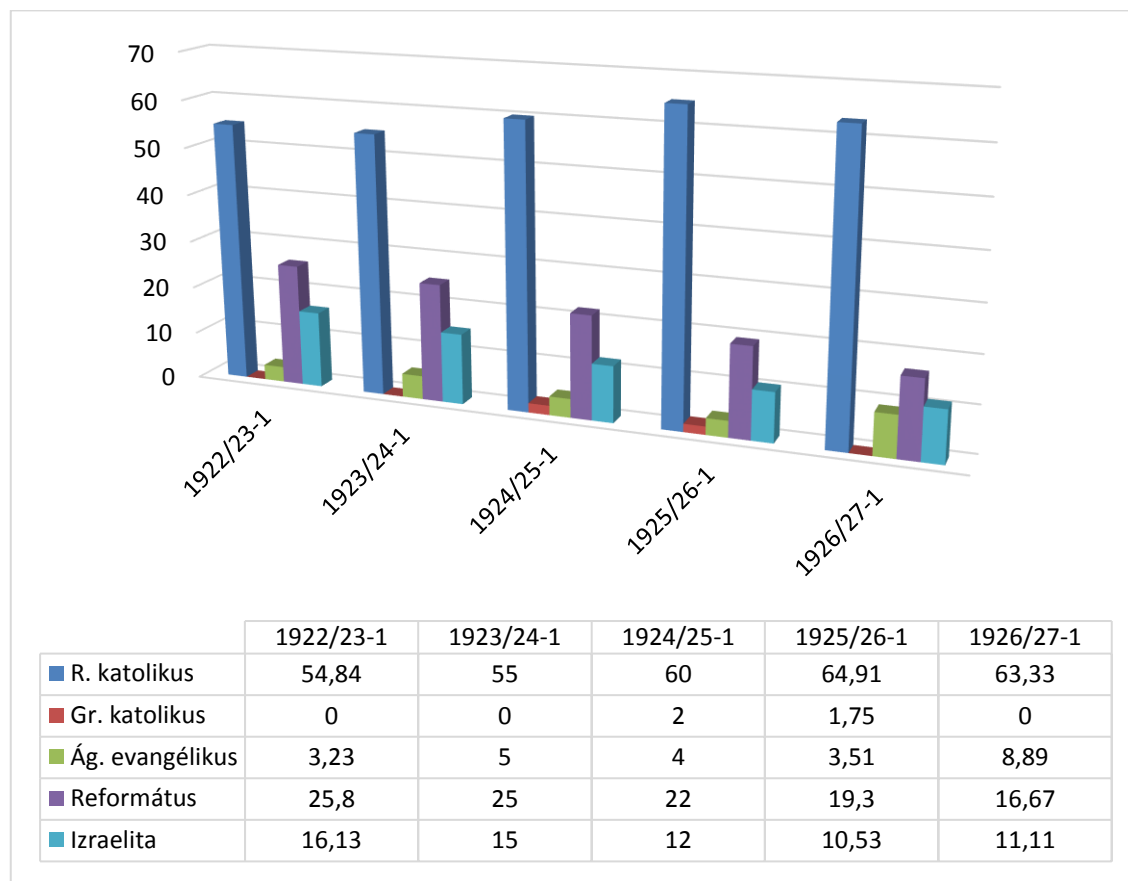

A szegedi bölcsészkar hallgatóinak vallási meggyőződését vizsgálva (11. Diagram) nyilvánvaló, hogy az 1920-as évek első felében a felekezeti hovatartozás aránya az egyetem hallgatóságának egészéhez hasonló, kivéve azt a tényt, hogy a bölcsészkaron nem jelentek meg az unitárius hallgatók. Az évtized második felére azonban a korábban vázolt folyamatnak megfelelően a római katolikusok aránya majd 10%-kal nőtt meg (54,84%-ról 63,33%-ra), s így szinte teljesen megegyezett a teljes népességben mért adattal (64,8%). A református vallásúak száma a karon belül szinte pontosan annyival csökkent 1922 és 1926 között, amennyivel a római katolikusoké nő, azaz majdnem 10%-kal (25,8%-ról 16,67%-ra).

Tehát nem csak az egyetem egésze tekintetében, hanem a bölcsészkar vizsgálata során is látunk jeleket arra vonatkozóan, hogy a hallgatók felekezeti összetétele az egyetem

átköltözése utáni néhány évben meglehetősen gyorsan és nagy arányban változott, és ez a folyamat egyértelműen a római katolikus felekezet javára ment végbe.

11. Diagram – A Bölcsészkar hallgatóinak felekezeti megoszlása (1922-1927) (%).
(Beszámoló, 1929. 396-397. o.)

1921-ben, az egyetem Szegedre kerülésekor a bölcsészkar szervezeti struktúrája (6. Táblázat) szerint a 15 bölcsészkarintézet 20%-a betöltetlen volt. Ennek oka az lehetett, hogy a kolozsvári professzorok egy része nem költözött az egyetemmel Szegedre, így az első tanévben az intézetek ugyan felállításra kerültek, de a megfelelő szakember megtalálása, és az egyetemre hívása még váratott magára. A további 12 intézetet is mindössze 10 professzor vezette. A diszciplinárisan egymáshoz közel álló intézetek, mint a Művelődéstörténelmi és a Történelmi Intézet Erdélyi László vezetésével, a Latin Filológiai és az Ókori Művészettörténelmi Intézet Csengery János keze alatt egyesültek, legalábbis időlegesen.

6. Táblázat – A Bölcsészkar intézeti struktúrája az 1921-1922-es tanévben (A Szegedi, 1999)

1921-22-es tanév	Intézetvezető:
Filozófiai Intézet	Bartók György
Francia Filológiai Intézet	Karl Lajos
Görög Filológiai Intézet	Hornyánszky Gyula
Indogermán Nyelvészeti Intézet	Betöltetlen
Latin Filológiai Intézet	Csengery János
Közép- és Újkori Történelmi Intézet	Márki Sándor
Magyar Irodalomtörténeti Intézet	Dézsai Lajos
Magyar Művelődéstörténelmi Intézet	Erdélyi László
Magyar Nyelvtudományi és Nyelvészeti Intézet	Horger Antal
Magyar Történelmi Intézet	Erdélyi László
Német Nyelvészeti Intézet	Schmidt Henrik
Ókori Művészettörténeti Intézet	Csengery János
Ókor Történeti Intézet	Betöltetlen
Pedagógiai Intézet	Schneller István
Ural-Altaji Philológiai Intézet	Betöltetlen

Ebben az időszakban mind Dézsai Lajos, a Magyar Irodalomtörténeti Intézet vezetője, mind Bartók György a Filozófiai Intézet vezetője, valamint Imre Sándor a Pedagógiai Intézet vezetője is protestáns volt (Péter, 1995. 124-128. o.). Az a tény, miszerint egy korábban protestáns többségű város, Kolozsvár egyeteme költözött egy többségében katolikus városba, püspöki székhelyre, és hogy a miniszter, Klebelsberg Kuno Szegeden képzelte el a katolikus szerzetesnők tanárképzését a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolán, ahonnan kötelező volt az áthallgatás az egyetemre, hamarosan változásokat generált a Bölcsészettudományi Kar szervezeti struktúrájában.

1926. október 20-án a Bölcsészkar évi II. rendes ülésén a dékán, Bartók György bejelentette, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter az egyetemen új tanszékek felállítását óhajtja. A Kar Imre Sándor javaslatára (aki 1925 óta vezette a Pedagógiai Intézetet) egy pedagógiai-lélektani, Buday Árpád javaslatára egy művészettörténeti, és

egy etnográfiai tanszék felállítását tartotta a leg sürgetőbbnek és a legfontosabbnak.¹⁰¹ Ez a kérvény segítette Klebelsbergét abban, hogy keresztülvigye korábbi terveit, és a protestáns professzorok mellett katolikus intézetvezetők is helyet kapjanak azokon a tudományterületeken, ahol a felsőoktatás-átalakítási tervei következtében szükségesnek vélte. Megelőzendő, hogy a nagy tudású, munkájukat jól végző professzorokat sérelem érje, a miniszter a tanszékek párhuzamosításával akarta az ügyet megoldani. 1928. június 29-én, a Bölcsészkaron rendkívüli ülésen tárgyalták a párhuzamos tanszékek kérdését. Az elnök, Horger Antal dékán kérte a Kar állásfoglalását arra vonatkozólag, hogy második filozófiai vagy második pedagógiai tanszék felállítását kérjék-e a miniszter úrtól. Imre Sándor és Bartók György nem javasolták a párhuzamos tanszékek felállítását, inkább – ismét – egy pedagógiai-pszichológiai tanszék felállítását kérték, amit a Kar el is fogadott.¹⁰² A M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 51.587-1928.IV. számú rendelete alapján úgy tűnt, hogy a vita lezárásra került, és a miniszter az alábbi döntést hozta: *„a szegedi m. kir. Ferenc József Tudományegyetemen négy új tanszék és pedig ethnográfia, a II. filozófia és a II. magyar irodalomtörténet számára egy-egy nyilvános rendes és a II-ik pedagógia számára pedig egy nyilvános rendkívüli tanszék szerveztessék.”*¹⁰³

A rendelet megjelenése ellenére a Bölcsészkaron továbbra is nagy volt az ellenállás az új tanszékek megalakításával kapcsolatban. 1928 decemberében Mészöly Gedeon, a Bölcsészettudományi Kar dékánja tájékoztatta a minisztert, hogy a II. filozófiai tanszék betöltése ügyében létrehozandó bizottság kijelölt tagjai (Horger Antal, Bartók György, Imre Sándor, Huszti József és Förster Aurél) „bővebb megokolással” lemondtak a bizottsági tagságról.¹⁰⁴ Az okok között szerepelt a Nemzeti Újság 1928. dec. 16-i vezércikke is, amely szerint Klebelsberg az alábbi nyilatkozatot tette: *„A szegedi egyetemen kész vagyok azok mellett, amelyeket nem katolikus férfiak töltenek be, parallel tanszékeket létesíteni s azokra katolikus tanárokat kinevezni, hogy a tartományi főnöknőknek aggodalmaik ne legyenek. Itt neveltessék női szerzetesrendjeink az általuk fenntartott polgári iskolák, középiskolák és tanítóképzők tanári karát.”*¹⁰⁵ A cikk

¹⁰¹ Jegyzőkönyv, Bölcsészettudományi Kar II. rendkívüli ülés, 1926. okt. 20. MNL CSML VIII. 167. bk. 8 7.

¹⁰² Jegyzőkönyv, Bölcsészettudományi Kar V. rendkívüli ülés, 1928. június 29. MNL CSML VIII. 651 bk 1927/28.

¹⁰³ M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 51.587-1928. IV. sz. rendelet

¹⁰⁴ Mészöly Gedeon dékán levele Klebelsberg Kunó miniszterhez, Szeged, 1928. dec. 21. MOL K636-1929-30-410-05

¹⁰⁵ Nemzeti Újság 1928. december 16. 1.

bombaként csapott bele az egyetemi és felekezeti békességbe. Bár a hivatalos dokumentumokban (pl. az új tanszékek élére kiírt pályázatokban) nem szerepelt a felekezeti hovatartozás feltételként, az újságokban a miniszter világossá tette ezt az óhaját. Informális csatornákon keresztül Klebelsberg fülébe jutott, hogy a szegedi egyetemen feliratot készítenének intézkedése ellen, így sértett hangvétellű levélben fordult az egyetem rektorához, aki ekkoriban (1928-29-ben) éppen az egyik érintett, az Irodalomtörténeti Tanszék vezetője, Dézsi Lajos volt. A miniszter levelében kitért arra, hogy a Takarékosági Bizottság a szegedi egyetem teljes eltörlését javasolta, és e szándék mellett szólt a hallgatók alacsony száma, ahogy az egyik bizottsági tag gúnyosan meg is jegyezte, hogy *„a bölcsészeti karoknak több tanárjuk van, mint hallgatójuk”*¹⁰⁶. Klebelsberg levelében leszögezte, hogy közbenjárása nélkül a szegedi bölcsészkar az ő miniszterségét aligha élte volna túl. Mit tett az egyetem megtartásáért? Egyetemi épületek építését kezdeményezte, *„a bölcsészeti karok benépesítésének érdeke volt az egyik oka annak is, hogy a Paedagogiumot és az Erzsébet Nőiskola főiskolai tagozatát Szegedre levittem”*¹⁰⁷, és így került az apácák polgári iskolai tanárképzése is Szegedre.

*„Indokom ismét pedagógiai volt, tudniillik a női szerzetesrendek iskolái nívójának emelése, amire azért is súlyt kell helyeznem, mert a magyar leányok igen számottevő része éppen ezekben az iskolákban nyeri egyedüli nevelését. De emellett megint szemem előtt lebegett a szegedi bölcsészeti karoknak további erőteljes benépesítése, mert a karok felvirágoztatása csak akkor lehetséges, ha igazán nagyszámú hallgatóságuk van.”*¹⁰⁸ Kitért arra is, hogy a Nemzeti Újságban megjelent cikk ugyan az ő véleményeként adta közre a világnézeti tanszékek létrehozásának tervét, valójában ez a püspökök állásfoglalása volt. A legnyomatékosabban visszautasította a felekezeti elfogultság vádját, hivatkozva az elmúlt időszak személyi változásaira: *”az imént neveztem ki (...) hozzátok Baló Józsefet, Darányi Gyulát, Jeney Endrét és Szentgyörgyi Albertet (...), akik valamennyien protestáns férfiak. Ez nálam nem szempont, de nem lehet szempont akkor se, amikor a szegedi egyetem érdekeiről és más felekezeteknek ugyancsak jogos érdekeiről van szó.”*¹⁰⁹

Klebelsberg nem vonta vissza a párhuzamos tanszékek felállításáról korábban kiadott rendeletét, így végül a tanszékek betöltésére szolgáló adminisztrációs folyamat a

¹⁰⁶ Klebelsberg Kunó miniszter levele Dézsi Lajos rektornak, Budapest. 1929. január 4. MOL K636-1929-30-410-05

¹⁰⁷ Uo.

¹⁰⁸ Uo.

¹⁰⁹ Uo.

Bölcsészkaron mégis beindult. Példaként tekintünk át a II. magyar irodalom tanszék felállításának történetét.

A II. Magyar Irodalomtörténeti Tanszék betöltése ügyében felállított bizottság 1929. március 21-én tartott értekezletén több név is felmerül a tanszék élére. Ahogy Zolnay Béla, a Francia Filológiai Intézet professzora fogalmaz: *"Tekintettel arra, hogy kiváló magyar irodalomtörténészek nagy számmal vannak és közöttük többen olyanok, akiket a Kar nyugodt lélekkel meghívhatna a tanszékre, és minthogy egy tudós meghívása sok más érdemes tudós egyenes mellőzését jelentené: a Kar pályázat kiírását ajánlja a miniszternek."* A szóba jöhető szakemberek között már ekkor felmerült Alszeghy Zsolt, Szinnyei Ferenc, Zsigmond Ferenc, Pintér Jenő, Papp Ferenc, Voinovich Géza, Zlinszky Aladár, Sík Sándor és Kéky Lajos neve.¹¹⁰

Az 1929. április 25-i kari ülésen a Kar titkos szavazás után a II. pedagógiai tanszék és a II. magyar irodalomtörténeti tanszék élére is pályázat kiírását javasolta.¹¹¹ Mészöly Gedeon dékán 1929. május 10-én levélben kérte a minisztert a pályázat kiírására.¹¹² Az 1929. június 13-i kari ülésen ismertették a beérkezett pályázatokat. A II. magyar irodalomtörténeti tanszékre két pályázat érkezett, Sík Sándor és dr. Földessy Gyula adta be a pályázatát.¹¹³ Sík Sándor pályázatában iskolai végzettségei mellett kitér majd húsz éves tanári tapasztalatára, irodalomtörténeti és esztétikai-kritikai jellegű tudományos, valamint széleskörű szépirodalmi munkásságára. Megemlíti Kisfaludy Társasági tagságát csakúgy, mint a Magyar Cserkészszövetségben betöltött szerepét, majd kiemeli a pedagógus számára legfontosabb szerepét: *"egész pályámon igen sok időt és energiát fordítottam a közép- és felsőiskolás ifjúság iskolán kívüli jellemnevelésére"*.¹¹⁴

A beérkezett pályázatokról való referálásra a bizottság dr. Zolnay Bélát kérte fel. Ő jelentésében először is sajnálatát fejezi ki, amiért mindössze két pályázat érkezett, majd betűrend szerint haladva előbb dr. Földessy Gyula budapesti reálgimnáziumi tanár pályázatát ismertette. Elismervén Földessy az Ady-életműben való jártasságát Zolnay hozzátette: *"irodalmi és tudományos működése azonban sajnos nem olyan terjedelmű, hogy garanciát nyújtson a magyar irodalom egész körére szóló tanszék ellátására. Ezért - teljes elismeréssel az ő értékes működése iránt - a tanszék betöltésénél nem hozhatom*

¹¹⁰ Bizottsági Értekezlet Jegyzőkönyve, 1929. március 21. MNL CSML VIII. 479. bk. szám 1928/29.

¹¹¹ Uo.

¹¹² Mészöly Gedeon levele Klebelsberg Kunó miniszterhez, Szeged, 1929. május 10. MNL CSML VIII. 582. bk 8 9.

¹¹³ Jegyzőkönyv, Bölcsészettudományi Kar X. rendes ülés, 1929. június 13. MNL CSML 689. bk 1928/29.

¹¹⁴ Sík Sándor levele (pályázata) Klebelsberg Kunó miniszternek 1929. június 6. MNL CSML VIII. 124. bk. 1929/30.

őt javallatba."¹¹⁵ Ezután tért rá Sík Sándor benyújtott pályázatának elemzésére, amely kapcsán kiemelte, hogy csak műveinek bibliográfiáját három és fél oldalon keresztül közli. Zolnay ezután részletesen bemutatta a pályázó korábbi szépirodalmi és tudományos munkásságát, majd befejezésként az alábbi konklúziót fogalmazta meg: *"Valószínűnek tartom, hogy Sík Sándor, ha talán mások is pályáznak erre a tanszékre - formai szempontok miatt és az anciennitást is figyelembe véve - leszorulna a jelöltek között az első helyről. Ez az eset azonban most nem áll fön. Ki kell mondanom tehát, hogy Sík Sándort abszolút értelemben egy magyar irodalmi tanszék ellátására alkalmasnak tartom mind tudományos, mind pedagógiai szempontból."*¹¹⁶

A Kar 1929. szeptember 26-i ülésén 8 igen, 1 nem szavazattal, és 4 tartózkodás mellett Sík Sándort választotta meg a II. Magyar Irodalomtörténeti Tanszék élére, aki az 1929-30-as tanév második félévének elején kezdte meg egyetemi előadásait (Mészáros, 1989. 23. o.). Sík Sándort a katolikus egyház kezdetben a II. pedagógia tanszék élére szánta, elméleti pedagógiát oktató professzornak. Sík a tervet megdöbbenve fogadta: *"Engem az elméleti pedagógia valójában sohasem érdekelt, – annál jobban a gyakorlati nevelés, amelyben úgy is, mint tanár, úgy is mint cserkész, úgy is mint lelkipásztor mindenestül benne éltem"* (Rónay, 2000. 91-92. o.). Mindenesetre belelapozott néhány divatos pedagógiai műbe, s idegenkedése csak fokozódott. Amikor azonban a Napkelet egyik teadélutánján összetalálkozott Klebelsberggel, a miniszter közölte vele, hogy a második irodalomtörténeti tanszék élére fogják kinevezni. Ez már kedvére való volt, de nehezen határozta el magát, mígnem rendi előjárói kifejezetten utasították a tanszék elfoglalására. Amint később látni fogjuk nagy sikerű előadásokkal örvendeztette meg a későbbiekben az egyetem, és a – nála nagy számban órát felvevő – főiskola hallgatóságát.

A párhuzamos tanszékek nem érték meg hosszú időt. Dézsi Lajos 1932-es halálával Sík Sándor egyesítette és vitte tovább a két magyar irodalomtörténeti tanszékét. Az új Pedagógiai Lélektani Intézet 1934-ben, Imre Sándor Budapestre távozása után egyesült a korábbi Pedagógiai Intézettel, majd Várkonyi Hildebrand 1940-es Kolozsvárra való költözését követően megszűnt a II. filozófiai intézet, és a Neveléstudományi és Lélektani Intézet vezetését Mester János vette át.

Azon körülmény, miszerint Sík Sándort Klebelsberg már a pályázat benyújtása előtt - hiszen azt kifejezetten a II. Magyar Irodalomtörténeti Tanszék, és nem a II. Pedagógiai

¹¹⁵ A II. magyar irodalomtörténeti tanszékbizottság előadójának: dr. Zolnay Béla ny.r. tanárnak véleményes jelentése. 1929. szeptember 23. MNL CSML VIII. 124. bk. 1929-30.

¹¹⁶ Uo.

Tanszék vezetésére adta be – biztosította őt a tanszék elnyeréséről, felveti a kérdést: a benyújtott pályázatok alacsony száma, és a rend részéről Síkra nehezedő nyomás a pályázat benyújtására nem jelenti-e azt, hogy Klebelsberg és a katolikus egyház előre egyeztetett az új tanszékvezetők személyéről? Természetesen fontos hozzátenni, hogy Sík Sándor személye már a pályázat kiírása előtt, az egyetem köreiben is felmerült, mint az irodalomtörténeti tanszék vezetésére alkalmas oktató.

Az eredmények azt mutatják, hogy az egyetemet befogadó Szeged városa ugyan többségében katolikus vallású volt, de az egyetem polgárainak felekezeti összetétele az 1920-as évek elején még nem felelt meg a trianoni Magyarország egészének. Néhány év leforgása alatt ez a helyzet gyökeresen megváltozott, és a katolikus vallású hallgatók reprezentációja a teljes hallgatóság körében közel került a társadalmi megoszláshoz. A személyi összetétel Kolozsvár óta fennálló status quo-ja fenntartásának vágya mellett a vallási átrendeződés lehetett a másik oka a konfliktushelyzet kialakulásának a miniszter és az egyetem között, ami a párhuzamos tanszékek felállítását illeti. Klebelsberg oktatáspolitikája minél inkább szerette volna általában a felsőoktatás helyzetét, de azon belül is kiemelten a szegedi felsőoktatás helyzetét megerősíteni, és ehhez az egyetemnek hallgatókra volt szüksége. A hallgatókat pedig részben a Tanárképző Főiskoláról irányította át az áthallgatások elrendelésével az egyetemre. Mivel a főiskola hallgatóinak egy része az egyházi felsőoktatásból, illetve ahelyett került a főiskolára és ezáltal az egyetemre, a miniszternek engednie kellett a katolikus lobbinak.

VII. 3. Az intézmények közötti együttműködés az átoktatás és a szakmai együttműködés szintjén.

A VII. 1. Fejezetben részletesen bemutattam azt a diszkussziót, ami a főiskola és az egyetem közötti áthallgatás kereteinek kialakítását övezte. Az 1935-ben megjelent Szervezeti Szabályzat – tehát az első írásban is lefektetett szabálygyűjtemény – az áthallgatási szabályokat az alábbiak szerint tárgyalja a 30.§.-ban: *„A főiskola hallgatói a tanárképző tanulmányi rendjében kiszabott előadásokon kívül választott szakcsoportjuk egyik szakköréből illetve annak szaktárgyából (...) (az egyetemen) is kötelesek előadást hallgatni, és e célból az egyetemre rendkívüli hallgatókul beiratkozni. (...) Az igazgatótanács külön engedélyével választható ezek egyike helyett a filozófia vagy a pedagógia is”* (Az állami, 1935. 9-10. o.).

Az egyetemen választható szaktárgyak a következők voltak: magyar nyelv,

magyar irodalom, történelem, német nyelv és irodalom, földrajz, állattan, növénytan, ásványtan, vegytan, mennyiségtan, természettan. Az egyetemen hallgatandó előadások óraszámát a választott szaktárgy követelményeihez igazodott. A tanárképző adott szakcsoportot képviselő igazgató-tanácsosai állapították meg félévről-félévre az egyetem mindenkorai tanrendje alapján, az egyetemen hallgatandó előadásokat.

Az idézett szabályzat 1933-ban íródott, így fontos megjegyezni, hogy a kooperáció kezdetén, 1928-ban az áthallgatásra még más szabály vonatkozott: „*a pedagógiumi új tanterv szerint a pedagógistákra nézve kötelezővé tétetett egy-egy kollégiumnak karunkon való hallgatása*”,¹¹⁷ majd 1930-tól az áthallgatást heti 5-6 órában szabályozták.¹¹⁸ Az egyetemre való áthallgatás elsődleges célja nem a pedagógiai tudás elmélyítése, hanem a választott tudományágban való elmélyülés volt. Hogy mennyire komolyan vették azt a szabályt, hogy az első tanév első félévében választott egyetemi szaktárgyat a képzés során nem lehetett megváltoztatni, bizonyítja egy hallgató esete, akinek kérését a tanári kar a fentiekre hivatkozva utasította el: „*Biczók Ferenc azt kérte, hogy az 1936-37-es tanévtől kezdve eddigi egyetemi szaktárgya, az állattan helyett a földrajzot választhassa. A tanári kar (...) a kérés teljesítését nem javasolja.*”¹¹⁹

Az egyetemmel való összefonódás nem merült ki az igazgató tanács összetételének, és az az egyetemre való áthallgatásnak a szintjén, az egyetemi-főiskolai élet több területén is számtalan érintkezési pont volt az intézmények között. Az alábbiakban szeretném áttekinteni azokat az eddigiekben még nem említett felületeket, ahol a főiskola és az egyetem együttműködött, mert ezek az esetek kétségkívül túlmutatnak két teljesen önálló identitású, és egymástól független felsőoktatási intézmény szokványos kapcsolatán, alátámasztva azt a tényt, hogy az igazgató tanács összetételén és az áthallgatásban tetten érhető kooperáción túl is szoros kapcsolat volt a két intézmény között. Ez a kapcsolat hol a főiskola, hol az egyetem számára jelentett előnyöket.

Az egyetemi pályázatok esetében például Huszti József – aki tehát az egyetem professzora és a főiskola igazgató tanácsának elnöke is volt egy személyben – 1929-ben, a Bölcsészettudományi Kar Kari Tanácsának tagjaként indítványozta, hogy „*a kari*

¹¹⁷ Jegyzőkönyv. M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem Bölcsész-, Nyelv- és Történettudományi Kar 1928. szeptember 27. I. rendes ülés MNL CSML VIII. 66. bksz 1928/29.

¹¹⁸ A főiskola igazgatójának levele a m. kir. főiskolai tanulmányi és pályaválasztási tájékoztató tekintetes Igazgatóságának, 1930. november 20. SZTE Egyetemi Levéltár VIII.19. 772/1930.

¹¹⁹ Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanári karának 1936. évi április hó 30-án du. 6 órakor a főiskola tanácskozó termében tartott üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár Bereczki doboz, 261/1936.

pályázatokon rendkívüli hallgatói mivoltuk ellenére a Polgári Iskolai Tanárképző illetőleg az Apponyi Kollégium növendékei is részt vehessenek."¹²⁰ Javaslatát az Egyetemi Tanács 1929. december 11-én elfogadta.¹²¹

A főiskola és az egyetem együttműködése a német szakos hallgatók nyelvtudásának fejlesztésében is jelen volt. A főiskola német szakos hallgatói számára az első szegedi években az egyetem német lektora tartott órákat. *„A német lektor (...) az első két évben heti 4-4 órában foglalkozik a hallgatókkal. Ez a lektor (...) a m. kir. Ferenc József Tudományegyetem bölcsészettudományi karán van alkalmazásban és a főiskolának külön tiszteletdíj fejében idejének csak egy részét tudja szentelni; azt is csak bizonyos időpontokban, ami az órarend összeállításánál okoz nehézségeket.*"¹²² Így 1935-ben a tanár kar a minisztériumhoz fordul azért, hogy a főiskola saját német lektort szerződtethessen.

A főiskola számtalan sikert elért Sport Köre is számíthatott az egyetem támogatására: a főiskolai *„Sport Kör (...) a szép eredményeket részben csak azért érthette el, mivel a m. kir. Ferenc József Tudományegyetem a hallgatók által befizetett testnevelési alapból 500 P segélyt bocsátott rendelkezésre.*"¹²³

A hallgatók egy része a szegedi Horthy Kollégiumban nyert elhelyezést. Ahogyan a szabályrendeletben is szerepel, a kollégium mind az egyetemi, mind a főiskolai hallgatók számára nyitva állt: *„A Horthy-Kollégium a m. kir. Ferenc József Tudományegyetemmel kapcsolatos állami diákjóléti intézmény, azzal a hivatással, hogy benne azok a Szegeden tanuló mindkét nembeli egyetemi és polgári iskolai tanárképző főiskolai hallgatók, kik tanulmányaik ideje alatt a szülői otthon nélkülözni kénytelenek, kellő irányítás mellett: erkölcsös, hazafias és művelt egyénekké neveltsenek.*"¹²⁴ A kollégium hatóságai: a vallás- és közoktatásügy miniszter, a Ferenc József Tudományegyetem tanácsa, a felügyelő bizottság, az igazgató, illetve az igazgatónő voltak. A felügyelő bizottságba az egyetem és a főiskola igazgató tanácsa 2-2 tagot delegált. A kollégium vagyionkezelését az egyetem questurája látta el, az alkalmazottak fegyelmi ügyei is az egyetemi tanács és

¹²⁰ *Jegyzőkönyv. M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem Bölcsész-, Nyelv-, és Történettudományi Kar VI. rendes ülés, 1930. február 27. MNL CSML VIII. 486. bksz. 1929-30. 113. sk.*

¹²¹ *Rektori rendelet. 1929. december 30. MNL CSML VIII. 588-1929/30.*

¹²² *Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanári karának 1935. évi június hó 15-én du. 6 órákor a főiskola tanácskozó termében tartott záró üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár, Bereczki doboz, 564/1935.*

¹²³ *Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanári karának 1935. évi június hó 15-én du. 6 órákor a főiskola tanácskozó termében tartott záró üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár, Bereczki doboz, 564/1935.*

¹²⁴ A Szegedi Horthy Kollégium Szervezeti Szabályzata. *Hivatalos Közlöny, 1929. 12. sz. 193. o.*

a minisztérium hatáskörébe tartoztak.¹²⁵ Belső, „ügykezelési használatra” 1935-ben elkészültek a kollégium és a főiskola együttműködésének irányelvei. A teljes fizető főiskolai hallgatók száma 55 fő volt¹²⁶, akik közül átlag felerészben, de a szükség esetén három-negyed részben nőhallgatók voltak felvehetőek. Kifogás, fegyelmi vétség esetén a főiskola igazgatóját is meghallgatták, illetve a fegyelmi tárgyalásba is bevonták. A kollégium igazgatóját felügyelő tanárok segítették, akik maguk is oktatók, lektorok stb. voltak az egyetemen, illetve a főiskolán.¹²⁷

A hallgatói mozgalmak szintjén is közösen szerveződtek az egyetemi és a főiskolai hallgatók. A szegedi egyetemen a harmincas években három hallgatói társaság működött: az Emericana (nevét *Szent Imréről*, *Szent István* király fiáról kapta), amely a gyakorló katolikusokat tömörítette; a Turul (a magyar őstörténet legendás madara) tagsága reformátusok és vallásukat nem gyakorló katolikusok közül került ki, és a MIEFHÖE – a Magyar Izraelita Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Egyesülete. Mindhárom egyesület tagságába fogadta a főiskola hallgatóit is.

A fenti – kiragadott – példák is alkalmasak annak az illusztrálására, hogy a vizsgált korszakban Szegeden a főiskola és az egyetem az oktatók és a hallgatók mindennapi életében is egy közösséget alkotott, mindkét fél számára gyümölcsöző kapcsolatot fenntartva.

VII. 4. Az együttműködés a hallgatók intézmények közötti áthallgatásának szintjén

VII. 4. 1. Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola hallgatói

1928 és 1947 között a főiskolára 1937 hallgató iratkozott be (12. Diagram). A főiskolára felvehető hallgatók keretszámát évfolyamonként a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapította meg. Ha a keretszámokat az egyes szakcsoportok esetében nem sikerült feltölteni, akkor az üresen maradt helyekre más szakcsoportra jelentkező hallgatókat lehetett felvenni (*Az állami*, 1935. 13. o.). A 30-as években a kiírt pályázat szerint a felvehető hallgatók száma a magyar-történelem, magyar-(történelem)-német szakcsoportban 30 férfi és 30 nőhallgató, a másik két szakcsoportban 15-15, tehát

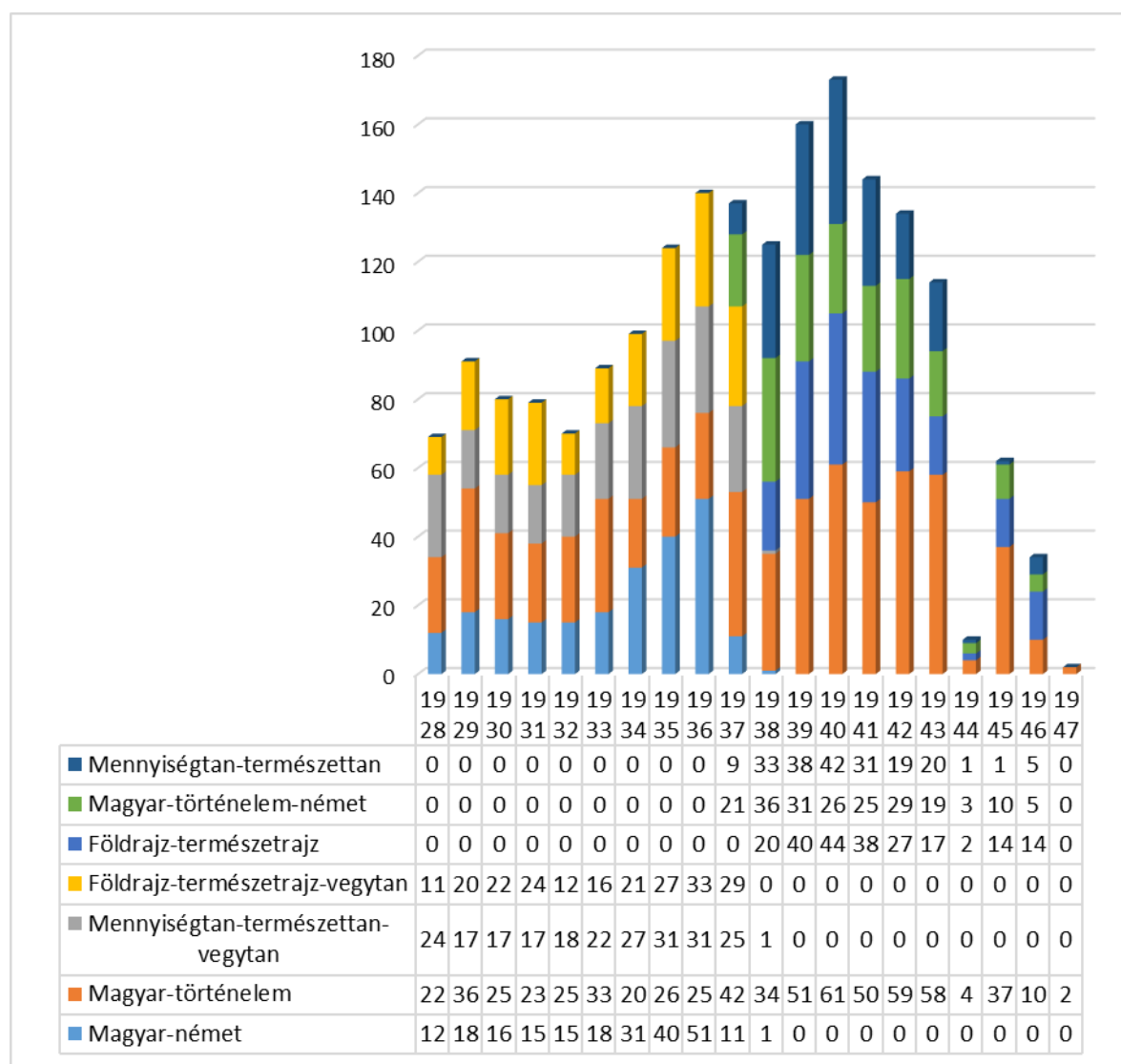
¹²⁵ A Szegedi Horthy Kollégium Szervezeti Szabályzata. *Hivatalos Közlöny*, 1929. 12. sz. 193-197. o.

¹²⁶ A Kollégiumban 1940-ben 180 férfi és 160 női férőhely állt rendelkezésre.

¹²⁷ Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola Igazgató Tanácsának iratai. SZTE Egyetemi Levéltár, 103/1935.

összesen 120 hallgató volt. Az adatok szerint a ténylegesen felvettek száma 1935-től kezdődően ezt a keretet jelentősen meghaladta. Ennek okai között találhatjuk azt a tény, hogy a végzett hallgatók száma így is elmaradt a középfokú oktatásban egyre tért nyerő polgári iskola szükségleteitől.

12. Diagram – Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola szakcsoportjai és hallgatói 1928-1947 között (N=1937)

A pályázati hirdetés 1939-ben 120-ról 160¹²⁸-ra, 1940-ben 200¹²⁹-ra emelte a felvehető hallgatók számát. Ez is indokolta, hogy a főiskola hallgatóinak összlétszáma

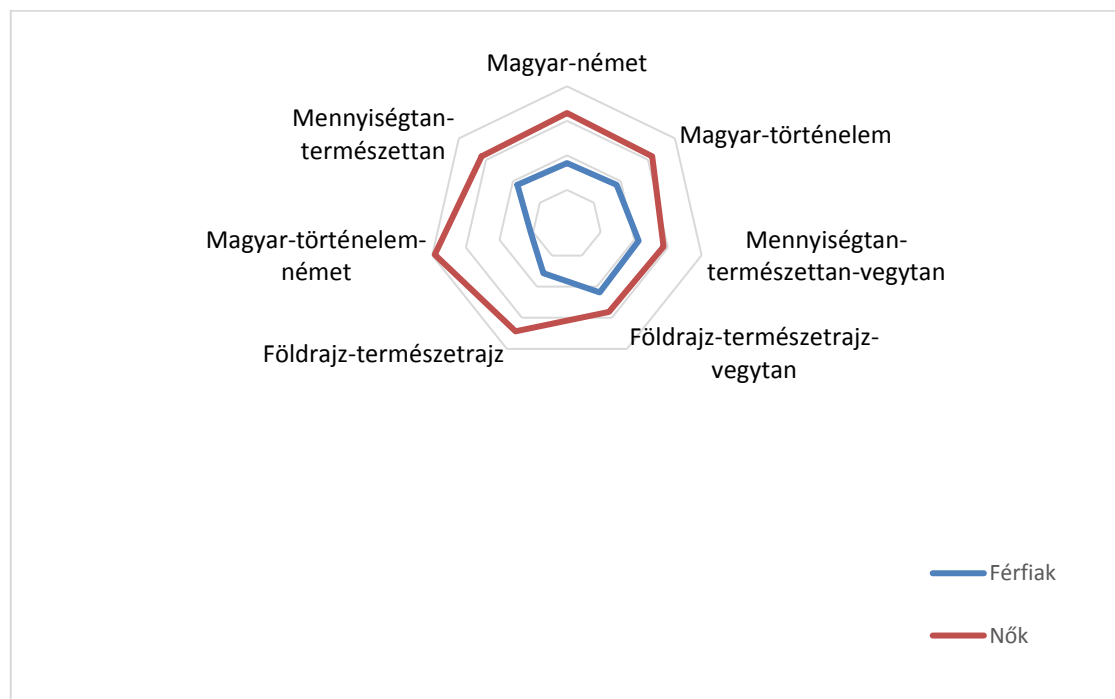
¹²⁸ Pályázati hirdetés. *Hivatalos Közlöny*, 1939. 9. sz. 141. o.

¹²⁹ Pályázati hirdetés. *Hivatalos Közlöny*, 1941. 9. sz. 286. o.

hullámzó képet mutatott. Míg 1928-ban 69-en, 1936-ban már 140-es iratkoztak be az intézménybe. A 30-es évek végén egy kisebb visszaesés után a legtöbb hallgatót, 173 főt az intézmény 1940-ben vette fel. 1944. október 11-én a szovjet csapatok bevonultak a városba, és elfoglalták – többek között – a főiskola főépületét is, és a tanári kar döntő többsége is elhagyta a várost, így az őszi szemeszter elmaradt, ami az 1944-es adatokat – összevetés tekintetében – irrelevánssá teszi. 1945-től kezdődően már csak azok iratkoztak be a főiskolára, akik korábban megszakított tanulmányaikat akarták befejezni, ugyanis az 1945. augusztus 18-án megjelent 6650/1945. számú rendelet a nyolcosztályos általános iskola megszervezéséről a főiskolára jelentkezők számában erőteljes visszaesést generált. Kutatásom fókuszába ezért – indokolt esetben – elsősorban az 1928 és 1943 közötti időszakot helyeztem mind a demográfiai adatok, mind az áthallgatási adatok vizsgálatánál.

Greguss Pál a dolgozat korábbi részében már citált, 1935-ben az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlönyben megjelent cikkében (Greguss, 1932a. 205. o.) arról írt, hogy a főiskola nagy problémája – egyebek mellett –, az elnöiesedés. *„Ha ez tovább is így tart, akkor a szegedi Tanárképző Főiskola lassanként második Erzsébet Nőiskolává fog átalakulni”* – írja Greguss.

13. Diagram – A főiskolások nemek szerinti megoszlása szakonként (1928-1947) (%) (N=1937)

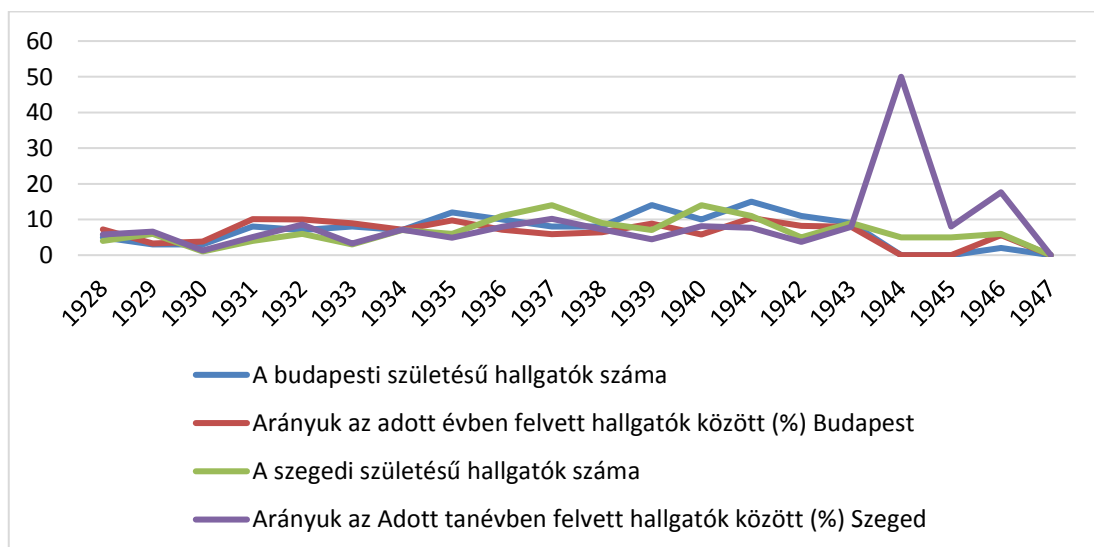

Az adatokat áttekintve jól látható, hogy habár a minisztérium egyenlő számú helyet biztosított a főiskolán a férfiak és a nők számára, az arányok minden szakcsoport esetében a nők irányába mozdultak el. A legfeltűnőbb a női többség a magyar-történelem-német szakon (13. Diagram).

A főiskola Budapestről Szegedre kerülése ellenére országos beiskolázású maradt. Mi bizonyíthatná jobban ezt a tényt, mint az, hogy az 1928 és 1947 között a főiskolára beiratkozott hallgatók 795 különböző településen látták meg a napvilágot. A legtöbben, 140-en Budapestről, 133-an Szegedről, 29-en Miskolcra iratkoztak be a főiskolára. Összegyűjtve azokat a településeket, ahonnan a vizsgált időszakban legalább tíz hallgató származott, az alábbi listát kaptam: Makón és Győrben 23-23, Hódmezővásárhelyen és Baján 22-22, Kecskeméten és Szolnokon 21-21, Debrecenben és Szombathelyen 19-19, Kiskunfélegyházán 18, Pécsen 16, Gyulán és Nagyváradon 15-15, Békéscsabán és Csongrádon 13-13, Egerben, Barcsan, Székesfehérváron és Nagykanizsán 12-12, Szarvason, Hatvanban, Diósgyőrben és Sárváron 11-11, Szabadkán, Dunaföldváron és Aradon 10-10 hallgató született. (A további települések listáját a 3. Melléklet tartalmazza.)

A főiskola összevonása és Budapestről Szegedre helyezése nem jelentette azt, hogy a pesti hallgatók alacsonyabb, vagy a szegedi főiskolások magasabb arányt képviseltek volna a diákság egészén belül (14. Diagram). Jól látható, hogy mindkét település esetében a beiratkozó hallgatók számaránya rapszodikusán változott. Szeged esetében 1928 és 1943 között 1,3 és 10,2, Budapest esetében 3,3 és 10,4% között.

14. Diagram - Az egyes tanévekben beiratkozott szegedi és budapesti születésű hallgatók száma és aránya az adott évben beiratkozott hallgatók között (%) N=1937

Az apa lakóhelyét vizsgálva – a hallgató beiratkozáskor aktuális lakóhelye nem szerepel az anyakönyvekben – jóval egyszerűbb képet kapunk. Az elszakított területeken született hallgatók családjainak egy része a 20-as évekre átköltözött csonka Magyarországra, valamint jellemző a falvakból a városokba irányuló mobilitás is. Az 1928-ban beiratkozók 20%-a a trianoni határokon túl született, de mindössze 9,2%-uk élt a beiratkozás idején is a határon túl. A tanulmányaikat megkezdők 20%-a élt Budapesten, míg a fővárosban élők aránya országosan 1930-ban 16,6% volt¹³⁰ (*Magyar*, 1936. 9. o.), pedig mindössze 15,9%-uk született Pest megyében. Ez az adat is szemlélteti a két világháború közötti időszakban a városok felé irányuló földrajzi mobilitást.

Hasonló a helyzet, ha Szegedet vizsgáljuk: az elsős hallgatók 7,2%-a született Csongrád megyében és 9,2%-uk élt Szegeden (Szeged lakossága ebben az időben az ország lakosságának alig több mint 1%-át adta). Ez a szám az első öt tanévben drasztikusan emelkedett: 1929-ben a beiratkozók (édesapjának) 10,3%-a, 1930-ban 10,7%-a, 1931-ben 14,7%-a, 1932-ben már 17,4%-a élt Szegeden. Ezek a számok többféleképpen magyarázhatók: oka lehet a főiskola meggyökeresedése, jó híre a városban, valamint az is, hogy a trianoni Magyarországra áttelepülők számára Szeged a gyermekeik taníttatása szempontjából, és a város polgárosodása miatt vonzó célpont volt. Érdekes kérdés, hogy vajon a klebelsbergi igyekezet – az iskolák Szegedre helyezésén keresztül – hatott-e a város polgárosodására vagy a fejlődés vonzotta Szegedre a tanulni vágyó fiatalokat.

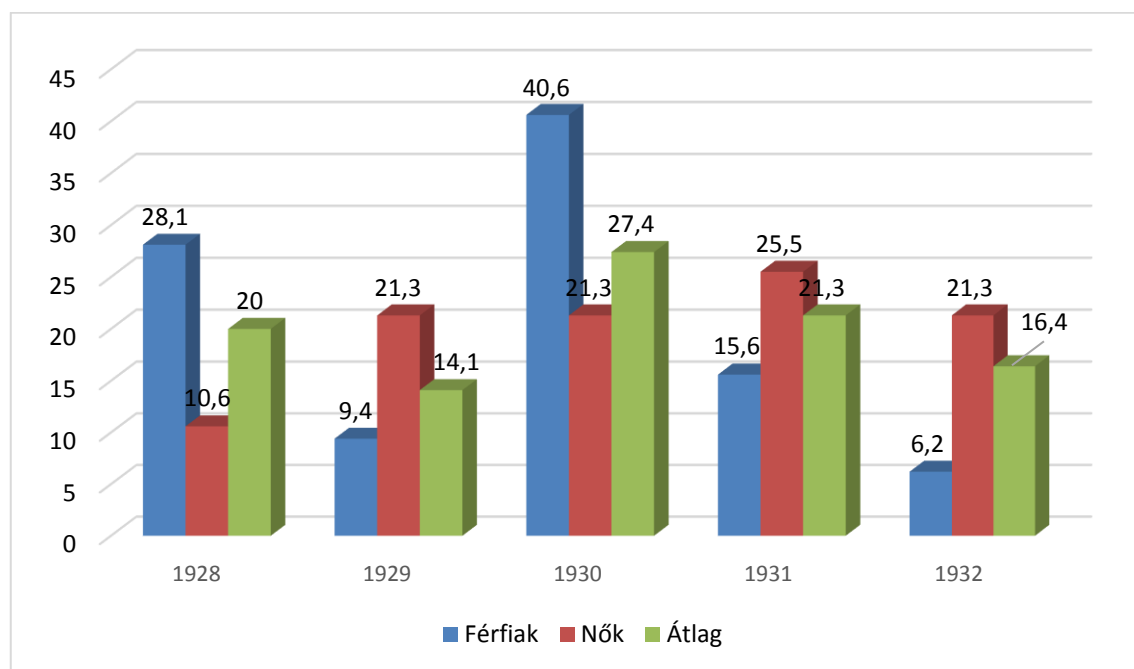
1920 után a határokon kívül rekedt családok bevándorlását is megkönnyítette, amennyiben egy családtag a megmaradt országrészen folytatott tanulmányokat. 1918 és 1924 között a becslések szerint 426 ezer fő hagyta el az elcsatolt területeket. 1920 novemberében kormányrendelet született a bevándorlás korlátozásáról. A rendelkezés kimondta, hogy a továbbiakban csak azok repatriálását engedélyezi a magyar hatóság, akiket az utódállamokból formálisan kiutasítottak vagy azokét, akik családgyesítési szándékkal kívánnak áttelepülni; rajtuk kívül az itt tanuló diákok reménykedhettek még az engedély megszerzésében. Az utóbbiak száma 86 ezer volt, a 100 ezer kereső foglalkozású számon tartott menekültnek 43%-a volt közalkalmazott, tizede földbirtokos és közel a tizede járadékos (*Gyáni és Kövér*, 2001. 206. o.).

Vizsgálat tárgyává tettem azt is, hogy milyen tényezők befolyásolták a hallgatók lemorzsolódását. Az első öt tanév adatainak feldolgozása során egyértelművé vált, hogy

¹³⁰ Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam. XLIII (1935). Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. 9. o.

a hallgatók által választott szakcsoport és a lemorzsolódás aránya összefügg egymással. Míg a mennyiségtan szakcsoportba felvételt nyertek között minden negyedik (27,7%), addig a magyar-német szakosoknál csak minden tízedik (11,7%) hallgató maradt ki. A magyar-történelem szakosok esetében ez az arány 16,3, a földrajz-természettan szakosok esetében 24,2%. A lemorzsolódók aránya mindkét nem esetében nagy intervallumban, 5 és 15 százalék között mozgott (15. Diagram). A nőknél ez lassan emelkedett, majd csökkent, a férfiaknál viszont véletlenszerűnek tűnnek a változások, semmiféle tendencia nem figyelhető meg

15. Diagram - A lemorzsolódók aránya a különböző nemű hallgatók között 1928 és 1932 között (%) (N=78)

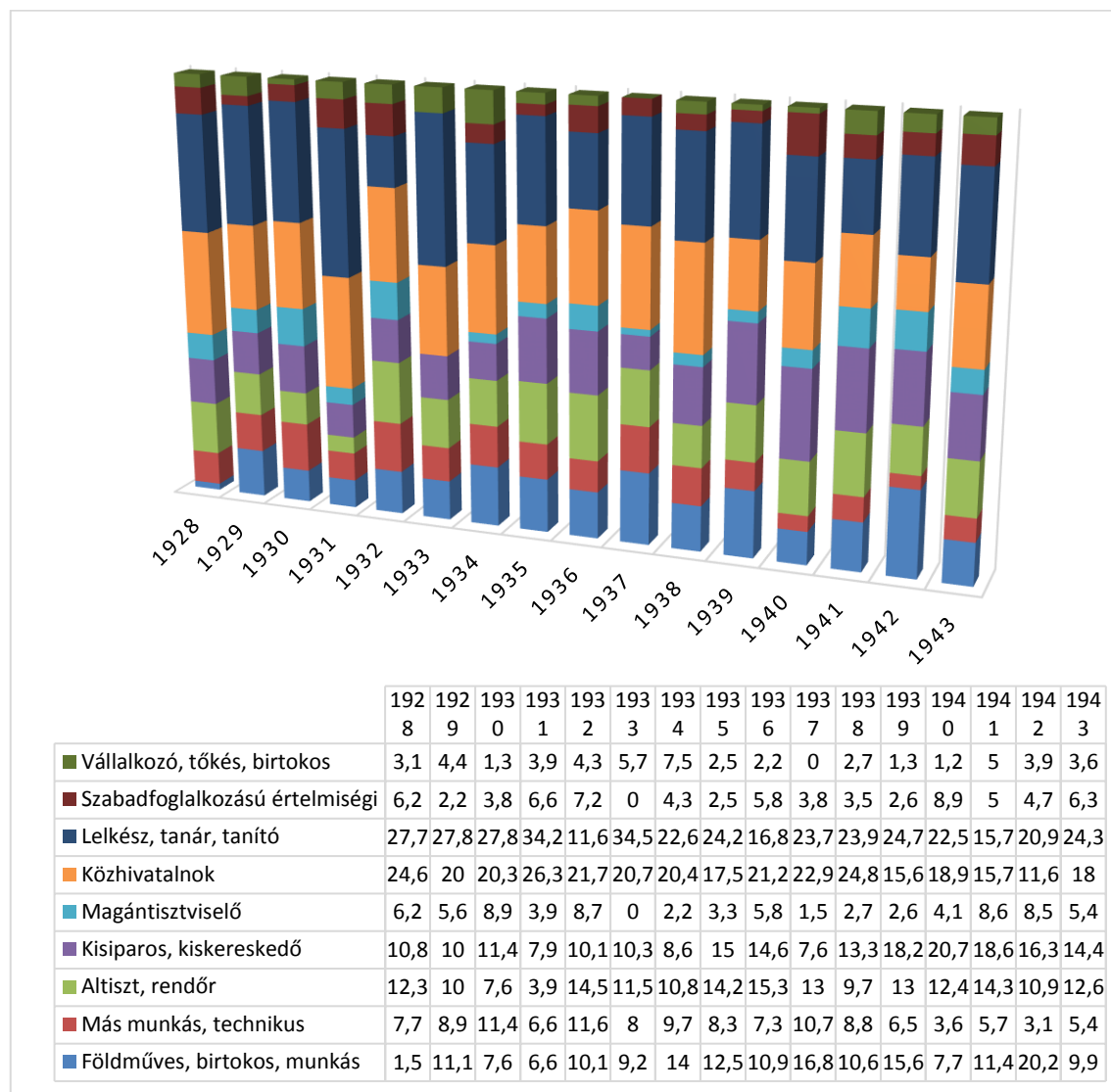

Felvetődik a kérdés, mi lehet az oka annak, hogy a férfiak körében 1930-ban – egy évvel a gazdasági világválság kirobbanása után – ilyen mértékben megemelkedett a tanulmányaikat végleg megszakítók száma? Ahhoz, hogy választ tudjunk adni a fenti kérdésre, meg kell ismernünk a főiskola hallgatóinak hátterét.

A hallgatók társadalmi helyzetének vizsgálatához egyrészt Karády Viktor és Valter Csilla (1990) kategóriáit használtam fel ('társadalmi státusz'), másrészt a korabeli népszámlálási adatok kategóriái alapján foglalkozási ágakba soroltam a hallgatókat az édesapjuk végzettsége szerint (16-17. Diagram). A különböző foglalkozások

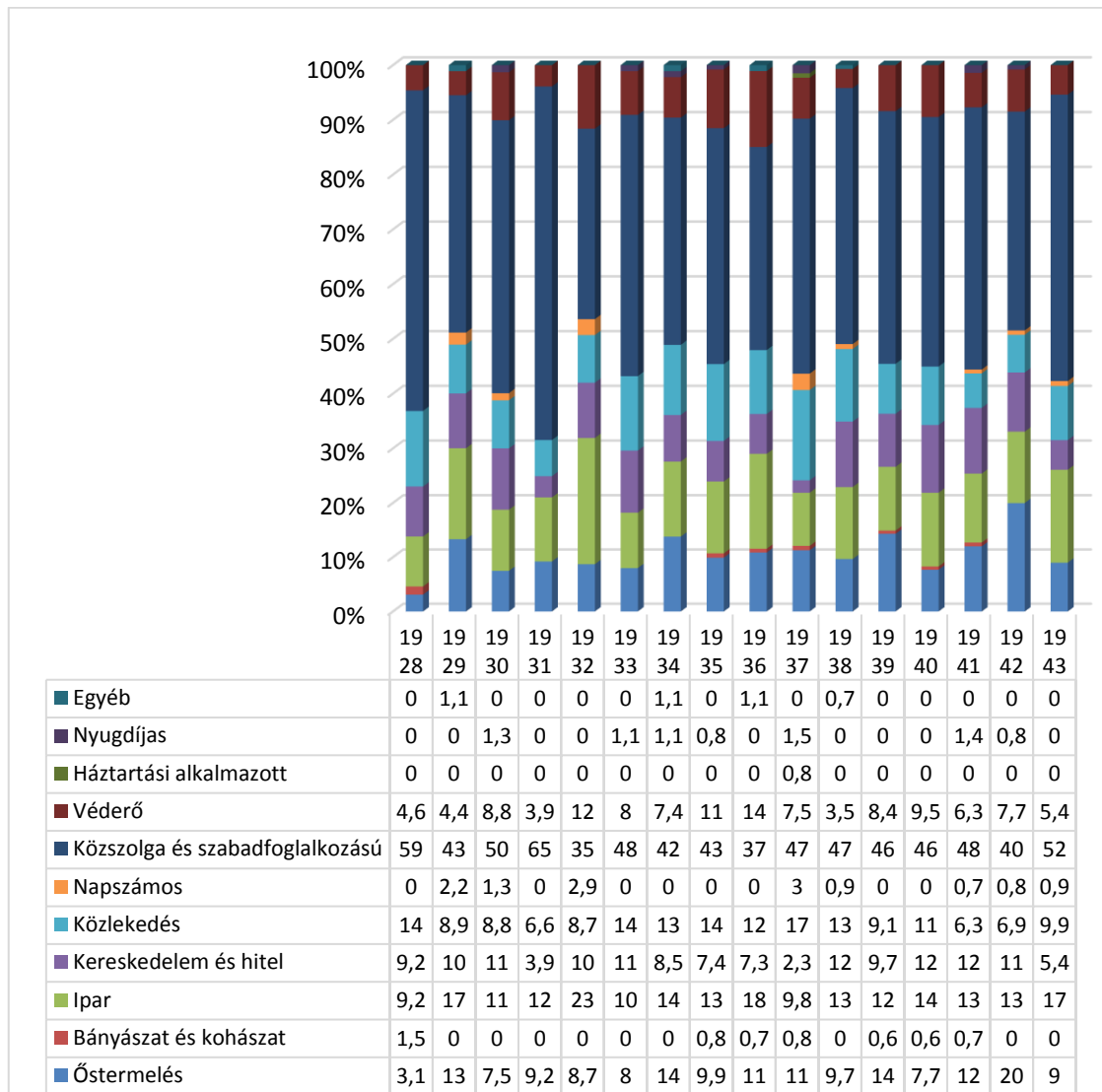
kategóriákba sorolása a vizsgálat során elengedhetetlen volt, hiszen a polgári iskolai tanárképző főiskolára beiratkozott hallgatók szülei 539 féle foglalkozást űztek, így a változók nagy száma miatt a jelenleginél részletesebb vizsgálatra nem volt lehetőség.

16. Diagram - A főiskolai hallgató édesapjának társadalmi státusza a vizsgált tanévben (1928-1943) (%) (N=1829)

A diagram jól szemlélteti, hogy a 'lelkész, tanár, tanító', illetve a 'közhivatalnok' édesapák gyermekei nagy számban iratkoztak be a tanárképző főiskolára 11,6 és 34,5% között az adott év hallgatói létszámához viszonyítva, ugyanakkor a vizsgált időszakban számottevő mértékben emelkedett a kisiparos, kiskereskedő réteg gyermekeinek aránya a képzésben, a kezdeti 10% körüli értékről 15% körüli értékre.

17. Diagram – A hallgatók édesapjának vizsgálata foglalkozási ág szerint a beiratkozás évének függvényében (1928-1943) (%) (N=1829)

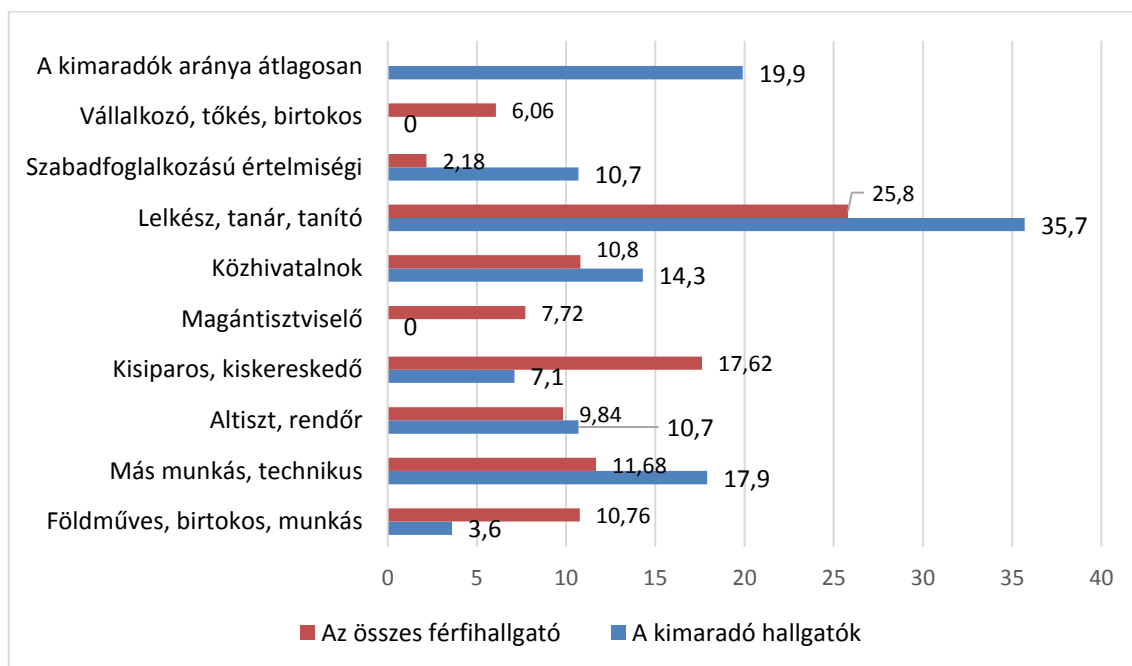

Az édesapák foglalkozási ágak szerinti vizsgálatának eredményei alapján szembevetendő, hogy a „Közszolga és szabadfoglalkozású” kategória előnyt élvezett a többi foglalkozási területtel szemben, míg a nyugdíjas, a háztartási alkalmazott, a napszámos, illetve a bányászat és kohászat foglalkozási ágba sorolt édesapák gyermekeinek aránya a főiskolán 1928 és 1943 között változatlanul nagyon alacsony volt.

Visszakanyarodva a férjhallgatók kimaradásának okainak kutatásához, meg kell vizsgálnunk, hogy az apa társadalmi státusza és a kimaradás között találunk-e valamilyen összefüggést. Igaz-e a feltételezés, hogy a rosszabb szociális helyzetben lévő hallgatóknál inkább jellemző volt a tanulmányok megszakítása, mint a jobb körülmények között

élőknél (18. Diagram).

18. Diagram – A kimaradó férfi hallgatók édesapjának társadalmi státusza összevetve az összes férfigallgató édesapjának társadalmi státuszával az első öt szegedi tanévben (1928-1932) (%) (N=78)

Az első öt szegedi tanév adatait vizsgálva kijelenthetjük, hogy a kimaradás által leginkább sújtott foglalkozási területek a Szabadfoglalkozású értelmiségi, a Lelkész, tanár, tanító, a Közhivatalnok és a Más munkás, technikus kategória, amelyekben a kimaradó fiúk aránya számottevően meghaladja az összes fiúhallgató adott foglalkozási ágban mért arányát. Ugyanakkor érdekes megfigyelni, hogy a Vállalkozó, tőkés, birtokos, illetve a Magántisztviselő kategória nem érintett a kimaradásban, tehát a módosabb családok gyermekei egyáltalán nem vagy jóval kisebb mértékben hagyták félbe tanulmányaikat, mint az állami területen dolgozó, vagy gazdálkodásból élő szülők gyerekei.

A gazdasági válság nemcsak a hallgatókat, hanem az intézményeket is érintette. Az 1930–1931-es tanévben az ösztöndíjas helyek adományozását is szigorította a minisztérium: „Tekintettel az államháztartás szűkös helyzetére a főiskola I. és II. fokú kedvezményeinek és az Apponyi Kollégium belső tagsági helyeknek adományozására nézve teendő javaslatainál esetleges üresedések alkalmával is a legmesszebbmenő

takarékossággal kell eljárnia.”¹³¹

A főiskolán tandíjköteles volt az oktatás (25 pengő/félév), ami alól a jó előmenetelűek felmentést kaptak. Az egyetemre való áthallgatásért is fizetni kellett, félévente 25 pengőt és 50 fillért. A köztisztviselők gyermekei ez utóbbi díj felét voltak kötelesek kifizetni.¹³² A tandíjon túl egyéb költségek is terhelték a hallgatókat: „*Beiratáskor minden hallgató 36 pengőt tartozik fizetni. Beiratási díj 2.-P., betegápolási díj 2.-P., szerelvényhasználati díj 4.-P., biztosítéki díj 4.-P., könyvtárdíj 10.-P., testnevelési járulék 2.-P., fűtési pótdíj 12.-P. Az egyes laboratóriumban dolgozó hallgatók laboratóriumi díjként évi 6.-pengőt tartoznak fizetni. Mellékszakovért külön tandíjat nem kell fizetni.*”¹³³ Mindezen díjak mellett az 1930-ban 248 fős hallgatóságra 25 ösztöndíjas hely jutott.¹³⁴ Azonban ezek a kiváltságosok is megérezték a gazdasági nehézségeket. Nem kizárólag az oktatás, hanem a kollégium fenntartása is komoly költségeket jelentett a főiskola számára, így az igazgatótanács elfogadta azt a változtatást, mely szerint „*azok akik az internátusban félfizetők vagy egész ingyenesek, az ösztöndíj elnyerése után egész fizetőkké váljanak.*”¹³⁵

A főiskola feladata volt a katolikus női szerzetesrendek tanárképzése is, így nem véletlen, hogy a vizsgált időszakban a hallgatók 8,8%-a szerzetesnő volt. A vallási hovatartozás (19. Diagram) alapján a kar hallgatóinak felekezeti megoszlása – az izraelita hallgatók számának folyamatos csökkenésétől eltekintve – megfelel a népesség egészének.

¹³¹ A vallás- és közoktatásügyi minisztérium levele Galamb Sándor igazgatóhoz. 1930. október 16. SZTE Egyetemi Levéltár VIII.19. 15/1930.

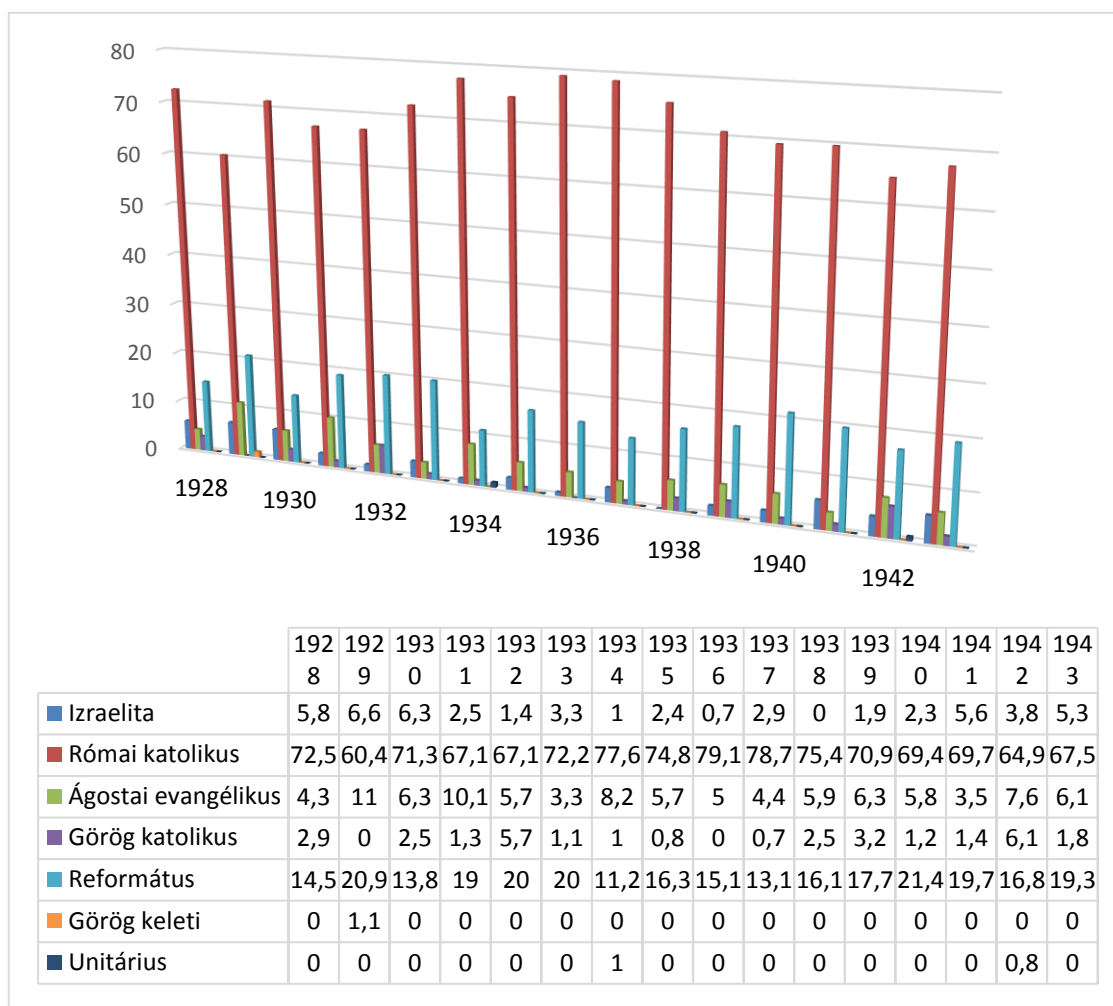
¹³² A főiskola igazgatójának levele a m. kir. főiskolai tanulmányi és pályaválasztási tájékoztató tekintetes Igazgatóságának, 1930. november 20. SZTE Egyetemi Levéltár VIII.19. 772/1930.

¹³³ Uo.

¹³⁴ Galamb Sándor levele Klebelsberg Kunó miniszterhez, 1930. ápr. 1. SZTE Egyetemi Levéltár VIII.19. 69/1930.

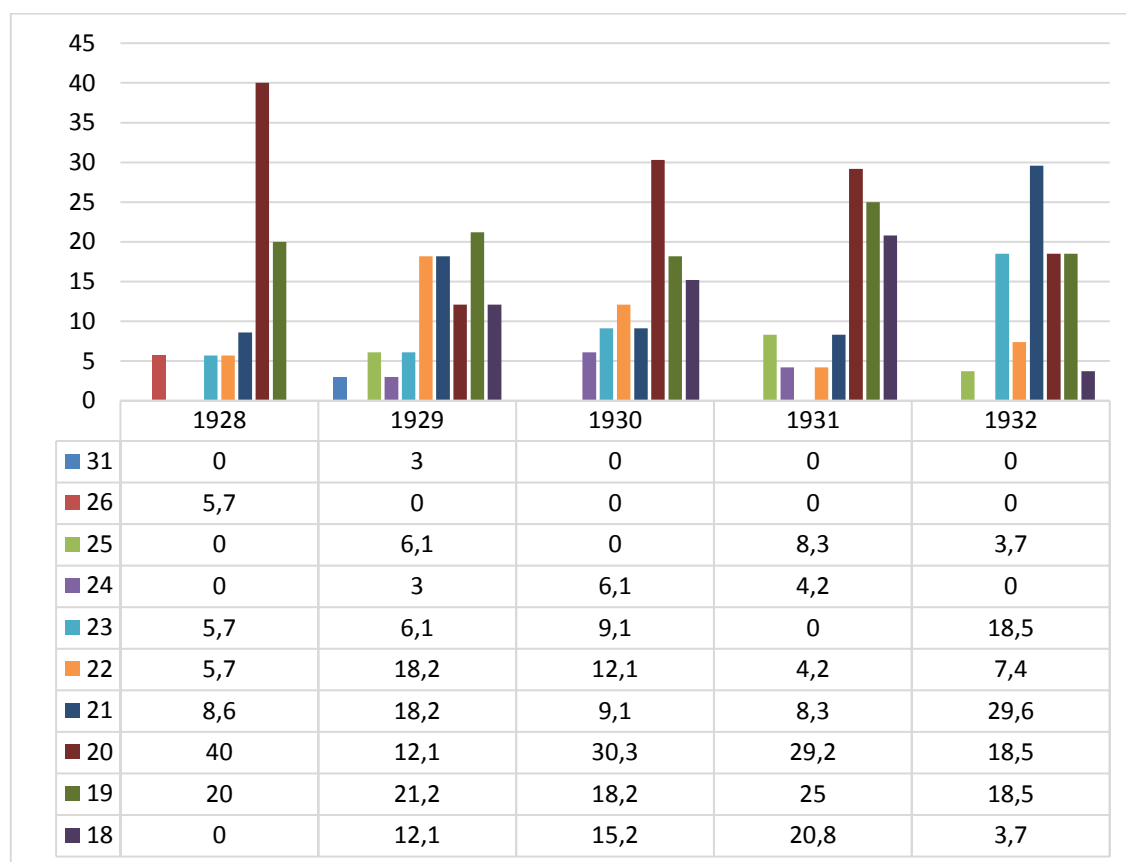
¹³⁵ Jegyzőkönyv. Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola Igazgatótanácsának ülése, 1929. november 13. SZTE Egyetemi Levéltár VIII.19. 18/1930.

19. Diagram - A hallgatók vallási hovatartozása a beiratkozás évének függvényében (%)
(N=1829)

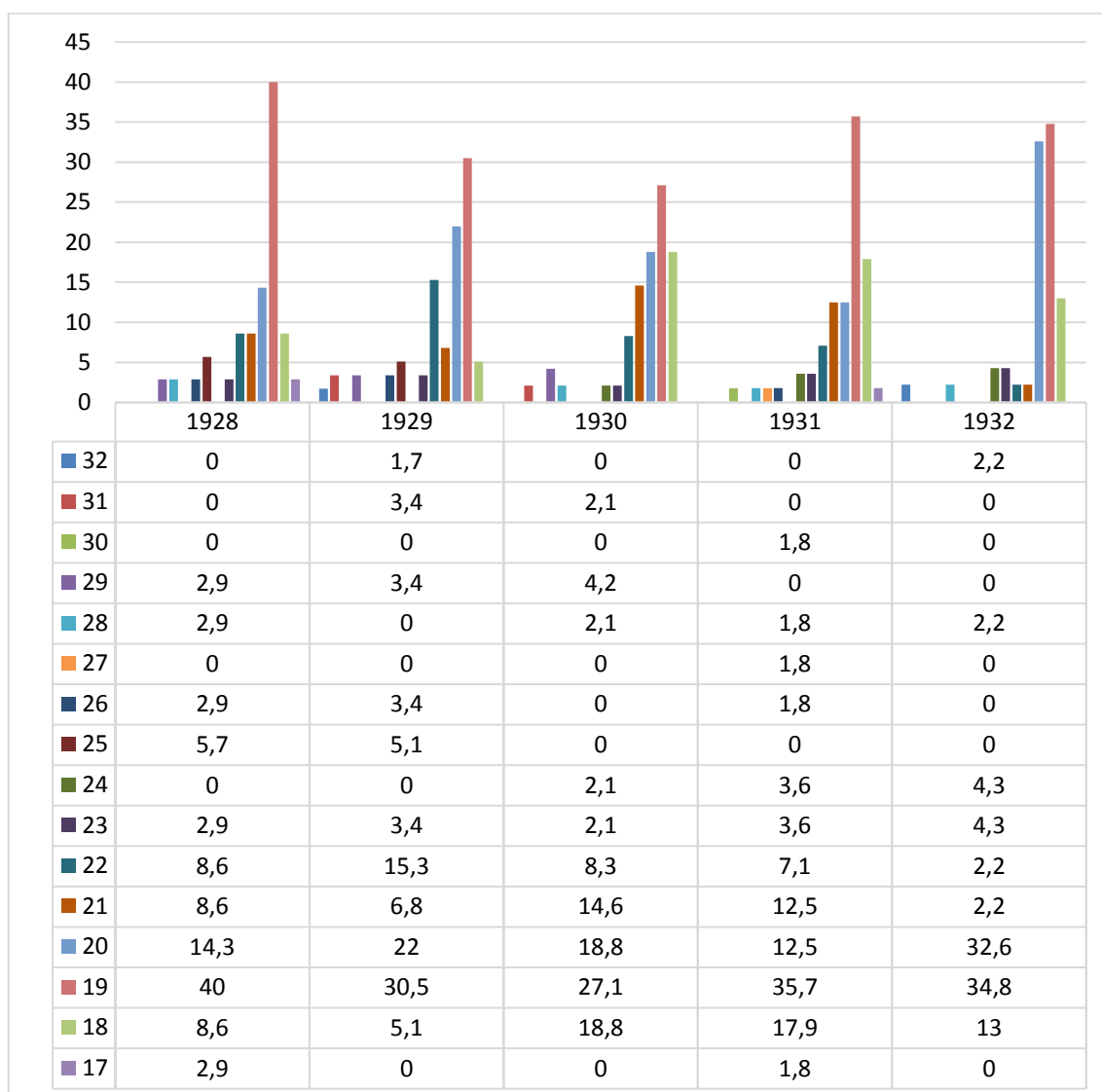
A hallgatók életkora a beiratkozás évében az első öt tanévben igen változatos képet mutat. A férfiak életkora 18 és 31 év között mozgott (20. Diagram), míg a nőké 17 és 32 év között (21. Diagram). A nők esetében az életkor változó szóródási terjedelmének szélessége nem korlátozódott egy-egy vizsgált évre, mint a férfiaknál, hanem folyamatosan jellemző volt. Ezt mutatják a szórásértékek is. A nők esetében az életkor szórásértéke 3,36 év, míg a férfiak esetében 2,45 év. Az átlagot tekintve azonban a nemek között nincs eltérés, mind a férfiak, mind a nők átlagosan 20 és fél évesen kezdték meg főiskolai tanulmányaikat.

20. Diagram – A férfi hallgatók életkora a beiratkozás évében (%) (N=147)

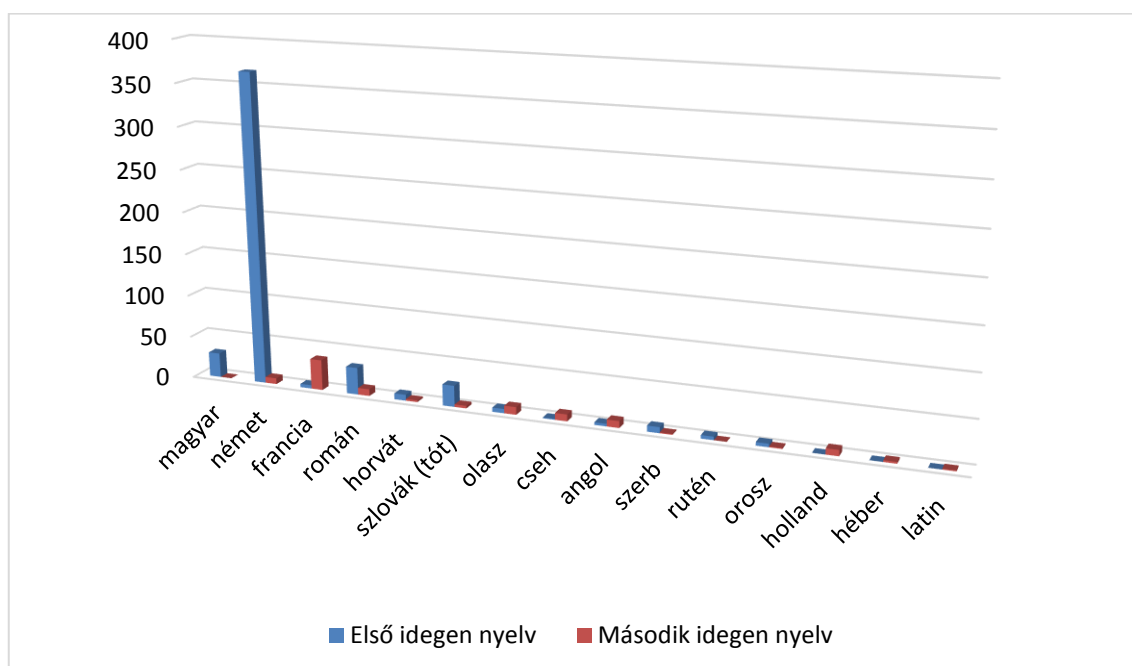
Két évfolyam, az 1928-as és az 1931-es esetében is van 17 évesen beiratkozott hallgató, ami a korabeli iskolarendszer alapján nem lehetséges, hiszen tanulmányi utaktól függetlenül a felvételre jogosító bizonyítvány megszerzése legkorábban 18 éves korban volt lehetséges. Az adatbázis ellenőrzése során bebizonyosodott, hogy az értékek helytállóak. Például az 1931-es tanévben beiratkozott Becski Ilona Borbála, aki az anyakönyvben 53/1931. számon szerepel, 1914. február 12-én született és a szegedi Állami Leánygimnáziumban érettségizett 1931-ben, így 17 évesen szerzett jogot a főiskolára való beiratkozásra.

21. Diagram - A női hallgatók életkora a beiratkozás évében (%) (N=242)

Az 1928 és 1947 közötti időszakban a hallgatók 98,5%-a anyanyelveként a magyar nyelvet jelölte meg. Az egy idegen nyelvet beszélők aránya 25,1%, a két idegen nyelvet beszélők aránya 4,8 % volt. Az idegennyelv-tudás vizsgálata alapján a német nyelv volt a vizsgált korban a legnagyobb arányban tanult idegen nyelv (22. Diagram).

22. Diagram - A hallgatók által beszélt idegen nyelvek (1928-1947) (fő) (N=487)

A hallgatók között a német nyelvet beszélők kiemelkedő számát a főiskolán folyó német nyelvtanár képzés indokolta, de a németül beszélők aránya az összes hallgató vonatkozásában meglepően alacsony volt. Ugyanis amíg a főiskola fennállása során az összes hallgató 22,4%-a iratkozott be német szakra, az összes beiratkozó mindössze 20,28%-a jelölte meg anyanyelvként, vagy beszélt idegen nyelvként a németet. Azt is hozzá kell tennünk, hogy minden bizonnyal nem csak a német szakra jelentkező hallgatók beszéltek németül. Így feltételezhetjük, hogy voltak problémák a hallgatók nyelvtudásával, és ezt a hipotézist a levéltári források is alátámasztják: „*Három-négy hallgató német nyelvi tudása (...) még mindig mélyen alatta van az átlagnak, sőt az I. év végén megkívánható bizonyos minimális tudásnak és nyelvi készségnek is. Ennek oka részint az előképzettség hiányossága lehet, részben pedig az a körülmény, hogy nincs tehetségük valamely idegen nyelv elsajátítására.*”¹³⁶ A főiskola tanári karának 1935. június 15-i ülésén, amikor a felvételre jelentkező hallgatókról számolt be a négy szakcsoportfelelős, Moór Elemér a magyar-német szakcsoport vezetője miután felsorolta név szerint azokat, akiket nem javasol felvételre, így folytatta: *”Tekintetbe jöhetne még Palkó Pál, aki német lakosságú helyről származik, úgy hogy a német nyelvből kapott*

¹³⁶ Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola Tanári Karának 1935. évi június 13-án, du. 6 órakor a főiskola tanácskozó termében tartott rendkívüli üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár. Bereczki doboz, 564/1935

osztályzata esetleg tényleg azt jelenti, hogy tud németül. A többieknek a felvételét azonban nem javasolja, részint másodrendű bizonyítványaik miatt, részint pedig azért, mert anyagi viszonyaik aligha fogják megengedni azt, hogy a német nyelv tökéletesebb elsajátítása végett áldozatot hozzanak.”¹³⁷ Ez az áldozat minden bizonnyal néhány hónapos német nyelvterületen való tartózkodást jelentett. A tanári kar 1935. június 15-i záró ülésén két hallgató is halasztást kért németországi, illetve ausztriai tartózkodás miatt, amelyet a német nyelvtudásuk tökéletesítésére használnának fel. Ugyanezen az értekezleten említi Moór az alábbiakat is: „A hallgatók között nagyon csekély azoknak a száma, akik német anyanyelvűek, illetőleg már jelentkezésükkor is megfelelően tudnak németül.”¹³⁸

A felvételi szabályzat alapján „a főiskola első évfolyamának bármely szakcsoportjára azok vehetők fel, akiknek elemi iskolai tanítói oklevelük van, vagy középiskolai érettségi bizonyítványuk van.”¹³⁹ Később ezt a követelményt szigorították, ugyanis az 1933-ban elkészített szabályzatban már az alábbi passzus szerepel, kihangsúlyozva, hogy előnyt élveznek azok, akik tanítói végzettséggel rendelkeznek: „47.§. A főiskola első évfolyamára bármely szakcsoporton elsősorban azok vehetők fel, akiknek elemi iskolai tanítói oklevelük, másodsorban azok, akiknek legalább jó eredménnyel középiskolai érettségi bizonyítványuk van” (Az állami, 1935. 13. o.).

A szigorítás oka minden bizonnyal az volt, hogy az első néhány évben a főiskolára érettségi bizonyítvány birtokában jelentkező hallgatók előzetes tanulmányi eredménye hagyott némi kívánnivalót maga után.

A főiskola felvételi rendszerében a szegedi években is megmaradt az érettségizettek számára a pedagógiából teendő felvételi követelménye, ezzel is segítve a tanítói oklevéllel érkezők továbbtanulását, és elismerve azt a többlettudást, amit az 1923 óta immáron öt éves tanítóképzés során megszereztek.¹⁴⁰ A magának továbbra is előnyöket vindikáló középiskolai képzés azonban szerette volna a feltételeket a maga számára előnyösebbé alakítani. Az újpesti Kanizsay Dorottya leánylíceum igazgatósága 1935 májusában az alábbiakkal kapcsolatban kereste meg a főiskola igazgatóságát: „A leánylíceumban a pedagógia a VIII. osztályban rendes tárgy és ebben az osztályban a

¹³⁷ Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanári karának 1935. évi június hó 15-én du. 4 órakor a főiskola tanácskozó termében tartott rendkívüli üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár, Bereczki doboz, 564/1935.

¹³⁸ Uo.

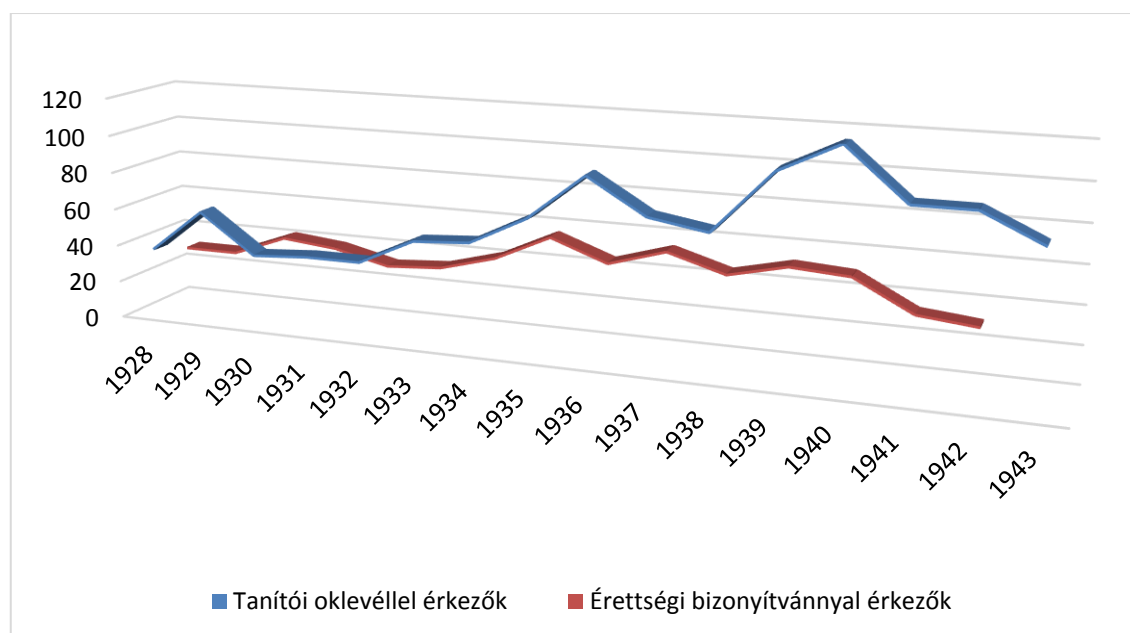
¹³⁹ A főiskola igazgatójának levele a m. kir. főiskolai tanulmányi és pályaválasztási tájékoztató tekintetes Igazgatóságának, 1930. november 20. SZTE Egyetemi Levéltár VIII.19. 772/1930.

¹⁴⁰ A tanítóképzés 1868-1881 között három, 1881-1923 között négy, 1923-1948 között öt évfolyamos volt. (Molnár, 2007)

pedagógiát a népiskolai tanítóképző intézetek számára előírt tankönyvekből és azok terjedelmében tanulják, s ezzel kapcsolatban felveti azt a kérdést, vajon a főiskolára felvett és leányliceumot végzett hallgatók kötelesek-e a pedagógiából felvételi vizsgát tenni.”¹⁴¹ Somogyi József főiskolai tanár az alábbi indoklással kérte a főiskola tanári karát, hogy ne változtassanak a korábban bevált felvételi gyakorlaton: „a tanítóképző intézetekben a nevelés és tanítástani heti 4 órában, a neveléstörténelem heti 3 órában, az iskolaszervezetten pedig heti 1 órában szerepel a tantervben, és ezzel szemben a leányliceum tantervében a pedagógia mindössze heti két órában szerepel és csupán a neveléstudomány általános elveire terjed ki.”¹⁴² A tanács a javaslatot támogatta.

Az alábbi diagramon (23. Diagram) is egyértelműen látszik, hogy bár az első években az érettségivel illetve tanítói oklevéllel érkezők száma viszonylag kiegyensúlyozott volt, 1932-től kezdődően tendenciává vált a tanítói végzettséggel rendelkezők markáns többsége a hallgatók között. Mivel a tanítói képzéssel rendelkezők előnyt élveztek az érettségizettekkel szemben a felvételnél, így nem meglepő, hogy 1928 és 1947 között a hallgatók 66,4%-a képesítő oklevéllel rendelkezett.

23. Diagram – A főiskolára felvett hallgatók előzetes végzettsége (fő) (N=1829)

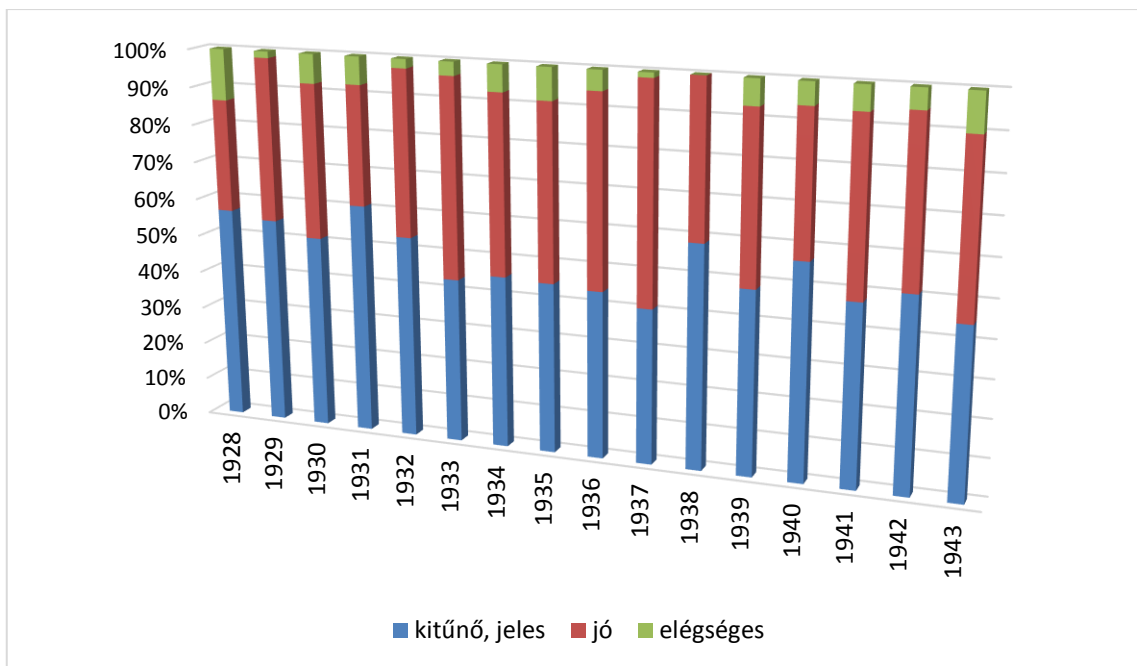

¹⁴¹ Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanári karának 1935. évi május hó 31-én du. 5 órakor a főiskola tanácskozó termében tartott rendes üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár. Bereczki doboz. 564-1935.

¹⁴² Uo.

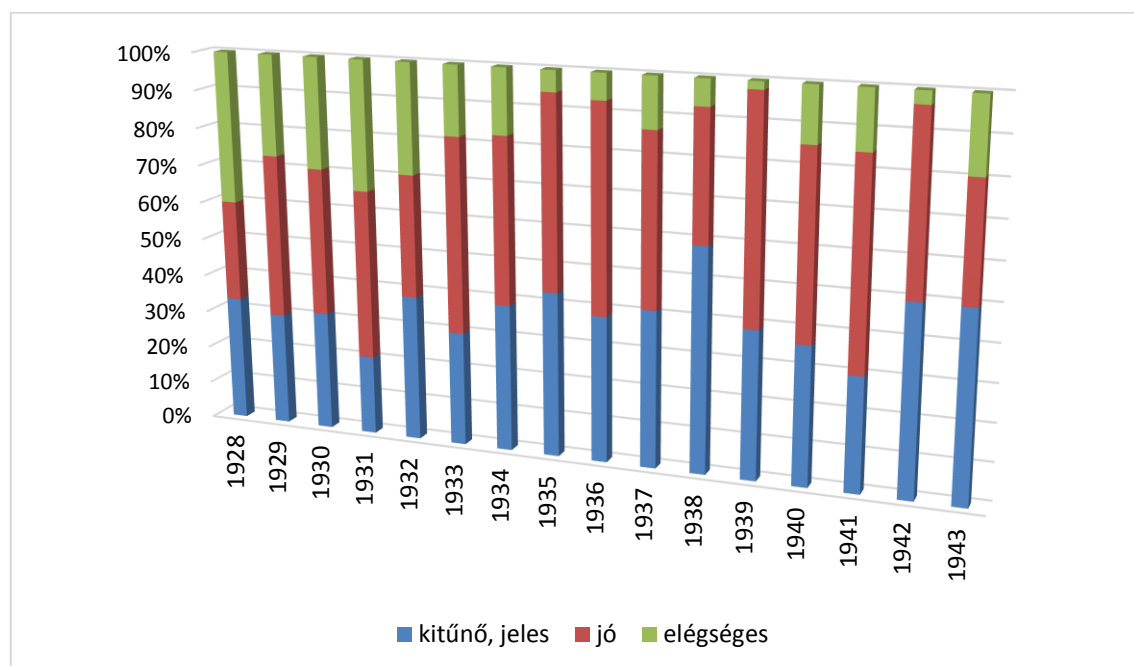
Többször felmerült a Tanáregyesületi Közlöny hasábjain a kérdés, esett-e a főiskola színvonala a szegedi évek alatt? A kérdésre választ adnak azok az adatok, amelyek arra vonatkoznak, hogy milyen eredménnyel abszolvták korábbi tanulmányaikat a főiskola hallgatói, és hogy a képzés fennállása alatt volt-e számottevő változás ezekben az eredményekben (24. Diagram).

24. Diagram - A tanítói oklevéllel érkezők előzetes tanulmányi eredménye az adott tanévre beiratkozott hallgatók százalékában (N=1142)

A számokat áttekintve az képesítő oklevelek birtokosai jobb előzetes eredménnyel nyertek felvételt, mint érettségizett társaik. 49,3%-uk jeles vagy kitűnő, 44,7%-uk jó, 5,9%-uk elégséges bizonyítvánnyal rendelkezett. Az érettségizettek 38,8%-a jeles vagy kitűnő, 45,1%-uk jó, míg 16,2 % elégséges bizonyítvány birtokában kezdte meg tanulmányait (25. Diagram).

25. Diagram – Az érettségi bizonyítvánnyal érkezők előzetes tanulmányi eredménye az adott tanévre beiratkozott hallgatók százalékában (N=629)

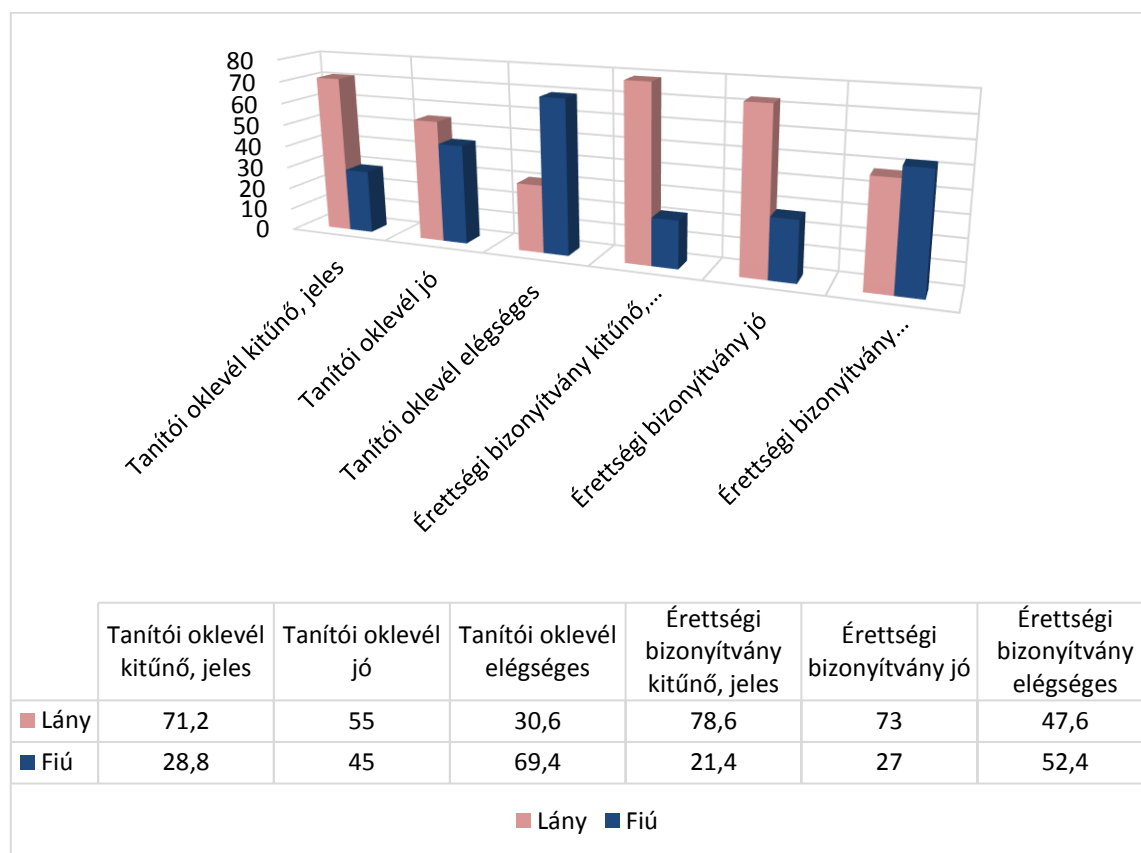

A főiskola 1935. június 15-i tanári értekezletén Moór Elemér szakcsoportfelelős ekképpen számol be a felvételre ajánlott hallgatókról: „A jelentkező női kérelmezőket illetően már nagy számuk miatt is szükségszerűleg szigorubb cenzust kellett alkalmaznia a bizonyítvány alapján, és csak azoknak a felvételét javasolja, akiknek összes választott szaktárgyaikból jeles osztályzatuk van”.¹⁴³

A fiúk és lányok előzetes tanulmányi eredményeinek összehasonlításával lehetőségünk van megállapítani, hogy az a tény, hogy a felvehető hallgatói létszámot a minisztériumban nemek szerint arányosan adták meg, valamint a lányok magasabb létszámban való főiskolai jelentkezése maga után vont-e azt az következményt, hogy a lányok csak a fiúkénál jobb előzetes tanulmányi eredménnyel juthattak be a főiskolára?

¹⁴³ Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanári karának 1935. június 15-én du. 4 órakor a főiskola tanácskozó termében tartott rendkívüli üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár, Bereczki doboz, 564/1935.

26. Diagram – A férfi és női hallgatók előzetes tanulmányi eredményeinek összehasonlítása (1928-1947) (%) (N=1287)

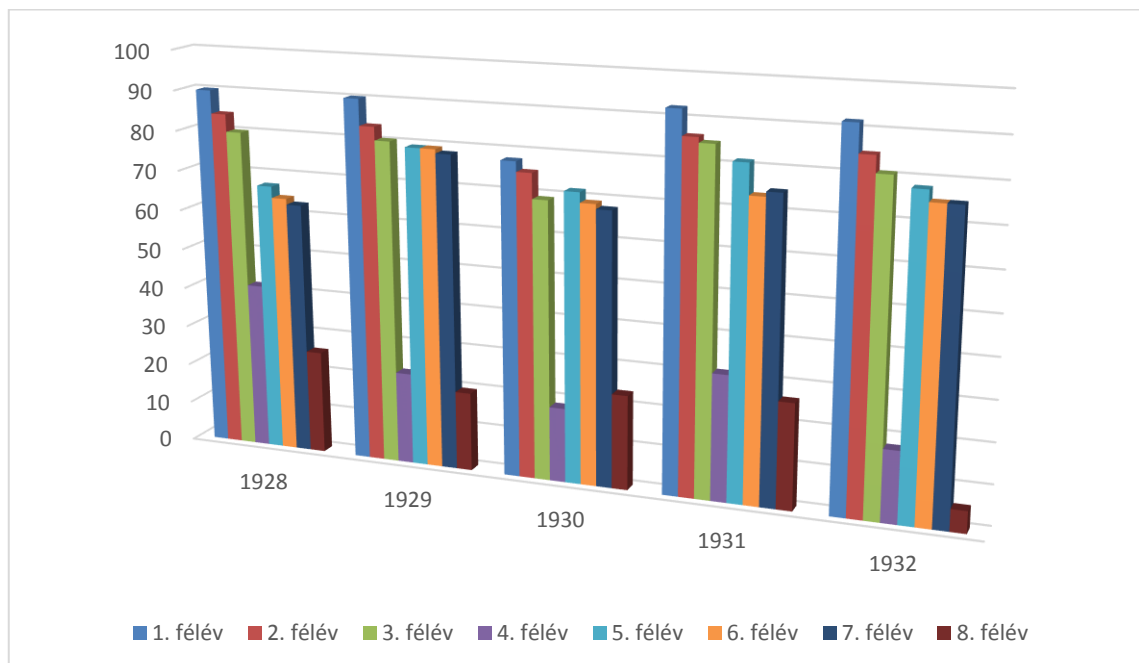
A diagram világosan ábrázolja, hogy a lányok akár tanítói oklevéllel, akár érettségivel rendelkeztek, szignifikánsan jobb eredménnyel kerültek csak be a főiskolára, mint a fiúk. A nemek szerint megadott felvételi létszám tehát azt jelentette, hogy a lányok magasabb számú jelentkezése miatt nekik nehezebb volt bekerülniük, míg a fiúkat szinte bármilyen eredménnyel felvették. A védekezés a pálya elnőiesedése ellen tehát azt eredményezte, hogy eltorzult a nemek közötti teljesítménybeli viszony a lányok javára. Ugyanakkor a korábbi diagramokból látjuk, hogy – a meghatározott felvételi keretek ellenére – egyre magasabbá vált a női hallgatók aránya az összhallgatók között.

VII. 4. 2. A főiskolai hallgatók által az egyetemen felvett kurzusok, oktatóik, és teljesítésük

Amint azt már korábban részletesen bemutattam, a főiskolások számára kötelezően előírt feladat volt – pontosan meghatározott szabályok alapján - az egyetemen is kurzusokat felvenni (lásd VII. 1. Fejezet).

Dolgozatom következő részében szeretném részletesen bemutatni a hallgatók áthallgatási szokásait, valamint azt, hogy jellemzően milyen órákat, kinél hallgattak, és milyen eredménnyel abszolvázták ezeket a kurzusokat. Ezek az adatok hozzájárulhatnak a polgári iskolai tanárok professzionalizációja utolsó szakaszának a részletes megismeréséhez, hiszen az egyetemen hallgatott kurzusok tartalma, az emblemikus professzorok személyes és szakmai hatása segítette a polgári iskolai tanárság teljes professziójának kiteljesedését.

27. Diagram – Áthallgatási adatok az 1928 és 1932 között beiratkozott hallgatók tanulmányait vizsgálva, félévekre bontva, az adott félév hallgatói létszámához viszonyítva (%) (N= 389)

A főiskoláról az egyetemre történő áthallgatással kapcsolatos adatok két félév – a negyedik és a nyolcadik – esetében jeleznek egyértelmű visszaesést az áthallgatás tekintetében. A nyolcadik félévnél ezt már lehet a szükséges kurzusok korábbi félévekben

való teljesítésével, illetve a záróvizsgára való felkészüléssel magyarázni, azonban a negyedik félév esetében máshol keresendők az okok.

Kézenfekvő magyarázatnak tűnik a gyakorlati képzés vizsgálata, olyan hallgatói feladatokat keresve az adott félévben, amely hátráltathatta az egyetemi karokon való óralátogatást. Azonban a gyakorlati képzés szabályzatának átvizsgálása nem adott választ a kérdésre, hogy mi történt a 4. félévben, ami miatt több évfolyam esetében is éppen ekkor és ilyen nagymértékben esett vissza az áthallgatás, hiszen mindössze heti egy óra hospitálásából állt a penzum. *„A gyakorlati képzés a szaktanulmányok végzésével párhuzamosan a pedagógiai tanulmányokkal kapcsolatban a II., III. és IV. évfolyamon történik. A gyakorlati kiképzés áll: a, a II. évfolyamon heti 1 óra hospitálásból és heti 1 óra módszertani szemináriumából, b, a III. évfolyamon heti 3 óra tanítási gyakorlatból és bírálatból és heti 1 óra módszertani szemináriumából, c, a IV. évfolyamon heti 3 óra tanítási gyakorlatból és bírálatból és heti 1 óra szemináriumából. Ezenkívül minden hallgató félévenként egy-egy hetet tölt a gyakorló-iskolában.”*¹⁴⁴

A válasz a 612-05/2-1930. számú rendeletben rejlik, amely szerint a főiskolát lezáró képesítővizsgálatot egy alapvizsgálat előzi meg, és erre a 4. félév végén került sor. Ez már egyértelmű indoka lehet ebben a félévben az áthallgatási kedv hanyatlásának. A hallgatókat bizonyosan nagyon leterhelte az egyetemi áthallgatással kiegészített képzés. Ezt bizonyítja az alábbi megjegyzés is, ami a főiskola tanári karának 1935. június 13-i ülésén hangozott el: *„Az idei tanulmányi év végén is meglehetősen nagy volt a megviselt idegrendszerű hallgatók száma és a készülés valamint a kollokviumi izgalmak okozta kimerültségről több férőhallgató is panaszkodott.”*¹⁴⁵

Vizsgáljuk meg, hogy valójában, az egyes hallgatók esetében milyen plusz terhelést okozott az egyetemi áthallgatás! Dolgozatom 3. Mellékletében részletesen bemutatom 1937 hallgató esetében, hogy az adott hallgató képzése adott tanévében hány kurzust vett fel az egyetemen (3. Melléklet).

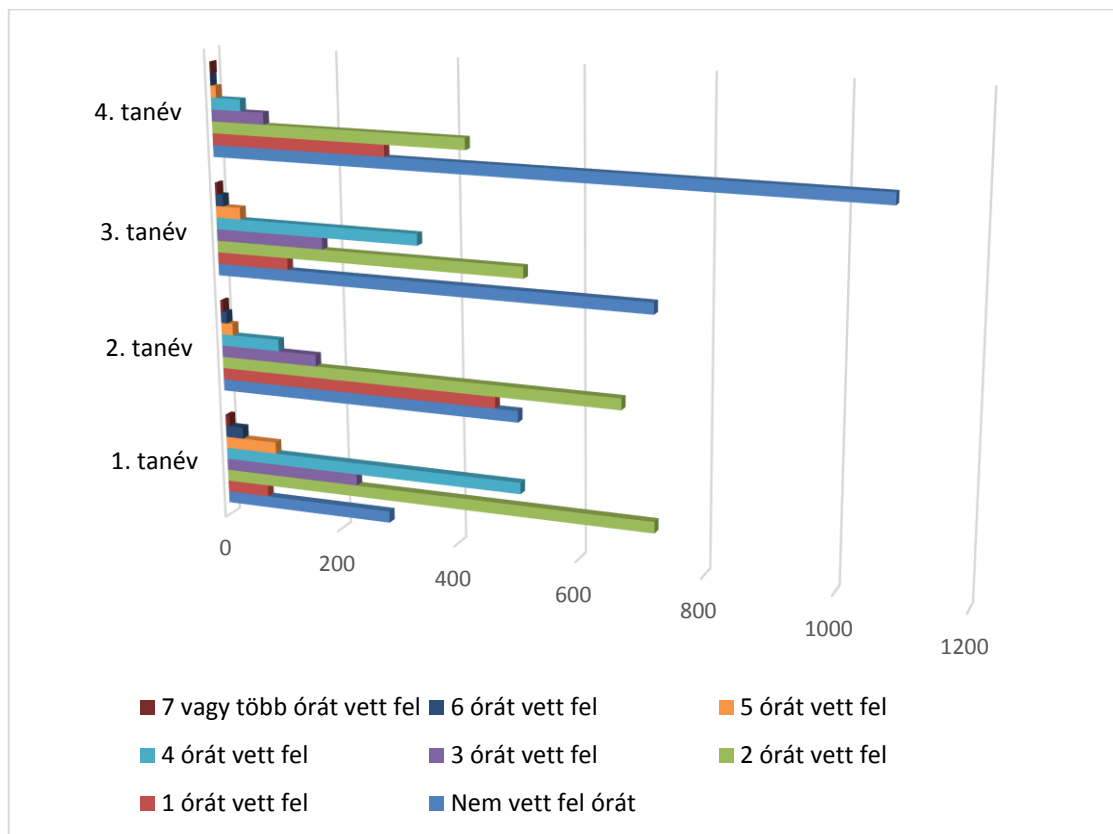
Az adatok szerint (28. Diagram) a képzés első évében még a tanévenként két, négy kurzus egyetemen történő hallgatása (azaz félévenként 1-2) volt a leggyakoribb, majd a második évtől kezdve az áthallgatás jellemzően egy kurzusra/félévre korlátozódott. A harmadik évben már azok voltak a legtöbben, akik egyáltalán nem vettek fel órát – ebben

¹⁴⁴ Szabályzat az Állami Polgári Iskolai Tanárképző főiskolai hallgatóinak gyakorlati kiképzéséről. SZTE Egyetemi Levéltár VIII. 19. 37-1929.

¹⁴⁵ Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola Tanári Karának 1935. évi június 13-án, du. 6 órakor a főiskola tanácskozó termében tartott rendkívüli üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár. Bereczki doboz, 564/1935

a kimaradásoknak is szerepe lehetett -, de második helyen itt is az évi két kurzus áthallgatása állt. A 4. tanévben már a majd 2000 hallgató több, mint fele nem vett fel órát az egyetemen.

28. Diagram – Az áthallgatott órák száma a képzés adott tanévében 1928-1947 (N=1937)

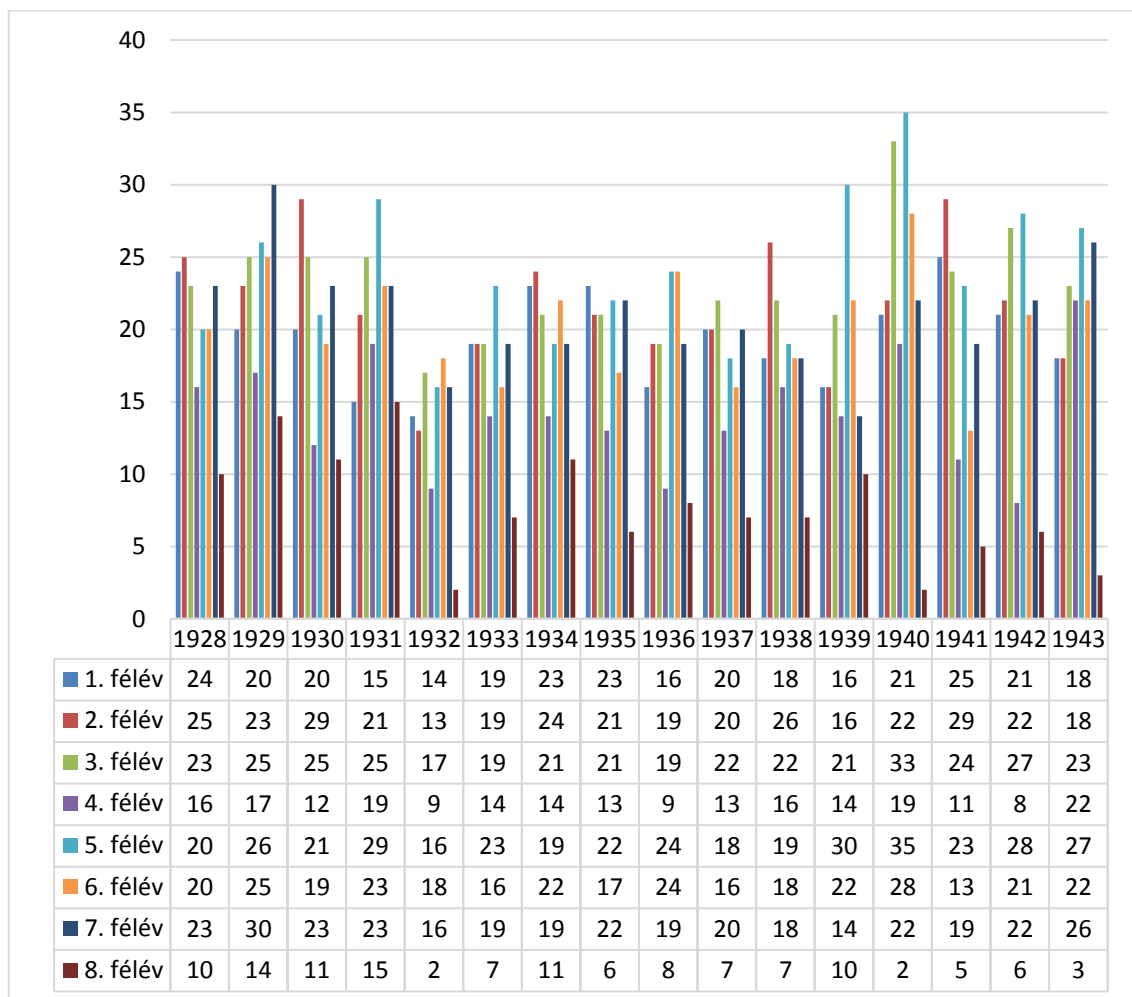
A tanárképzős hallgatók által felvett konkrét kurzusok vizsgálata a következő kérdések alapján történt: Az adott tanévben – mind a négy szakcsoport esetében összesen – hányféle kurzust vettek fel a hallgatók az egyetemen? Melyik volt az adott félévben a főiskola adott évfolyamának hallgatói körében a legnépszerűbb az egyetemen felvehető előadások közül? Ki volt ennek a kurzusnak az oktatója? Melyik volt a legnépszerűbb előadás a Természettudományi és a Bölcsészettudományi Karon, és ki volt ezeknek az előadásoknak az oktatója? (A részletes adatokat a 4. Melléklet tartalmazza)

Mivel egy évfolyamon belül a szakcsoportok létszámának eloszlása nem volt egyenletes, így szükségét éreztem, hogy különválasszam a Természettudományi Karra, illetve a Bölcsészettudományi Karra történő áthallgatások vizsgálatát. Kiemeltem azokat az előadásokat, amelyek az évfolyam egésze körében a legnépszerűbbek voltak. Például

az 1928-as évfolyam esetében a 4. félévben *Fógel József A középkor története* című előadását választották a legtöbben annak ellenére, hogy a természettudományi szakcsoport hallgatói jóval többen voltak ezen az évfolyamon, mint a magyar–német és a magyar–történelem szakosok. A 4. Mellékletben részletesen nyomon követhető, hogy az adott karon az adott félévben melyik volt a legnépszerűbb előadás, ezt minden félév esetén dőlt betűvel emeltem ki.

A főiskolai hallgatók kihasználták saját tudásuk bővítése érdekében az egyetemre való áthallgatás széles palettát nyújtó lehetőségét (29. Diagram). Az 1928 és 1943 között beiratkozott hallgatók félévenként és évfolyamonként átlagosan 19 félév kurzust vettek fel az egyetemen. Látható, hogy az áthallgatást az évek során nem racionalizálták, hiszen nem csökkent, egyes esetekben inkább nőtt a különböző felvett kurzusok száma.

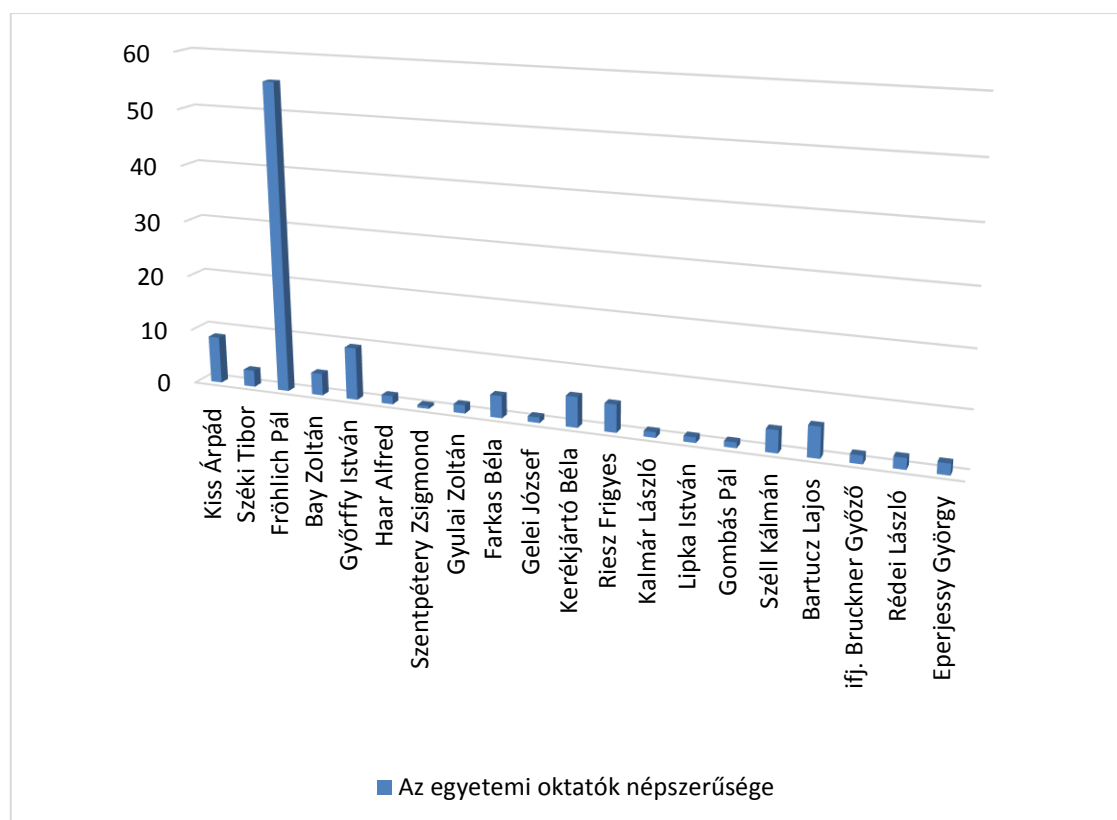
29. Diagram – A főiskolai hallgatók által az egyetemen felvett különböző fajta kurzusok átlagos száma

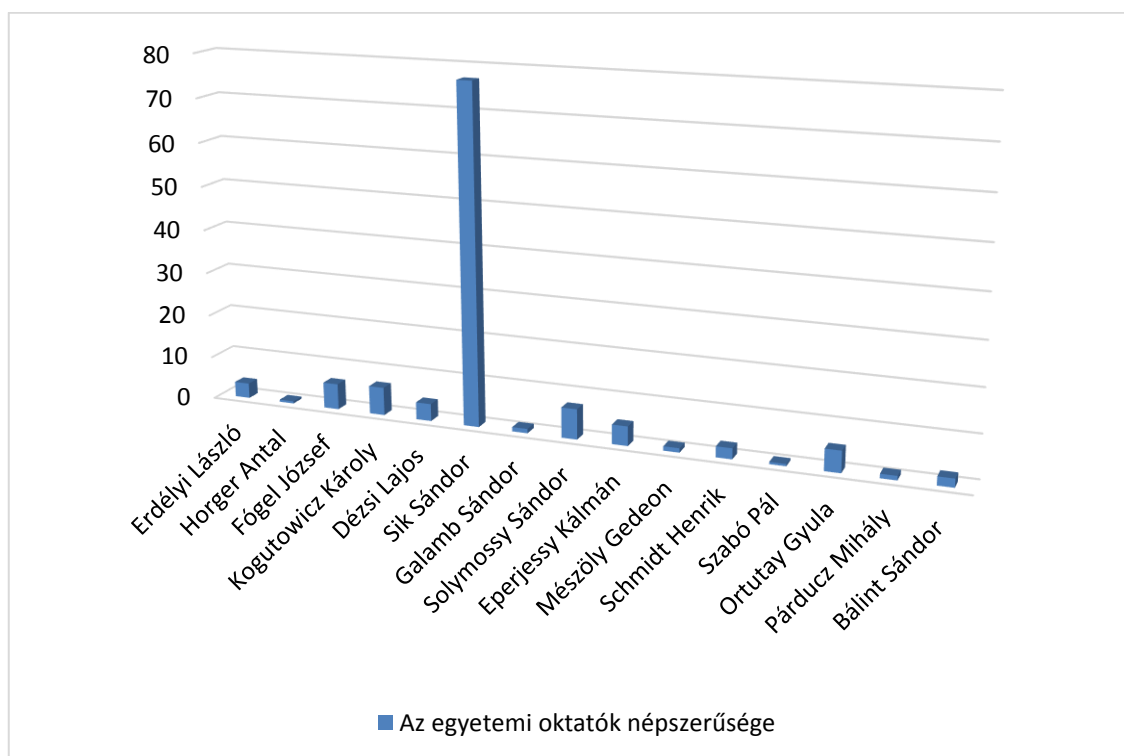
Az adatok áttekintése után nyilvánvaló, hogy a főiskolások az áthallgatás során előnyben részesítettek bizonyos egyetemi oktatókat a kurzusválasztásnál. Megfigyelhető, hogy ugyanazon – vélhetően kedvelt – oktató és szakterület mellett több féléven át kitartottak. Jó példa erre az 1930-as évfolyam, hiszen a nyolc vizsgált félévből a Természettudományi Karon hét alkalommal *Győrffy István*, a Bölcsészettudományi Karon öt alkalommal *Sík Sándor* előadásait választották a legtöbben.

Az 1928 és 1943 közötti áthallgatások vizsgálata során kiemeltem azokat az oktatókat, akik a saját területükön (természet- illetve bölcsészettudomány) az adott évfolyam adott félévében a legnépszerűbbek voltak. A vizsgálat során az 1928 és 1943 közötti 16 évfolyam 8-8 félévében végeztem el a vizsgálatot, így összesen 128 kedvenc oktatót kaptam karonként. Természetesen a kedvencek között voltak átfedések, így összegeztem, hogy melyik oktató hány alkalommal szerepelt a favoritok között. Az eredményeket az alábbi diagramokon ábrázoltam (30. és 31. Diagram). (Az elemzés részletesen megtalálható a 4. Mellékletben)

30. Diagram – A Természettudományi Kar az áthallgatók körében legnépszerűbb oktatói (1928-1943)

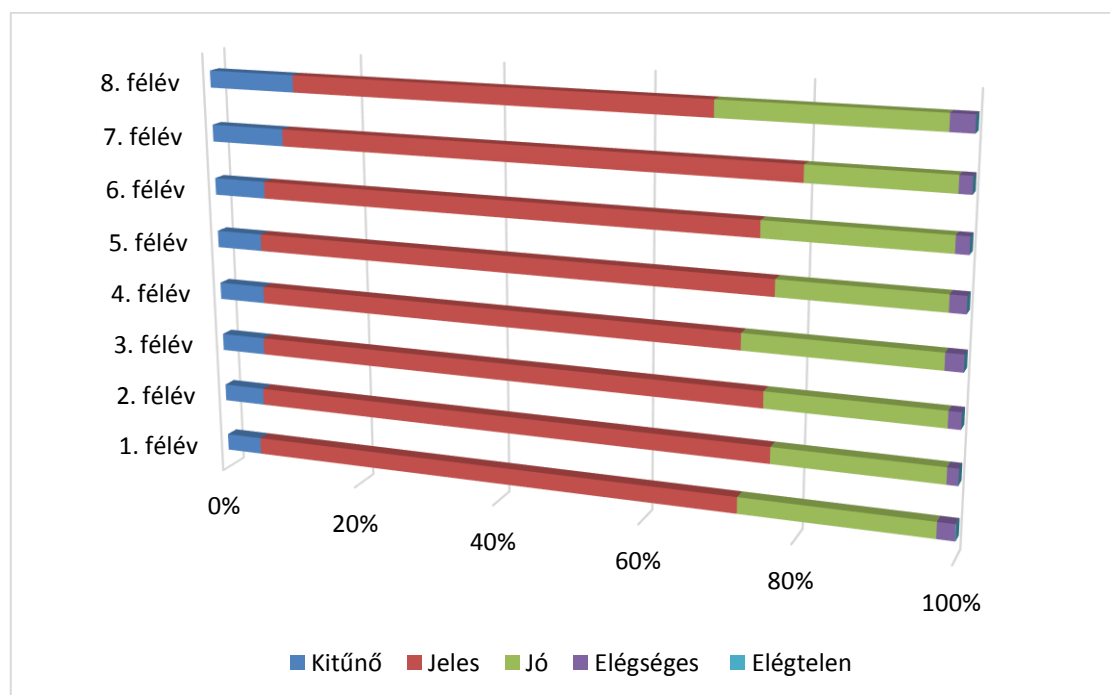
31. Diagram – A Bölcsészettudományi Kar az áthallgatók körében legnépszerűbb oktatói (1928-1943)

A Természettudományi Karon egyértelműen kimagaslik a többiek közül Fröhlich Pál, a Bölcsészettudományi Karon pedig Sík Sándor. Fröhlich Kísérleti természettan, illetve Laboratóriumi gyakorlatok című kurzusa éveken keresztül vezette a népszerűségi listát, Sík Sándor rendszerint félévente/évente hirdetett új kurzusokat, de mindegy mi volt a címe, Csokonai, vagy A realista regény a magyar irodalomban, özönlöttek az órájára a hallgatók.

Hasznos lenne ezeknek a kurzusoknak a teljesítését összehasonlítani az egyetemi hallgatók eredményeivel, de sajnos – a főiskolai hallgatók anyagkönyveivel szemben – az egyetemi anyagkönyvekben a kurzusokra kapott érdemjegyek nincsenek feltüntetve. Így marad számunkra annak a vizsgálata, hogy a főiskolai hallgatók milyen eredménnyel teljesítették az egyetemi óráikat. Összességében nagyon jó eredménnyel abszolválták a feladatokat, 1928 és 1947 között az egyes félévekre vetítve minden esetben 60%-ot meghaladóan teljesítették kitűnő illetve jeles eredménnyel a felvett kurzusokat (32. Diagram).

32. Diagram – A főiskolai hallgatók által az egyetemen teljesített kurzusok eredménye a képzés adott félévében (%) (N=7485)

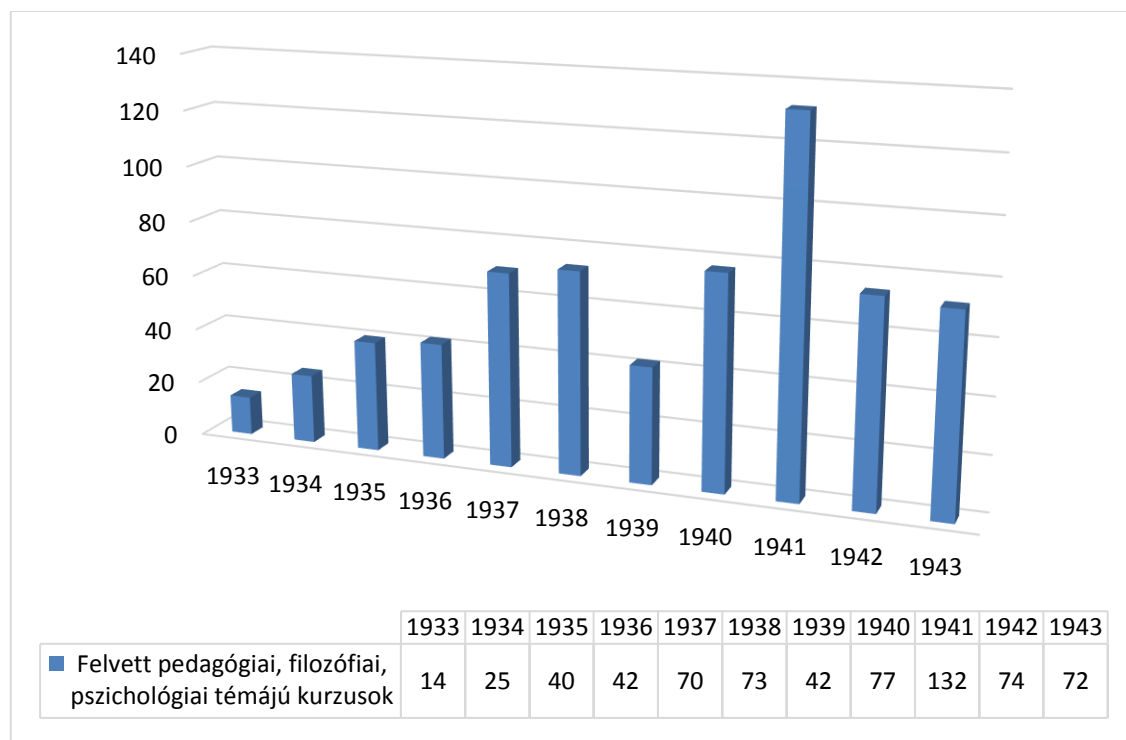
Fontos kiemelni azt a tényt, hogy az áthallgatás nem merült ki a szorosan vett szaktudományos kurzusok hallgatásánál. Amint az a dolgozatomban korábban már szerepelt, a főiskolai hallgatóknak lehetőségük nyílt 1933-tól kezdődően az igazgató tanács engedélyével filozófiai, pedagógiai vagy lélektani témájú kurzusok hallgatására is az egyetemre való áthallgatás keretein belül.

Dolgozatom következő részében azt helyeztem górcső alá, hogy milyen kurzusokat vettek fel a hallgatók ezeken a tudományterületeken, milyen arányban életek ezzel a lehetőséggel, valamint az 1933 és 1943 közötti időszakban változott-e az ilyen jellegű kurzusok népszerűsége a hallgatók között?

Véleményem szerint a pedagógiai, pszichológiai illetve filozófiai tárgyak külön engedélyhez kötésével a főiskolának egyértelműen az volt a célja, hogy az egyetemi órákat a szaktudományos képzés kiegészítésére használják a hallgatók, és ne a főiskola alapfeladataként meghatározott pedagógiai tudás megszerzésére „pazarolják” az áthallgatás lehetőségét.

A lehetőség azonban 1933-tól kezdődően adott volt, és az adatok tanúsága szerint évről-évre több hallgató élt vele (33. Diagram)

33. Diagram – Az egyetemi áthallgatás keretében a főiskolai hallgatók által felvett pedagógia, filozófia, pszichológia témájú kurzusok felvételének összegzett száma a vizsgált tanévben (1933-1943) (N=661)

Míg az 1933/34-es tanév első félévében mindössze 14 alkalommal vettek fel ilyen témájú kurzust a hallgatók, addig ez a szám 1941-re már 132-re emelkedett, és 1943-ra is csak 72-re csökkent. A vizsgált időszakban 661 alkalommal vettek fel órát 48-féle nem szaktárgyi, azaz pedagógiai-, pszichológiai-, filozófiai témájú kurzusból a főiskolások a szaktárgyukhoz kapcsolódó kurzusok helyett. A legnépszerűbb a Lélektan című kurzus volt (90 alkalommal vették fel főiskolások), amit kezdetben Bartók György, a Filozófia Tanszék vezetője, később utódja, Bognár Cecil tartott. A második legnépszerűbb előadás a Gyermeklélektan kurzus (49 alkalom) volt Várkonyi Hildebrand, a Pedagógiai-Lélektani Intézet professzora vezetésével, és szintén ő hirdette meg a Bevezetés a neveléstudományba című kurzust, amelyet 42 alkalommal hallgattak a tanárképzősök. Továbbá 41 alkalommal hallgatták meg a főiskolások A tanulás lélektana című kurzust Mester János, a II., párhuzamos Filozófia Tanszék professzorának vezetésével. (A további kurzusok listáját részletesebben lásd az 5. Mellékletben).

Összességként leszögezhetjük, hogy a polgári iskolai tanárnak készülő hallgatók nem elégedtek meg a főiskola által nyújtott pedagógiai és pszichológiai témájú kurzusok

nyújtotta tudással, hanem az egyetemre való áthallgatás lehetőségét használták ez irányú ismereteik elmélyítésére. Nem felejtjük el ugyanakkor, hogy tették ezt a szaktudományukban meghirdetett egyetemi kurzusok látogatása helyett. Itt érhetjük tetten újra Greguss Pál meglátását, többször idézett, 1932-ben megjelent tanulmányában, amikor is a szaktudományokban való túlzott, egyetemi szintű elmélyedés feleslegességéről írt: „*amikor kikerülnek a Főiskoláról, vagy az egyetemen négy évig magas matézist hallgattak, egyesek a legegyszerűbb kamatszámítási szabályokkal sincsenek tisztában, kint az életben hozzá kell látnia a polgári iskolák anyagának megtanulásához. (...) Úgy látszik ez nem fontos, sokkal fontosabb ennél, hogy a polgári iskolai tanár jól tudjon differenciálni és itegrálni stb, stb*” (Greguss, 1932a. 249. o.). Az adatok alátámasztják azt a tényt, hogy idővel a főiskolások ugyanígy gondolkodtak. 1933-tól lehetőségük nyílt a fenti területeken is áthallgatásra, és nagy számban éltek is ezzel. Olyan tárgyakat hallgattak, amelyeknek biztosan jó hasznát vették a későbbi munkájukban. Mert tanárnak készültek. A szaktudományukban járatos tanárnak. Profi pedagógusnak, a professzionalizáció legmagasabb szintjén.

Összegzés

Disszertációmban arra törekedtem, hogy bemutassam a polgári iskolai tanító-, majd tanárképzés nyolc évtizednyi – 1868 és 1947 közötti – útját a tanítói képesítésre épülő különböző vizsgálatától az egyetemmel kooperált négy évfolyamos, négy szakcsoportos, melléktárgyakkal kiegészített tanárképzésig.

A nyolcvan esztendő három szakaszra bontottam, a szakmásodás (1868-1918), a félprofesszió (1918-1928), és a teljes professzió (1928-1947) időszakára. A dolgozat végén – a történések ismeretének teljes birtokában – szeretném kiemelni és alátámasztani az elemzésem során használt Wilensky nevéhez köthető szekvenciamodell létjogosultságát. Wilensy elmélete szerint a szakmává válás feltétele, első lépcsőfoka, hogy a vizsgált tevékenység, jelen esetben a polgári iskolákban való oktatás, főfoglalkozássá váljon. Ennek a feltételnek a polgári iskolai tanárság az iskolatípus életre hívásától kezdődően megfelelt. A következő lépcsőfok, a szakmai szervezetek megalakítása szintén rövid időn belül megtörtént, hiszen a polgári iskolai tanárok 1875-ben létrehozták első egyesületüket, a Polgári Iskolai Tanítóegyesületet, majd 1876 januárjában megjelent folyóiratuk, a Polgári Iskola első száma is. A szakmai önreflexió, ahogy arra dolgozatomban részletesen kitértem – mint a professzionalizációs folyamat következő tanújele – a nyolcvan esztendő majd egészében jelen volt, és legfontosabb hivatalos fóruma, a Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny oldalain szembesülhetünk azokkal a dilemmákkal, amelyek a polgári iskola tanárait is foglalkoztatták: hogyan biztosítsák iskolájuk, és tanárképzésük pozícióit, hogyan emeljék a képzésük színvonalát, hogyan képviseljék hatékonyabban az érdekeiket. Az alapintézmény folyamatos identitáskeresése, a polgári iskolai tanárság anyagi és presztízsbeli törekvései végigkísérték az iskolatípus történetét. Természetesen ezek a törekvések konfliktusokhoz vezettek, a „hagyományokhoz ragaszkodók” és az „újítók” újra meg újra összezsaptak. A viszályok nem maradtak az adott szakmán belül, kiterjedtek a rokonszakmákra is, hiszen a szakmai öndefiníció során elsősorban és jellemzően ebben a társadalmi és hatalmi térben határozta meg a polgári iskolai tanárság önmagát. Képzésük főiskolai rangra emelkedésével, a képzési idő megnövekedésével, a szakcsoportok differenciálódásával a polgári iskolai tanárok tudása egyre speciálisabb, egyre magasabb szintű lett, így igyekeztek egyre határozottabban és markánsabban elhatárolódnival az elemi iskolai tanítóságtól, és magukat a professzionalizáció egyes szakaszaiban lépésről lépésre a középiskolai tanárság felé emelni. Nyilvánvalóan úgy érezték, hogy a képzésük

színvonala, és a tudásuk minősége nem indokolja azt a presztízs és státusbeli különbséget, ami őket az egyetemi végzettségű középiskolai tanárságtól elválasztotta.

Wilensky szekvenciaelmélete alapján tehát hol lassan, hol gyorsabb tempóban érte el a polgári iskolai tanárság – Abbott elmélete mentén haladva – a bevett, magas presztízsű professzió szintjét. Sajnos a történelem fordulatai, a polgári iskola és tanárképzésének felszámolása elvette a lehetőséget attól, hogy a polgári iskolai tanárképzés egyetemi képzéssé váljon, ami számára a professzionalizálódás útján a természetesen következő lépcsőfok lett volna. Minden bizonnyal elérte volna ezt a szintet a polgári iskolai tanárok képzése, hiszen – néhány évtizednyi kitérő után – napjainkban a polgári iskola utódja, az általános iskola tanárainak képzése már az egyetemeken zajlik.

Dolgozatomban a főiskola 1928 és 1947 közötti történetét a professzionalizáció szempontjából vizsgáltam. Bemutattam, hogy milyen vélemények csaptak össze az új rendszerű képzés létrehozása kapcsán, milyen keretek között kezdődött el a főiskola és az egyetem közös munkája, milyen szinteken volt jelen a kapcsolat az intézmények között. Szervezeti szinten, az igazgató tanács működése kapcsán bemutattam, hogy a kooperáció nem két egymástól teljesen elkülönülő intézmény között zajlott, hanem az egyetem vezetői részben a főiskola vezetői is voltak. Inkább beszélhetünk tehát kapcsolatuk definiálása során az integráció alacsony fokáról, mintsem egyszerű kooperációról. Példákkal igyekeztem demonstrálni azokat a helyzeteket, amikor a két intézmény kapcsolata más területeken is változásokat indukált, például a párhuzamos tanszékek felállításának történetét, illetve olyan szakmai, és szervezeti összefonódásokat, amelyek az oktatók és a hallgatók mindennapjait is érintették.

Az Állami Polgár Iskolai Tanárképző Főiskola hallgatóságának egészére kiterjedő kvantitatív vizsgálatom célja többrétű volt. Egyrészt szerettem volna részletesen bemutatni azt a szakmai bázist, amelyre a következő évtizedek tanárgenerációi épültek. Hiszen ne tévesszük szem elől azt a tényt, hogy – az Angolkisasszonyok képzőintézetén, és a művészeti tanárképzésen kívül – 1928 és 1947 között végzett polgári iskolai tanárok *egésze* a szegedi főiskoláról került ki. Az ország egy egész generációnyi polgári iskolai tanára egyetlen főiskolán végzett. Értékrendjük, szakmai tudásuk, gyakorlati felkészültségük nyilvánvalóan hatott a következő évtizedek – még ha a polgári iskoláitól teljesen más szemlélettel és identitással is átitatott – általános iskoláira. Fontos tehát tudnunk – akár név szerint is – hogy kik voltak ők. Adatbázisom minden változóját még egy doktori dolgozat keretében sem tudtam bemutatni, így célom, hogy kvantitatív

kutatásom eredményei egy webes felületen, a főbb változók szerint kereshetően elérhetővé váljanak, és akár a hallgatók főiskolai anyakönyvei is letölthetőek legyenek. Másrészt az egyetemi áthallgatások vizsgálatával be akartam mutatni azt a gyakorlatot, ami a szabályzatok ismeretén túl demonstrálja, hogy a főiskolai hallgatók ténylegesen az adott félévben hány órát, mely oktatónál, milyen eredménnyel hallgattak az egyetemen. Ha közelebb akarunk kerülni ahhoz, hogy megismerjük a polgári iskolai tanárképző főiskolai oklevél korabeli értékét, ismernünk kell az áthallgatási gyakorlatot. Ennek megismerése után egyértelműen kijelenthetjük, hogy az 1928 és 1947 közötti időszak a polgári iskolai tanárság esetében a teljes professzió időszaka.

A polgári iskola és tanárképzése 1928-ra révbe ért. A kortársak az első években ugyan nem feltétlenül látták tisztán az új, összevont főiskola előnyeit, de Schilling Gábor, a főiskola igazgatója már 15 esztendővel az első szegedi évfolyam elindulása után, 1943-ban így értékelte Huszti József, a főiskola másfél évtizedig regnáló igazgató tanácsi elnökének érdemeit: „*Huszti József bölcs vezetésének köszönhető, hogy a főiskola sikeresen kiállotta az áthelyezéssel és átszervezéssel járó megrázkódtatásokat és viszontagságokat. A főiskola öreg, de egészséges, erőteljes fája új gyökeret mélyesztett új talajába. Huszti Józsefnek elévülhetetlen érdeme, hogy a tanárképző főiskola, amelyet éveken át a megszüntetés veszélye fenyegetett, fennmaradt, és a fejlődés magasabb fokára emelkedett. Meg volt győződve arról, hogy a főiskola újjászervezésével, tanulmányi idejének négy évfolyamra emelésével és az egyetemi kooperáció rendszeresítésével elérte az optimumot, elérte a maximumot. Szent kötelességének tartotta, hogy a főiskola új szervezetét fenntartva, minden támadás ellen megvédje és teljesen kiépítse*” (Bereczki, 1998. 129. o.).

Főiskolaként a tanárképzés az egyetemi áthallgatással elérte a maximumot. Jó látták ezt már a negyvenes években is: innen továbblépni csak az egyetembe való beolvadással lett volna lehetséges. Akkor viszont a főiskola elvesztette volna önállóságát, értékeit – elsősorban a gyakorlati képzés terén kimagasló – érdemeit, identitását. Ezt a főiskolát szerető, érte dolgozó kollégák nem engedhették volna meg. Sajnos a döntést végül a történelem hozta meg helyettük.

Napjainkban a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógus Kara hűen őrzi az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola hagyományait. Az egyetembe olvadva is felelősen igyekszünk megtartani azokat az értékeket, amelyek megkülönböztetnek minket az egyetem más karaitól. Nagy hangsúlyt fektetünk a gyakorlatorientált képzésre, a hallgatóbarát légkör kialakítására, ugyanakkor célunk

minél magasabb szinten képezni hallgatóinkat. Ez a mi identitásunk, az a mi küldetésünk Szegeden. 2018-ban több évfordulót is ünnepelünk. A polgári iskolai tanítóképzés 145., a polgári iskolai tanárképzés főiskolai szintű képzésének 100., és a főiskola Szegedre kerülésének 90. évfordulóját. Hisszük, hogy intézményünk múltjának, sikereinek és kudarcainak a megismerése nélkül a jövő építése is bizonytalan.

Remélem dolgozatommal hozzájárultam karunk, alma materünk jövőjéhez.

Irodalom

- Andorka Rudolf (2003): *Bevezetés a szociológiába*. Osiris Kiadó, Budapest.
- A Szegedi Tudományegyetem története 1921-1998*. Szeged, 1999.
- (Az állami) *Az állami polgári iskolai tanárképzés szervezete*. Prometheus, Szeged, 1935.
- Ábrahám Ambrus (1993): „Életem a főiskoláért”. *Önéletrajzi írása*. Szeged.
- Babirák Mihály és Kokovai Lajos (1935): *A székesfővárosi községi polgári iskolák kialakulása és társadalmi jelentősége*. Budapest.
- Baska Gabriella, Nagy Mária és Szabolcs Éva (2001): *Magyar Tanító, 1901*. Iskolakultúra, Pécs.
- Benda Kálmán (1982, szerk.): *Magyarország történeti kronológiája, III. kötet*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Bereczki Sándor (1975): *A Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanterveinek története*. Szeged.
- Bereczki Sándor (1998): A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Története. In: *Szegedi Tanárképző Főiskola. Történet. Almanach*. Szeged. 11-346.
- (Beszámoló, 1929) *Beszámoló a Szegedi M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem 1922/23-1926/27. évi működéséről* (1929). Szeged.
- Biró Zsuzsanna Hanna (2008): A társadalmi nemek közötti különbségek empirikus kutatása a Horthy-korszak bölcsészdiplomásainak példáján. In: Pukánszky Béla (szerk.): *A neveléstörténet-írás új útjai*. Gondolat Kiadó, Budapest. 105-120.
- Biró Zsuzsanna Hanna és Nagy Péter Tibor (2010): Nemi esélyek és nemi döntések a két világháború közötti bölcsészkarokon. In: Nagy Péter Tibor: *Utak felfelé. Oktatás és társadalmi mobilitás a 19-20. századi Magyarországon*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest. 160-194.
- Bodnár Ilona (2007): *Mi, testnevelési tanárnők*. Iskolakultúra, **17.** 8-10. sz. 60-69.
- Bourdieu, Pierre (2002): *A gyakorlati észjárás. A társadalmi cselekvés elméletéről*. Napvilág Kiadó, Budapest.
- Brezsnyánszky László (2007, szerk.): *A „Debreceni Iskola” neveléstudomány-történeti vázlat*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Cieger András (2010): *A politikus mint hivatás a 19. századi Magyarországon*. Korall, 42. szám. 131-150.
- Dániel Márton (1890): *Jelentés a polgári iskolai tanítóképzésről*. Budapest.
- Deák Gyula (1938): *Feljegyzések a polgári iskola és a tanáregyesületek múltjából*. Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület. Budapest.
- Devich Andor (1984): *Törekvések Szegeden egyetem létesítésére 1918 előtt*. JATE, Szeged.
- Devich Andor (1986): *A Szegedi Tudományegyetem története 1921-1944*. JATE, Szeged.
- Dobrai Katalin és Farkas Ferenc (2014): *Szervezetfejlesztés és professzionalizáció a nonprofit szektor szervezeteiben*.

http://ktk.pte.hu/sites/ktk.pte.hu/files/mellekletek/2017/03/2014_4_5.pdf (2017. augusztus 10.)

Dobszay Tamás és Fónagy Zoltán (2005): Magyarország társadalma a 19. század második felében. In: Gergely András (szerk.): *Magyarország története a 19. században*. Osiris Kiadó, Budapest. 397-459.

Donáth Péter (2008a): *A magyar művelődés és tanítóképzés történetéből, 1868-1958*. Trezor Kiadó, Budapest.

Donáth Péter (2008b): *Oktatáspolitikai és tanítóképzési Magyarországon, 1945-1960*. Trezor Kiadó, Budapest.

Fekete Szabolcs (2012): *A pécsi egyetem bölcsészdiplomásainak rekrutációja 1921-1940*. Wesley János Lelkészképző Főiskola, Budapest.

Fizel Natasa (2013a): A párhuzamos tanszékek megalakulásának körülményei a Ferenc József Tudományegyetemen. In: *Iskola a társadalmi térben és időben 2011-12. II.* Pécs, 2013. 173-184.

Fizel Natasa (2013b): Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola és a Ferenc József Tudományegyetem együttműködése a főiskolai hallgatók áthallgatásának tükrében (1928-1932). In: Baska Gabriella, Hegedűs Judit és Nóbik Attila (szerk.): *A neveléstörténet változó arcai*. ELTE - Eötvös Kiadó, Budapest. 109-120.

Fizel Natasa (2014a): Kooperáció vagy integráció? A szegedi Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola és a Ferenc József Tudományegyetem együttműködésének szegmensei 1928 és 1932 között. *Magyar Pedagógia* **114.** 4. 237-257.

Fizel Natasa (2014b): Sík Sándor szerepe a párhuzamos tanszékek megalakulásában a Ferenc József Tudományegyetemen. In: Miklós Péter (szerk.): *Sík Sándor eszmeköre*. Radnóti Szegedi Öröksége Alapítvány, Szeged. 63-75.

Fizel Natasa (2015): A szegedi tanárképző főiskola hallgatói által felvett pedagógiai, pszichológiai és filozófiai témájú kurzusok a Ferenc József Tudományegyetemen (1928-1937). In: Baska Gabriella és Hegedűs Judit (szerk.): *Égi iskolák, földi műhelyek: Tanulmányok a 65 éves Németh András tiszteletére*. ELTE PPK, Budapest.

Fónai Mihály, Barta Attila, Gyüre Annamária Csilla és Péntes Ferenc (2014): A joghallgatók rekrutációja és professzió-képének néhány eleme. *Pro Futuro*, **4.** 2. sz. 11-37.

Foucault, Michel (1971): *Madness and Civilization: A History of Insanity in the Age of Reason*. Tavistock, London.

Foucault, Michel (1998): A diskurzus rendje. In: Michel Foucault: *A fantasztikus könyvtár*. Pallas Stúdió, Budapest, 50-74.

Foucault, Michel (2001): *A tudás archeológiája*. Atlantisz Kiadó, Budapest.

Géczi János (2007): A magyar neveléstudományi sajtó a 19-20. század fordulóján. *Magyar Pedagógia*, 1. sz. 57-66.

Gordon Győri János (2004): *A magyartanítás mestersége: mestertanárok a magyartanításról: beszélgetés 10 kiemelkedő jelentőségű magyartanárral*. Krónika Nova, Budapest.

Greguss Pál (1932a): Főiskolánk hallgatósága és a mostani egyetemi kooperáció I. *Országos Polgári Iskolai Tanár Egyesületi Közlöny*. **XXXVI.** 6. sz. 1932. február 203-

212.

Greguss Pál (1932b): Főiskolánk hallgatósa és a mostani egyetemi kooperáció II. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*. XXXVI. 7. sz. 1932. március 246-255.

Greguss Pál (1979): *Életem*. Budapest.

Gyáni Gábor és Kövér György (2001): *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig*. Osiris Kiadó, Budapest.

Gyertyánffy István (1882): *A budapesti állami elemi és polgári iskolai tanítóképzede múltja és jelene*. Egyetemi Nyomda, Budapest.

Gyertyánffy István (1896): *Az ezredik év megünneplése a Paedagogiumban*. Hornyánszky Kiadó, Budapest.

Gyertyánffy István (1898): *A tanítóképző-intézeti tanárok képzésének és képesítésének kérdéséről*. Hungária Kiadó.

Gyertyánffy István (1913): *A Paedagogium*. Franklin Társulat, Budapest.

Havas István (1937): A megújított magyar polgári iskola. *Budapesti Szemle*, 713. sz. 104-113.

Hegedűs Judit (2003): Tanítónői karriertörténetek a dualizmus korában. *Iskolakultúra*, 13. 3. sz. 42-52.

Heidenreich, M. (1999): Berufkonstruktion und Professionalisierung. Erträge der soziologischen Forschung. In: Apel, H.-J., Horn, P.-H. és Lundgreen, P. (szerk.): *Professionalisierung pädagogischer Berufe im historischen Prozeß*. Klinkhardt, Bad Heilbrunn. 35-58.

Hervainé Szabó Gyöngyvér és Folmeg Márta (2015, szerk.): *A munkahelyi jól-lét és professzionalizáció kérdései esetkönyv*. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár.

Husztai József (1919): A polgári iskolai tanárképzés problémái. *Polgáriskolai Tanáregyesületi Közlöny*.

Husztai József (1942): *Gróf Klebelsberg Kunó életműve*. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest.

Karády Viktor és Valter Csilla (1990): *Egy országos vonzáskörű szegedi főiskola*, Móra Ferenc Múzeum, Szeged.

Kékes Szabó Mihály (2003): A tanárképzés kritikus pontjai a dualizmus időszakában. *Iskolakultúra*, 13. 3. sz. 17-24.

Kelemen Elemér (2004a): A magyar pedagógustársadalom és pedagógusképzés története Magyarországon II. *Iskolakultúra*, 6-7. sz.

Kelemen Elemér (2004b): Pedagógusszervezetek és –mozgalmak Magyarországon a 19. században. *Iskolakultúra*, 14. 6-7. sz.

Keller Márkus (2010): A kelet-közép-európai változat. A középiskolai tanárság professzionalizációja a 19. században Magyarországon. *Korall*, 42. szám 103-130.

Kiss Áron és Sebestyén Stetina Ilona (1896): *A polgári iskolai tanító- és tanítónőképzés*. Budapest.

Kiss Róbert Károly és Vajda Tamás (2010, szerk.): *Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola története (1928-1947)*. Belvedere Kiadó, SZTE Szaklevéltára, Szeged.

- Klebelsberg Kunó (1927): A polgári iskoláról a polgári iskolai tanárságnak. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*, 1927. január-február.
- Kleisz Teréz (2000): Professzionizálódási folyamatok és stratégiák a szociális munka/közösségi munka social work/community work fejlődéstörténetében angol és amerikai metszetben. *Tudásmenedzsment*, I. évf. 1.sz. 19-32.
- Kleisz Teréz (2002): A professziódiskurzus. *Tudásmenedzsment*, 3. évf. 2. sz. 28-51.
- Kovács János (1896): *A felsőnép- és polgáriskolai oktatás, ezen iskolák monográfiája, a milleniumi kiállítás alkalmára a vallás és közoktatási miniszter megbízásából*. Budapest.
- Kovács János (1900): A polgáriskola kérdéséhez. *Magyar Pedagógia*. **9.** 299-359.
- Kovács János (1928): Nem értem tanárképzésünk „új” rendszerét. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*. **XXXIII.** 4. sz. 243-251.
- Kovács Krisztina (2012): „Az iskola lelke a tanító”. Tanítókép Peres Sándor neveléstan könyvének tükrében. *Iskolakultúra*, **22.** 79-85.
- Kozma Judit (2002): *A szociális munka professzionizációja a jóléti államokban*. Disszertáció. ELTE BTK. Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet és Továbbképző Központ.
- Kövér György (1999): Ranglétra és középosztályosodás a reformkortól az első világháborúig. *Századvég, Új Folyam*, 14. szám 3-19.
- Ladányi Andor (2008): *A középiskolai tanárképzés története*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest.
- Ladányi Andor (2010): A polgári iskolai tanárképzés reformja Klebelsberg minisztersége idején. In: Kiss Róbert Károly – Vajda Tamás (szerk.): *Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola Története (1928-1947)*. Belvedere Meridionale, Szeged. 71-76.
- Lisztes László és Zallár Andor (1971, szerk): *Szegedi Egyetemi Almanach 1921-1971*. Hungária Kiadó, Szeged.
- Lovász Etelka és Batáriné Tanics Erzsébet (2003): Munka-pályatanácsadás, mint professzió. *Munkaügyi Szemle*, **47.** 6. sz. 47-49.
- Magos Gergely (2010): Kiterjedt állam – beteljesületlen álom. A magyarországi gyógyszerészet professzionizációja. *Korall*, 42. sz. 54-76.
- Magyarfalvi Lajos (1968): *Gyertyánffy István és a budai Pedagogium*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Makk Ferenc és Marjanucz László (2011, szerk): *A Szegedi Tudományegyetem és elődei története (1581-2011)*. Szegedi Egyetemi Kiadó, Szeged.
- Mann Miklós (2004): Középiskolai tanárok és képzésük a 19. század második felében. *Iskolakultúra*, **14.** 6-7. sz.
- Marjanucz László (2008): A kolozsvári egyetem Szegeden. *Tiszatáj*, 2008/3. 77-83.
- Márki Sándor (1922): *A m. kir. Ferenc József Tudományegyetem története 1872-1922*. Szeged.
- Mészáros István: *Sík Sándor a pedagógus*. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Budapest, 1989.
- Mészáros István, Németh András és Pukánszky Béla (2001): *Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Osiris Kiadó, Budapest.

- Mezey Lajos (1912): Tanárképzésünk. *Tanáregyesületi Közlöny*.
- Miklós Péter (2011): *A szegedi bölcsészkar Radnóti Miklós diákéveiben*. Radnóti Szegedi Öröksége Alapítvány, Szeged-Szabadka.
- Molnár Béla (2007): *A középfokú tanítóképzés története 1945-től felsőfokúvá válásáig*. Doktori disszertáció. http://www.ppk.elte.hu/file/Molnar_Bela_dissz.pdf (2017. június 6.)
- Molnár Péter, Csabai Márta és Csörsz Ilona (2003): Orvosi professzionalizáció és magatartástudomány. *Magyar Tudomány*, 48. évf. 11. sz. 1391-1400.
- Nagy Csaba Attila (é. n.): *Az arisztokrácia és az úri középosztály megszólításai a Magyar Királyságban*. <http://regnumportal.hu/regnum2/node/434> (2017. június 23.)
- Nagy Krisztina (2009): Professzionalizáció- és professzió-elméletek a segítő hivatások tükrében. *Esély*, **20**. 2. sz. 85-105.
- Nagy Péter Tibor (1991): *Paradigmaváltás az oktatástörténet-írásban*. Oktatókutató Intézet, Budapest.
- Nagy Péter Tibor (2000, szerk.): *Oktatáspolitikai és vallásszabadság*, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest.
- Nagy Péter Tibor (2004): A polgári iskolai tanárképzés 19. századi történetéhez. *Iskolakultúra*, **14**. 6-7. sz.
- Nagy Péter Tibor (2006): A kolozsvári bölcsészkar és természettudományi kar hallgatóságának felekezeti rekrutációja (1872-1918). *Magyar Pedagógia*, **106**. 1. sz. 5-28.
- Nagy Péter Tibor (2009): Történészdiplomások a két világháború között. In: *Magyar Tudomány*, 170. 143-152.
- Nagy Péter Tibor (2010): *Utak felfelé. Oktatás és társadalmi mobilitás a 19-20. századi Magyarországon*. Új Mandátum Kiadó, Budapest.
- Nagy Péter Tibor (2011): A professzionalizációs folyamatok történetének kutatása a 2000-es években. *Iskolakultúra*, **21**. 1. sz. 3-8.
- Négyesy László (1927): Polgári iskolai tanárképzés. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*, 1927. január-február 290-295.
- Németh András (2000): Nemzetközi tudományfejlődési és recepciós tendenciák a század első hazai pedagógiai lexikonjaiban. *Magyar Pedagógia*, **100**. 2. szám 187-207.
- Németh András (2001): A pedagógia egyetemi tudomány jellegének kialakulása és intézményesülése a pesti egyetemen. *Magyar Pedagógia*, **101**. 2. sz. 213-238.
- Németh András (2002): *A magyar neveléstudomány fejlődéstörténete. Nemzetközi tudományfejlődési és recepciós hatások, egyetemi tudománnyá válás, középiskolai tanárképzés*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Németh András (2003): A magyar középiskolaitanár-képzés fejlődése. A főbb nemzetközi recepciós modellek tükrében. *Iskolakultúra*, **13**. 3. szám 53-68.
- Németh András (2004, szerk.): *A szellemtudományi pedagógia magyar recepciója*. Gondolat Kiadó, Budapest.

- Németh András (2005a, szerk.): *A magyar pedagógia tudománytörténete: nemzetközi tudományfejlődési és recepciós hatások, nemzeti sajátosságok*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Németh András (2005b): A magyar pedagógus professzió kialakulásának előtörténete a 18. században és a 19. század első felében. *Pedagógusképzés*. **32.** 1. sz. 17-32.
- Németh András (2007): A modern középiskolai tanári és tanítói szakmai tudástartalmak kibontakozásának történeti folyamatai. *Pedagógusképzés*. **34.** 1-2. sz. 5-26. o.
- Németh András (2008a): A magyar pedagógiai histográfia kezdetei és virágkora az 1930-as évek végéig. In: Pukánszky Béla (szerk.): *A neveléstörténet-írás új útjai*. Gondolat Kiadó, Budapest. 13-53.
- Németh András (2008b): A néptanítói tudás konstrukciója Az elemi népoktatás enciklopédiájában (1911-1915). *Iskolakultúra*, **18.** 5-6. sz. 86-103.
- Németh András (2012): *Magyar pedagógusképzés és pedagógus szakmai tudásformák I. 1775-1945*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Németh András (2013): A néptanítói szakismeretek konstrukciós folyamatai a 20. század elején – a Néptanítók Enciklopédiája példája alapján (1911-1915). *Magyar Pedagógia*. **113.** . sz. 101-118.
- Nóbik Attila (2006): Népiskolai tanítóság a 19. századi neveléstörténeti tankönyvek tükrében. *Iskolakultúra*. **16.** 4. sz. 41-48.
- Nóbik Attila (2010): Klasszikusok és kánonképzés a magyar neveléstörténeti tankönyvekben (1867-1956). Doktori disszertáció.
http://doktori.bibl.u-szeged.hu/579/1/na_ertekezes.pdf (2017. április 25.)
- Nóbik Attila (2014): A dualizmus-kori pedagógiai közélet jellemzői a Család és Iskola példáján. In: Fizel Natasa, Nóbik Attila (szerk.): *Ünnepi tanulmányok a 60 éves Pukánszky Béla tiszteletére*. Szegedi Egyetemi Kiadó, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged. 189-206.
- Pekár Tamás (2002): A jogi asszisztens – egy új jogász professzió? *Jogelméleti Szemle*, 4. sz.
- Péter László (1995): A magyar Göttinga. Klebelsberg és a szegedi egyetem. In: Zombori István (szerk.): *Gróf Klebelsberg Kunó emlékezete*. Keresztény Értelmiségiek Szövetsége, Szeged. 102-140.
- Pukánszky Béla (é.n.a): *A középiskolai tanárképzés története a Kolozsvárról Szegedre elköltözött egyetemen (1919-1922)*. www.staff.u-szeged.hu/~comenius/1919_1921.doc (2012.10.11.)
- Pukánszky, Béla (é.n.b): *Die Rolle der Frauen in der Geschichte der ungarischen Reformschulbewegung – Erzsébet Dolch (1906-2002) und die Szegeder Gartenschuhle. Eine Fallstudie* In: www.pukanszky.hu (2017. május. 6.)
- Pukánszky Béla (1999): Pedagógia és Pszichológia. In: Rácz Béla (szerk.): *A Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene, 1921-1998*. Officina, Szeged. 215-223.
- Pukánszky Béla (2001): Erziehungswissenschaft an der Universität Franz Joseph zu Kolozsvár - Szeged (1872-1940). In: Németh András, Pukánszky Béla, Horn Klaus-Peter, Tenorth Heinz-Elmar (szerk.): *Erziehungswissenschaft in Mitteleuropa.: Aufklärelische Traditionen, deutscher Einfluss, nationale Eigenständigkeit*. Osiris Kiadó, Budapest. 362-375.

- Pukánszky Béla (2002): Reformpedagógia Szegeden a két világháború között. In: *Reformpedagógia-történeti tanulmányok*, szerk. Németh András, Osiris, Budapest.
- Pukánszky Béla (2006): *A nőnevelés évezredei*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Pukánszky Béla (2007): Nőkép, női szerepek és iskoláztatás a második világháború után. *Educatio*, 4. sz.
- Pukánszky Béla és Németh András (1996): *Neveléstörténet*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Rácz Béla (szerk.) (1999): *A Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene, 1921-1998*. Officina, Szeged
- Reöthy Vladimir (1924): A középfokú mezőgazdasági oktatás és a polgári iskola. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*. **XXIX.** 3-4. sz. 1-20.
- Rónay László (2000): *Sík Sándor*. Balassi Kiadó, Budapest.
- Ruszák Miklós (2013): Professzionalizáció – Hasonlóságok és különbségek a szociológia és a coaching szakmává válása között. *Magyar Coachszemle*, **2.** 5. sz. 4-10.
- Ruszoly József (1999): A Szegedi Tudományegyetem rövid története. In: Rácz Béla (szerk.): *A Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene, 1921-1998*. Officina, Szeged. 11-18.
- Sághelyi Lajos (1928): Néhány gondolat a tanárképzésről. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*. 1928. március-április.
- Sághelyi Lajos (1929): *A magyar polgári iskola hatvanéves múltja*. Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület, Budapest.
- Schilling Gábor (1944, szerk.): *Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola évkönyve az 1942/43. tanévről*. Szeged.
- Schvarcz Gyula (1869): *A közoktatásügy reformja mint politikai szükséglet Magyarországon*. Pest. XXV. 1.
- Simon Gyula (1979): *A polgári iskola és a polgári iskolai tanárképzés története*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Simon Katalin (2010): Mesterségből hivatás. Sebész-mesterek és orvosdoktorok Magyarországon az egységes orvosi képzés bevezetéséig. *Korall*, 42. sz. 77-102.
- Somogyi József (1942): *Hazánk közoktatásügye a második világháborúig*. Eggenberger-féle Könyvkereskedés, Budapest.
- Szabolcs Éva (2003): Néptanítói álláshirdetések 1901-ben. *Iskolakultúra*, **13.** 3. sz. 39-41.
- Sziklás Rudolf (1903): Egy év a fővárosi főiskolák életéből. *Polgári Iskolai Közlöny*
- Tenorth, H.-E. (1999): Der Beitrag der Erziehungswissenschaft zur Professionalisierung pädagogischer Berufe. In: Apel, H, Horn, P.-H. és Lundengreen, P. (szerk.): *Professionalisierung pädagogischer Berufe im historischen Prozeß*. Klinkhardt, Bad Heilbrunn. 429-461.
- T. Molnár Gizella (1993, szerk.): *Tanárképző Főiskola Szegeden: 1928-1993. Repertórium*. JGYTF Kiadó, Szeged.
- T. Molnár Gizella (2010): A tanárképző főiskola szegedi megnyitása. In: Kiss Róbert

- Károly és Vajda Tamás (szerk.): *Az Állami Polgári Tanárképző Főiskola története (1928 – 1947)*. Belvedere Meridionale, Szeged. 77-88.
- Tóth Gábor (1997): *A tanítóképző intézeti tanárképzés. Az Apponyi Kollégium története*. Budapest.
- Vajda Tamás (2010): Polgári iskolai tanárképzés a '30-as és '40-es években. In: Kiss Róbert Károly és Vajda Tamás (szerk.): *Az Állami Polgári Tanárképző Főiskola története (1928 – 1947)*. Belvedere Meridionale, Szeged. 89-116.
- Vavrinetz Béla (1940): Az életnevelés és a polgári iskola. *Magyar Paedagogia*, **49**. 4. sz. 364-367.
- Vietórisz József (1897): A polgári iskola viszonya a középiskolához. *Magyar Paedagogia*, **6**. 474-485.
- Vincze Tamás (2003): A német nyelv szerepe a magyar tanítóképzésben a dualizmus korában. *Iskolakultúra*, **13**. 3. sz. 25-38.
- Wanitsek Rezső (1928): A népiskolai törvény reformja, különös tekintettel a tankötelezettség kiterjesztésére. *Néptanítók Lapja*, **61**. 25-26. szám 25.
- Weszely Ödön (1927): A polgári iskolai tanárképzés. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*. **XXXI**. 5-6. sz. 295-300.

Elsődleges források

Levelek

A főiskola igazgatójának levele a m. kir. főiskolai tanulmányi és pályaválasztási tájékoztató tekintetes Igazgatóságának. 1930. november 20. SZTE Egyetemi Levéltár VIII.19. 772/1930.

A szeged-belvárosi római katolikus egyházközség világi elnöke levele Klebelsberg Kunó miniszterhez. Szeged, 1929. június 7. Magyar Országos Levéltár K636-1929-30-410-05

A vallás- és közoktatásügyi minisztérium levele Galamb Sándor igazgatóhoz. 1930. október 16. SZTE Egyetemi Levéltár VIII.19. 15/1930.

Galamb Sándor, az igazgató-tanács alelnöke levele a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. 1930. június 10. SZTE Egyetemi Levéltár, VIII.19. 81/1930.

Galamb Sándor levele Klebelsberg Kunó miniszterhez. 1930. ápr. 1. SZTE Egyetemi Levéltár VIII.19. 69/1930.

Greszler Jenő miniszteri tanácsos levele Galamb Sándor főiskolai igazgatóhoz. 1930. április 22. SZTE Egyetemi Levéltár VIII.19. 10/1930.

Klebelsberg Kunó levele Dézsi Lajosnak. 1929. január 4. MOL K636-1929-30-410-05

Klebelsberg Kunó levele Galamb Sándor igazgatónak. 1930. július 2. SZTE Egyetemi Levéltár, VIII.19. 86/1930.

Mészöly Gedeon dékán levele Klebelsberg Kunó miniszterhez. Szeged, 1928. dec. 21. Magyar Országos Levéltár (röv.: MOL) K636-1929-30-410-05

Mészöly Gedeon levele Klebelsberg Kunó miniszterhez. Szeged, 1929. május 10. CSML 582. bk 8 9.

Sík Sándor levele (pályázata) Klebelsberg Kunó miniszternek. 1929. június 6. CSML 124. bk. 1929/30.

Szerédi Jusztinián bíboros, hercegprímás, esztergomi érsek levele Hóman Bálint Vallás- és Közoktatásügyi miniszternek. Esztergom, 1940. október 29. Magyar Országos Levéltár K636-1937-41-5-3

Tanrendek

A Magyar Királyi Ferencz József-Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXVIII-XXIX. tanév első félévére, Szeged, 1928.

A Magyar Királyi Ferencz József-Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXVIII-XXIX. tanév második félévére, Szeged, 1928.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXIX-XXX. tanév első félévére, Szeged, 1929.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXIX-XXX. tanév második félévére, Szeged, 1929.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXX-XXXI.

tanév első félévére, Szeged, 1930.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXX-XXXI. tanév második félévére, Szeged, 1930.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXI-XXXII. tanév első félévére, Szeged, 1931.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXI-XXXII. tanév második félévére, Szeged, 1931.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXII-XXXIII. tanév első félévére, Szeged, 1932.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXII-XXXIII. tanév második félévére, Szeged, 1932.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXIII-XXXIV. tanév első félévére, Szeged, 1933.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXIII-XXXIV. tanév második félévére, Szeged, 1933.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXIV-XXXV. tanév első félévére, Szeged, 1934.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXIV-XXXV. tanév második félévére, Szeged, 1934.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXV-XXXVI. tanév első félévére, Szeged, 1935.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXV-XXXVI. tanév második félévére, Szeged, 1935.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXVI-XXXVII. tanév első félévére. Szeged, 1936.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az MCMXXXVI-XXXVII. tanév második félévére. Szeged, 1936.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az 1937/38. tanév első félévére. Szeged, 1937.

A Magyar Királyi Ferencz József Tudományegyetem Tanrendje az 1937/38. tanév második félévére. Szeged, 1937.

Jegyzőkönyvek

A debreceni református Dóczi polgári leányiskola tantestületének 1938. évi febr. 25-i értekezlet jegyzőkönyve. MNL Hajdú-Bihar megyei Levéltár, VIII. 58/c. 6.

Az igazgatótanács ülése 1930. május 30-án. Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny. 599. o. (598-601)

Bizottsági Értekezlet Jegyzőkönyve. 1929. március 21. MNL CSML 479. bk. szám 1928/29.

Egyesületi élet. Jegyzőkönyv az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület választmányának 1926. évi április 17-én tartott üléséről. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*, 1925-1926. 559-588. o.

Egyetemi Tanácsi Jegyzőkönyv. 1929. dec. 11. MNL CSML 1111-1929/30.

Jegyzőkönyv. Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola Igazgató-tanácsának üléséről. 1929. november 13. VIII.19. 18/1930.

Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanári karának 1935. évi május hó 31-én du. 5 órakor a főiskola tanácskozó termében tartott rendes üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár. Bereczki doboz. 564-1935.

Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola Tanári Karának 1935. évi június 13-án, du. 6 órakor a főiskola tanácskozó termében tartott rendkívüli üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár. Bereczki doboz, 564/1935

Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanári karának 1935. évi június hó 15-én du. 4 órakor a főiskola tanácskozó termében tartott rendkívüli üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár, Bereczki doboz, 564/1935.

Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanári karának 1935. évi június hó 15-én du. 6 órakor a főiskola tanácskozó termében tartott záró üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár, Bereczki doboz, 564/1935.

Jegyzőkönyv az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola tanári karának 1936. évi április hó 30-án du. 6 órakor a főiskola tanácskozó termében tartott üléséről. SZTE Egyetemi Levéltár Bereczki doboz, 261/1936.

Jegyzőkönyv, Bölcsészettudományi Kar II. rendkívüli ülés. 1926. okt. 20. MNL CSML 167. bk. 8 7.

Jegyzőkönyv, Bölcsészettudományi Kar V. rendkívüli ülés 1928. június 29. MNL CSML 651 bk. 1927/28.

Jegyzőkönyv, Bölcsészettudományi Kar V. rendes ülés 1929. jan. 31. MNL CSML 232. bk. 1928/29.

Jegyzőkönyv, Bölcsészettudományi Kar X. rendes ülés. 1929. június 13. MNL CSML 689. bk. 1928/29.

Jegyzőkönyv, Bölcsészettudományi Kar II. rendes ülés. 1929. október 29. MNL CSML 174 bk. 1929/30.

Jegyzőkönyv, Bölcsészettudományi Kar, IV. rendes ülés 1929. dec. 29. MNL CSML 312 bk. 1929/30.

Jegyzőkönyv. M. kir. Ferenc József Tudományegyetem Bölcsész-, Nyelv- és Történettudományi Kar I. rendes ülés. 1928. szeptember 27. MNL CSML 66. bksz 1928/29.

Jegyzőkönyv. M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem Bölcsész-, Nyelv-, és Történettudományi Kar VI. rendes ülés, 1930. február 27. MNL CSML 486. bksz. 1929-30. 113. sk.

Anyakönyvek

Rendes Hallgatók Anyakönyve – Földrajz-természettan-vegytani szakcsoport 1928-1942. SZTE Egyetemi Levéltár 125. kötet

Rendes Hallgatók Anyakönyve – Magyar-német nyelvi szakcsoport 1928-1942. SZTE Egyetemi Levéltár 124. kötet

Rendes Hallgatók Anyakönyve – Magyar nyelvi-történelmi szakcsoport 1928-1942. SZTE Egyetemi Levéltár 122. kötet

Rendes Hallgatók Anyakönyve – Mennyiségtan-természettan-vegytani szakcsoport 1928-1942. SZTE Egyetemi Levéltár 123. kötet

Rendes Hallgatók Anyakönyve – Földrajz-természettan-vegytani szakcsoport 1928–1942 SZTE Egyetemi Levéltár 125. kötet;

Rendes Hallgatók Anyakönyve – Magyar-német nyelvi szakcsoport 1928–1942 SZTE Egyetemi Levéltár 124. kötet;

Rendes Hallgatók Anyakönyve – Magyar nyelvi-történelmi szakcsoport 1928–1942 SZTE Egyetemi Levéltár 122. kötet;

Rendes Hallgatók Anyakönyve – Mennyiségtan-természettan-vegytani szakcsoport 1928–1942 SZTE Egyetemi Levéltár 123. kötet;

Anyakönyv – Földrajz-természettan szakcsoport. 1943-1949 SZTE Egyetemi Levéltár 151. kötet;

Anyakönyv – Magyar-történelem szakcsoport némettel 1937-1942 SZTE Egyetemi Levéltár 136. kötet; SZTE Egyetemi Levéltár 137. kötet;

Anyakönyv – Magyar nyelvi-történelmi szakcsoport 1937-1947 SZTE Egyetemi Levéltár 138. kötet;

Anyakönyv – Földrajz-természettan szakcsoport 1938-1942 SZTE Egyetemi Levéltár, 141. kötet;

Anyakönyv – Magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel 1943-1947 SZTE Egyetemi Levéltár, 147. kötet;

Anyakönyv – Mennyiségtan-természettan szakcsoport 1943-1947 SZTE Egyetemi Levéltár, 148. kötet;

Korabeli sajtóanyag

Az igazgatótanács ülése 1930. május 30-án. Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny. 598-601.

Egyesületi élet. Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület Elnökségének a tanárképzés ügyében elfoglalt álláspontját helyesbítő nyilatkozat. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny.* 1932. február, 212-221. o.

Egyesületünk a közoktatásügyi miniszternél. Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny, 1919. január 9-11. o.

Köznevelés, 1945. 4. sz. 25-26. o.

Nemzeti Újság, 1928. december 16.

Pályázat és felvételi hirdetés. *Hivatalos Közlöny*, 1896. 12. szám 238. o.

Tudósítás az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület igazgatótanácsának 1928. évi október hó 19-én tartott üléséről. *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny*. XXXIII. évf. 3. szám 201-202. o.

Törvények, rendeletek, szabályzatok

1868. XXXVIII. törvénycikk a népoktatási közoktatás tárgyában.
<http://1000ev.hu/index.php?a=3¶m=5360> (2016.12.12.)

1883. évi I. törvénycikk a köztisztviselők minősítéséről

1927. évi XII. törvénycikk a polgári iskoláról

A budapesti áll. polg. iskolai tanítónőképző intézet torna szakkörének szervezete. (Kiadatott a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1889. évi június hó 4-én 23695 sz. a. kelt rendeletével.) *Néptanítók Lapja* 1889. év 48. szám, 381-383.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1931. évi 640-0-37 eln. számú rendelete, a polgári iskoláról szóló 1927. évi XII. tc. végrehajtásáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1931. 306-328. o.

A m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter 8525/1943. V.K.M. számú rendelete a polgári fiúiskolai óraszám és tanítási anyag csökkentése tárgyában. *Hivatalos Közlöny*, 1943. 5. szám, 110-112. o.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 8666/1944. V. K. M. számú rendelete az egyetemeken és főiskolákon az 1943/44. tanév második félévének befejezése tárgyában. *Hivatalos Közlöny*, 1944. 8. szám 153-154. o.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 9150/1943. V. K. M. számú rendelete polgári iskolákban tanítók alkalmazása és polgári iskolai tanárokká képzése tárgyában. *Hivatalos Közlöny*, 1943. 14. szám, 341-342. o.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1918. évi 70022.VI/a. sz. rendelete a polgári fiúiskolák új tantervének életbeléptetése tárgyában (1918). *Hivatalos Közlöny*, **26**. 12. szám. 227-232.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 21.146. számú rendelete, a középiskolákról szóló 1883. évi XXX. törvénycikknek a tanárképzést szabályozó részei és az 1882. évi 4576. számú rendelettel kibocsátott tanárvizsgálati szabályzat között helyenként fennforgó eltérések megszüntetése tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1885. 743-750. o.

A magyar királyi vallás és közoktatásügyi miniszter 106.000/1923. VI. számú rendelete a polgári iskolák Rendtartása tárgyában. *Hivatalos Közlöny*, 1924. 12. szám 127-128. o.

A magyar királyi vallás és közoktatásügyi miniszter 107478/1942. V. K. M. számú rendelete népiskolai tanuló tanulmányainak polgári iskolában való folytatása tárgyában. *Hivatalos Közlöny*, 1942. 50. évf. 11. sz. 375. o.

A Szegedi Horthy Kollégium Szervezeti Szabályzata. *Hivatalos Közlöny*, 1929. 12. sz. 193. o.

A tanítási anyag csökkentése a polgári fiúiskolában. *Hivatalos Közlöny*, 1943. 5. szám, 112. o.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister folyó évi 10998. sz. alatt kiadott szabályrendelete, az állami elemi és polgári-iskolai tanító és tanítónőképezdek igazgatása tárgyban. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1877. 529-538.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister folyó évi 2309. sz. a. kelt rendeletével kiadott tanterve a budapesti állami polgári iskolai tanító- és tanítónő-képezdek számára

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister folyó évi 2309. sz. a. kelt rendeletével kiadott tanterve a budapesti állami polgári iskolai tanító- és tanítónő-képezdek számára. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1877. 518-528. o.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister folyó évi 2309. szám alatt kiadott szabályrendelete a budapesti állami polgári iskolai tanító és tanítónő-képezdekben tartandó felső nép- és polgári iskolai tanítók képesítési vizsgálata tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1877. 545-553.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministernek 16014. sz. körrendelete, a tanító-, tanítónő jelölteknek a polgári tanítóképezdekbe való fölvétele tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1879. 345-346.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől – 13071. számú szabályzata a felső nép- és polgári iskolai tanítók és tanítónők képesítő vizsgálatáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1893. 1803-1847.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1879. évi szeptember hó 12 én kelt 25,409. sz. rendeletével kiadott tanterv a polgári iskolák számára az 1868: XXXVIII. törvénycikk értelmében. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1879. 639-641.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 28039 szám alatt a megyei kir. tanfelügyelőségekhez intézett rendelete, a kereskedelmi iskolák szervezete tárgyában. 1884. július 29. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1884. 1532-1573.

A vallás- és közoktatásügyi magyar kir. ministernek 11166. sz. a valamennyi tankerületi kir. főigazgatóhoz intézett körrendelete a tanítórendi tagok tanári vizsgálata tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1881. 1815-1817.

Az állami polgári iskolai tanító- és tanítónő-képző intézeteknek polgári iskolai tanárképző főiskolákká való átszervezése. *Hivatalos Közlöny*, 1919, 27. évf. 1-2. szám 6. o.

Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen Oesterreich. Wien, 1849. In: *A tantervelmélet forrásai* (1990). Országos Pedagógiai Intézet, Budapest.

Magyar Királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 51.587-1928. IV. sz. rendelet

Rektori rendelet. 1929. december 30. MNL CSML 588-1929/30.

Szabályrendelet az állami tanítóképezdekben tartandó első nép- és polgári iskola-tanítók és tanítónők tanképességi vizsgálatáról (1870). *Budapesti Közlöny*, 4. évfolyam, 206. szám, 4053-4054. o.

Szabályzat az Állami Polgári Iskolai Tanárképző főiskolai hallgatóinak gyakorlati kiképzéséről. SZTE Egyetemi Levéltár VIII. 19. 37-1929.

Tanterv a polgári fiúiskolák számára. Kiadta a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1918. évi április hó 30-án a 70022. sz. rendeletével. *Hivatalos Közlöny*, 1918. 26. évfolyam 12. szám 32. o.

Tanterv és utasítás a polgári fiúiskolák számára (1927). Kiadta a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1918. évi április hó 30-án 70.022. és 1927. évi július hó 4-én 1434. eln. sz. a kelt rendeletével. Budapest.

Statisztikák

A M. Kir. Kormány 1929. évi működéséről és az ország közállapotairól szóló jelentés és statisztikai évkönyv (1931). Athenaeum, Budapest, 346. o.

A M. Kir. Kormány 1939. évi működéséről és az ország közállapotairól szóló jelentés és statisztikai évkönyv (1941). Athenaeum Kiadó, Budapest.

A Magyar Korona Országában 1891-ben végrehajtott népszámlálás eredményei (1893). Magyar Statisztikai Közlemények. Új folyam. I. kötet. Magyar Királyi Statisztikai Hivatal, Budapest.

Magyar Statisztikai Évkönyv (1935). Új folyam. XLIII. Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.

Magyar Statisztikai Évkönyv 1899 (1900). Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.

Magyar Statisztikai Évkönyv 1901 (1902). Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.

Egyéb iratok

A II. magyar irodalomtörténeti tanszékbizottság előadójának: dr. Zolnay Béla ny.r. tanárnak véleményes jelentése. 1929. szeptember 23. CSML 124. bk. 1929-30.

Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola iratai. Igazgató Tanácsi iratok. SZTE Egyetemi Levéltár, 116/1930.

Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola iratai. Igazgató Tanács. SZTE Egyetemi Levéltár, 106/1934.

Pályázati hirdetés. *Hivatalos Közlöny*, 1939. 9. sz. 141. o.

Pályázati hirdetés. *Hivatalos Közlöny*, 1941. 9. sz. 286. o.

Ábrajegyzék

1. A polgári iskolai tanárság helyzete a duális rendszerben 1868-1918 között
2. A polgári iskolai tanárság helyzete a duális rendszerben 1918-1928 között
3. A polgári iskolai tanárság presztízsének változása a képzés változásával párhuzamosan 1868 és 1948 között

Diagramjegyzék

1. A polgári iskolák számának változása 1880 és 1918 között
2. A polgári iskolák tanulói létszámának változása 1880 és 1918 között
3. A székesfővárosi községi polgári iskolák tanulóinak száma
4. A fiú polgári iskolák óraszámai a tantervek függvényében (1869-1945)
5. A tanulók százalékos megoszlása a szülők foglalkozása szerint az 1899-1900. tanévben
6. A polgári fiúiskolák tanulóinak százalékos megoszlása a szülők foglalkozása szerint az 1928-1929. és az 1938-1939. tanévben
7. A polgári lányiskolák tanulóinak százalékos megoszlása a szülők foglalkozása szerint az 1928-1929. és az 1938-1939. tanévben
8. A fiú- és lány polgári iskolák tanszemélyzetének végzettsége az 1899-1900. tanévben
9. Magyarország népességének felekezeti megoszlása (1920-1930)
10. A M. Kir. Ferenc József Tudományegyetem hallgatóinak felekezeti megoszlása (1922-1927)
11. A Bölcsészkar hallgatóinak felekezeti megoszlása (1922-1927).
12. Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola szakcsoportjai és hallgatói 1928-1947 között
13. A főiskolások nemek szerinti megoszlása szakonként (1928-1947)
14. Az egyes tanévekben beiratkozott szegedi és budapesti születésű hallgatók száma és aránya az adott évben beiratkozott hallgatók között
15. A lemorzsolódók aránya a különböző nemű hallgatók között 1928 és 1932 között
16. A főiskolai hallgató édesapjának társadalmi státusza a vizsgált tanévben (1928-1943)
17. A hallgatók édesapjának vizsgálata foglalkozási ág szerint a beiratkozás évének függvényében (1928-1943)

18. A kimaradó férfi hallgatók édesapjának társadalmi státusza összevetve az összes férfihallgató édesapjának társadalmi státuszával az első öt szegedi tanévben (1928-1932)
19. A hallgatók vallási hovatartozása a beiratkozás évének függvényében
20. A férfi hallgatók életkora a beiratkozás évében
21. A női hallgatók életkora a beiratkozás évében
22. A hallgatók által beszélt idegen nyelvek (1928-1947)
23. A főiskolára felvett hallgatók előzetes végzettsége
24. A tanítói oklevéllel érkezők előzetes tanulmányi eredménye az adott tanévre beiratkozott hallgatók százalékában
25. Az érettségi bizonyítvánnyal érkezők előzetes tanulmányi eredménye az adott tanévre beiratkozott hallgatók százalékában
26. A férfi és női hallgatók előzetes tanulmányi eredményeinek összehasonlítása (1928-1947)
27. Áthallgatási adatok az 1928 és 1932 között beiratkozott hallgatók tanulmányait tekintve, félévekre bontva, az adott félév hallgatói létszámához viszonyítva
28. Az áthallgatott órák száma a képzés adott tanévében
29. A főiskolai hallgatók által az egyetemen felvett kurzusok száma
30. A Természettudományi Kar az áthallgatók körében legnépszerűbb oktatói (1928-1943)
31. A Bölcsészettudományi Kar az áthallgatók körében legnépszerűbb oktatói (1928-1943)
32. A főiskolai hallgatók által az egyetemen teljesített kurzusok eredménye a képzés adott félévében (%)
33. Az egyetemi áthallgatás keretében a főiskolai hallgatók által felvett pedagógia, filozófia, pszichológia témájú kurzusok felvételének összegzett száma a vizsgált tanévben (1933-1943)

Táblázatjegyzék

1. A polgári iskola (1868) és a reáliskola (1849) tantárgyainak összehasonlítása
2. A tantárgy óraszámja a képzés egészére vonatkoztatva és az összóraszámhoz viszonyított aránya a vizsgált tanterv, óraterv értelmében
3. A polgári iskolai tanítóképző három tantervének óraterve
4. A főiskola szakcsoportjainak változása 1928-1933

Mellékletek

1. Melléklet

Dolch Erzsébet már az első szegedi tanévben – 1928-29-ben – hallgatója lett a polgári iskolai tanárképző főiskolának. Életútja szorosan kapcsolódik a tanárképző főiskola és az egyetem történetéhez csakúgy, mint a századelő reformpedagógiai mozgalmaihoz. A női nem azon kevés tagja közé tartozott, akik ebben az időszakban egy egyetemi tanszéken dolgozhattak (Pukánszky, 2002. 107. o.). (Leckekönyve¹⁴⁶ tanúsága szerint a Testgyakorlás kurzus oktatóján kívül 1928 és 1932 között nem volt női tanára a főiskolán és az egyetemen.) Ahogy egy keltezés nélküli önéletrajzában írta: *„Születtem Kassán 1906. jan. 17-én. Édesapám posta főfelügyelői rangban, a Temesvárról Szegedre helyezett postaigazgatóságnál mint építési osztályvezető működött, s utolsó munkája a szegedi első automata telefonközpont megépítése volt. 1930-ban 40 évi szolgálat után nyugalomba vonult. 1946. ápr. 25-én halt meg. Hatan voltunk testvérek. Legidősebb bátyám az első világháborúban (közvetlen érettségi után), a legfiatalabb a II. világháborúban mint orvos hősi halált halt. Egy tanítónő nővérem 1983-ban, ügyvéd bátyám 1984-ban halt meg. Jelenleg tanítónő nővéremmel élek.”*¹⁴⁷

Ez a néhány sor is alátámasztja, hogy a század első felében a nők számára a kiemelkedés egyik lehetséges módja a tanítónőként, tanárnőként való elhelyezkedés volt. Az 1928-35-ig terjedő időszakban a tanárképző főiskolára beiratkozók 63,1%-a volt nő. Ez a szám 1941-46 között már 73,9%-ra emelkedett. Dolch Erzsébet 1928-ban – elemi, polgári, és polgári iskolai tanítói tanulmányok után – 22 évesen iratkozott be a főiskolára. 1928-1935 között a legnagyobb arányt (36%) a beiratkozáskor 20 éves vagy idősebb hallgatók tették ki a főiskola tanulói körében. Vannak kimutatások arra vonatkozóan is, hogy a beiratkozó hallgatók milyen előzetes végzettség után érkeztek a tanárképző főiskolára. Dolch Erzsébethez hasonlóan 1928-1935 között a beiratkozók több mint a fele (55,4%-a) a tanítóképző elvégzése (tehát nem gimnáziumi érettségi) után érkeztek a főiskolára. A hallgatónő édesapja – mint önéletrajzából kiderül – értelmiségi pályán működött, épp úgy, mint a hallgatónők 63,7%-ának édesapja. Érdekes szám, hogy a férfi hallgatók legtöbbszörének (43,6%-ának) az édesapja munkás, földműves, vagy kishivatalnok volt. Ez a szám is bizonyítja, hogy a nők számára a műveltebb családokból vezetett az út a tanári

¹⁴⁶ Dolch Erzsébet leckekönyve

¹⁴⁷ Dolch Erzsébet: Önéletrajzi adataim (kézirat)

pálya felé, míg a férfiaknál, a hasonló körülmények közül származó ifjak csak 38,1%-ban képviseltették magukat. Feltehetően az értelmiségi szülők fiúgyermekei inkább egyetemi tanulmányokat folytattak.

Összességében tehát elmondhatjuk, hogy tanulmányai kezdetén Dolch Erzsébet egy volt a tipikus tanárképző főiskolára járó hallgató közül, de azt is leszögezhetjük, hogy a negyedik év végére kiemelkedett közülük. 1932-ben tanulmányait díszoklevéllel fejezte be, és érdemei elismeréseként felkérték a ballagási ünnepségen a ballagók ünnepi beszédének a megtartására (*Pukánszky, é.n.b.*). Főiskolai évei alatt – az intézmény egyetemmel való együttműködése révén – a hallgatónő az egyetemi magyar nyelv és irodalom előadásokat (magyar-német szakosként) és Várkonyi Hildebrand pszichológia előadásait is hallgatta. Minden bizonnyal – kortársaihoz hasonlóan – nagy hatással voltak rá ezek az előadások. Ahogy Zentai Károly, egykori Várkonyi-tanítvány írja: *„Igen érdekesek voltak azok az előadásai, amelyek Decroly elméletével, a Dalton-rendszerű iskolák problematikájával és ezeknek az iskoláknak a tapasztalataival foglalkozik. (...) Ugyancsak kiemelt figyelmet szentelt John Dewey nevelési rendszerének, amelyben a gyermek kreativitása kap szerepet”* (Zentai, 1988. 190. o.) Dolch Erzsébet tanulmányait a polgári iskolai tanári oklevél megszerzése után nem hagyta abba, hanem a Várkonyi-tanszéken, immár az egyetemen folytatta, és a professzor „díjtalan gyakornokaként” működött. Az intézetben Dolch Erzsébet feladatai közé tartozott gyakorlati lélektani vizsgálatok végzése, személyiségtesztek készítése. (Az egyetem és a város szoros kapcsolatára jellemző adalék: csütörtökönként, a nyitott nap alkalmával, a fiatal gyakornok az érdeklődő szegediek számára is készített személyiség-, illetve pályaalalmassági tesztet, „pszichogram”-ot) (*Pukánszky, é.n.b.*)

Dolch Erzsébet 1939-ben tanárképző intézeti tanári oklevelet szerzett, majd 1940-ben summa cum laude doktorált a Ferenc József Tudományegyetemen. Sokrétű pedagógiai tudása, és nyilvánvaló érdeklődése a reformpedagógia, az „új pedagógia” iránt tette lehetővé, hogy 1936-1940 között egy kísérleti iskola, az újszegedi Tárogató utcában, egy kertes családi házban működő Kerti Iskola vezetője legyen. Az iskolát Várkonyi Hildebrand alapította, és finanszírozta saját jövedelméből (*Pukánszky, 2002.; Zentai, 1988. 190. o.*). Magyarországon ebben az időben már két nagyírú, új módszereket alkalmazó iskola is működött. Az egyik (*Domokosné*) *Löllbach Emma* Új Iskolája (1915-1949), a másik pedig a *Müller Márta* nevéhez köthető Családi Iskola (1915-1943). Pedagógiai jellemzői tekintetében mindkét magyar reformiskola hasonlított egymáshoz, mindkettő tipikus cselekedtető iskola volt. A gyakorlatban is megvalósították az

akkoriban kiemelkedő irányvonalakat. Pl. Declory módszerét, vagy Nagy László koncepcióját (*Pukánszky*, 2002. 108. o.).

A Kerti Iskola csak négy tanévet ért meg, és Dolch Erzsébet két év után anyagi kényszerűségből elhagyta az iskolát, és később a várost is. Bár egész életében tanított, 6-10 évesekkel többé nem foglalkozott. Polgári iskolákban és tanítóképző intézetekben kamatoztatta széles körű pedagógiai tudását. 2002-ben, 96 esztendőskorában hunyt el.

2. Melléklet – A hallgatók születési helyeinek listája (1928-1947)

Település	Hallgatók száma
Abaújszántó	2
Abda	1
Abony	2
Abrudbánya	1
Ács	3
Ada	1
Adony	1
Adorján	1
Aga	1
Ajka	1
Alberti	1
Algyő	1
Almamellék	1
Almáskeresztúr	1
Alsódabas	1
Alsódiós	1
Alsókubin	1
Alsólakos	1
Alsónémedi	1
Alsóörs	1
Alsópáhok	1
Alsóság	1
Alvincz	1
Amadékarcsa	1
Apafalva	1
Apanagyfalva	1
Apar	1
Apc	1
Aracs	1
Arad	10
Aranyosmarót	1
Árpádhalom	1
Ásvány	1
Aszód	2
Avafelsőfalva	1
Babócsa	1
Bács	1
Bácsa	1
Bácsalmás	5
Bácsbokod	2
Bácspetrovoszele	1
Baja	22
Balassagyarmat	4
Balatonberény	1
Balatonendréd	1
Balatonfüred	2
Balatonszabadi	1
Balatonszentgyörgy	1
Balmazújváros	1
Bánffyújváros	1
Bánhida	1
Bár	1

Baracs	1
Barcika	1
Barcs	12
Bártfa	1
Bát	1
Bátaszék	4
Bátmonostor	1
Battonya	3
Bécs	2
Békés	5
Békéscsaba	13
Békésgyula	1
Békésszentandrás	1
Bélapátfalva	1
Belényes	1
Belgrád	1
Beregszász	3
Berettyóújfalu	1
Berkesz	2
Berlin	1
Bernátfalva	1
Berzászka	1
Beszterce	3
Betfalva	1
Bezdán	2
Bezi	1
Bicske	1
Bihardiószeg	1
Bihardobrozd	1
Biharkeresztes	1
Biharnagybajom	3
Bihartorda	1
Bodzásújlak	1
Bóka	1
Boksánbánya	2
Bonyhád	1
Borgáta	1
Borgóprund	1
Borosjenő	1
Borsodszemere	1
Borszörcsök	1
Bölcske	1
Brád	1
Brassó	5
Bród	1
Budafok	2
Budajenő	1
Budakeszi	5
Budaörs	1
Budapest	140
Buj	1
Bustyaháza	1
Buziásfürdő	1
Büdszentmihály	1
Bük	2
Cegléd	8
Cellőmölk	3
Cibakháza	1

	Cigánd	1
	Csabrendek	1
	Csákvár	3
	Csanádalberti	1
	Csanádapáca	2
	Csanádpalota	2
	Csány	2
	Csanytelek	1
	Csap	1
	Csátalja	1
	Csémpuszta	1
	Csenger	1
	Csép	1
	Csépa	2
	Cserföld	1
	Csermő	1
	Csetnek	1
	Csíkszenttamás	1
	Csíkszereda	1
	Csíktaplóca	1
	Csikverebes	1
	Csimpa	1
	Csongrád	13
	Csonopja	1
	Csorna	2
	Csorvás	3
	Csőnge	2
	Csucsá	1
	Dáka	1
	Dalbosfalva	1
	Dánszentmiklós	1
	Daruvár	1
	Debrecen	19
	Derecske	1
	Dés	4
	Déva	1
	Dévaványa	1
	Devecser	2
	Dicsőszentmárton	1
	Diósförgepatony	1
	Diósgyőr	11
	Divény	1
	Dobrina	1
	Dombóvár	2
	Dombrád	1
	Dorog	2
	Doroszló	1
	Dövény	1
	Drágszél	1
	Drávaszabolcs	1
	Drávatamási	1
	Drugethháza	1
	Dunabogdány	1
	Dunaföldvár	10
	Dunamocs	1
	Dunaszekcső	1
	Dunavecse	1
	Dusnok	1

	Düsseldorf	1
	Ebenfurth	1
	Edve	1
	Egeg	1
	Eger	12
	Egyek	1
	Elek	4
	Élesd	1
	Endrefalva	1
	Endrőd	3
	Enyicke	1
	Eperjes	2
	Éradony	1
	Érd	1
	Erdőd	1
	Érsekújvár	2
	Értarcsa	1
	Erzsébetfalva	3
	Eszék	1
	Esztény	1
	Esztergom	7
	Eszterháza	1
	Etes	1
	Fadd	1
	Farád	1
	Fegyvernek	1
	Fehérgyarmat	2
	Fehértemplom	1
	Feked	1
	Felka	2
	Felsőgalla	1
	Felsőgörzsöny	1
	Felsőireg	1
	Felsőkismartonhegy	1
	Felsőlövő	1
	Felsőnyék	1
	Felsőpulya	1
	Felsőrajk	1
	Felsőseged	1
	Felsőszalmavár	1
	Felsőszilvagy	1
	Felsőzellő	1
	Fenyőfő	1
	Ferencszállás	1
	Fertőhomok	1
	Fertőszéplak	2
	Finke	1
	Fiume	2
	Fogaras	2
	Fonyód	1
	Fót	1
	Füle	1
	Füzesgyarmat	1
	Gelej	1
	Gérce	1
	Gerse	1
	Gogánfa	1
	Gödöllő	2

	Gölnicbánya	1
	Gömörpanyit	1
	Görcsöny	1
	Görömböly	1
	Gúta	2
	Gyalóka	1
	Gyergyószentmiklós	1
	Gyoma	6
	Gyóró	1
	Gyömrő	3
	Gyöngyös	7
	Győr	23
	Györszentmárton	1
	Gyula	15
	Gyulafehérvár	1
	Gyulaháza	1
	Gyulavári	1
	Hajdúböszörmény	5
	Hajdúdorog	3
	Hajdúhadház	1
	Hajdúszoboszló	2
	Hajmáskér	1
	Halmi	2
	Hánta	2
	Hasznosalsóhuta	1
	Hatvan	11
	Havasmező	1
	Hédervár	1
	Hejőcsaba	1
	Helpa	1
	Hercegfalva	1
	Hercegszántó	1
	Heréd	1
	Hérmagyarád	1
	Hertelendyfalva	1
	Hetes	1
	Heves	1
	Hévízgyörke	1
	Hidasnémeti	1
	Himod	1
	Hódmezővásárhely	22
	Hódoscsépány	1
	Holics	1
	Homok	1
	Honcztó	1
	Hort	1
	Horvátzsidány	1
	Hosszúfalu	1
	Hőgyész	2
	Huszt	1
	Ibrány	1
	Igló	1
	Ilosva	2
	Ináncs	1
	Inke	1
	Iszkaszentgyörgy	1
	Ivác	1
	Jánoshalma	2

	Jánosháza	3
	Jászapáti	1
	Jászárokszállás	2
	Jászberény	8
	Jásziakóhalma	1
	Jászkarajenő	2
	Jászladány	3
	Jászszeptandrás	1
	Jászszeptlászló	2
	Jedd	1
	Jobbágyi	1
	Kakucs	1
	Káld	1
	Kalocsa	9
	Kápolnásnyék	1
	Kaposvár	3
	Kapuvár	3
	Karácsond	2
	Karancskeszzi	1
	Karánsebes	1
	Karcag	2
	Karlapángó	1
	Kassa	5
	Kávás	1
	Kecskemét	21
	Kelebia	1
	Kemecse	1
	Kemenesmihályfa	1
	Késmárk	1
	Keszthely	1
	Kétegyháza	3
	Keveháza	1
	Királyháza	1
	Királymező	1
	Kisbábó	1
	Kisbarátfalu	1
	Kisbér	3
	Kisfalud	1
	Kisgalambfalva	1
	Kisgaram	1
	Kishegyes	2
	Kisköre	1
	Kiskőrös	7
	Kiskundorozsma	5
	Kiskunfélegyháza	18
	Kiskunhalas	9
	Kiskunlacháza	1
	Kiskunmajsa	3
	Kismarton	1
	Kisölvéd	1
	Kispest	6
	Kissár	1
	Kissitke	1
	Kissomlyó	1
	Kistápé	1
	Kistarcsa	1
	Kistelek	4
	Kisterenye	1

	Kistótlak	2
	Kisújszállás	5
	Kisvárd	1
	Kiszombor	2
	Kisszeben	2
	Kocsola	1
	Kocsord	1
	Kohóvölgy	1
	Kolontár	1
	Kolozsvár	9
	Komádi	2
	Komárom	3
	Komoró	1
	Kompolt	1
	Konyár	1
	Koppányszántó	1
	Korlát	1
	Koroncs	1
	Korond	1
	Korpona	1
	Kóspallag	1
	Kosztánpásztély	1
	Kótaj	1
	Kotor	1
	Kölcse	1
	Kömlő	1
	Körmend	9
	Környe	1
	Körösmező	1
	Kőszeg	9
	Kötegyán	1
	Középiszkáz	1
	Kunbaja	1
	Kunhegyes	1
	Kunszentmárton	1
	Kurtakér	1
	Kübekháza	2
	Kürt	2
	Lábatlan	1
	Lajosmizse	1
	Lánycsók	2
	Léka	1
	Léva	1
	Lipótszentmiklós	1
	Liptagerge	1
	Losonc	6
	Lovasberény	2
	Lőcse	1
	Lugos	2
	Lupény	2
	Maarburg	1
	Madaras	3
	Madarász	1
	Maglód	1
	Mágocs	3
	Magyarbánhegyes	1
	Magyarcsanád	2
	Magyardellő	1

	Magyarhomorog	1
	Magyarkanizsa	1
	Magyarlad	1
	Magyarpécska	1
	Makarja	1
	Makó	23
	Makrin	1
	Málé	1
	Máramarossziget	4
	Marcalgergelyi	1
	Marcali	2
	Marczelháza	1
	Márok	1
	Marosludas	1
	Marosújvár	1
	Marosvásárhely	6
	Mátészalka	2
	Mátraszöllös	1
	Mecenzéf	1
	Medgyesbodzás	1
	Medgyesegyháza	1
	Meggyesháza	1
	Mélykút	1
	Mesztegyő	1
	Mezőberény	8
	Mezőbikács	1
	Mezőcsát	1
	Mezőgyán	1
	Mezőhegyes	5
	Mezőkövesd	4
	Mezőnagymihály	1
	Mezőnyék	1
	Mezőpetri	1
	Mezőtúr	4
	Mezőzombor	1
	Mihályi	2
	Milwaukee	1
	Mindszent	3
	Miskolc	29
	Miszla	1
	Mocsa	1
	Mocsonok	1
	Mohács	7
	Monok	1
	Monor	4
	Mór	3
	Moson	1
	Mosonszentjános	2
	Mosonszentpéter	2
	Munkács	6
	Muracsány	1
	Murakeresztúr	1
	Muramelence	1
	München	1
	Nádudvar	1
	Nagyatád	1
	Nagybánhegyes	2
	Nagybánya	2

	Nagybaráthegy	1
	Nagybecskerek	4
	Nagybodófalva	1
	Nagydobos	1
	Nagyenyed	1
	Nagygarna	1
	Nagygyimót	4
	Nagyhalász	1
	Nagykanizsa	12
	Nagykaparnok	1
	Nagykároly	1
	Nagykáta	1
	Nagykikinda	3
	Nagykőrös	5
	Nagykőrű	1
	Nagylak	1
	Nagymihály	1
	Nagypáli	1
	Nagypall	1
	Nagysikárló	1
	Nagyszalonta	1
	Nagyszeben	1
	Nagyszentmiklós	1
	Nagyszombat	2
	Nagytapolcsány	1
	Nagyvárad	15
	Nagyvázsony	1
	Nákófalva	1
	Naszód	1
	Naszvad	1
	Nemespécsely	1
	Németkér	1
	Nikitsch	1
	Nógrádszakál	1
	Northampton	1
	Noszlop	1
	Nyergesújfalú	2
	Nyírbogdány	1
	Nyírcsaholy	1
	Nyíregyháza	7
	Nyitra	1
	Nyúlfa	1
	Nyustya	1
	Óbesnyő	1
	Ócsa	2
	Ókanizsa	2
	Okány	1
	Ókéske	2
	Ond	1
	Ormospuszta	1
	Oros	2
	Orosháza	7
	Oroszhegy	1
	Oroszi	1
	Osgyán	1
	Ózd	1
	Öcsöd	1
	Ökörmező	2

	Óralja	1
	Pacs	1
	Páhi	1
	Paks	3
	Palánk	2
	Palánka	2
	Páli	2
	Palotás	1
	Pancsova	3
	Pankota	1
	Pápa	5
	Parád	1
	Párkány	1
	Pásztó	1
	Pátroha	1
	Pécel	2
	Pécs	16
	Pele	1
	Perbál	1
	Perecseny	1
	Pereg	1
	Pereszteg	2
	Perint	2
	Pesterzsébet	1
	Pestszenterzsébet	1
	Pestszentlőrinc	2
	Pestújhely	2
	Petőháza	1
	Petrozsény	1
	Pettan	1
	Pilis	1
	Pilisborosjenő	1
	Piski	1
	Piszke	1
	Pitvaros	1
	Pocsaj	2
	Pogony	1
	Polány	1
	Polgár	2
	Pozsony	6
	Privigye	1
	Prónayfalva	1
	Pusztaföldvár	3
	Pusztáotlaka	1
	Pusztaszalatnya	1
	Pusztajlak	1
	Pusztavám	1
	Putnok	3
	Püspökhátvan	1
	Püspökladány	2
	Püspöklele	3
	Püspökszilágy	1
	Rábahidvég	2
	Rábakecöl	2
	Rábaszovát	1
	Rábatamási	1
	Rahó	1
	Rakamaz	1

	Rákóczi falva	2
	Rákosd	1
	Rákosliget	1
	Rákospalota	3
	Rákosszentmihály	1
	Ránkfűred	1
	Révayfalva	1
	Rimaszombat	1
	Rozsnyó	1
	Rudabánya	1
	Ruma	1
	Ruttka	1
	Sajóecseg	1
	Sajómercse	1
	Sajószentpéter	3
	Sajóvárkony	1
	Salgótarján	1
	Sarkad	5
	Sárospatak	3
	Sárszentlőrinc	1
	Sárvár	11
	Sátoraljaújhely	8
	Sebes	1
	Semjén	1
	Sepsibüksád	1
	Sepsiszentgyörgy	1
	Sikátor	1
	Siklós	3
	Siklósnagyfalu	1
	Simontornya	1
	Siófok	2
	Slavon Brod	2
	Sólyom	1
	Somogyacsa	1
	Somogyszentpál	1
	Somorja	1
	Sopron	6
	Sopronbánfalva	1
	Sormás	1
	Soroksár	1
	Soroksárpéteri	2
	Söjtör	1
	Sümeg	1
	Süttő	1
	Süttör	2
	Szabadka	10
	Szabadszállás	1
	Szabolcsbáka	1
	Szabolcsveresmart	1
	Szakony	1
	Szalatnak	1
	Szamosújvár	1
	Szanád	1
	Szany	2
	Szárköld	1
	Szarvas	11
	Szarvasháza	1
	Szászka bánya	1

	Szászrégen	1
	Szatmárnémeti	2
	Szatmáruddvardi	1
	Százhalombatta	1
	Szécsény	2
	Szécsényhalászi	1
	Szeged	133
	Szeghalom	2
	Székelyhid	1
	Székelykeresztúr	2
	Székelyudvarhely	2
	Székesfehérvár	12
	Szekszárd	4
	Szelevény	2
	Szellő	2
	Szendrőlád	1
	Szentdemeter	1
	Szentendre	1
	Szentes	5
	Szentetornya	2
	Szentfűlöp	1
	Szentgál	1
	Szentlászló	2
	Szentpéterfa	2
	Szenttamás	1
	Szepesváralja	1
	Szepesszombat	1
	Szépvíz	1
	Szerencs	1
	Szigetvár	2
	Szil	1
	Szilágycseh	1
	Szilágysomlyó	1
	Sziszek	1
	Szobránc	1
	Szolnok	21
	Szolyvahársfalva	1
	Szombathely	19
	Szomolnok	1
	Szöd	1
	Szögliget	1
	Szőkefalva	1
	Szőreg	1
	Szuha	1
	Talapatka	1
	Tállya	1
	Tamási	2
	Tápé	1
	Tapolcafő	1
	Tápszentmiklós	1
	Tarcal	2
	Tardos	1
	Tarpa	1
	Tasnád	1
	Tata	2
	Tataháza	1
	Temesfüves	1
	Temeskutas	1

	Temesvár	4
	Temesszlatina	2
	Teregova	1
	Tiba	1
	Tinnye	1
	Tiszafüred	1
	Tiszaigar	1
	Tiszakürt	3
	Tiszaladány	1
	Tiszalucz	1
	Tiszaogyorós	1
	Tiszapalkonya	1
	Tiszaroff	2
	Titel	2
	Tokaj	7
	Tolnanémedi	1
	Torda	2
	Tordas	1
	Tornyosnémeti	1
	Torontáloroszi	1
	Tótszerdahely	1
	Tótvázsony	1
	Tóváros	1
	Töböréte	1
	Tököl	1
	Tömörd	1
	Törcsvár	1
	Törökbálint	1
	Törökkoppány	1
	Törökszentmiklós	4
	Tövis	1
	Trencsén	2
	Tura	1
	Turistvándi	1
	Túrkeve	6
	Túrócszentmárton	1
	Újbars	1
	Újfehértó	1
	Újfutak	1
	Újhuta	1
	Újkécske	1
	Újpalánka	1
	Újpest	5
	Újszentanna	1
	Újszentiván	1
	Újvidék	2
	Ungvár	2
	Uraiújfalu	1
	Uszód	1
	Uzon	1
	Vác	7
	Váchartyán	1
	Vágsellye	1
	Vágújhely	1
	Vajszló	1
	Vállaj	1
	Vámosatya	1
	Várdaróc	1

	Várkesző	1
	Vásárosmiske	1
	Vásárosnamény	2
	Vasvár	3
	Vaszar	1
	Vécse	1
	Vecsés	3
	Végegyháza	1
	Verbó	1
	Verespatak	2
	Versec	2
	Vértesboglár	1
	Vérteskozma	1
	Vértessomló	1
	Veszprém	2
	Vezeny	1
	Vicsapáti	1
	Vinkovce	1
	Viss	1
	Vitka	2
	Vitnyéd	1
	Vókány	1
	Vönöck	1
	Vörösmart	1
	Wallern	1
	Yrbiz	1
	Zágráb	1
	Zalaapáti	2
	Zalaezerszeg	5
	Zalagalsa	1
	Zalaszentgrót	3
	Zaláta	1
	Zaránd	1
	Zenta	4
	Zidani-most	1
	Zimány	1
	Zimony	2
	Zirc	1
	Zoltánfalva	1
	Zólyom	2
	Zombor	3
	Zsáka	1
	Zsámoly	1
	Zsédeny	1
	Zseliz	1
	Zsip	1
	Zsombolya	1

3. Melléklet – Az Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola hallgatóinak jegyzéke, és az egyetemre való áthallgatásuk mértéke (1928-1947)

0.	A hallgató neve	A beiratkozás éve	Szakcsoport	Kiegészítő szaktárgy	Egyetemen felvett tárgy	Áthallgatás I. tanév	Áthallgatás II. tanév	Áthallgatás III. tanév	Áthallgatás IV. tanév
1.	nem válaszolt	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	0
2.	Abaffy Etel	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	ásványtan	3	2	0	0
3.	Abai Imre	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	2
4.	Ábrahám Sándor	1933	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	1	0
5.	Aczél Ilona	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
6.	Ács Gabriella	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
7.	Ács Petronella	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	3	2
8.	Ács Zoltán Pál	1938	mennyiségtan-termesztani szakcsoport	ének	mennyiségtan	0	0	0	0

9.	Acsay Ilona	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
10.	Ádám Anna	1944	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	vegytan	1	1	2	2
11.	Ádám Mária Terézia	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
12.	Adamcsik Ilona Etel	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	3	2	0
13.	Ádler Sándor	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	3	2	2
14.	Adorján Zoltán	1943	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	földrajz	2	0	0	0
15.	Ágoston György	1937	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0
16.	Ágoston Ilona	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
17.	Albert József	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	3	1
18.	Algőver Sára Mária	1931	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	3	2

19.	Almási Ferenc	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	3	3
20.	Almásy György	1936	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
21.	Ambrus Gabriella	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
22.	Amirás Ilona	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
23.	Andó József	1937	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
24.	András Berta	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	2	4	2
25.	András Ottília	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	4	4	0
26.	Antal Endre László	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	0	0	0
27.	Antóni Teréz	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
28.	Aradszky Pál	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
29.	Arany Lajos	1931	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	3	2

30.	Arany Sándor	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
31.	Arató Béla András	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
32.	Arató Blanka	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
33.	Arató Mátyás Antal	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	2	4
34.	Árva Gizella	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	3	4	2
35.	Árva Nagy Ernő Bálint	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
36.	Auerbach Gizella	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	3	1
37.	Austerweil Lajos	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
38.	B. Papp János	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia-pedagógia	4	2	1	0
39.	B. Szabó András	1942	mennyiségtan-természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	0	0	0	0
40.	B. Szabó Anna	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	0	0	0	0

41.	Bábiczky Magdolna Katalin	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	1
42.	Bácskai János	1935	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
43.	Badalik Lídia	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	2	0	0	0
44.	Báder Mária	1939	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	ének	földrajz	2	0	0	0
45.	Baghy Margit Márió	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	2	0	0	0
46.	Bagoly Mártha	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	3
47.	Bagyik Edit	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	4
48.	Bahil Jolán Gizella	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
49.	Bajaczký János	1940	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	ének	természettan	0	0	0	0
50.	Bajmóczy Jenő	1928	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0

51.	Bajnok Sarolta	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	2	4	0
52.	Baki Vilma	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	vegytan	5	2	2	2
53.	Baksay Georgina	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	vegytan	0	0	0	0
54.	Baksi Magdolna	1945	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	földrajz	2	0	0	0
55.	Baky Magdolna	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia-pedagógia	2	3	2	0
56.	Balassy Magdolna	1943	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	földrajz	0	2	4	2
57.	Balázs János	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	0
58.	Balázs Lajos Árpád	1931	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
59.	Balázs László	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
60.	Balázs Sarolta Mária	1939	mennyiségtan-termeztani szakcsoport	kézimunka	fizika	2	1	4	3

61.	Balázsfi István	1945	földrajz-, természetraxji szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia- pedagógia	3	0	2	1
62.	Baldaszi József	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	2	2	4	0
63.	Bálint Géza	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
64.	Bálint Sándor	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
65.	Bálint Sarolta	1937	földrajz-, természetraxji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
66.	Balla István	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	3	0	3	0
67.	Báló Gizella	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	2
68.	Baló József	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	4	2	1	0
69.	Balog Ibolya Éva	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
70.	Balogh Borbála	1938	földrajz-, természetraxji szakcsoport	torna	földrajz	3	1	0	0
71.	Balogh Erzsébet	1930	földrajz-, természetraxji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	2
72.	Balogh Erzsébet	1933	mennyiségtan-, természettan-,	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2

			vegytani szakcsoport						
73.	Balogh Erzsébet Ágnes	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	2	0
74.	Balogh Friderika	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
75.	Balogh Ibolya	1931	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	2	0
76.	Balogh Ilona	1928	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	5	4	2
77.	Balogh Irén	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	4	3	2	2
78.	Balogh Jolán	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
79.	Balogh Lajos István	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	4	1	0
80.	Balogh Mária Anna	1944	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	földrajz	0	0	0	0
81.	Bally Irma Katalin	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	3	2

82.	Bán Margit	1939	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
83.	Bándi Jolán	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
84.	Bandis Ibolyka Erzsébet	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	3	0	0	0
85.	Bandur Aladár	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar nyelvészet	0	0	0	0
86.	Bánfalvi József	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	1	4	2
87.	Bánkuti Szilveszter	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
88.	Banner Etelka Mária	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	7	2
89.	Banner Klára Dóra	1934	földrajz-, természetrzaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
90.	Bánó Gabriella Mária	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
91.	Bános Johanna Rozália	1934	földrajz-, természetrzaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1

92.	Bányai Ernő József	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
93.	Bányai Éva	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	3	0
94.	Bányai Mártha	1931	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	3	2
95.	Baranski Pál	1930	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
96.	Bárány Magdolna	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
97.	Baranyai Jozefin Antónia	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
98.	Barcza Irén Mária	1944	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	2	0	0
99.	Barcsay Anna	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
100.	Bárdos Katalin	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0
101.	Barna Julianna	1944	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	3	4	2

102.	Baronits Hajnalka	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	1
103.	Barotányi Ferenc Vilmos	1936	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
104.	Barta Ernő	1938	mennyiségtan-természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	3
105.	Barta Mária	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
106.	Bartal Györgyike	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	4	0
107.	Bartal Rozália	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
108.	Bartha Endre	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	vegytan	0	0	0	0
109.	Bartha Erzsébet	1943	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	0	0	0	0
110.	Barthalos Irén	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	0	0	0	0
111.	Barthos Klára	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
112.	Bartók Csató Aladár	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia-pedagógia	4	2	3	0

113.	Bartos Magdolna	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
114.	Bartoss Piroska	1928	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	0	0	0
115.	Bartus Rezső	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
116.	Bary Judit	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	4	2
117.	Báthory Vilma	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
118.	Báthy Sarolta	1930	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	2
119.	Batiszveiler Janka	1932	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	2	1
120.	Bátki Rozália	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	földrajz	2	1	4	3
121.	Bátky Éva Ilona	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0
122.	Batta Éva Ilona	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	3	2	4	2
123.	Batta Mária	1938	magyar nyelvi-történelmi	nem válaszolt	német	0	0	0	0

			szakcsoport némettel						
124.	Batta Marianne Edith Gabriella	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	1
125.	Battanacs Aranka Mária	1937	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
126.	Battanacs Ferenc	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	4	0	0	0
127.	Bauer Sándor	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	4	2	3	0
128.	Baur József	1931	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	4	5	3
129.	Becsei Attila György	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
130.	Becski Ilona Borbála	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	4	3	1
131.	Becski Mária Margit	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
132.	Bedekovich Edit Livia	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	1	0
133.	Bedekovich Ilona	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
134.	Bedekovich Katalin Amália	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1

135.	Beéry Olga	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
136.	Béla Miklós	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
137.	Belényi Gyula István	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	2	2	2	0
138.	Beleznay Gizella Mária	1931	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	5	3
139.	Beliczay Mária	1931	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	5	5
140.	Bélits Laura Jozefa	1934	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	2
141.	Bellay László	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
142.	Belovai Sándor	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	2	1	2	2
143.	Bencze Dezső	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	0	0
144.	Bencze Károly	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0

145.	Bencsó Sándor	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	3	1
146.	Bende Sándor	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0
147.	Benke József	1940	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
148.	Benke Mária	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	1	0
149.	Benkó Lajos	1928	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
150.	Benkővári István	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	2	1	2	0
151.	Beöthy Gizella	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	0	0	0
152.	Bérces Mária Katalin	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
153.	Bérci Gertrud	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0

154.	Bérci Julianna	1938	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	kézimunka	földrajz	3	1	0	0
155.	Bércz Éva Ilona	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	4	2	1	0
156.	Berei Nagy Judit	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
157.	Berki Jolán	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
158.	Berkó Erzsébet	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
159.	Bernát Adrienne	1946	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	2	3	2	0
160.	Bernát Mária	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	3	2	1	0
161.	Bernáth Kálmán	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
162.	Berzenczei Károly	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	0	0	0	0
163.	Berzeviczy Erzsébet	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
164.	Besse Irén	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1

165.	Bettelheim Frigyes	1943	földrajz-, természetrjai szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	0	0	0	0
166.	Bezdán Júlia	1929	földrajz-, természetrjz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	5	2
167.	Bibó Lenke Márta	1940	földrajz-, természetrjai szakcsoport	kézimunka	vegytan	2	2	3	2
168.	Biczó Károly	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
169.	Biczók Ferenc	1935	földrajz-, természetrjz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	2
170.	Bihary Irén Jozefa	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	torna	magyar irodalomtörténet	4	2	2	1
171.	Biró László	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	4	2	1	0
172.	Bisztray Márta Dorottya	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	1	0	0	0
173.	Blank Margit Magdolna	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	1
174.	Blazsek Károly Frigyes	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0

175.	Bobik Elemér	1928	menyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	3	2
176.	Boczföldi László	1935	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
177.	Bocsánczi Margit Zsuzsanna	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	0	0
178.	Bocsi Terézia	1943	földrajz-, természettan- szakcsoport	kézimunka	állattan	0	0	3	2
179.	Bocskay Katalin	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
180.	Bocskor Nóra	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	3	1
181.	Bodnár Margit	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	4	2	3
182.	Bodrogi András	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	4	2	1	0
183.	Boér Irén Julianna	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	1	0	2	0
184.	Bogáthy László	1942	földrajz-, természettan- szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	2	2	0	0
185.	Bogdánffy Mária Salvatora	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	történelem	4	0	0	0

186.	Bognár Jolán	1940	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	kézimunka	földrajz	5	0	0	0
187.	Bognár József	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
188.	Bohdaneczky Edvin Adolf	1934	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
189.	Bohnert Katalin	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	2
190.	Bohoczky Mária	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	4	2
191.	Bolha Mária Magdolna	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	3	5	1
192.	Bolváry Ilona Mária	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	1
193.	Bóna Géza	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
194.	Bónis Ilona	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
195.	Bontó Klára	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	2
196.	Boór Ilona	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	1

197.	Boór Piroska	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	4	3
198.	Borbély Ida	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	4	1	0
199.	Borbély Sarolta	1942	földrajz-, természetrjai szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	5	2	2	2
200.	Bordás Erzsébet Margit	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
201.	Bori Erzsébet	1937	földrajz-, természetrjaj-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
202.	Boros Erzsébet Anna	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
203.	Boross Adél Aranka	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
204.	Boross Margit	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	1	4	0	0
205.	Bors Mária	1946	földrajz-, természetrjai szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	filozófia- pedagógia	2	0	0	0

206.	Borszéky Anna	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	2	0	0	0
207.	Botos Irén Jolán	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	4	2
208.	Botos László	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
209.	Bozsó László	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	3
210.	Bozsó Vilma	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	0	0	0	0
211.	Bölon Béla	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	3	2
212.	Börcsök Marcella	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	0
213.	Börcsök Mária Gizella	1938	földrajz-, természettajzi szakcsoport	torna	földrajz	3	1	0	0
214.	Böröndy János	1946	földrajz-, természettajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	0	0	0	0
215.	Börzsey János Árpád	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	2	0	0	0
216.	Bóti László	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	0

217.	Braun Edit	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	0	0	0	0
218.	Braun György	1937	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	2	2
219.	Bredár Pál	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	1	0
220.	Breznay Lajos József	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	fizika	2	1	2	0
221.	Budaházy Erzsébet	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
222.	Buday Katalin Etel	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
223.	Buday Olga	1929	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	2
224.	Bugyi Piroska Paulina	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	2	2	0	0
225.	Bugyinszky Margit	1946	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
226.	Bujáki Julianna	1938	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	3	1	4	2
227.	Bujdosó Éva	1935	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0

228.	Bujtás Mária Margit	1942	földrajz-, természetrjai szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	5	2	4	0
229.	Bujtó Janka Irma	1940	földrajz-, természetrjai szakcsoport	kézimunka	földrajz	4	3	4	0
230.	Burics Edit Ilona	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
231.	Bús Erzsébet	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	2	3	3
232.	Buzás László Ágoston	1934	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	3	0
233.	Chinorai Mária	1940	földrajz-, természetrjai szakcsoport	ének	vegytan	2	2	4	2
234.	Chobodiczky Angela	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	0	0	0
235.	Czapáry Zsuzsanna	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
236.	Czégényi Klára	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
237.	Czeglédy Ilona	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	0	0
238.	Czigó Tibor Gyula	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	3	3	0

239.	Czikora Erzsébet Mária	1930	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	4	3
240.	Czimer László György	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	3
241.	Czinege Imre	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	3	2
242.	Czinner Erzsébet Anna	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
243.	Cziráki Magdolna	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	1
244.	Czúcz Anna	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	2
245.	Czuppon Aranka Kornélia	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
246.	Czuppon Piroska	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	2	2	0
247.	Csaba József Mihály	1942	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia- pedagógia	4	2	0	0
248.	Csák Magdolna Ilona	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	2	1	1

249.	Csáki Anna	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	2	4	1
250.	Csáky Rozália	1931	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	4	2
251.	Csapláros Róza	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	2	4	2
252.	Császár István	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	4	4	4
253.	Császár László	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	3
254.	Cseh Béla	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	2	0
255.	Cseh János	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
256.	Cseh Lajos	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
257.	Csekme Erzsébet	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	4	2	0
258.	Csellár Edit Ilona	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0

259.	Cselőtei Sándor	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
260.	Csépány Sarolta Mária	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
261.	Cserés Miklós	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	0
262.	Cserhádi László	1940	földrajz-, természettajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	2	0	0	0
263.	Cserjés Alice Lenke	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0
264.	Csernák Emília	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	0	4	0
265.	Csernus Éva Eleonóra	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	4	2	0	0
266.	Csernus Sándor János	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	fizika	1	2	4	1
267.	Cserny Ilona Teréz	1941	földrajz-, természettajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	0	4	2
268.	Csernyeczki Sándor	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	mezőgazdaságtan	történelem	0	0	0	0
269.	Csikesz Béla Emil	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0

270.	Csiki Székely Gabriella	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	2	3	3	2
271.	Csikós Éva	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia-pedagógia	4	0	0	0
272.	Csillik László	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
273.	Csiszár Albert	1937	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
274.	Csiszár Béla	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
275.	Csizmadi Irén	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	3	2	1
276.	Csizmadia Anna Mária	1940	mennyiségtan-természettani szakcsoport	torna	természettan	2	2	2	0
277.	Csóka Margit	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	0
278.	Csonka József	1931	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
279.	Csontos Miklós	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	4	3

280.	Csóti László	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
281.	Csotó Nagy János	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia-pedagógia	2	2	2	0
282.	Csőke Márta	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	állattan	2	1	2	0
283.	Csósz Szilvia	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
284.	Csuthy Anna	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	3	0
285.	D. Nagy Julianna	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	2	2	4	0
286.	Dallos Magdolna	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	2	0
287.	Daly Lenke	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar nyelvészet	0	0	0	0
288.	Damjanovits Magdolna	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	történelem	4	2	0	0
289.	Dancs Margit	1931	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0

290.	Dánfy Rózsa Pistike	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
291.	Dani Ilona	1936	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	1
292.	Danicz Ilona	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
293.	Dankó István Béla	1939	földrajz-, természettan- szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	3	1	2	0
294.	Dapsy Viola	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	4
295.	Darida Lenke	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	1
296.	Dávid Katalin Franciska	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
297.	Daxner Géza Kálmán	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	2	0	0	0
298.	Deák Jenő	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	0
299.	Deák Lajos	1938	magyar nyelvi- történelmi	nem válaszolt	történelem	3	3	5	4

			szakcsoport némettel						
300.	Deák Margit Anna	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	0	0
301.	Debreczy Etel Mária	1940	földrajz-, természetrjai szakcsoport	ének	növénytan	3	2	3	1
302.	Dékány Ida	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
303.	Dely Györgyike Gizella	1941	földrajz-, természetrjai szakcsoport	torna	földrajz	4	3	2	2
304.	Deme Irén	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
305.	Demeter Margit	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	2	0	0
306.	Demhardt Béla József	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	0	0	0	0
307.	Demhardt Rozália	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	3
308.	Dénes Tibor	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	3	3	0

309.	Densz Éva	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	3
310.	Dénuel János Géza	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	0	0
311.	Dercsényi Anna	1935	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	0
312.	Detki Kálmán	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	4	1
313.	Dibusz Sándor	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	5	3	2	2
314.	Dikány Gyula	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	4	2
315.	Dikó Gábor	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	történelem	0	0	0	0
316.	Diós Rozália Ilona	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	2	2	3	0
317.	Diósszilágyi Ibolya Julianna	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	2	0	0
318.	Dittel Emma	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
319.	Dobay Dorottya	1931	földrajz-, természetrajz-,	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	0	0

			vegytani szakcsoport						
320.	Dobó Ferenc	1932	mennyiségtan-, természetan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	2
321.	Dobos Erzsébet	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia- pedagógia	4	2	1	2
322.	Dobos Etelka	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természetan	2	2	0	0
323.	Dobronyovszky Dalma Lenke	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	történelem	2	5	0	0
324.	Dolch Erzsébet	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	5	4	2
325.	Dombacher József	1936	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
326.	Donnenberg Sándor	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	állattan	0	0	0	0
327.	Dór Margit	1935	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
328.	Dóri Klára Anna	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
329.	Döme Klára Gizella	1930	mennyiségtan-, természetan-,	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0

			vegytani szakcsoport						
330.	Dömötör Gábor	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	4	2	1	0
331.	Dr. Gedeon Istvánné	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
332.	Drach Edit	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
333.	Draskovits Pál	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	3	1
334.	Drozdik Aranka	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	0
335.	Dsida Irma Erzsébet	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
336.	Dudás László	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0
337.	Dukai Júlia	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	3
338.	Dunai Frigyes	1943	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	0	0	0	0
339.	Dvorák Aranka	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	4	1
340.	Eckert Irma	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1

341.	Edelényi Béla János	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	1
342.	Egervári Mária Magdolna	1940	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	torna	földrajz	5	2	5	2
343.	Egyed Antal	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	2
344.	Eicher Erzsébet	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0
345.	Eisler Magdolna Mária	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	3
346.	Elekes Aranka	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	3	6	3	1
347.	Elekes Zoltán	1942	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	5	0	0	0
348.	Elter Anna	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
349.	Endrey Klára	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
350.	Endrey Melánia	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	6	0	5	2

351.	Énekes Károly József	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természetan	0	0	0	0
352.	Engelthaller Dezső István	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
353.	Enyedi Julianna Erzsébet	1940	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	torna	növénytan	3	2	0	0
354.	Eöri Szabó Judit Rózsa	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
355.	Eperjessy Ilona Eleonóra	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	3	4	6	2
356.	Ercsei Sarolta	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	3	0
357.	Erdélyi Ilona	1940	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	5	2	3	0
358.	Erdélyi Mária	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
359.	Erdélyi Zsuzsanna	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	0
360.	Erdődi József	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
361.	Erdős Ferenc	1937	földrajz-, természetrájz-,	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0

			vegytani szakcsoport						
362.	Erdős János György	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	filozófia-pedagógia	4	2	0	0
363.	Erdővégi Mária Magdolna	1943	mennyiségtan-természettani szakcsoport	ének	filozófia-pedagógia	0	0	0	0
364.	Erős Katalin Sarolta	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
365.	Érsek László	1939	mennyiségtan-természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	4	2	2	0
366.	Ertl Irén	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia-pedagógia	4	2	2	0
367.	Ésik Zoltán	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia-pedagógia	4	3	0	0
368.	Etschek Mária Magdolna	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	0	0	0	0
369.	F. Nagy Géza	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	növénytan	2	4	4	5
370.	Fábián Erzsébet	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	2
371.	Fábián László	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	3	3	6	2
372.	Faludi Margit	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	4

373.	Falusi Ferenc	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
374.	Farkas Anna	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	3	2
375.	Farkas Antal	1946	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia-pedagógia	2	0	0	0
376.	Farkas Erzsébet	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	földrajz	5	2	0	2
377.	Farkas Éva Katalin	1944	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	4	4	2
378.	Farkas Gabriella Julianna	1939	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	fizika	2	1	2	2
379.	Farkas Ilona Erzsébet	1934	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
380.	Farkas József	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	4	2	0	0
381.	Farkas Judit Rózsika	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	0	0	0	0
382.	Farkas Klára Sarolta	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	1	2

383.	Farkas Márta	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	1	1	1
384.	Fáy Hildegard Juliánna	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	4	0	0	0
385.	Fecser Erzsébet	1942	földrajz-, természettajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	0	0	0	0
386.	Fecske Sarolta	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
387.	Fehérvári Aranka	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
388.	Fejes József	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
389.	Fejős Julianna	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
390.	Fekete Éva	1946	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	2	0	0	0
391.	Fekete Mária	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
392.	Fekete Mária Terézia	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1

393.	Fekete Márta	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	4	4	2
394.	Felczán Eszter	1932	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	4	1
395.	Fellinger János	1933	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	2
396.	Fenyő Frida	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	0	0	0
397.	Ferencsin Margit	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
398.	Ferjancsik Lajos	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	2	0	0
399.	Fialkovich Adolf	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	0	1
400.	Fischer Anna Emmanuela	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
401.	Fischer Lilla Edit	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
402.	Flachner Karola	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	2	2	0

403.	Floszник Mária	1931	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	5	3
404.	Fodor János	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	4	2
405.	Fodor József	1937	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
406.	Fogassy Margit Ilona	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	4	2	1	1
407.	Fogl Olga	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	4	2
408.	Forgács Sarolta	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
409.	Forgó Mária Magdolna	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
410.	Forgó Zsuzsanna Mária	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
411.	Földes István	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
412.	Földes Julianna Mária	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
413.	Földes Mária	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	2	0	0	0

414.	Földi Károly	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	2
415.	Franck Ilona	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	2	4	2
416.	Francz Ilona	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	1	2
417.	Frank Oszkár	1938	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	4	0
418.	Freifogl Margit Ilona	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	2	2	0
419.	Fried György	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	9	2	1	0
420.	Friedrich Sándor Dezső	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
421.	Frizzi Elvira	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	4	0	0	0
422.	Fröhlich Margit Mária	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
423.	Fükóh Levente Barnabás	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	5	2	3	0

424.	Füleki János	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	4	2	4	2
425.	Fülek Mária	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	0
426.	Fülöp Ernő	1933	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
427.	Fülöp Izabella Eszter	1938	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	nem válaszolt	0	0	0	0
428.	Fülöp Julianna	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1
429.	Fülöp Mária Etelka	1947	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	3	0
430.	Fülöp Sára	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
431.	Füsi Lajos	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia-pedagógia	2	2	2	0
432.	Gaál Júlia	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
433.	Gábor József	1932	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
434.	Gábor Magdolna	1937	magyar nyelvi-történelmi	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	1

			szakcsoport némettel						
435.	Gábos Rózsa	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	ének	filozófia-pedagógia	4	2	3	0
436.	Gacsó László	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	3	3	4	1
437.	Gacsó László Bertalan	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
438.	Gájásy Sándor	1938	mennyiségtan-természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
439.	Gál Irén Anna	1935	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	2
440.	Gál Júlia Viktória	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	földrajz	5	2	0	0
441.	Gál Magdolna Klára	1936	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
442.	Galambosi Mária	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	6	4	2	0
443.	Galánfi Ede	1943	mennyiségtan-természettani szakcsoport	szlőjd	filozófia-pedagógia	2	2	2	0

444.	Gálffy Lenke	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
445.	Gálicz József	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	4	0	2	0
446.	Gáll Mária	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	6	3	2	0
447.	Gáncsov Károly	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
448.	Garai József	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	6	1
449.	Garamszegi József Gyula	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	2	2	1
450.	Garazi Mária Magdolna	1934	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
451.	Garger Margarita	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
452.	Gart Etelka Erzsébet	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	3
453.	Garzó Olga	1932	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1

454.	Gáspár Anna	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	1
455.	Gáspár Ferenc	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	0	0	0
456.	Gáspár Géza	1940	földrajz-, természettajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	0	0	0	0
457.	Gáspár Kálmán	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
458.	Gayer Melánia	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	2	4	4
459.	Gazdag Edit	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	1	1	0	0
460.	Gazdag Irén	1939	földrajz-, természettajzi szakcsoport	ének	földrajz	2	1	4	3
461.	Gazsó István András	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	6	2
462.	Géczi Gabriella Teréz	1934	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	0
463.	Géczy Ilona Margit	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0

464.	Gelei Judit Magdolna	1935	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	2
465.	Geng Mária Bernárdia	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
466.	Gerda Ilona Jolán	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	4	4
467.	Geréb Éva	1937	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0
468.	Gerendi Ilona	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
469.	Gergely Gergely	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
470.	Gergelyffy Márta Veronika	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	4	2	0	0
471.	Gerlein Mihály	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
472.	Gervain Mihály	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	3	1

473.	Gimes Györgyike	1939	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	kézimunka	földrajz	1	0	0	0
474.	Ginder Katalin	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	2	2	0
475.	Girth Irén	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	2	2
476.	Glósz János	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	0
477.	Gludovátz Janka	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	3	1
478.	Gohér Ilona	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
479.	Goldmann Andor	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	4	0
480.	Golovics Ilona Erzsébet	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	2	1	1
481.	Gombay Edit	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	6	5	4	2
482.	Gonda Rosalia Paula	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	4	1

483.	Gordos István	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	2	2	4	3
484.	Göcsei Imre	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	0	3	1
485.	Gögös József	1941	földrajz-, természetráji szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	2	0	0	0
486.	Gömböcz József	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	3	2
487.	Gönczy Béla	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
488.	Görgényi Erzsébet	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
489.	Göttl Margit	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
490.	Gracza Marcella	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	1
491.	Gráf Jolán Alice	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	0	0
492.	Graf Otto Károly	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	4

493.	Gramsperger Katalin Erzsébet	1946	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	földrajz	2	0	0	0
494.	Greczmajer Károly Lajos	1933	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	4	1
495.	Gregorich Ilona	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
496.	Greifenstein Gizella	1931	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	1
497.	Greschner Edith	1935	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	0
498.	Grósz Erzsébet	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	1	2	0
499.	Groszman Gyula	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
500.	Grünwald Emil	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	0	0	0
501.	Guelmino János	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	állattan	0	0	0	0
502.	Gulyás István Pál	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	1
503.	Gulyás Viktória	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
504.	Guthy Mária	1942	magyar nyelvi-történelmi	nem válaszolt	német	2	0	0	0

			szakcsoport némettel						
505.	Gyaraky Jenő Béla	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	0
506.	Gyaraky Márta	1938	földrajz-, természettajzi szakcsoport	ének	vegytan	2	3	3	4
507.	Gyárfás Ibolya	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	4	2
508.	Gyarmati István	1936	földrajz-, természettajzi-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
509.	Gyenes Mária	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
510.	Gyepes János	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
511.	Gyimesi Katalin	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	6	4	0	2
512.	Gyimessy Mária	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
513.	Gyökér Gyula	1941	földrajz-, természettajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
514.	Gyöngyösi András	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	0	0	0	0

515.	Gyöngyösi Margit	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	1	0	0
516.	Gyöngyössy Jolán Margit	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	1
517.	Györffy Georgina	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	pedagógia	4	5	3	1
518.	György Anneliesza Ella	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	0	0	0	0
519.	Györgyfy Katalin Aranka	1940	földrajz-, természettajzi szakcsoport	torna	vegytan	2	2	3	2
520.	Györki András	1941	földrajz-, természettajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	3	0	0	0
521.	Györök László	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
522.	Györök Piroska Erzsébet	1939	földrajz-, természettajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	2	1	2	5
523.	Gyulavári László	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	1	1	0
524.	H. Vecsey Vilma	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	0	2	1
525.	Hadabás Ella	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	4	0	5	2

526.	Hadnagy Margit	1931	földrajz-, természetráj-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	0	0	0
527.	Hajagos Erzsébet	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	0	0
528.	Hajagos Irén	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
529.	Hajdú Irma	1946	földrajz-, természetráji szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	4	0	0	0
530.	Hajdú József	1932	földrajz-, természetráj-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
531.	Hajnal Hedvig Anna	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	6	0	0	0
532.	Hajniki Irén Edit	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	filozófia	2	3	3	0
533.	Hajós Ilona	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
534.	Halápi Irén	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
535.	Halasi István	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	francia	filozófia- pedagógia	0	0	0	0

536.	Halász Lenke Emma	1940	földrajz-, természetrjaji szakcsoport	ének	földrajz	5	2	5	2
537.	Halmai Lujza	1935	földrajz-, természetrjaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	3
538.	Hámpek Anna	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	2	4	4	0
539.	Hamuth Ilona	1929	földrajz-, természetrjaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	2
540.	Hamvas József	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	5	0
541.	Hamza Viktória	1935	földrajz-, természetrjaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
542.	Handl Margit	1929	földrajz-, természetrjaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	2
543.	Hangady Piroska	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	0	2	2
544.	Hank Éva Magdolna	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	0	0	0	0

545.	Hankó Judit	1937	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
546.	Hannauer Aranka	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	természettan	2	2	8	4
547.	Hanyi Csilla	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
548.	Harangozó Katalin Irén	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
549.	Hargitai Károly	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	0	0	0	0
550.	Haris Károly	1937	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
551.	Harkó Ferenc István	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	2
552.	Harmat Márta	1938	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	ének	állattan	2	3	3	4
553.	Harmati Mária	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
554.	Harrer Julianna Melánia	1929	földrajz-, természetrájz-,	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	3	3

			vegytani szakcsoport						
555.	Harrer Margit	1929	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	2
556.	Harrer Paula	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	2	2	0
557.	Hárs László Endre	1937	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0
558.	Havas Erzsébet	1938	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	torna	földrajz	3	1	4	2
559.	Havas János	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	0	0	0
560.	Havasi Erzsébet	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	5	2
561.	Heck Róza Ilona	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
562.	Hegedüs Anna Vilma	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
563.	Hegedüs Ernő	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	5	0	2	0
564.	Hegedüs Ilona	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2

565.	Hegedűs Ilona Emília	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	3	0	1
566.	Hegedűs János	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0
567.	Hegedűs Julia	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	1	0	0	0
568.	Hegedűs Tibor István	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	0	0	0	0
569.	Henny Klára	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
570.	Herche Jolán Róza	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	1	2	0
571.	Herkó Petronella	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	3	3	4	0
572.	Herkovits Imre László dr.	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	1	1	0
573.	Herkovits Katalin Mária	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
574.	Herkovits Mária Magdolna	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
575.	Hermann János	1945	földrajz-, természettajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	1	4	2	2

576.	Hermann Mária	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	4	4	2	0
577.	Hertelendi Géza Bálint	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
578.	Hertelendi Mária	1933	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
579.	Herz Lajos György	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	9	0	0	0
580.	Heszler József	1930	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	3
581.	Hetei József	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	1
582.	Hetesy Etelka	1932	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	3	1
583.	Hetting Klára Margit	1937	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
584.	Hévézi Ilona	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	0

585.	Hild Anna Vilma	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	4	2
586.	Himffner Mária	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
587.	Hingler Erzsébet	1945	földrajz-, természetrjai szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	3	0	0	0
588.	Hingler Magdolna Klára	1944	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	3	4	1	1
589.	Hitter Piroska Etel	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	1	1
590.	Hizsnyik Ilona Irma	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
591.	Hofer Borbála	1939	földrajz-, természetrjai szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
592.	Hoffman Géza Mihály	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
593.	Hoffmann Irma	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
594.	Hoffmann István	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	2	0

595.	Hoffmann Margit Irén	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	0	0	0
596.	Hoffmann Miklós	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	5	0	0	0
597.	Hohrek Gizella	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
598.	Holczer Tibor László	1930	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	2	2
599.	Holecz György	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
600.	Holler Ilona Katalin	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
601.	Holló Margit	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
602.	Hollósy Tibor	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
603.	Holtzer Pál	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
604.	Homoródi József	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1

605.	Honéczy Mária Magdolna	1938	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	torna	földrajz	3	1	0	0
606.	Honfi Aladár	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	4	2	1	0
607.	Hornják András	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	2	4	2
608.	Hornják István Tibor	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	1	2	0	0
609.	Hortobágyi Ilona	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
610.	Hortobágyi Margit Gizella	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	4	3	0	0
611.	Horváth Ágota	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	2
612.	Horváth Anna	1935	földrajz-, természetrzaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
613.	Horváth Erzsébet	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
614.	Horváth Erzsébet	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2

615.	Horváth Erzsébet Terézia	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
616.	Horváth Györgyi Márta	1935	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
617.	Horváth Gyula	1936	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	3	1
618.	Horváth Ilona	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	3	1	2	0
619.	Horváth Ilona Mária	1937	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	1	2	0
620.	Horváth Imre	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	0	3	2
621.	Horváth Irén	1931	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	4	3	2
622.	Horváth István József	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
623.	Horváth József	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	1	1	0
624.	Horváth József	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	2	1	0	0

625.	Horváth József	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	0	0
626.	Horváth József	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia	2	2	4	2
627.	Horváth Júlia	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	4	2	2
628.	Horváth Lidvina Viktória	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	2	0
629.	Horváth Margit	1939	mennyiségtan-termesztani szakcsoport	torna	fizika	2	1	2	0
630.	Horváth Mária	1935	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0
631.	Horváth Mária	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	állattan	2	2	0	2
632.	Horváth Mária Lidia	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	földrajz	5	2	4	2
633.	Horváth Márta Ilona	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	filozófia-pedagógia	2	2	3	0
634.	Horváth Olga Gizella	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
635.	Horváth Sarolta	1935	földrajz-, természetrajz-,	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0

			vegytani szakcsoport						
636.	Horváth Szidónia	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	növénytan	4	1	2	0
637.	Hosztják Katalin	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
638.	Hovány Mária Magdolna	1928	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	5	4	2
639.	Hovány Mártha	1932	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	3	1
640.	Hőgyész Márta Julianna	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0
641.	Hőnigh Katalin	1941	mennyiségtan-termesztani szakcsoport	torna	természtan	2	1	3	0
642.	Hubacsek Rózsa Gizella	1934	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
643.	Hugyecz Mihály	1937	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
644.	Hunya Sándor	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	nem válaszolt	0	0	0	0
645.	Hunyady-Buzás Gabriella	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
646.	Huszár Ilona	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	történelem	0	0	0	0

647.	Huszay Karolin Rozália	1940	földrajz-, természetrjai szakcsoport	kézimunka	földrajz	5	2	3	0
648.	Huszka László Imre	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
649.	Igerth Antal	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	0	0
650.	Ignác Margit Zsuzsanna	1940	földrajz-, természetrjai szakcsoport	torna	vegytan	2	3	3	2
651.	Ihász Irma	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
652.	Illés Lajos	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	3	2	0
653.	Illésy István	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
654.	Imrecze Zoltán István	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	4	2	2	0
655.	Imreházi Károly	1942	földrajz-, természetrjai szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	5	2	2	0
656.	Incze Katalin	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	4	0	0	0
657.	Inczédy Dénes Alajos	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0

658.	Irlanda Ilona Erzsébet	1944	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	0	0	0	0
659.	Irlinger Katalin Margit	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	3	1
660.	Ispánki János	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
661.	Ispánki Terézia	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	4	2	1	0
662.	Ispánky Emília Angyalka	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	ének	földrajz	5	2	5	2
663.	Istenes János	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
664.	Iszák Erzsébet	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	földrajz	2	1	2	0
665.	Iván Erzsébet Julianna	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
666.	Iván Ilona	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
667.	Ivanovich Ilona	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
668.	Iványi Edit	1931	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	4

669.	Jády Rozália	1940	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	kézimunka	nem válaszolt	3	1	1	2
670.	Jager Rózsa	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
671.	Jakab Erzsébet	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	filozófia	0	0	0	0
672.	Jakabos Dénes	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	4	1
673.	Jakabos Ibolya	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
674.	Jáki Mária Katalin	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	2	4	1
675.	Jámbor Györgyike Katalin	1939	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	torna	vegytan	0	0	0	0
676.	Jámbor Irén	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
677.	Jámbor Rozália	1941	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	3	2	0
678.	Jamrich Ilona	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
679.	Jancsik Erzsébet	1946	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	háztartásan- gazdaságtan	földrajz	4	2	2	0

680.	Jandrók György	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	4	2
681.	Jankó Éva Mária	1934	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	3	1
682.	Jankó Ferenc	1946	földrajz-, természettan-, szakcsoport	mezőgazdaságtan	állattan	0	0	0	0
683.	Jánosi Margit	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	2	0	0	0
684.	Janson Márta Erzsébet	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	3	1	2	2
685.	Jánszky Erzsébet Piroska	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
686.	Járai Imre László	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
687.	Jármai Éva Antónia	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
688.	Járó Mária	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	4	2	2	4

689.	Jaross Judith Józsa	1942	földrajz-, természetrjzi szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	5	2	2	4
690.	Járosy Ilona Anna	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	fizika	0	0	0	0
691.	Jarró Klára	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	0	0	0	0
692.	Jaszovszky Béla	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	4	0
693.	Jászter László	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	4	0	0	0
694.	Jauk Mária Magdolna	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	5	6	0	0
695.	Jautz Ilmenda	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
696.	Jautz Magdolna	1933	földrajz-, természetrjz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
697.	Jautz Mária	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	4	4
698.	Jávor István	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0

699.	Jelenfy Szilárda Mária	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	2
700.	Jelenfy Szilárdka	1936	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
701.	Jenei Ferenc	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0
702.	Jenei Mária	1934	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
703.	Jesity Lázár	1946	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia-pedagógia	4	3	0	0
704.	Jeszenszky Stefánia	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
705.	Jets Edit	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
706.	Jó járt László	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia-pedagógia	0	0	0	0
707.	Jókai Margit Teréz	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0
708.	Jónás Ella Eszter	1943	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	filozófia-pedagógia	4	1	2	1
709.	Jordán Margit	1931	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	3	1
710.	Józsa Irén	1932	mennyiségtan-, természettan-,	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2

			vegytani szakcsoport						
711.	Juhász Anna	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
712.	Juhász Györgyike Mária	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	4	1	0	0
713.	Juhász Ilona	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	0	0	0	0
714.	Juhász Irén Mária	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	2	0	0
715.	Juhász István András	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	0	0	1	1
716.	Juhász Margit Katalin	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	2	2	0
717.	Jurasits József	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	0	0	0
718.	Juszkó András	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
719.	K. Nagy Magdolna	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
720.	K. Szabó Ferenc	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	0	0	0

721.	Kada Judit Zsuzsanna	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
722.	Kádár Gábor	1940	földrajz-, természetráji szakcsoport	szlőjd	nem válaszolt	4	3	0	0
723.	Kádár Géza	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	1	0	0	0
724.	Kádár Ilona	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	4	3
725.	Kádár Katalin	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
726.	Kaiser Rozália	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
727.	Kakas Lajos	1932	földrajz-, természetráji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	2
728.	Kálinfalvai Béla	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	6	4	0	3
729.	Kállai István	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	3	1	2	0
730.	Kallina István Ernő	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	0	0	0	0

731.	Kálmán Gyula Imre	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	3	3	6	2
732.	Kalmár Erzsébet Katalin	1928	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	4	2
733.	Kaloczkai Erzsébet	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	1
734.	Kandó Tibor	1932	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
735.	Kangilai Károly	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	0	0	0	0
736.	Kántor Gabriella Piroska	1946	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	4	2	0	0
737.	Kapos Ilona	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	3	3
738.	Kapovits Erzsébet	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	0	4	1
739.	Karakas Lajos	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	2	2	2	0
740.	Karakasevics Károly Egon	1936	földrajz-, természetrájz-,	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	3	2

			vegytani szakcsoport						
741.	Kardos Anna	1930	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	3
742.	Kardos Béla István	1946	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia- pedagógia	2	0	0	0
743.	Karla Lilla Rózsa	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	5	2
744.	Karlovits Julianna	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	3	0	0	0
745.	Kárnán Mária	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	4
746.	Károly Ferenc	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	2	0	0	0
747.	Károly Sándor	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	3	2
748.	Kárpáti István	1943	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	növénytan	0	0	0	0
749.	Karsai István	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	3	4	2
750.	Kary Erzsébet	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1

751.	Kary Mária Zsófia	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
752.	Kása Piroska Matild	1945	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	állattan	0	3	2	2
753.	Kassai Katalin	1933	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	torna	földrajz	0	0	0	0
754.	Kassai Katalin	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	3	2	0	2
755.	Kassay Zsófia Mária	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	0	0	0
756.	Katona Ferenc István	1930	földrajz-, természetrzaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
757.	Katona Imre	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	0	0	0	0
758.	Katona László	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	1	0
759.	Katona László	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	4	2	0	0
760.	Katona Mária	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	0	0

761.	Katzenberger Erzsébet	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
762.	Katzenberger Ibolya	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	3	2
763.	Katzendorfer Antal	1929	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
764.	Kaza Ilona	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	3	3	2
765.	Kecskeméthy Marianna Mária	1934	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
766.	Kelemen Erzsébet	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	3	1	0
767.	Kelemen Ilonka	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	1	0	0	0
768.	Kelemen József	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	7	4	7	2
769.	Kelemen László	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia-pedagógia	4	2	0	0
770.	Keliger Margit	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	2

771.	Kelle Margit Ida	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
772.	Kellner Alice Jolán	1940	földrajz-, természetrjaji szakcsoport	torna	vegytan	2	1	0	0
773.	Kelő Ilona Paula	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
774.	Kemenes József	1937	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	1
775.	Kenderesi Tibor	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
776.	Kendől Katalin	1945	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	pedagógia	4	6	3	3
777.	Kerecsényi Ágnes Katalin	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	1	0	0
778.	Kerecsényi Erzsébet	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
779.	Kerecsényi Mária	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	fizika	2	1	4	3
780.	Kerekes Anna	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	2	2	2
781.	Kerekes Kornélia	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	5	4	2

782.	Kerényi Sarolta	1939	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	kézimunka	földrajz	1	0	0	0
783.	Keresztes Erzsébet	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	filozófia	2	3	3	3
784.	Keresztes Margit	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	2	2	0
785.	Kéri Anna	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
786.	Kéri Katalin	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	0	0	0
787.	Kerner Irén	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	2	4	2
788.	Kertész Erzsébet	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	4	3
789.	Keserű Rozália	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
790.	Kesjár János	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	0	1	0
791.	Kesztenbaum Boriska	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	4	4	2
792.	Keszthelyi József	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0

793.	Kétszery Margit	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	3
794.	Keveváry Katalin	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
795.	Kézdi Erzsébet	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
796.	Kier Károly	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	4	2
797.	Kilár Ilona Zsuzsanna	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	1
798.	Kimmel Katalin	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	1
799.	Kincses Adrienne Margit	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	3	2	0
800.	Kinder Pál	1928	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	0	0
801.	Király Erzsébet	1934	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
802.	Király Irén Aranka	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	5	2	3	0
803.	Király József	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia-pedagógia	1	0	0	0

804.	Király László	1939	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	2	2	0
805.	Kirchlechner Margit	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	4
806.	Kis József	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	torna	történelem	1	0	0	0
807.	Kis László	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	4	4
808.	Kis Rozália	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	2	2	0
809.	Kisfaludi Melinda	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	0	0
810.	Kismartoni Károly	1937	földrajz-, természetrzaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
811.	Kiss Angyalka Piroska	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
812.	Kiss Antal	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	1	1
813.	Kiss Árpád	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	1
814.	Kiss Béla Ferenc	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	1
815.	Kiss Emma Erzsébet	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2

816.	Kiss Ernő	1928	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
817.	Kiss Erzsébet	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	4	2
818.	Kiss Ferenc János	1934	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
819.	Kiss Gizella Margit	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	2	2	0
820.	Kiss Hajnalka	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
821.	Kiss Ilona	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	3	1	2	0
822.	Kiss István	1929	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	2	3
823.	Kiss Janka	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia-pedagógia	2	0	0	0
824.	Kiss József	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	szlőjd	filozófia-pedagógia	4	2	0	1
825.	Kiss Lajos	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	2

826.	Kiss Magdolna Mária	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
827.	Kiss Mária Hortenzia	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	1
828.	Kiss Mária Magdolna	1942	földrajz-, természetrjai szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	vegytan	0	0	0	0
829.	Kiss Mihály Gyula	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	1	0
830.	Kiss Sándor	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	2	1	2	1
831.	Kiszelyi Theodóra	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	történelem	2	2	4	0
832.	Kittka Ilona	1939	földrajz-, természetrjai szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
833.	Klacskó Mária	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	2	4	4
834.	Kláray Mária Klára	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	5	0	0	0
835.	Klaszán Zsuzsanna	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	0	0

836.	Klausberger Edit	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
837.	Kleiszner János	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	1	0	0
838.	Klement Gyula	1928	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
839.	Klimó Erzsébet	1939	földrajz-, természetráji szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	3	2	1	4
840.	Kneiszl János	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	3	3
841.	Kober Géza Lajos	1929	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
842.	Kóbor Jenő	1942	földrajz-, természetráji szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	2	2	0	1
843.	Koczka Árpád	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
844.	Kocsis István	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	3	2	0
845.	Kocsis Klára Eszter	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar nyelvészet	3	1	2	0
846.	Kocsis Margit	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	2	2	4	2

847.	Kocsis Tibor	1945	földrajz-, természetrাজi szakcsoport	szlőjd	állattan	0	0	0	0
848.	Kohut György	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	2	1	4	0
849.	Koity Katalin	1933	földrajz-, természetrাজi-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
850.	Kolcza Jolán	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
851.	Kollár Ferenc	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
852.	Komlós György Lajos	1941	földrajz-, természetrাজi szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	0	0	0	0
853.	Komlósi Sándor	1946	földrajz-, természetrাজi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	2	2	0
854.	Kompotty Noémi Etelka	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
855.	Koncz Éva	1928	földrajz-, természetrাজi-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	2
856.	Koncsár Irma	1942	magyar nyelvi- történelmi	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0

			szakcsoport némettel						
857.	Kondor Erzsébet Terézia	1937	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
858.	Kondor István	1934	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	2	2
859.	Kondrát Borbála	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
860.	Koós József	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	0	0
861.	Koós Julianna Klára	1939	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	torna	állattan	3	2	3	0
862.	Kopácsi Béla	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	2	1	5	4
863.	Koralewski Vilmos Ferenc	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
864.	Kordás Etelka	1931	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	5	2
865.	Kornfeld Irén	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2

866.	Kornis Gusztáv	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	5	0	0	0
867.	Korponai András	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
868.	Korponai Mária	1933	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	2
869.	Kósch Margit Stefánia	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
870.	Kosdi Etel	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
871.	Koska Árpád Imre	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
872.	Kossuth Erzsébet Mária	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	0	0
873.	Kószó Anna Julianna	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
874.	Kószó Lujza Izabella	1935	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	1

875.	Koszorus Erzsébet Ilona	1943	földrajz-, természetrjai szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	2	4	4	2
876.	Kovács Borbála	1941	földrajz-, természetrjai szakcsoport	kézimunka	földrajz	4	3	2	2
877.	Kovács Emma	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
878.	Kovács Erzsébet	1931	földrajz-, természetrjai-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	2	2
879.	Kovács Erzsébet	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
880.	Kovács Erzsébet Mária	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
881.	Kovács Eszter Mária	1933	földrajz-, természetrjai-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	3	2
882.	Kovács Franciska	1934	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
883.	Kovács Gyula	1934	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	4	3
884.	Kovács Ida	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
885.	Kovács Ida	1938	magyar nyelvi- történelmi	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0

			szakcsoport némettel						
886.	Kovács Ilona	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
887.	Kovács Imre	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	3	1
888.	Kovács J. András	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	3	6	2
889.	Kovács József	1935	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	0
890.	Kovács József	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
891.	Kovács Katalin	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
892.	Kovács Laura Rózsa	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	2	0	0
893.	Kovács Lenke	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	2	0
894.	Kovács Mária Magdolna	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	2	4	2
895.	Kovács Paula	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	5	4	2

896.	Kovács Sára	1943	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	2	0	0	0
897.	Kovács Vendel	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	2	1	0	0
898.	Kovácsnai Bogdány Éva	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem választott	történelem	3	2	4	4
899.	Kovács Emília	1937	földrajz-, természetrzaji-, vegytani szakcsoport	nem választott	nem választott	2	1	2	0
900.	Kovács Mária Róza	1941	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	0	0	0
901.	Kozák Veronika	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	0	0
902.	Kozár Klára	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem választott	nem választott	2	2	2	1
903.	Ködöböcz József	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	4	2	0	0
904.	Kőnig Ferenc	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem választott	nem választott	4	5	0	0
905.	Könyves Kolonics Ilona	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem választott	nem választott	4	2	2	1

906.	Könyves Petri Klára	1946	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	5	2	1	0
907.	Körmendi Angyalka	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
908.	Körmendi Erzsébet	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
909.	Körmendi Margit	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	1	3	1
910.	Körmöczy Ilona	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	fizika	2	1	2	0
911.	Kőszegi Ilona	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	2	0	0	0
912.	Köszörüs Mária	1946	földrajz-, természettan- szakcsoport	ének	földrajz	3	0	0	3
913.	Köszörüs Rozália	1931	földrajz-, természettan- vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	5	3
914.	Kővári Erzsébet	1932	földrajz-, természettan- vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
915.	Kövesdi Pál József	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	fizika	2	1	4	0

916.	Kövy Magdolna	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	0	0	0
917.	Középesy Mária Emma	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
918.	Králik Dezső István	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	0	0	0	0
919.	Kránitz István Sándor	1934	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	1
920.	Kratofil Béla	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
921.	Kratofil Irma	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
922.	Krcsmárik Zsuzsanna	1934	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
923.	Kreider József	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	4	2
924.	Krénusz Ilona Margit	1937	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
925.	Kriek Ida	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
926.	Krieul Ilona Mária	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	2	1	4	3

927.	Kristóf Margit	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	0
928.	Krivári Zoltán Géza	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	2	0	0
929.	Krix Jolán	1933	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
930.	Kromek Erzsébet	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	0
931.	Kruzslicz András	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	2
932.	Kucher Gyula	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	2
933.	Kucsera Etelka	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	2	2	2	0
934.	Kucsera László	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
935.	Kula Marianna	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	3	3	0
936.	Kulcsár Gabriella	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0

937.	Kulcsár Katalin Zsófia	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	mennyiségtan	4	2	2	0
938.	Kúm Edit Hajnalka	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	növénytan	4	2	4	0
939.	Kummer Aranka	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	4	0
940.	Kun József	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	4	0	0
941.	Kunsági Elemér	1941	földrajz-, természetrjzi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	4	2	0	0
942.	Kunvári Edit Mária	1934	földrajz-, természetrjz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
943.	Kunvári Olga	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	2
944.	Kúr Éva	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	6	4	4
945.	Kurách Emil Gyula	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	5	7	0	0
946.	Kurucz Károly	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	0	0	0

947.	Kurucz Mária	1940	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	torna	földrajz	5	2	0	0
948.	Kusztér Magdolna	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	2	3
949.	Kúti Márta Mariann	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	2	2	2	1
950.	Kutsera László	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
951.	Kuttner József	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	9	0	0	0
952.	Lábas Iván	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
953.	Lacher Edit Ilona	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	2	4	1
954.	Laczkó Irén Szilvia	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
955.	Ladányi Mária	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	nem válaszolt	2	0	0	0
956.	Ladó Erzsébet Emma	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	3	3	0
957.	Lakat Károly	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	4	0	0

958.	Lakatos Béla János	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
959.	Lakatos Jolán Ilona	1941	földrajz-, természetrjai szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia- pedagógia	4	2	0	2
960.	Lakatos Mária	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
961.	Lakatos Tibor	1943	földrajz-, természetrjai szakcsoport	nem válaszolt	földrajz	0	0	0	0
962.	Lamm Lajos	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	4	2	3	0
963.	Lánczos István	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	4	2	0	0
964.	Láng Ilona Irén	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
965.	Láng Jusztna Irén	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0
966.	Lángi Rozália	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
967.	Lanyi Pál	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	1	0	0	0
968.	Lassú Lajos	1930	mennyiségtan-, természettan-,	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0

			vegytani szakcsoport						
969.	Laszip Adél	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
970.	László Géza	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia-pedagógia	4	2	0	0
971.	Lászlóffy Lászlóné Bertalan Anna	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	0	1	0
972.	Lates Erzsébet	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
973.	Laurinyecz Mária	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
974.	Lázár Barnabás	1931	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
975.	Lázár Erzsébet	1939	mennyiségtan-termetzettani szakcsoport	torna	fizika	1	0	0	0
976.	Lefler Ferenc	1928	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	5
977.	Legeza Pál Dénes	1937	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1

978.	Légrádi Gyula	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
979.	Légrádi József	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
980.	Légrádi Márta	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
981.	Lehárth Lajos	1929	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	2
982.	Lénárt Sándor	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar nyelvészet	0	0	0	0
983.	Lengyel Erzsébet	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	nem válaszolt	0	0	0	0
984.	Lengyel Piroska	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
985.	Lenháti Etelka	1946	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	filozófia-pedagógia	4	0	0	3
986.	Lévay Éva	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	0	0	0	0
987.	Ley Éva	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	4	0	0	0
988.	Liedemann Éva	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	4	2
989.	Liman Mária	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
990.	Lindner Mária	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	3	4	4

991.	Link Mihály	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	1	2	4	1
992.	Lipták Márta	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	3	3	4	2
993.	Lódi Ilona Irén	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
994.	Lóky Erzsébet	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
995.	Lóránd László	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	0	0	0	0
996.	Lovas Béla	1930	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
997.	Lovas Ilona Stefánia	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
998.	Lovas László	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	2	2
999.	Lovas Margit	1934	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0

1000.	Lovass Nagy Ilona	1932	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
1001.	Lovász Géza	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
1002.	Lózsa Margit	1930	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
1003.	Lökös Béla	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
1004.	Lugassy Ilona	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	0	3	4
1005.	Lugossy Anna Mária	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	növénytan	2	1	0	0
1006.	Lukács Emma	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
1007.	Lukács Irén	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	3
1008.	Lukács László	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia-pedagógia	0	0	0	0
1009.	Lukács Mária	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	3	3	0

1010.	Lux Adrienne Panka	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	3	2	4	2
1011.	Lux Katalin	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	4	2
1012.	Lux Mária Irma	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	2	1	1
1013.	Lux Rózsa	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	4
1014.	M. Szabó László	1935	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1015.	Mácsai Terézia Koszilda	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	0	0	0
1016.	Mácsik Terézia	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	4	3	2
1017.	Macskássy Tivadar	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	4	2	2	0
1018.	Magdó Ilona	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
1019.	Magdó Irén	1933	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	3	1

1020.	Magyar Ilona Rozália	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1021.	Magyar Márta Mária	1939	földrajz-, természetrাজi szakcsoport	kézimunka	földrajz	0	0	0	0
1022.	Magyar Vilmos	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar nyelvészet	4	1	1	0
1023.	Magyari Anna	1932	földrajz-, természetrাজi-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	4	1
1024.	Magyari Gabriella	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	2	0	0	0
1025.	Magyari József	1936	földrajz-, természetrাজi-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	3	0
1026.	Magyary Erzsébet	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	0	0	0	0
1027.	Mahler György	1937	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	4	1	0
1028.	Majer István	1941	földrajz-, természetrাজi szakcsoport	torna	földrajz	4	3	2	2
1029.	Major Ilona	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	2	1	1
1030.	Majoros Ibolya Ilona	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	2	2	0

1031.	Majzik Illés	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	0	0	0	0
1032.	Majzik Mária	1932	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	1
1033.	Makáry Olga	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	2	0
1034.	Makhult Ida	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
1035.	Maklány Katalin	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1036.	Makra Sándor	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	4	0	3	0
1037.	Malachowky László Adorján	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
1038.	Mándoki Sándor	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	4	2	3	0
1039.	Mantuano Márta	1931	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	4
1040.	Marczell Györgyi	1929	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0

1041.	Mari Mária Piroska	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	1	0	0	0
1042.	Máriaöldy Éva	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	mennyiségtan	0	0	0	0
1043.	Máriaöldy Julianna	1946	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	5	7	0	0
1044.	Máriás Piroska	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	természettan	2	1	0	0
1045.	Marik Erzsébet	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	2	2	4	0
1046.	Márk Bertalan	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
1047.	Markó József	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
1048.	Markos József	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	0	0	0	0
1049.	Markóth Ilona	1945	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1050.	Márközy Rózsa	1937	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0

1051.	Márkus Ilona	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	3	3
1052.	Márkus József	1936	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	3	1
1053.	Márkus Miklós	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1054.	Márkus Miklós Alajos	1940	mennyiségtan-természettani szakcsoport	mezőgazdaságtan	mennyiségtan	2	0	0	0
1055.	Marosán Margit Katalin	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
1056.	Marschall Lajos	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	0	0	0
1057.	Márta Sarolta Anna	1934	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
1058.	Marton Emília	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	0
1059.	Márton Gábor	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1060.	Márton Piroska	1939	mennyiségtan-természettani szakcsoport	ének	fizika	2	1	4	0
1061.	Marton Sarolta Magdolna	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2

1062.	Martonosi Mária Imelda	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	2
1063.	Matauscsek Margit	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
1064.	Máté Mária	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	4	0	3	0
1065.	Materényi Jenő Dezső	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	2	2	3	2
1066.	Matolcsy László	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	5	2
1067.	Mátray Pál	1939	földrajz-, természettajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	3	1	2	0
1068.	Matzkó Endre	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	fizika	2	1	0	0
1069.	Matzkó Piroska	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	4	3	1	0
1070.	Matyasovszki Gizella Adél	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	0	0	0	0
1071.	Mayer Henrik	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	2	4

1072.	Mayherr Ilona	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	1
1073.	Megyeri János	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
1074.	Megyeri Sarolta	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1075.	Melich Adél	1934	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
1076.	Melis Emma	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	4	2	0	0
1077.	Mendel Piroska Eszter	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1078.	Merényi Alojzia Margit	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	1
1079.	Merényi Jolán Mária	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
1080.	Mérki Ilona Mária	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0

1081.	Meskó Sándor István	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	2	4	0
1082.	Mész László	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	filozófia-pedagógia	5	2	2	1
1083.	Mészáros Éva Katalin	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	1	1
1084.	Mészáros Ilona	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	földrajz	0	0	2	2
1085.	Mészáros Margit	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	1	4	2
1086.	Meszlényi Emília Terézia	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1087.	Meszlényi Vilma	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	2	2	2	2
1088.	Mezei Mária Anna	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia-pedagógia	2	0	0	0
1089.	Mezei Zsigmond	1928	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	4	1
1090.	Mezey Klára Anna	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	3	0	0	0

1091.	Mihajlovics Lenke Márta	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
1092.	Mihálka György	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	3	2	0	2
1093.	Mihálka Jenő	1936	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1094.	Mihály Irén	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
1095.	Mihály Mária Anna	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1096.	Mihályffy Lenke	1928	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	3
1097.	Mihályfi Mária	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	2	4	1
1098.	Mikes Ilona	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	3	0	0	0
1099.	Mikulásik Jolán	1935	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	1	2	1
1100.	Mile Borbála	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	2

1101.	Mile Ilona	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	0	0
1102.	Milmann Ilona	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	4	3
1103.	Minnich Hortensia	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	2	4	2
1104.	Miszlai István	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
1105.	Mogyorósi József	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	4	2	4	1
1106.	Mohácsy Katalin	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1107.	Mohalyi Margit	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	2	2	2
1108.	Mohila Károly	1934	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1109.	Mold Ilona	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	5	4	2
1110.	Moldoványi Jolán	1937	magyar nyelvi- történelmi	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1

			szakcsoport némettel						
1111.	Moldoványi Katalin	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	0	2	0
1112.	Moldoványi Márta	1933	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
1113.	Moller Zéni	1945	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	filozófia- pedagógia	3	0	0	0
1114.	Molnár Árpád	1937	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1115.	Molnár Aurél	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	0
1116.	Molnár Delinke	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
1117.	Molnár Gizella Anna	1938	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	torna	földrajz	3	1	4	2
1118.	Molnár Imre	1942	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	5	2	2	0
1119.	Molnár Imre	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1120.	Molnár Irén	1946	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	0	0	0	0

1121.	Molnár Irma	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
1122.	Molnár Irma Antónia	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1123.	Molnár István	1930	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	2
1124.	Molnár János	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
1125.	Molnár János	1938	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	4	1	0
1126.	Molnár József	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1127.	Molnár József	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1128.	Molnár Judit Ilona	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	4	2	3	0
1129.	Molnár Klára	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0

1130.	Molnár Margit	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
1131.	Molnár Mária	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	6	4	2
1132.	Molnár Mária	1932	földrajz-, természetradj-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	2
1133.	Molnár Mária Ilona	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1134.	Molnár Pál	1937	földrajz-, természetradj-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1135.	Molnár Rozália Veronika	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	0	0
1136.	Molnár Sándor	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1
1137.	Molnár Sándor	1943	földrajz-, természetradj- szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	2	2	4	0
1138.	Molnár Sándor Gergely	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0

1139.	Molnosi Sára Mária	1941	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	3	2	0
1140.	Mondok Amália	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
1141.	Moór Mária	1930	földrajz-, természetrzaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	3
1142.	Moór Olga	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1143.	Móra Magdolna	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
1144.	Morava Erzsébet	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1145.	Morvay Erzsébet	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	1	4	2	0
1146.	Moukás Ilona	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1147.	Moussong László	1939	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	torna	vegytan	2	0	0	0
1148.	Muhi János	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1
1149.	Munkácsi Ferenc	1930	földrajz-, természetrzaji-,	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0

			vegytani szakcsoport						
1150.	Murányi Gizella Mária	1935	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	1	0
1151.	Murányi Jolán	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	pedagógia	3	2	3	0
1152.	Muzsik Mária	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	2	0	0
1153.	Müller Etelka	1930	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	2
1154.	Müller Irén	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	0	0	0	0
1155.	Müller Márton	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	0	0	0	0
1156.	Nacsády József	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	4	4	3
1157.	Nádor Gabriella	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	0	0	0	0
1158.	Nágl László Ferenc Győző	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1

1159.	Nagy András	1936	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1160.	Nagy Anna	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	4	2
1161.	Nagy Anna Ágnes	1939	mennyiségtan-természettani szakcsoport	torna	fizika	1	0	0	0
1162.	Nagy Dezső	1934	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	4
1163.	Nagy Edit Ottília	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	1	1
1164.	Nagy Edith	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	vegytan	2	2	1	0
1165.	Nagy Erzsébet Mária	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia	3	2	0	0
1166.	Nagy Erzsébet Rózsa	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	3	2	1
1167.	Nagy F. Lajos	1938	mennyiségtan-természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
1168.	Nagy Ferenc	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	4	2

1169.	Nagy Ferenc	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	2	2	0	0
1170.	Nagy Gizella	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	4	1
1171.	Nagy Gizella Irma	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	2	0	0	0
1172.	Nagy Imre Károly	1937	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	3	0
1173.	Nagy Irma	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1174.	Nagy István	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	3	4	3
1175.	Nagy János	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
1176.	Nagy János	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	0	0
1177.	Nagy Lenke	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	0	0
1178.	Nagy Lenke	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	3	2	2	2
1179.	Nagy Margit Irén	1939	magyar nyelvi- történelmi	nem válaszolt	magyar nyelvészet	2	1	2	0

			szakcsoport némettel						
1180.	Nagy Mária	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	4	3
1181.	Nagy Márta Erzsébet	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	természettan	2	1	0	0
1182.	Nagy Márta Mária	1945	földrajz-, természettan- szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	2	0	0	0
1183.	Nagy Péter	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	0	0	0	0
1184.	Nagy Piroska	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	2	2	2	0
1185.	Nagy Rozália	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	2	0	0
1186.	Nagy Sándor	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	4	3	3	1
1187.	Nagy Vilma	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
1188.	Nagy Zoltán	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1189.	Nagylásy Mária	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	4	4	0	2

1190.	Nagymihály Etelka	1937	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	természettan	2	1	2	0
1191.	Nagymihály József Pál	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	2	2	1
1192.	Nagy-Pál Mária Anna	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	3	3	1
1193.	Nánási Emma	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	2	2	0
1194.	Nánási Ilona	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1195.	Náthli József Péter	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	0	0
1196.	Néber Mária Aranka	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	6	2	0
1197.	Némedy Izabella Janka	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	3
1198.	Nemes Ilona	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
1199.	Nemes László	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	6	2
1200.	Nemes Mária	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
1201.	Nemeskéri Ferenc	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
1202.	Német Gabriella	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	4	3	3

1203.	Német Terézia	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	természettan	2	2	4	2
1204.	Németh Anna Irén	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	földrajz	2	1	2	0
1205.	Németh Anna Katalin	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
1206.	Németh Erzsébet Terézia	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	4	0	0	0
1207.	Németh Éva Mária	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	0	0	0
1208.	Németh Franciska	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	3	4	1
1209.	Németh Julianna	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1
1210.	Németh Lajos	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0
1211.	Németh László Sándor	1945	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia- pedagógia	3	2	0	0
1212.	Németh Magdolna	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	természettan	2	1	0	0
1213.	Németh Sándor	1937	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0

1214.	Németh Zoltán Árpád	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1215.	Némethy Katalin	1931	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	3
1216.	Neuberger Mária Gyöngyike	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	0
	NÉV	Beiratkozás éve	Szak	Kiegészítő szak	Egyetemen választott szaktárgy	Áthallgatás I. tanév	Áthallgatás II. tanév	Áthallgatás III. tanév	Áthallgatás IV. tanév
1217.	nincs adat	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1218.	Nitschinger Márta Jolán	1937	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	4	2	2	0
1219.	Nonn Mária Éva	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	3
1220.	Nott Margit	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1221.	Novák Izabella	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	0
1222.	Novák Margit	1931	mennyiségtan-, természettan-,	nem válaszolt	nem válaszolt	2	6	4	2

			vegytani szakcsoport						
1223.	Nussbaum Imre	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	2	0	0	0
1224.	Nyegrán Mária Erzsébet	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	vegytan	2	1	2	2
1225.	Nyéki Júlia	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1226.	Nyikora J. Alice	1932	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	2	1
1227.	Nyikos Irén	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	4	1
1228.	Nyiresy Panka Angéla	1943	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	vegytan	1	0	0	0
1229.	Nyíri Bálint Pál	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0
1230.	Nyitray Tibor	1930	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	2
1231.	Nyögér Mária	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	ének	földrajz	4	2	5	0
1232.	Nyul Ferenc	1937	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0

1233.	Oláh István	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	történelem	0	0	0	0
1234.	Oláh Mária	1939	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	fizika	2	1	4	0
1235.	Olgay Márta Hermin	1935	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1236.	Oravecz Erzsébet	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	2
1237.	Oravecz Katalin	1943	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	0	0	0	0
1238.	Orbán István	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	2
1239.	Orbán Magdolna	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia-pedagógia	1	2	4	3
1240.	Orbán Ottó Gábor	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1241.	Ornstein Sándor	1928	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
1242.	Orosz Klára Katalin	1939	magyar nyelvi-történelmi	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0

			szakcsoport némettel						
1243.	Oroszi Ilona Veronika	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	1	0	0	0
1244.	Osskó Adrienne Valéria	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1245.	Osváth Klára	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	2
1246.	Oszoli István	1936	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	3	1
1247.	Óvári Károly	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0
1248.	Ózvári György	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
1249.	Ökrös László Mihály	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	2	2	0	0
1250.	Óry Erzsébet Aranka	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	földrajz	5	2	0	0
1251.	Óry Márta Júlia Paula	1934	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1252.	Őszi Zsuzsanna Julianna	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	3	1	1

1253.	Paál Erzsí	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
1254.	Paál Irén Piroska	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1255.	Paáll Erzsébet	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
1256.	Páhány Emma	1938	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	3	1	4	2
1257.	Pajor Erzsébet	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	6	2	0	0
1258.	Pákh Katalin	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1259.	Pákozdy Irén	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1260.	Pákozdy Sára	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	4	2
1261.	Paksi Kiss Elemér Ernő	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0
1262.	Pál Anna Erzsébet	1940	mennyiségtan-termesztani szakcsoport	kézimunka	természtan	2	2	0	0
1263.	Pál Ilona Mária	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1

1264.	Pál Mária Borbála	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
1265.	Palágyi Jolán Piroska	1941	földrajz-, természetrjai szakcsoport	ének	vegytan	0	0	0	0
1266.	Palásti Erzsébet	1936	földrajz-, természetrjaj-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0
1267.	Palik István	1944	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	5	5	2
1268.	Palkovics Edit Olga	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	4	2	1	0
1269.	Pallai Magda	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
1270.	Pálmai Magdolna	1938	földrajz-, természetrjai szakcsoport	ének	földrajz	2	0	0	0
1271.	Pálos Margit	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
1272.	Palotay Anna Jolán	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0
1273.	Pánczél Brigitta	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	2	5	0	0

1274.	Pándi Emil	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	mennyiségtan	4	2	4	1
1275.	Pándi Ilona	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1276.	Pandula Margit	1930	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	2
1277.	Panyiczky Juliánna	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	2	3	2	0
1278.	Pap Éva Jolán	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	3
1279.	Pap Ferenc Frigyes	1929	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	0
1280.	Pap Ilona Aranka	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	2	1	0
1281.	Pap Miklós Gyula	1931	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	4	3	2
1282.	Pápai András	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	2	2
1283.	Papás Mihály	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	0	0	0	0

1284.	Papp Erzsébet	1943	földrajz-, természetrjai szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	2	4	0	0
1285.	Papp Ferenc	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	0	0
1286.	Papp Irén	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	fizika	2	1	4	0
1287.	Papp István	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0
1288.	Papp Károly	1939	földrajz-, természetrjai szakcsoport	mezőgazdaságtan	állattan	0	0	0	0
1289.	Papp Klára	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1290.	Papp Margit Erzsébet	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
1291.	Papp Sára Mária	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	1	0
1292.	Pászti Pál	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0
1293.	Pásztor György László	1940	földrajz-, természetrjai szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	2	2	0
1294.	Pásztor Mária	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	3	1
1295.	Patay Ilona	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	1

1296.	Paulinyi Margit	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1297.	Pavkovics Sándor	1931	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	4	3
1298.	Peck Emil	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	4	0	0
1299.	Pécsi Gizella	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	5	6	4
1300.	Pekár Nándor László	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	1
1301.	Pelle Margit Jolán	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
1302.	Pelsőczy László	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	nem válaszolt	0	0	0	0
1303.	Penger Ilona	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	7	2	2	1
1304.	Pentz Endre	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
1305.	Perepatits Jenő	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2

1306.	Perjési Mária	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	történelem	2	2	4	0
1307.	Perlaki Géza	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0
1308.	Perlinger Margit	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	6	2
1309.	Pernecky Julianna	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	0	2	0
1310.	Pernesz Gyula	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	2	4	1
1311.	Pernyés Magdolna	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	0	0
1312.	Peternics Gizella	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	4
1313.	Pető Klára Margit	1943	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	2	1	0
1314.	Petőcz Mária Hedvig	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	vegytan	2	1	2	2
1315.	Petravich Klára	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	1
1316.	Petress László	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1317.	Petrik Sára Ida	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0

1318.	Petró Mária	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	természettan	2	1	0	0
1319.	Petróczy Rozália	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1320.	Petrozsényi Margit	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	0
1321.	Petz Irén Gabriella	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	3	2	1
1322.	Petykó Rózsa Margit	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1323.	Pfanzelt Edit	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	0	0	0
1324.	Pfeifer Vilmos	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	0	0
1325.	Pick Tivadar	1935	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	4
1326.	Piszker Jolán	1934	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1327.	Platschek István	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	2	4	4	2
1328.	Poberay Györgyi Irén	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	1	4	2

1329.	Pócza Ida	1935	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
1330.	Pócza Irén	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	2
1331.	Podmaniczky Béla	1930	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	2
1332.	Poganyi Erzsébet	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	5	2	2
1333.	Polákovics Piroska Ilona	1940	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	0	0	0
1334.	Polgár József Lőrinc	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
1335.	Polgár Mária Magdolna	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1336.	Polónyi Sarolta Etel	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	2	2	0
1337.	Polyák László	1940	mennyiségtan-természettani szakcsoport	szlőjd	nem válaszolt	2	1	2	0
1338.	Polyák Margit	1942	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	2	4	1
1339.	Pongó Olga	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	3	3	1

1340.	Poór Sándor	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
1341.	Popper Zoltán	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	2	2	0	0
1342.	Porpáczy István	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	4	1
1343.	Porth Anna	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	vegytan	2	2	0	2
1344.	Potzta Imre	1928	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	4	5
1345.	Povázsay Sándor János	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
1346.	Pozsár Béla István	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	2	2	1	0
1347.	Prámer Jolán	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	természettan	0	2	0	0
1348.	Pribelszki Zsuzsánna	1945	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	filozófia- pedagógia	3	0	0	0
1349.	Princz Mária	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	2
1350.	Prókai József	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1

1351.	Pump Mária Márta	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	4	3	0
1352.	Punczenberger Ferenc	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	4	1
1353.	Puska László	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	mennyiségtan	2	0	0	0
1354.	Puskás Anna	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
1355.	Puskás Jusstina	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	4	2	0	1
1356.	Puskás Lili Mária	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	1	0
1357.	Puskás Zsófia	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	3	2	0
1358.	Pusker Jolán	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1359.	Pusztai Erzsébet	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	fizika	2	1	4	3
1360.	Pümkösty Margit Ida	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	ének	földrajz	0	0	0	0
1361.	R. Kiss István	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	4	3	4	0

1362.	Rabb József	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	4	2
1363.	Rabicsek Edit	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
1364.	Rácz Katalin Ilona	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1365.	Racskó Gabriella	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	4	2	0	1
1366.	Radics Anna	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	3	3
1367.	Radits Erzsébet	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	4	2	3	2
1368.	Radnai Antal	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1369.	Radnai Aranka	1938	földrajz-, természetrাজi szakcsoport	torna	földrajz	3	1	0	0
1370.	Radüsztelly Gyöngyike	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	2	4	1
1371.	Raffay László	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	3	0	0	0
1372.	Rajczy István	1936	mennyiségtan-, természettan-,	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1

			vegytani szakcsoport						
1373.	Rajz István Kálmán	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
1374.	Rakonczay László	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	2	2	0
1375.	Ramhab Anna	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	4	3
1376.	Rápolthy Károly	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1377.	Rasköy Marianna Ilona	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	2	0
1378.	Ráth Klára Irén	1934	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
1379.	Rátkai Tibor	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	ének	állattan	0	0	0	0
1380.	Rátkay Anna	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	0	0
1381.	Rátkay György	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0

1382.	Rátskay Pál	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1383.	Redler Anna	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	3	1	2	0
1384.	Rédly Rózsa	1934	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1385.	Regős János	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1386.	Regős Vilmos Lajos	1936	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	1	2
1387.	Reichenberger Emma Mária	1932	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	4	2	1
1388.	Reicher Etelka	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1389.	Reichert Ilona Irén	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	4	2	1
1390.	Reif Judit	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	0	0	0	0
1391.	Reinbold Anna Livia	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1392.	Rektenwald Margit	1932	földrajz-, természetrajz-,	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	3

			vegytani szakcsoport						
1393.	Remete Emília Mária	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	földrajz	5	2	4	2
1394.	Révész Pál	1935	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1395.	Réz Julianna	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	4	0
1396.	Richon Blanka	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	1
1397.	Ringbauer József	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	3	2	5	4
1398.	Rizsányi Mária Irén	1938	mennyiségtan-természettani szakcsoport	ének	természettan	2	1	0	0
1399.	Robotka Mihály	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	0	0	0
1400.	Ródenbücher István	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	5	2	4	0
1401.	Rohoska Gizella Edit	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	4	2	0	0
1402.	Római Béla	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia-pedagógia	4	1	0	1
1403.	Római Irén Margit	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1

1404.	Rombauer Zsuzsanna Mária	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	2	2	0
1405.	Ronczik Sándor dr.	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1406.	Rósa Margit	1934	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	1	0
1407.	Rosenstock Lenke	1929	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	2
1408.	Rossi Klára Eleonóra	1944	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	4	4	2
1409.	Rosta Lajos Tiihamér	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	2	0	0	0
1410.	Rostás István	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	0
1411.	Róth Ilona	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
1412.	Rozmann Margit Mária	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	3	4	4	0
1413.	Rózner Mária	1945	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	4	4	0	4
1414.	Rózsa Imre Iván	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	4	2	3	1

1415.	Rózsa Lajos	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	0	0	0	0
1416.	Rózsás György	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	3
1417.	Rozsonday Éva	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	4	2	0	0
1418.	Rusznák Ervin	1939	földrajz-, természettajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	2	3	1	0
1419.	Rusztek Margit	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	0
1420.	Sáfrán Györgyi	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
1421.	Salamon János	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	4	3
1422.	Sallay István	1940	földrajz-, természettajzi szakcsoport	szlőjd	vegytan	2	2	2	2
1423.	Samos Mária Flóra	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	0	0
1424.	Sándor Gabriella	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	4	2	3	0
1425.	Sándor Klára Erzsébet	1942	földrajz-, természettajzi szakcsoport	ének	földrajz	5	2	2	4

1426.	Sándor Mária Margit	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	3	4	2
1427.	Sánta Éva	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
1428.	Sárdi Béla	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	2	4	1
1429.	Sári Éva Anna	1939	mennyiségtan-természettani szakcsoport	ének	fizika	1	2	4	0
1430.	Sarkady Ilona Klára	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	történelem	1	3	2	0
1431.	Sárkány Irén	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	3	1	3	0
1432.	Sáros Miklós	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1433.	Sárossy Béla	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
1434.	Sárossy Teréz	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia-pedagógia	0	0	0	0
1435.	Sárpataky Jenő Vilmos	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1436.	Sartoris Margit	1932	mennyiségtan-, természettan-,	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0

			vegytani szakcsoport						
1437.	Sarudi Eszter	1936	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	1	3	1
1438.	Saskóy Béla Imre	1939	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia- pedagógia	2	2	3	3
1439.	Sasvári Etelka	1940	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	torna	földrajz	5	2	5	2
1440.	Sátor Olga	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	1
1441.	Schaden Valéria Erzsébet Teodóra	1934	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	1	3	0
1442.	Schaffer Ilona	1938	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	torna	vegytan	3	2	3	4
1443.	Scharfstein Andor Elemér	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	3	2	2	0
1444.	Schedl Etel Jolán	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	3	2
1445.	Scheffer Julianna Kornélia	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	4	2

1446.	Schifferer Matild	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	2	7	2	0
1447.	Schilly Erzsébet	1941	földrajz-, természettajzi szakcsoport	kézimunka	vegytan	0	0	0	0
1448.	Schleicher Lajos	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1449.	Schmidt Eleonóra Józsa	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	2	4	2
1450.	Schmidt Georgina Ilka	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1451.	Schmidt József	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	0
1452.	Schmidt Julianna	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1
1453.	Schneider Anna	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1454.	Schneider Valéria Györgyike	1945	földrajz-, természettajzi szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	vegytan	4	2	4	0
1455.	Schoffhauser Ferenc	1928	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	0
1456.	Schök Márta	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	0	0

1457.	Schön Zóra	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1458.	Schröder Katalin	1938	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	1	2	4	0
1459.	Schuck Lajos	1940	mennyiségtan-természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	2	2	2	0
1460.	Schuller Erzsébet	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
1461.	Schummer Mária	1934	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1462.	Schütz Berta	1928	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	5	4	2
1463.	Schütz Klára	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	2	0
1464.	Schvarcz Magdolna	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	3
1465.	Schvarcz Olga	1932	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
1466.	Schwartz Eleonóra	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	3	3	0	0

1467.	Schworbauer Anna	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	2	2	4
1468.	Scultéty Margit Paula	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	2	1
1469.	Sebesi Erzsébet	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar nyelvészet	0	0	0	0
1470.	Sebestyén Ferenc	1934	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
1471.	Sebestyén János	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	mezőgazdaságtan	filozófia-pedagógia	3	0	1	0
1472.	Sebestyén János	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1473.	Sebestyén Zotán	1933	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	4	1
1474.	Sebő Éva	1932	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	0	0	0
1475.	Selmeczi Sarolta Mária	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1476.	Seydl Antal	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0

1477.	Sikorszky Róza	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
1478.	Simon Erzsébet Etelka	1929	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1479.	Simon Gyula	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	1	1
1480.	Simon Katalin	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1481.	Simon Margit	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	2	0	0	0
1482.	Sin Adrienne	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1
1483.	Sipos Andor László	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1484.	Sipos Erzsébet	1935	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	0
1485.	Sipos Etelka Katalin	1936	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0

1486.	Siska Anna	1938	földrajz-, természetraxi szakcsoport	kézimunka	földrajz	3	1	4	2
1487.	Sitkei József	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1488.	Slajkó István	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
1489.	Smuta Irén Erzsébet	1941	földrajz-, természetraxi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	3	2	2
1490.	Smuta Izabella	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1491.	Sokoray Ilona Piroska	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
1492.	Sokoray Izabella Etelka	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	2	1	1
1493.	Solt Árpád	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
1494.	Soltész József Antal	1940	földrajz-, természetraxi szakcsoport	mezőgazdaságtan	állattan	5	2	5	2
1495.	Soltész László	1928	földrajz-, természetraxi-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	2

1496.	Soltész Magdolna Mária	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
1497.	Soltész Márta Erzsébet	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	6	2	4	2
1498.	Soltész Stefánia	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
1499.	Solti Gyula Sándor	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0
1500.	Solti László	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	4	2	2	0
1501.	Sólya Edit Mária	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	4	2
1502.	Solymosi Ferenc	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	4	2
1503.	Solymosi Ilona	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	nem válaszolt	0	0	0	0
1504.	Solymosi Irma	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	2	1	2	2
1505.	Solymosi László	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	2	1	1

1506.	Solymosi Mária	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	4	0	0	0
1507.	Somodi Zoltán	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	2	3	4	4
1508.	Somogyi Edit Márta	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	4	3	1	0
1509.	Somogyi Irén Anna	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	0	0
1510.	Somogyi István	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
1511.	Somogyi Rozália	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
1512.	Somogyvári Zoltán Pál	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
1513.	Somos János	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	2	2	1	0
1514.	Somoskövy Ilona Klára	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	2	1	4	3
1515.	Somsits Róza Franciska	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	4	2	1	0

1516.	Soó Ida	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	0	0	0
1517.	Soós Anna Jolán	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	5	2	4	2
1518.	Soós Attila Károly	1937	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1519.	Soós Ibolya Elza	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	3	3	1
1520.	Soós Irén	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	6	0
1521.	Sövény Elemér	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
1522.	Spanyár Tibor	1930	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	4
1523.	Spitzer Erzsébet	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1524.	Sproch Sándor	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	0
1525.	Stadler Zoltán	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1526.	Stampf Győző	1933	földrajz-, természetrajz-,	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0

			vegytani szakcsoport						
1527.	Starcz Rezső	1943	földrajz-, természetrাজी szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	2	2	5	3
1528.	Stefán Anna	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
1529.	Steiner Ilona	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
1530.	Steinkugler Rezső	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1531.	Sterk Gábor	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1532.	Stern Anna	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1533.	Stern Rózsi	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1534.	Stessel Klára	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	2	2	0	0
1535.	Stibrányi Gizella	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	2	3	4	0
1536.	Stibrányi Hermin Katalin	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	2	2	0

1537.	Stiglitz Zoltán Gyula	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	0	0	0	0
1538.	Stolmár Lajos Antal	1937	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	2	1
1539.	Straub Veronika Emma	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	2	1
1540.	Streck Emília	1935	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	2
1541.	Suba László	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1542.	Sugár Ernő	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	2	2
1543.	Sugár György	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	szlőjd	magyar irodalomtörténet	3	1	2	2
1544.	Sugár Gyula Antal	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
1545.	Supkégel Mária	1929	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0

1546.	Surányi Margit	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
1547.	Suta Gyula	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
1548.	Süle Ottó Sándor	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	0
1549.	Süli Dezső	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	2
1550.	Sümeghy Géza	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1551.	Sütő Ilona Zsófia	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	0	0	0	4
1552.	Szabados Teréz	1947	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	történelem	0	0	3	0
1553.	Szablár Ferenc Péter	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	2	2	0
1554.	Szabó Abigél Irén	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	2	2
1555.	Szabó Ádám	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	3	4	2
1556.	Szabó Anna	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	3	2	4	2
1557.	Szabó Balázs	1935	mennyiségtan-, természettan-,	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	0

			vegytani szakcsoport						
1558.	Szabó Béla	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
1559.	Szabó Emma Julianna	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	fizika	2	1	2	0
1560.	Szabó Erzsébet	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	filozófia- pedagógia	2	6	0	0
1561.	Szabó Erzsébet	1940	földrajz-, természetráji szakcsoport	ének	vegytan	2	2	2	2
1562.	Szabó Erzsébet	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	0	0	0	0
1563.	Szabó Gábor	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	1	0
1564.	Szabó Gabriella	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
1565.	Szabó Géza	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	2	0	0
1566.	Szabó György	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1567.	Szabó Gyula	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	2	1	0
1568.	Szabó Ilona	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	3	1	5

1569.	Szabó Ilona Mária	1939	földrajz-, természetrzaji szakcsoport	kézimunka	földrajz	2	1	2	5
1570.	Szabó Irén	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	5	2	3	0
1571.	Szabó István	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	1	0	0	0
1572.	Szabó István Károly	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1573.	Szabó János	1932	földrajz-, természetrzaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	2
1574.	Szabó Jolán	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	3
1575.	Szabó Julianna	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	2	1
1576.	Szabó Jusstina	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	3	2
1577.	Szabó Katalin	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1

1578.	Szabó Lilly Aranka	1937	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	0	0	0	0
1579.	Szabó Margit	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
1580.	Szabó Margit Etelka	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	4	1
1581.	Szabó Péter	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	0	0	0	0
1582.	Szabó Róza	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
1583.	Szabó Róza Erzsébet	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	2	2	0	0
1584.	Szabó Rozália	1929	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	2
1585.	Szabó Teréz	1929	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	2
1586.	Szabó Teréz	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
1587.	Szabolcs Lajos	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1

1588.	Szádeczky Klára	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
1589.	Szakács Anna	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	2	3	3	4
1590.	Szakál Irma	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	3	3	0
1591.	Szakály József	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	4	2
1592.	Szákány Sándor	1932	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	3	3
1593.	Szalai István	1935	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	3
1594.	Szalai István	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1595.	Szalay Erzsébet	1940	mennyiségtan-termetzettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	0	0	0	0
1596.	Szalay Rozália	1937	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1597.	Szalkai István Attila	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia-pedagógia	0	0	0	0

1598.	Szalóczy Márta Erzsébet	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	3	2	2
1599.	Szamlpi Piroska Irén	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1600.	Szarvadi Mária Magdolna	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	0
1601.	Szász Mária Eszter	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	2	1	3	0
1602.	Szatlmayer Gyula Dezső	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	4	2	0	0
1603.	Szatmári Lajos	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	2	1	0	0
1604.	Szatmári Rozália	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	kézimunka	nem válaszolt	2	2	2	2
1605.	Szatmáry Tibor	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	1	1	0	0
1606.	Szebasztián Terézia	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	2	0	0	0
1607.	Szegedi László	1934	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	1

1608.	Székely Andor János	1929	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	2
1609.	Székely Erzsébet	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	4	3	2	2
1610.	Székely Franciska	1937	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	1	4	2
1611.	Székely Mária	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	5	0	0	0
1612.	Székelyhidi Vera Ágnes	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	6	7	5	3
1613.	Szekeres Erzsébet	1946	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	2	0	0
1614.	Székely Márta Mária	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	fizika	2	1	4	3
1615.	Szél Mária	1938	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	0	0	0	0
1616.	Szeleczy Irén	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	3	2	1	0
1617.	Szelenczei Irén	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	fizika	2	1	4	3

1618.	Szelianszky Irma	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	filozófia-pedagógia	0	0	0	0
1619.	Széll Margit	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
1620.	Szemenyey Lujza	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
1621.	Szemes Mihály László	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	1	3	0
1622.	Szendrei Etelka	1938	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	földrajz	0	0	0	0
1623.	Szendrey Erzsébet	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	5	2	3	0
1624.	Szendrey Katalin	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0
1625.	Szendrő Mihály	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	0	0	0
1626.	Szendrő Sándor	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	2	2	2
1627.	Szentgyörgyi Piroska	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	0	0	0
1628.	Szentirmai Károly	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	2	4	3

1629.	Szentirmay Györgyi Aurélia	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	2	2	4	2
1630.	Szentirmay János István	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	2	1
1631.	Szentirmay Rózsa Zsuzsanna	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	természettan	2	2	4	2
1632.	Szentkirályi Ella	1931	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	4	2	4
1633.	Szentpéteri János	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	1	2
1634.	Szép Erzsébet	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	8
1635.	Szépkuhy Erzsébet Mária	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	fizika	2	1	2	0
1636.	Szerencsés József	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	2
1637.	Szerencsi Sándor	1940	mennyiségtan- természettani szakcsoport	ének	természettan	4	2	0	0
1638.	Szieber Ádám	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	5	6
1639.	Szigethy Ilona Lenke	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
1640.	Szigeti Dezső	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	2	1	4	0
1641.	Szigeti Magda Klotild	1935	mennyiségtan-, természettan-,	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0

			vegytani szakcsoport						
1642.	Szj Ilona Etel	1928	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
1643.	Szjártó Magdolna	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	2	0
1644.	Sziknay Irén	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	2	6	4
1645.	Szilágyi János	1928	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
1646.	Szilágyi Mária	1938	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	3	1	0	0
1647.	Szilágyi Marianna	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	3	4	2
1648.	Szilágyi Márta	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
1649.	Szilágyi Pál Dénes	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	2	4	2
1650.	Szilágyi Sándor	1935	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	4
1651.	Szilágyi Sarolta Magdolna	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	1	0

1652.	Szilas Ödön György	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
1653.	Szilvási Klára	1930	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	5	4	2
1654.	Szimay Erzsébet Ella	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	1	2	1
1655.	Szimon Katalin Mária	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
1656.	Szitár Ferenc	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	1	0	0	0
1657.	Szívós Irén	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	1	1
1658.	Szívós Mária	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	4	5	0	2
1659.	Szokol György	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	6	2
1660.	Szokolai Anna	1937	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	1	2	4	2
1661.	Szommer Edit	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2

1662.	Szotyori Irén Jozefa	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	2	2	4	2
1663.	Szovják Béla	1934	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	1
1664.	Szovják Lenke Aranka	1934	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1665.	Szóke Gabriella	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1666.	Szóke Klára Ida	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	0
1667.	Szöllősi Sándor	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	4	4	2	2
1668.	Szónyi Antal	1935	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1669.	Szónyi Edit Angyalka	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	0	3	0	0
1670.	Szónyi József	1935	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	0	0

1671.	Szörényi Lux Adél Magda	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
1672.	Szűcs Béla	1936	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
1673.	Szűcs Etelka Erzsébet	1944	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	5	2	3	2
1674.	T. Nagy Klára Katalin	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1675.	T. Nagy Magdolna	1938	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	3	1	4	2
1676.	Tabák Gyula	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	3	2
1677.	Takách Lajos	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	1	0
1678.	Takács Anna	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	2
1679.	Takács Ferencné Cseh Mária	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	4	0	0	0
1680.	Takács Gizella Rozália	1937	mennyiségtan-tervezettani szakcsoport	torna	természettan	2	1	4	2
1681.	Takács Irén	1946	mennyiségtan-tervezettani szakcsoport	kézimunka	filozófia-pedagógia	4	2	2	0

1682.	Takács István	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	4	6	2	0
1683.	Takács Katalin Terézia	1937	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
1684.	Takács Mária	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0
1685.	Takács Béla Ernő	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1686.	Takács Márta	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	0	0	0	0
1687.	Tálos Géza	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	0	0
1688.	Tamás István	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1689.	Tamássy Petronella Ilona	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1
1690.	Tanács Piroska	1939	mennyiségtan-termesztani szakcsoport	torna	fizika	0	0	0	0
1691.	Tantos Olga Anna	1935	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1

1692.	Tanyi Teréz	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	2	1	4	3
1693.	Tápai Gizella	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	2	0	0	0
1694.	Tárnai István	1937	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
1695.	Tasnádi Irma Mária	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	3	3	6	2
1696.	Tasnádi Zsófia	1942	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	növénytan	2	1	0	0
1697.	Tatár Valéria	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
1698.	Tatay Jenő	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	4	2
1699.	Tátrai Károly	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1700.	Téglásy Tivadar	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	3
1701.	Tegző Katalin	1940	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	torna	földrajz	5	2	0	0
1702.	Teleki Mária	1931	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	4	3	1

1703.	Temesi Mária	1934	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	2	1
1704.	Temesi Mária Magdolna	1940	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	ének	földrajz	5	2	5	2
1705.	Tengelics Jolán	1940	földrajz-, természetrájzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	0	0	0	0
1706.	Tengerári Angyalka	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0
1707.	Tepliczky Irén Mária	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1
1708.	Tergulicza Gizella Janka	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1709.	Terney Ilona	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia- pedagógia	4	2	2	3
1710.	Thaisan Magda	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	2	2	0
1711.	Tichy Margit	1935	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1712.	Tihanyi Ilona Erzsébet	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	1	0	0	0

1713.	Tihanyi Nándor	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
1714.	Till Klára	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	3	3
1715.	Tiszai Mária Olga	1945	földrajz-, természettan- szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	filozófia- pedagógia	3	0	0	0
1716.	Titkó Erzsébet	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	2
1717.	Tóbiás Ferenc	1936	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1718.	Tokody Klára	1935	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	0	0
1719.	Tolnai Erzsébet Klára	1940	földrajz-, természettan- szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
1720.	Tolnai Mária	1943	földrajz-, természettan- szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	földrajz	0	0	0	0
1721.	Toma Erzsébet	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	4	0	0
1722.	Tomka Gizella Janka	1930	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2

1723.	Tomkó Márta Róza	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	4	4	2
1724.	Tompos István	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	4	4	1	0
1725.	Tordai Olga	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	0	0
1726.	Torma Erzsébet	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	3	1
1727.	Torma Ida	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	4
1728.	Tornyai Jenő József	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	2	4	1
1729.	Tót József	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1730.	Tóth Anna	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	2	0	0	0
1731.	Tóth Aranka Vilma	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	3	3	2
1732.	Tóth Árpád Flórián	1936	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1

1733.	Tóth Béla Zoltán	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
1734.	Tóth Erzsébet	1943	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	vegytan	2	1	1	0
1735.	Tóth Eszter Ida	1941	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	2	3	0
1736.	Tóth Gábor	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	történelem	6	10	7	5
1737.	Tóth Györgyi	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	2
1738.	Tóth Gyula	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1739.	Tóth Ilona	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
1740.	Tóth Ilona	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	3	3	0
1741.	Tóth Irén	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	történelem	3	3	3	0
1742.	Tóth Irma Margit	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	2	1	1
1743.	Tóth István Antal	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	történelem	6	2	4	0
1744.	Tóth János	1942	mennyiségtan-természettani szakcsoport	ének	természettan	1	1	1	0

1745.	Tóth Julianna	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	0	2
1746.	Tóth Katalin	1940	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	állattan	3	0	0	0
1747.	Tóth László	1931	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	4
1748.	Tóth László	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1749.	Tóth László	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar nyelvészet	5	0	0	0
1750.	Tóth Leona	1930	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1751.	Tóth Lujza Ilona	1938	mennyiségtan-természettani szakcsoport	kézimunka	természettan	2	1	0	0
1752.	Tóth Ottília	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
1753.	Tóth Rózsa	1936	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	1
1754.	Tóth Sándor	1931	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	4	2

1755.	Tóth Sándor	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	3	3	3	2
1756.	Tóth Vilma	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1757.	Tőkés Margit	1940	mennyiségtan-természettani szakcsoport	torna	természettan	0	0	0	0
1758.	Tölgyes Kálmán	1931	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1759.	Török Ágnes Anna	1937	mennyiségtan-természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	0	0	0	0
1760.	Török Erzsébet	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	1
1761.	Török Eszter	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1762.	Török Judit	1933	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	0	0
1763.	Török Valéria Margit	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
1764.	Trafikant Margit	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1765.	Trebiczky Sarolta	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2

1766.	Trsztzenszky Győző	1929	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	0	0	0
1767.	Truchán Erzsébet	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	0
1768.	Truffner Katalin	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	6	2	2	7
1769.	Tungli Ilona	1937	mennyiségtan-természettani szakcsoport	torna	filozófia-pedagógia	0	0	0	0
1770.	Turák János	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1
1771.	Turchányi Marianne	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	filozófia-pedagógia	4	2	0	2
1772.	Turcsányi Emil Gyula	1941	mennyiségtan-természettani szakcsoport	ének	mennyiségtan	4	2	0	0
1773.	Turcsányi Mártha	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	6	2	4	2
1774.	Túry Géza	1936	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	2	1
1775.	Uherkovich Gábor	1931	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	3	1	5
1776.	Uhl Gizella	1941	magyar nyelvi-történelmi	nem válaszolt	történelem	4	2	1	0

			szakcsoport némettel						
1777.	Uhl István Antal	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	2
1778.	Uhlár Edit	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	4	0	0	0
1779.	Uhrin Tamás	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	2	3	1	0
1780.	Ujhelyi Ágnes	1933	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
1781.	Újvári Ottó Zoltán	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0
1782.	Ujvári Sándor	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1783.	Ujváry Imre	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	2	1	2	0
1784.	Ujváry Katalin	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	2	2	0
1785.	Ungár Ferenc	1943	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	természettan	0	0	0	0
1786.	Urbán Gizella Jolán Ottília	1933	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2

1787.	Urbán Ilona Vilma	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	2
1788.	Urbán Margit	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	6	4	1
1789.	Urbán Szabó József	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0
1790.	Urbancsek János	1939	földrajz-, természettan- szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	2	2	4	0
1791.	Uzsoki Erzsébet Mária	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	4	0	0	0
1792.	Vaál Klementina	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	2	2	1
1793.	Vadányi István László	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	1	1
1794.	Vadas Irma	1929	földrajz-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	2
1795.	Vadász László	1938	mennyiségtan- természettani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	3
1796.	Vadász Magdolna Erzsébet	1942	magyar nyelvi- történelmi	ének	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0

			szakcsoport némettel						
1797.	Vági Klára	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	0	0	0
1798.	Vágó Lenke	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	0	0
1799.	Vajda Erzsébet	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
1800.	Vajda Róza	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	kézimunka	mennyiségtan	4	5	4	0
1801.	Vajda Sarolta Rózsa	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
1802.	Vajda Sarolta Vilma	1939	földrajz-, természettan- szakcsoport	kézimunka	állattan	3	2	3	0
1803.	Vajda Zsófia	1945	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
1804.	Vajna Károly	1941	mennyiségtan- természettani szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
1805.	Vajnay Ottilia	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	3	1
1806.	Vakos Mária	1937	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	természettan	2	1	4	2

1807.	Valach János	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
1808.	Valdmann József	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
1809.	Valló Mária	1938	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	ének	földrajz	1	0	0	0
1810.	Vámos Rezső	1934	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	3	2
1811.	Vámossy Anna	1928	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	2
1812.	Váradi János	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
1813.	Várady Olga	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
1814.	Várady Rozália	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	0	0
1815.	Varga Dezső	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	4	2
1816.	Varga Ferenc	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0

1817.	Varga Ida	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	1	1
1818.	Varga Irma Eszter	1937	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
1819.	Varga István Zoltán	1937	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	3	2	0
1820.	Varga Klára	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2
1821.	Varga Magdolna Elvira	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	vegytan	2	3	0	0
1822.	Varga Margit	1943	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	háztartástan-gazdaságtan	filozófia-pedagógia	4	0	0	0
1823.	Varga Mária	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	történelem	4	2	4	0
1824.	Varga Mária Klotild	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	1
1825.	Varga Miklós András	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	1
1826.	Varga Rózsa	1935	mennyiségtan-, természettan-,	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0

			vegytani szakcsoport						
1827.	Vargha Károly Lajos	1934	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
1828.	Varisek Ágnes	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	2	0
1829.	Varju Gyula	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	szlőjd	vegytan	0	0	0	0
1830.	Varjú Sándor	1935	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	0	0
1831.	Várkonyi József	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	1
1832.	Várnagy László	1935	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	2
1833.	Várnai László	1935	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	0	0
1834.	Varsányi László	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	4	2	2	0
1835.	Várszegi Gyula	1942	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	2	2	0	0
1836.	Várszegi Márton	1939	mennyiségtan-termesztani szakcsoport	ének	mennyiségtan	2	0	0	0

1837.	Váry Béla	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1838.	Vas Jozefa Vilma	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0
1839.	Vas László József	1934	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	2
1840.	Vásárhelyi Rezső	1946	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia- pedagógia	0	0	0	0
1841.	Vass Erzsébet Veronika	1941	földrajz-, természetráji szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	0	0	0	0
1842.	Vass Klára Edit	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	3	3	0
1843.	Vass Magda Lenke	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	fizika	1	1	2	0
1844.	Vasvári Erzsébet	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	4	0
1845.	Vaszilkó Julianna	1942	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	mennyiségtan	4	0	0	0
1846.	Vaszkun János Pál	1940	földrajz-, természetráji szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	2	2	1	0

1847.	Véber Jolán	1931	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
1848.	Vecsey Vilma	1932	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	0	0	0
1849.	Vécsy György	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	történelem	3	2	4	3
1850.	Végh Joachim	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	ének	történelem	6	2	3	0
1851.	Végvári István	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1852.	Veidmer János	1937	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1853.	Veidner Tibor	1939	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	mezőgazdaságtan	történelem	2	1	3	0
1854.	Vékony Gabriella	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	3	4	3
1855.	Vékony Irén Mária	1942	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	magyar irodalomtörténet	4	3	0	1
1856.	Velkey Mária Matild	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	vegytan	0	0	0	0

1857.	Veres Katalin Teréz	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1858.	Veres Klára	1931	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	0	0	0
1859.	Veres Szilárdka	1929	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1860.	Veress Judit Magda	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	történelem	4	3	2	0
1861.	Vermes Ildikó	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
1862.	Vermes Katalin	1938	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	földrajz	0	0	0	0
1863.	Vezér Livia	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
1864.	Vida Erzsébet Klára	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1865.	Vida József	1930	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	5	4	2
1866.	Vida Károly	1936	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	4	2
1867.	Vida Zoltán	1936	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	1	1

1868.	Vidács Kornélia Mária	1935	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0
1869.	Vidács Márta	1933	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	1	1	2	1
1870.	Vidra János	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	4	3
1871.	Vigh Elza Vilma	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	torna	földrajz	4	1	4	3
1872.	Víglási Aranka	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1873.	Villányi Magdolna	1941	mennyiségtan-termesztani szakcsoport	kézimunka	természtan	0	0	0	0
1874.	Vinter Teréz Jozefa	1929	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	0	0	0
1875.	Viosz Viktor	1933	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	2	2
1876.	Virág Ilona	1937	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	2	1	1	0
1877.	Visontay Ilona	1937	földrajz-, természetrajz-,	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0

			vegytani szakcsoport						
1878.	vitész Baranyai Ferenc	1939	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	3	1	4	3
1879.	vitész Borsfay Géza	1930	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1880.	vitész Feketekovács Győző	1932	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	1
1881.	vitész Horváth István	1941	földrajz-, természetrajzi szakcsoport	kézimunka	földrajz	4	3	2	0
1882.	Vitkovics Kornélia	1940	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	3	2	0
1883.	Vizelyi György	1940	mennyiségtan-termesztani szakcsoport	kézimunka	természtan	0	0	0	0
1884.	Vogel Rozália	1930	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1885.	Vohaner Irén Olga	1936	földrajz-, természetrajz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	1
1886.	Völgyesi Sándor	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	szlőjd	filozófia-pedagógia	4	2	1	0
1887.	Vőneki Borbála	1935	mennyiségtan-, természettan-,	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0

			vegytani szakcsoport						
1888.	Vörös Anna	1939	földrajz-, természetrjai szakcsoport	kézimunka	földrajz	2	1	2	0
1889.	Vörös Jolán Vilma	1941	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
1890.	Vöröss László Zsigmond	1933	földrajz-, természetrjaz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	4	1
1891.	Vuich Klára	1939	mennyiségtan- természettani szakcsoport	torna	fizika	0	0	0	0
1892.	Wagner Anna	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	4	4	0
1893.	Wagner Ferenc	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	2
1894.	Wéber Mihály	1935	földrajz-, természetrjaz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	1	2	2
1895.	Wéber Zoltán	1929	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	5	2	4
1896.	Weinberger László	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	5	0	0	0
1897.	Weissenberger Henrik	1941	földrajz-, természetrjai szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	2	0	0	0

1898.	Weisz György	1940	földrajz-, természetrjaji szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	3	2	2	2
1899.	Welkovits Ilona	1930	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	3	2
1900.	Wenner József Károly	1935	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	0	0
1901.	Werner Éva	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	kézimunka	történelem	3	3	4	0
1902.	Wernke Blanka Viktória	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	0	0	0
1903.	Weywara Mária Terézia	1943	földrajz-, természetrjaji szakcsoport	háztartástan- gazdaságtan	állattan	0	0	0	0
1904.	Wieder György	1928	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	3	2	2
1905.	Wier Mardolna Mária	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	4	3
1906.	Will Anna Katalin	1937	földrajz-, természetrjaji-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1907.	Wilsch Ludovika	1931	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	4	1
1908.	Wimmer Kálmán	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	4	4	3
1909.	Windisch Margit	1938	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	1	2	2

1910.	Windischmann Ede	1943	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1911.	Wirker Margit	1942	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	3	0	0
1912.	Wittmann István	1938	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	filozófia-pedagógia	8	3	2	0
1913.	Wohamer Márta	1945	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport	ének	magyar irodalomtörténet	0	0	0	0
1914.	Wolf Ida Mária	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	1	1
1915.	Wundele Julianna	1939	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	német	4	2	5	2
1916.	Wurzel Miksa	1941	mennyiségtan-természettani szakcsoport	szlőjd	mennyiségtan	10	0	0	0
1917.	Zabka Emma	1941	magyar nyelvi-történelmi szakcsoport némettel	nem válaszolt	magyar irodalomtörténet	4	2	1	0
1918.	Záboji Tibor Béla	1932	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	3	2

1919.	Zádor Béla József	1939	földrajz-, természetrjai szakcsoport	torna	vegytan	2	2	0	0
1920.	Zagyva Géza	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	2	4
1921.	Zalai Erzsébet	1928	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	4	4	3
1922.	Zalbecker Károly	1941	földrajz-, természetrjai szakcsoport	mezőgazdaságtan	földrajz	2	0	0	0
1923.	Zaniscsák Erzsébet	1934	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	1	2	1
1924.	Zechmeister Pál	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	4	2	3
1925.	Zelenka Magdolna	1936	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	0	0	0	0
1926.	Zeller Teréz	1940	földrajz-, természetrjai szakcsoport	kézimunka	földrajz	5	4	3	2
1927.	Zemlényi Zoltán	1930	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	4	2
1928.	Zentai Antal József	1941	földrajz-, természetrjai szakcsoport	mezőgazdaságtan	vegytan	0	0	0	0
1929.	Zentai Irén Mária	1937	földrajz-, természetrjaz-,	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	0

			vegytani szakcsoport						
1930.	Zétényi Endre	1929	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	5	2
1931.	Zoltai Ferenc István	1934	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	1	2	2
1932.	Zombori Imre Antal	1943	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	szlőjd	magyar irodalomtörténet	3	0	0	0
1933.	Zsátos Kálmán	1937	földrajz-, természetrájz-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	2	2	2	1
1934.	Zsenaty Emília	1934	mennyiségtan-, természettan-, vegytani szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	4	2	2	4
1935.	Zsoldos Margit	1932	magyar és német nyelvi szakcsoport	nem válaszolt	nem válaszolt	3	2	2	1
1936.	Zsolnay Zoltán János	1937	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	történelem	1	3	1	0
1937.	Zsögön Rácz Ilona	1940	magyar nyelvi- történelmi szakcsoport	torna	magyar irodalomtörténet	2	0	0	0

4. Melléklet – Áthallgatási adatok 1928-1943-es évfolyamban félévek és karok szerint

1928	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	24 féle kurzus	<i>Általános kísérleti kémia</i>	Kiss Árpád	A középkori iskolák, egyetemek, művészetek	Erdélyi László
2. félév	25 féle kurzus	<i>Általános kísérleti kémia</i>	Kiss Árpád	Szellemi művelődés a magyar középkorban	Erdélyi László
3. félév	23 féle kurzus	<i>Bevezetés a szénvegyületek kémiájába/Kémiai statika</i>	Széki Tibor/ Kiss Árpád	Bevezetés a magyar nyelvtudományba/ Magyar művelődéstörténeti források	Horger Antal/ Erdélyi László
4. félév	16 féle kurzus	Bevezetés a szénvegyületek kémiájába	Széki Tibor	<i>A középkor története</i>	Fógel József
5. félév	20 féle kurzus	<i>Bevezetés az előadási kísérletezésbe</i>	Fröhlich Pál	Az újkor történetírói	Fógel József
6. félév	20 féle kurzus	<i>Bevezetés a szénvegyületek kémiájába/Fiziko-kémia</i>	Széki Tibor/ Kiss Árpád	Az újkor történetírói	Fógel József
7. félév	23 féle kurzus	<i>Fiziko-kémia/Természetes festékanyagok kémiája</i>	Széki Tibor	Újkori művelődés	Erdélyi László
8. félév	10 féle kurzus	<i>Fiziko-kémiai gyakorlatok</i>	Kiss Árpád	Földábrázolásban/ A Nagy Magyar Alföld/ A földrajztanítás módszere	Kogutowicz Károly

1929	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	20 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>A magyar irodalmi megújulás kora/ Az irodalmi hanyatlás kora</i>	Dézsai Lajos

2. félév	23 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>A magyar költészet a Millenium után</i>	Sík Sándor
3. félév	25 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>A magyar költészet a Millenium után</i>	Sík Sándor
4. félév	17 féle kurzus	<i>Bevezetés az előadási kísérletezésbe</i>	Fröhlich Pál	Az epikai költészet története	Dézi Lajos
5. félév	26 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>A magyar költészet a Millenium után</i>	Sík Sándor
6. félév	25 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>A magyar dráma és színháztörténete a kiegyezés után</i>	Galamb Sándor
7. félév	30 féle kurzus	Mechanika/Gyakorlatok és kiegészítések a mechanikához	Bay Zoltán	<i>A 19. század magyar irodalma</i>	Sík Sándor
8. félév	14 féle kurzus	Általános növénytan	Györfly István	<i>A legújabb kor története</i>	Fógel József

1930	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	20 féle kurzus	Bevezetés az algebra/ Determinánsok	Haar Alfréd	<i>A magyar költészet a Millenium után/ Az epikai költészet története</i>	Sík Sándor/ Dézi Lajos
2. félév	29 féle kurzus	Általános növénytan/ Növényrendszertan/ Virágbiológia	Györfly István	<i>A magyar költészet a Millenium után/ Az epikai költészet története</i>	Sík Sándor/ Dézi Lajos
3. félév	25 féle kurzus	Általános növénytan	Györfly István	<i>A magyar őstörténet és néphagyomány</i>	Solymossy Sándor

4. félév	12 féle kurzus	<i>Általános növénytan</i>	Győrffy István	Földabrázolás/ A Nagy Magyar Alföld	Kogutowicz Károly
5. félév	21 féle kurzus	Általános növénytan	Győrffy István	<i>A 19. század magyar irodalma/ Remekművek elemzése</i>	Sík Sándor
6. félév	19 féle kurzus	Általános növénytan	Győrffy István	<i>A 19. század magyar irodalma</i>	Sík Sándor
7. félév	23 féle kurzus	Általános növénytan	Győrffy István	<i>Petőfi és kora</i>	Sík Sándor
8. félév	11 féle kurzus	<i>Általános növénytan</i>	Győrffy István	A településföldrajz feladata és módszerei	Eperjessy Kálmán

1931	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás - TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	15 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>A magyar irodalom a kódexek korában</i>	Dézsi Lajos
2. félév	21 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>A népbabonák lélektana</i>	Solymossy Sándor
3. félév	25 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe/ Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>A 19. század magyar irodalma/ Remekművek elemzése</i>	Sík Sándor
4. félév	19 féle kurzus	Bevezetés az algebra/ Determinánsok/ Ércek tereptana	Haar Alfréd/ Szentpétery Zsigmond	<i>A magyar irodalom a kódexek korában</i>	Mészöly Gedeon
5. félév	29 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok/ Gázok gerjesztése	Fröhlich Pál/ Gyulai Zoltán	<i>Petőfi és kora</i>	Sík Sándor
6. félév	23 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok/ Kathód és csősugarak	Fröhlich Pál/ Gyulai Zoltán	<i>Dramatikus népjátékaink</i>	Solymossy Sándor
7. félév	23 féle kurzus	Mechanika/ Gyakorlatok és kiegészítések a mechanikához	Bay Zoltán	<i>Arany János és kora</i>	Sík Sándor

8. félév	15 féle kurzus	Állatrendszertan/ Az ember állati elősdei	Farkas Béla	<i>Magyarország kulturageográfiai korszakai</i>	Eperjessy Kálmán
----------	----------------	---	-------------	---	------------------

1932	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	14 féle kurzus	Kísérleti természetan	Fröhlich Pál	<i>Történelmi népmondáink</i>	Solymossy Sándor
2. félév	13 féle kurzus	Kísérleti természetan	Fröhlich Pál	<i>A néptudomány alapvonalai/ Történelmi népmondáink</i>	Solymossy Sándor
3. félév	17 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe	Kiss Árpád	<i>A régi magyar líra/ A népmese, mint folklór műfaj</i>	Sík Sándor/ Solymossy Sándor
4. félév	9 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe	Kiss Árpád	<i>Általános etnográfia</i>	Solymossy Sándor
5. félév	16 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>Arany János és kora</i>	Sík Sándor
6. félév	18 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok/ Fényelektromosság	Fröhlich Pál/ dr. Gyulai Zoltán	<i>Arany János és kora</i>	Sík Sándor
7. félév	16 féle kurzus	Mechanika/ Gyakorlatok és kiegészítések a mechanikához	Bay Zoltán	<i>Aranytól Adyig</i>	Sík Sándor
8. félév	2 féle kurzus	Állatrendszertan	Farkas Béla	<i>Magyar földrajzi kútforrások</i>	Eperjessy Kálmán

1933	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	19 féle kurzus	Kísérleti természetan	Fröhlich Pál	<i>A régi magyar líra; A népmese, mint folklór</i>	Sík Sándor; Solymossy Sándor

				<i>műfaj</i>	
2. félév	19 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>A régi magyar líra</i>	Sík Sándor
3. félév	19 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe	Fröhlich Pál	<i>Arany János és kora</i>	Sík Sándor
4. félév	14 féle kurzus	<i>Bevezetés az előadási kísérletezésbe</i>	Fröhlich Pál	A Niebelung-ének	Schmidt Henrik
5. félév	23 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>Aranytól Adyig</i>	Sík Sándor
6. félév	16 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>Aranytól Adyig</i>	Sík Sándor
7. félév	19 féle kurzus	Mechanika	Bay Zoltán	<i>Aranytól Adyig</i>	Sík Sándor
8. félév	7 féle kurzus	-	-	-	-

1934	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	23 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>Arany János és kora</i>	Sík Sándor
2. félév	24 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>Arany János és kora</i>	Sík Sándor
3. félév	21 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe	Fröhlich Pál	<i>A magyar középkor irodalma</i>	Sík Sándor
4. félév	14 féle kurzus	Összehasonlító anatómia	Gelei József	<i>A 16. század irodalma</i>	Sík Sándor
5. félév	19 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>Aranytól Adyig</i>	Sík Sándor
6. félév	22 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>Aranytól Adyig</i>	Sík Sándor
7. félév	19 féle kurzus	Mechanika	Kerékjártó Béla	<i>Kazinczy kora</i>	Sík Sándor
8. félév	11 féle kurzus	-		<i>Az Alföld településtörténete/ A 19. század német irodalma</i>	Eperjessy Kálmán/Schmidt Henrik

1935	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	23 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>A magyar középkor irodalma</i>	Sík Sándor
2. félév	21 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>A 16. század irodalma</i>	Sík Sándor
3. félév	21 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>A 16. század irodalma</i>	Sík Sándor
4. félév	13 féle kurzus	Differenciál és integrálszámítás	Riesz Frigyes	<i>Német klasszikusok/ A 18. század irodalma</i>	Schmidt Henrik/Sík Sándor
5. félév	22 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe	Fröhlich Pál	<i>Kazinczy kora</i>	Sík Sándor
6. félév	17 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe	Fröhlich Pál	<i>Csokonai</i>	Sík Sándor
7. félév	22 féle kurzus	Állatrendszertan	Farkas Béla	<i>Petőfi és kora</i>	Sík Sándor
8. félév	6 féle kurzus	<i>Állatrendszertan</i>	Farkas Béla	-	

1936	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	16 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>A 17. század irodalma</i>	Sík Sándor
2. félév	19 féle kurzus	Geometriai gyakorlatok	Kerékjártó Béla	<i>A 18. század irodalma</i>	Sík Sándor
3. félév	19 féle kurzus	Differenciál és integrálszámítás	Riesz Frigyes	<i>Kazinczy kora</i>	Sík Sándor
4. félév	9 féle kurzus	Általános növénytan	Györfly István	<i>Csokonai</i>	Sík Sándor

5. félév	24 féle kurzus	Algebrai és transzcendens számok	Kalmár László	<i>Petőfi és kora</i>	Sík Sándor
6. félév	24 féle kurzus	Fejezetek a műveleti algebra köréből	Lipka István	<i>Arany János és kora</i>	Sík Sándor
7. félév	19 féle kurzus	Függvénytan	Riesz Frigyes	<i>A realista regény a magyar irodalomban</i>	Sík Sándor
8. félév	8 féle kurzus	Mechanika	Gombás Pál	<i>Az ifjú Goethe/A realista regény a magyar irodalomban</i>	Schmidt Henrik/Sík Sándor

1937	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	20 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>Kazinczy kora</i>	Sík Sándor
2. félév	20 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>Csokonai</i>	Sík Sándor
3. félév	22 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>Petőfi és kora</i>	Sík Sándor
4. félév	13 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok/Általános növénytan	Fröhlich Pál/Györffy István	<i>A 16. század epikája</i>	Sík Sándor
5. félév	18 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe	Fröhlich Pál	<i>A realista regény a magyar irodalomban</i>	Sík Sándor
6. félév	16 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe/Fizikai mérési gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>A realista regény a magyar irodalomban</i>	Sík Sándor
7. félév	20 féle kurzus	Mechanika	Kerékjártó Béla	<i>Újabb magyar remekművek elemzése</i>	Sík Sándor
8. félév	7 féle kurzus	Gyakorlatok és kiegészítések a mechanikához	Széll Kálmán	-	Sík Sándor

1938	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	18 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>Petőfi és kora</i>	Sík Sándor
2. félév	26 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>A 16. század epikája</i>	Sík Sándor
3. félév	22 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>Az irodalomtudomány alapfogalmai</i>	Sík Sándor
4. félév	16 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe/ Laboratóriumi gyakorlatok (1)	Kiss Árpád/Fröhlich Pál	<i>A középkor szelleme</i>	Fógel József
5. félév	19 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe/Fizikai mérési gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>Újabb magyar remekművek elemzése</i>	Sík Sándor
6. félév	18 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe	Fröhlich Pál	<i>Újabb magyar remekművek elemzése</i>	Sík Sándor
7. félév	18 féle kurzus	<i>Általános embertan</i>	Bartucz Lajos	A magyar dráma története és elmélete	Sík Sándor
8. félév	7 féle kurzus	Gyakorlatok és kiegészítések a mechanikához	Széll Kálmán	<i>Dél-Magyarország településtörténete</i>	Eperjessy Kálmán

1939	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	16 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>Az irodalomtudomány alapfogalmai</i>	Sík Sándor
2. félév	16 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>Az irodalomtudomány alapfogalmai</i>	Sík Sándor

3. félév	21 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>Újabb magyar remekművek elemzése</i>	Sík Sándor
4. félév	14 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>A keresztény középkor kútfoi</i>	Fógel József
5. félév	30 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe	Fröhlich Pál	<i>A magyar dráma története</i>	Sík Sándor
6. félév	22 féle kurzus	<i>Bevezetés az előadási kísérletezésbe</i>	Fröhlich Pál	Ázsia	Kogutowicz Károly
7. félév	14 féle kurzus	<i>Általános embertan</i>	Bartucz Lajos	Ausztrália és Óceánia	Kogutowicz Károly
8. félév	10 féle kurzus	<i>Gyakorlatok és kiegészítések a mechanikához</i>	Széll Kálmán	Európa/ A Balkán-félsziget településtörténete	Kogutowicz Károly/Szabó Pál

1940	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	21 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>Újabb magyar remekművek elemzése</i>	Sík Sándor
2. félév	22 féle kurzus	Kísérleti természettan	Fröhlich Pál	<i>Újabb magyar remekművek elemzése</i>	Sík Sándor
3. félév	33 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>Népköltészetünk műfajai</i>	Ortutay Gyula
4. félév	19 féle kurzus	Elemző vegytan/Laboratóriumi gyakorlatok (2)	Kiss Árpád/Fröhlich Pál	<i>A szkíták Magyarországon</i>	Párducz Mihály
5. félév	35 féle kurzus	<i>Általános embertan</i>	Bartucz Lajos	Az irodalom esztétikája	Sík Sándor
6. félév	28 féle kurzus	Bevezetés az előadási kísérletezésbe/Szerves vegytan	Kiss Árpád/ifj. Bruckner Győző	<i>Az irodalom esztétikája/Arany János és kora</i>	Sík Sándor
7. félév	22 féle kurzus	Szerves kémiai előadási kísérletek	ifj. Bruckner Győző	<i>A klasszikus magyar regény</i>	Sík Sándor
8. félév	2 féle kurzus	-	-	-	-

1941	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	25 féle kurzus	Analitikus geometria	Kerékjártó Béla	<i>Népköltészetünk műfajai</i>	Ortutay Gyula
2. félév	29 féle kurzus	Analitikus geometria	Rédei László	<i>A magyar dráma története</i>	Sík Sándor
3. félév	24 féle kurzus	Differenciál és integrálszámítás	Riesz Frigyes	<i>Az irodalom esztétikája; Zrínyi</i>	Sík Sándor
4. félév	11 féle kurzus	Általános embertan	Bartucz Lajos	<i>Az irodalom esztétikája</i>	Sík Sándor
5. félév	23 féle kurzus	Általános embertan	Bartucz Lajos	<i>A klasszikus magyar regény</i>	Sík Sándor
6. félév	13 féle kurzus	Függvénytan	Riesz Frigyes	<i>A klasszikus magyar regény</i>	Sík Sándor
7. félév	19 féle kurzus	Mezőgazdasági kémiai technológiák	Eperjessy György	<i>A 19. század lírája</i>	Sík Sándor
8. félév	5 féle kurzus	Mezőgazdasági kémiai technológiák	Eperjessy György	Meteorológia	Kogutowicz Károly

1942	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	21 féle kurzus	Kísérleti természettan (6)	Fröhlich Pál	<i>Az irodalom esztétikája; Zrínyi</i>	Sík Sándor
2. félév	22 féle kurzus	Analitikus geometria (4)	Rédei László	<i>Az irodalom esztétikája</i>	Sík Sándor
3. félév	27 féle kurzus	Laboratóriumi gyakorlatok (5)	Fröhlich Pál	<i>A régi magyar líra</i>	Sík Sándor
4. félév	8 féle kurzus	Kvalitatív kémiai analízis/Fiziko-kémia (1)	Kiss Árpád	<i>Szeged vallásos népelete</i>	Bálint Sándor
5. félév	28 féle kurzus	Fizikai mérési gyakorlatok	Fröhlich Pál	<i>A 19. század lírája</i>	Sík Sándor
6. félév	21 féle kurzus	Bevezetés az előadási	Kiss Árpád/Bartucz	<i>A magyar népballada</i>	Ortutay Gyula

		kísérletezésbe/Általános embertan	Lajos		
7. félév	22 féléle kurzus	Mechanika	Széll Kálmán	<i>A 19. század lírája</i>	Sík Sándor
8. félév	6 féléle kurzus	-		<i>Eurázsia</i>	Kogutowicz Károly

1943	A felvett kurzusok abszolút száma	A legnépszerűbb előadás – TTK	Oktató	A legnépszerűbb előadás – BTK	Oktató
1. félév	18 féléle kurzus	Analitikus geometria (2)	Kerékjártó Béla	<i>Bevezetés az irodalomtudományba; A régi magyar líra</i>	Sík Sándor
2. félév	18 féléle kurzus	Analitikus geometria (1); Kísérleti természettan (1)	Kerékjártó Béla/ Fröhlich Pál	<i>Szeged vallásos népelete</i>	Bálint Sándor
3. félév	23 féléle kurzus	-	-	<i>Balassa Bálint</i>	Sík Sándor
4. félév	22 féléle kurzus	-	-	<i>A magyar népballada</i>	Ortutay Gyula
5. félév	27 féléle kurzus	-	-	<i>A 19. század lírája</i>	Sík Sándor
6. félév	22 féléle kurzus	-	-	<i>A magyar népballada</i>	Ortutay Gyula
7. félév	26 féléle kurzus	-	-	-	-
8. félév	3 féléle kurzus	-	-	-	-

5. Melléklet – A Pedagógia, pszichológia, filozófia tárgyú kurzusok áthallgatása (1933-1944)

	1933-34	1934-35	1935-36	1936-37	1937-38	1938-39	1939-40	1940-41	1941-42	1942-43	1943-44	Összesen
A 19. század neveléstörténete						1	1	8				10
A 20. század neveléstörténete							1					1
A barokk kor pedagógiája											2	2
A felsőoktatás története hazánkban								20				20
A filozófia egyetemes története				10	1	16		2			1	30
A filozófia nagy kérdései										1	1	2
A görög nevelés története										1		1
A jelenkor főbb neveléstudományi irányzatai							2					2
A lélektani kutatások módszerei										28		28
A lelki élet zavarai									1	1		2
A magyar iskolaügy a középkorban											1	1
A nevelésben való elmélkedés					2							2
A neveléstudomány rendszere						13						13

A nevelőoktatás										2		2
A pszichológia ágai										1		1
A reneszánsz kori nevelés										1		1
A szellemfilozófia fogalmai							2					2
A tanulás lélektana és gyakorlata							1		40			41
Az erkölcsfilozófia kérdései						1	5	2				8
Az értelmi nevelés elmélete							3		4	6		13
Az érzelmi élet lélektana						1						1
Az ifjúkor lélektana	1		3			1	4	10				19
Az iskolás gyermek lélektana									21			21
Az új nevelés mozgalom							11	1				12
Az újkor neveléstörténete										3		3
Az újkori filozófia											9	9
Bevezetés a filozófia tanulmányozásába				1			1	20			1	23
Bevezetés a neveléstudományba		1	33	8								42
Bölcséleti problémák története					27		9					36
Etika						7						7
Filozófiai erkölcsstan	6											6

Gyermeklélektan		15				13		1	20			49
Középkori nevelés										1	2	3
Kultúrpedagógia							1		42	1		44
Lélektan				23	13	7				25	22	90
Lélektani gyakorlatok								1			22	23
Nemzetnevelés											11	11
Neveléslélektan					6							6
Neveléstani alapfogalmak	6											6
Neveléstörténet					16	3						19
Neveléstörténet: Új Iskola		3										3
Pedagógiai alapvetés						2		10				12
Pedagógiai lélektan					5							5
Pedagógiai-lélektani gyak.	1	6	4		1	6						18
Platón filozófiája								2				2
Platóni etika									1			1
Tanítói etika							1		3	3		7
Társadalmi etika						2						2
Összesen	14	25	40	42	71	73	42	77	132	74	72	662